

UNIVERSITATEA DE VEST DIN TIMIȘOARA
FACULTATEA DE CHIMIE, BIOLOGIE, GEOGRAFIE
DEPARTAMENTUL DE GEOGRAFIE
Școala Doctorală de Geografie

TEZĂ DE DOCTORAT

Conducători de doctorat:

Prof. univ. Dr. Nicolae POPA

Prof. univ. Dr. Joan Serafi BERNAT

Doctorand:

Adriana ȘUIU

TIMIȘOARA 2017

Facultatea de Chimie, Biologie, Geografie

Departamentul de Geografie

Școala Doctorală de Geografie

TEZĂ DE DOCTORAT

**IMPACTUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE ASUPRA
CAPITALULUI SOCIO-TERRITORIAL ȘI AL DEZVOLTĂRII LOCALE**

**ROLUL MIGRAȚIILOR PENTRU MUNCĂ
ÎNTRE ROMÂNIA ȘI SPANIA**

Coordonatori:

Prof. univ. Dr. Nicolae POPA

Prof. univ. Dr. Joan Serafi BERNAT

Drd: Adriana ȘUIU

TIMIȘOARA 2017

ARGUMENT

Începută în sec. al XIX-lea, migrația românilor nu a încetat în ultimele două decenii, ci, dimpotrivă, a continuat să crească în intensitate pe an ce trece, încât se poate spune că o parte din România s-a mutat în afara granițelor țării! Românii aleg să plece oriunde, numai să le fie un pic mai bine, să aibă un venit decent și siguranța zilei de mâine.

Am ales tema migrației românilor în Spania, în primul rând datorită faptului că eu personal am fost mulți ani plecată în Spania, cunosc îndeaproape multe aspecte legate de această problemă și am dorit să-mi aduc propria contribuție la studiul migrației internaționale a românilor. Atât pentru spațiul de plecare, cât și pentru spațiul de sosire, am ales teritorii și comunități anume pentru studiile de caz, în care am cercetat în detaliu fenomenul migrațiilor și impactul acestora asupra capitalului teritorial local.

Pentru *spațiul de plecare*, am ales zona rurală Valea Hârtibaciului (județul Sibiu), pentru a observa contrastul dintre plecările masive ale sașilor, care au avut loc în anii '80 - '90 și migrația românilor spre alte țări (Spania, Italia, Grecia) după anul 1995. Acest areal geografic capătă o semnificație deosebită din acest punct de vedere, deoarece, în mai puțin de un secol, locuitorii meleagurilor sale s-au înjumătățit. Cu privire la *spațiul de sosire*, am ales să fac cercetarea în provincia Catalonia, deoarece este singura zonă din Spania, în care numărul migraților români a crescut cel mai mult, mai ales după anii de criză 2008 - 2017.

Obiectivele principale care m-au determinat să optez pentru realizarea tezei de doctorat au fost multiple: în primul rând, dobândirea de noi cunoștințe, învățarea de noi tehnici de chestionare și interviuri, schimburi științifice în instituții care au promovat linii de cercetare privind migrația, precum și pentru a genera legături cu alte grupuri de cercetare. Țin să subliniez faptul că această experiență de cercetare internațională a fost foarte importantă pentru dezvoltarea carierei mele, deoarece mi-a îmbogățit cunoștințele pe care le aveam asupra fenomenului migrației și, îndeosebi, privind migrații. Acest lucru, de asemenea, îmi lasă o mare satisfacție profesională și personală, pentru că am avut ocazia de a face schimb de informații cu profesori și cercetători pe care i-am cunoscut pe tot parcursul derulării tezei de doctorat.

Elaborarea acestei teze de doctorat nu ar fi fost posibilă fără ajutorul multor persoane pe care fie le cunoșteam, fie le-am cunoscut în perioada celor 3 ani de studiu. În primul rând, le mulțumesc coordonatorilor mei de doctorat, Prof. univ. Dr. Nicolae POPA și Prof. univ. Dr. Joan Serafi BERNAT. Mulțumesc ambilor distinși profesori, pentru că m-au ghidat pe tot parcursul cercetării, m-au sprijinit și m-au îndrumat pe întreaga durată a acestui proces, dar și pentru disponibilitatea constantă și sprijinul oferit pas cu pas. Le mulțumesc pentru ideile și revizuirile făcute în elaborarea materialelor pe care trebuia să le prezint atât la Universitate de Vest din Timișoara (UVT) cât și la Universitatea Jaume I din Castellón de la Plana (UJI), dar și a tezei în forma finală. Sunt recunoscătoare și privilegiată pentru că am avut ocazia să mă număr printre doctoranzii acestor doi profesori care au calități speciale din punct de vedere științific, academic și uman.

Doresc să mulțumesc comisiei de îndrumare de la Universitatea de Vest din Timișoara: Prof. univ. Dr. Remus Crețan, Conf. univ. Dr. Constantin Vert, Lect. univ. Dr. Sorin Pavel, care mi-au citit cu atenție fiecare referat și mi-au făcut recomandări utile pentru creșterea calității tezei. Doresc să-mi exprim recunoștința față de membrii comisiei de doctorat: Prof. univ. Dr. Remus Crețan – Președinte; Conf. univ. Dr. Constantin Vert (Universitatea de Vest din Timișoara), Prof. univ. Dr. Ion Nicolae (Universitatea din București) și Prof. univ. Dr. José Luis Molina (Universidad Autònoma de Barcelona – Spania) – membri, pentru că au acceptat să facă parte din această comisie și să îmi evalueze teza de doctorat.

În perioada doctoratului, am realizat două mobilități, prima în Spania, la Departamentul de Antropologie de la Universitatea Autonomă din Barcelona, și a doua în Elveția, la Institutul de Sociologie din cadrul Universității din Neuchâtel. Doresc să mulțumesc Departamentului de Antropologie (Universidad Autònoma de Barcelona), unde am intrat în contact cu grupul de cercetare GRAFO (grup de cercetători în antropologie) și grupul EGOLAB (laboratorul de rețele personale și comunități), cu care am colaborat și care mi-a oferit șansa de a mă angaja în proiectul ORBITS, care studiază rolul câmpurilor sociale transnaționale în emergența, menținerea și descompunerea enclavelor etnice și demografice. Mulțumesc în mod special Prof. Dr. José Luis Molina, care m-a îndrumat în ultimii doi ani și cu care am participat la diferite întâlniri ale migrantilor români din Reus și Castellon de la Plana, întâlniri organizate de asociații ale românilor sau din cadrul bisericilor adventiste, pentecostale, ortodoxe și baptiste, participarea la munca de teren realizată în Huelva, dar și în corectarea materialului în limba spaniolă și engleză.

De asemenea, doresc să mulțumesc Institutului de Sociologie (Université de Neuchâtel) din Elveția și în mod special Prof. Dr. Mihaela Nedelcu, care m-a acceptat să fac o mobilitate în cadrul institutului unde profesează și care m-a îndrumat atât în realizarea tezei de doctorat, în munca de teren, cât și în elaborarea chestionarelor și interviurilor realizate în Elveția.

Mulțumesc: Prof. univ. Dr. Ion Velcea, care m-a sfătuit să-mi aprofundez studiile începute la Facultatea de Geografia Turismului Sibiu (Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”); Prof. univ. Dr. Dumitru Sandu, pentru amabilitatea de a-mi revizui chestionarele și a-mi da idei de îmbunătățire a acestora; Conf. univ. Dr. Marian-Gabriel Hâncean pentru ideile aportate în elaborarea capitolului de abordări ale migrației; Lect. univ. Dr. Daniel Lucheș, pentru acceptarea mea în bursa "Diaspora" și pentru ideile de cercetare pe care mi le-a transmis.

Mulțumesc *Centrului de cercetare pentru studiul migrației și al relațiilor interculturale* - CEMyRI (Universidad de Almería), în mod special Prof. Dr. Pablo Pumares Fernández pentru amabilitatea de a mă accepta ca cercetător colaborator în cadrul centrului de cercetare; D-nei Silvia Marcu din cadrul CSIC–Madrid (Consejo Superior de Investigaciones Científicas) pentru îndrumările realizate mai ales în ultimul an de cercetare; Prof. Dr. Carmen Egea Jiménez și Prof. Dr. Alberto Luis Capote Lama (Universidad de Granada) pentru îndrumările realizate în cadrul participării la XV Congreso de la Población Española; Prof. Dr. Estrella Gualda (Universidad de Huelva), pentru ajutorul și timpul acordat în timpul vizitei realizate în provincia Huelva.

Doresc să-mi exprim recunoștința față de Silvana Tecioiu, Cristina Ortega, Maribel Fernández și Ignacio Fradejas, pentru ajutorul oferit în corectarea materialului și articolelor publicate în limba engleză. Mulțumesc colegului meu de doctorat Ilie Rădoi cu care am dezbătut numeroase teme, care m-a sprijinit și încurajat pe parcursul acestor ani de căutări științifice și de fiecare dată când am avut nevoie de ajutor, fie că era vorba de rezolvarea sau prezentarea unor acte, el era prezent.

Și nu în ultimul rând, doresc să mulțumesc familiei mele, care m-a sprijinit în decursul celor 3 ani de studii, dar și tuturor persoanelor care au avut amabilitatea de a-mi completa chestionare și a-mi acorda interviuri, atât de necesare pentru elaborarea tezei de doctorat. De asemenea, mulțumesc și celor care pur și simplu au conversat cu mine și mi-au adus informații și idei care sau dovedit a fi utile pentru elaborarea tezei de doctorat.

CUPRINS

IMPACTUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE ASUPRA CAPITALULUI SOCIO-TERITORIAL ȘI AL DEZVOLTĂRII LOCALE

ROLUL MIGRAȚIILOR PENTRU MUNCĂ ÎNTRE ROMÂNIA ȘI SPANIA

ARGUMENT	1
CUPRINS	4
INTRODUCERE	8
Partea 1. FUNDAMENTAREA TEORETICĂ ȘI METODOLOGICĂ A STUDIULUI MIGRAȚIEI	11
Cap I. FUNDAMENTE CONCEPTUALE	12
1. Teoriile migrației	12
1.1. Teoriile clasice	13
1.2. Modelul "PUSH-PULL"	13
1.3. Teoriile neoclasice	18
1.4. Teoriile migrației contemporane	20
2. Evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE	23
2.1. Tratatul și convențiile adoptate în perioada 1948- 1985	23
2.2. Spațiul Schengen	26
2.3. Uniunea Europeană	28
2.4. Tratatul secolului XXI	29
3. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației în Europa	35
3.1. Abordări	35
3.2. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației românilor	43
3.3. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației în Spania	47
4. Aspecte generale	51
4.1. Definiția termenilor	51
4.2. Tipuri de migrație	53
5. Capitalul socio-teritorial și dezvoltarea locală	57
5.1. Capitalul social	57
5.2. Capitalul teritorial	59
5.3. Dezvoltarea locală	60

Cap II.	METODOLOGIA CERCETĂRII_____	63
1.	Scopul și obiectivele_____	63
2.	Problematika cercetării_____	65
3.	Ipoteze de lucru_____	66
4.	Metode de colectare a datelor_____	69
4.1.	<i>Documentarea bibliografică</i> _____	69
4.2.	<i>Metode cantitative: analiza statistică și chestionarul</i> _____	70
4.3.	<i>Metode calitative: observarea, studiul de caz și interviul</i> _____	79
4.4.	<i>Explorarea rețelelor de socializare</i> _____	82
5.	Surse de date_____	83
6.	Analiza și interpretarea datelor_____	84
7.	Etapele cercetării_____	85
8.	Poziționarea științifică și limitele cercetării_____	86
Cap III.	CONTEXTUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE, EUROPENE ȘI NAȚIONALE_____	89
1.	Mobilitatea umană_____	89
2.	Evoluția generală a migrației la nivel global_____	90
2.1.	<i>Evoluția migrației internaționale</i> _____	90
2.2.	<i>Evoluția migrației în Europa</i> _____	93
2.3.	<i>Evoluția migrației în România</i> _____	94
2.4.	<i>Evoluția migrației în Spania</i> _____	95
	CONCLUZII PRIMA PARTE_____	96
Partea 2.	MIGRAȚIA ROMÂNILOR ÎN SPANIA _____	97
Cap IV.	ROMÂNIA ÎN CADRUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE: ETAPE, MOTIVAȚII, ORIENTĂRI_____	98
1.	Evoluția migrației din România_____	98
1.1.	<i>Evoluția migrației din România înainte de anul 1944</i> _____	98
1.2.	<i>Evoluția migrației din România între anii 1944 – 1989</i> _____	101
1.3.	<i>Evoluția migrației din România după anul 1989</i> _____	103
2.	Strategiile folosite pentru a pleca din România și motivațiile de emigrare_____	107
2.1.	<i>Strategiile folosite pentru a pleca din România înainte de anul 1944</i> __	108
2.2.	<i>Strategiile folosite pentru a pleca din România între anii 1944-1989</i> __	113

2.3.	<i>Strategiile folosite pentru a pleca din România între anii 1990-2001</i>	114
2.4.	<i>Strategiile folosite pentru a pleca din România între anii 2002-2006</i>	119
2.5.	<i>Strategiile folosite pentru a pleca din România după anul 2007</i>	121
Cap V.	SPANIA ÎN CADRUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE:	
	ETAPE, MOTIVAȚII, ORIENTĂRI	122
1.	Analiza evoluției numerice a populației din Spania	122
1.1.	<i>Evoluția numărului total de locuitori din Spania bazată pe recensămintele efectuate între anii 1768 – 2011</i>	122
1.2.	<i>Evoluția numerică a populației migrante din Spania bazată pe recensămintele efectuate între anii 1857 – 2011</i>	124
1.3.	<i>Evoluția numerică și procentuală a populației migrante din Spania bazată pe registrele municipale ale primăriilor, între anii 1996-2016</i>	133
1.4.	<i>Evoluția numerică a migranților români din Spania</i>	136
2.	Caracteristicile fluxului migrator	143
2.1.	<i>Rețele de comunicare și migrație</i>	143
2.2.	<i>Factorii de atracție, locurile de muncă și locuința</i>	145
3.	Strategiile folosite de migrații români pentru a face față crizei instalate în anul 2008	150
3.1.	<i>Migrația de întoarcere</i>	150
3.2.	<i>Migrația dublă</i>	154
3.3.	<i>Migrația internă</i>	155
3.4.	<i>Migrația circulară</i>	158
3.5.	<i>Migrația permanentă</i>	165
3.6.	<i>Migrația multiplă. Noua orientare a migranților români în Spania</i>	173
	CONCLUZII PARTEA A DOUA	181
Partea 3.	CAPITALUL SOCIO-TERITORIAL ȘI IMPACTUL MIGRAȚIILOR	183
Cap VI.	CAPITALUL SOCIO-TERITORIAL	184
1.	Capitalul socio-teritorial al României	186
2.	Capitalul socio-teritorial al Spaniei	192
2.1.	<i>Densitatea populației totale din Spania</i>	192
2.2.	<i>Distribuția populației migrante din Spania</i>	198
2.3.	<i>Distribuția migranților români din Spania</i>	201

Cap VII.	IMPACTUL MIGRAȚIILOR	205
1.	Impactul migrației asupra teritoriului de plecare (România)	205
1.1.	<i>Accentuarea depopulării</i>	207
1.2.	Studiu de caz: <i>Accentuarea depopulării în Valea Hârtibaciului (Județul Sibiu – România)</i>	211
1.3.	<i>Concluziile studiului de caz</i>	232
2.	Impactul migranților români la locul de sosire (Spania)	239
2.1.	<i>Creșterea numărului total de locuitori și de migranți în Spania</i>	241
2.2.	Studiu de caz: <i>Cunoașterea activităților social-economice, culturale, religioase și evaluarea vizibilității urbane din Barcelona (Provincia Catalonia - Spania)</i>	242
2.3.	<i>Concluziile studiului de caz</i>	258
	CONCLUZII GENERALE	259
	BIBLIOGRAFIE	268
	Anexe	291
	Chestionar "Migrația permanentă"	292
	Chestionar "Migrația de întoarcere"	300
	Chestionar "Migrația internă"	305
	Chestionar "Migrația circulară"	313
	Chestionar "Migrația dublă"	315
	Chestionar "Encuesta extranjeros"	324

INTRODUCERE

Analiza problemelor legate de migrația românilor presupune cunoașterea în detaliu a motivațiilor și a caracteristicilor migranților, a circulației acestora, dar și a unor date conexe, a căror influență asupra fenomenului migrațional poate fi directă sau indirectă.

Cunoașterea motivațiilor de emigrare a românilor dar și a strategiilor folosite pentru a pleca din România, ne poate oferi o imagine de ansamblu a fenomenului migrației, cu toată varietatea pe care o îmbracă. Aceste strategii au fost adaptate în funcție de perioada în care s-a migrat, dar și în funcție de posibilitățile fiecărui individ în parte. Până în anul 2014, strategiile folosite erau: *migrația permanentă* (stabilă), *migrația circulară*, *migrația internă*, *migrația de întoarcere* și *migrația dublă* (remigrația). După anul 2015, s-a conturat o nouă orientare (*migrația multiplă*), determinată în mod deosebit de faptul că acești migranți nu s-au putut adapta în locurile unde s-au restabilit. Aceste zone reprezentau, fie România, fie alte locuri din țările care aparțin Uniunii Europene.

Itinerariul migrator și rețelele sociale argumentează existența capitalului social necesar pentru obținerea proiectului migrator. Fenomenul migrațional care s-a dezvoltat între România și Spania, în mare măsură se poate considera pozitiv, însă acest fenomen poate avea și consecințe negative: datorită migrației femeilor cu vârste fertile; datorită faptului că migranții nu sunt doar cei care au un nivel mediu de studii, ci și o parte importantă a capitalului intelectual; datorită accentuării depopulării în mediul rural din România (consecință vizibilă a migrației), care s-a accentuat mai ales în ultimele două decenii.

Criza economică instalată începând cu anul 2008 a afectat piața muncii din majoritatea statelor Uniunii Europene, dar a fost resimțită mai ales în Spania, Italia, Portugalia, Irlanda, Grecia și România. Anumite sectoare de activitate, precum construcțiile și serviciile, au fost cele mai afectate. În Spania, de exemplu, aceste sectoare erau ocupate în mare parte de migranți, grupul de imigranți români fiind cel mai defavorizat; pierzând locurile de muncă, românii au fost nevoiți să-și construiască o nouă strategie de viață.

Migrația românilor spre alte meleaguri nu este un fenomen nou, ci din contră, acesta s-a amplificat odată cu trecerea timpului. În perioada 1899 – 1989 (în decursul a 90 ani) în jur de 1,2 milioane de români au părăsit legal sau ilegal România. Datele ONU arată că în anul 2016 (1 ianuarie) locuiau în afara țării 3,4 milioane de migranți români. Prin urmare, în doar 26 de ani (1990-2016), numărul românilor care sunt înregistrați legal în alte țări s-a triplat, față de perioada anterioară (numărul celor care nu sunt înregistrați este necunoscut).

Întregul text al acestei teze de doctorat reprezintă munca a trei ani de cercetare și contact permanent pe care le-am avut în comunitatea migranților români din Spania, dar și cu persoane care s-au întors în România, după o perioadă petrecută în Spania. Prin urmare, toată teza se bazează pe abordarea ambelor teritorii (teritoriul de plecare și teritoriul de sosire). Textul este alcătuit din trei părți principale și șapte capitole. Complexitatea cercetării este determinată de multitudinea migranților, repartizați pe întregul teritoriu al Spaniei, dar și de diversitatea strategiilor folosite de aceștia pentru a face față crizei ce s-a instalat în Spania în anul 2008.

Prima parte cuprinde aspecte legate de: teoriile care stau la baza fenomenului migrației; evoluția problematicii migrației internaționale în Uniunea Europeană; evoluția gradului de cunoaștere a fenomenului migrațional: definirea termenilor și a tipurilor de migrație; capitalul socio-teritorial și dezvoltarea locală; contextul migrațiilor (mobilitatea umană și evoluția migrației); metodologia cercetării.

Scopul principal al tezei de doctorat îl constituie identificarea impactului migrației între țara de origine (România) și țara de destinație (Spania), privite din punctul de vedere al dinamicii și consecințelor capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale a acestui fenomen. *Obiectivul principal* este reprezentat de cunoașterea impactului migrațiilor asupra locurilor de plecare/sosire, îndeosebi a capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale. Pentru a asigura coerența conceptuală a lucrării și a cercetărilor derulate, am acordat o atenție aparte formulării atente a *problematicii* specifice (Care a fost motivul principal pentru care au migrat românii? Ce intenții aveau migranții români înainte de plecarea din România?) și *formulării ipotezelor* principale ale cercetării (Motivul principal pentru care au migrat românii a fost cel economic; Majoritatea au plecat cu idea de a se întoarce în România cu ceva economii).

Problematica a presupus formularea întrebărilor fundamentale legate de aspectele neelucidate încă privind impactul migrației internaționale, atât asupra spațiilor de plecare din România cât și asupra spațiilor de sosire din Spania. Pe baza acestora, au fost formulate apoi *ipotezele de lucru*. Metodele de cercetare și colectare a datelor au fost variate și au presupus cercetarea de birou, metode cantitative, metode calitative și explorarea rețelei de socializare Facebook.

Partea a doua a presupus dezvoltarea temei migrației românilor în Spania, iar în cadrul acesteia am analizat: evoluția migrației din România, strategiile folosite pentru a pleca din România și motivațiile de migrare ale românilor; analiza evoluției numerice a populației din Spania (cu referire și la evoluția numerică a migranților români), caracteristicile fluxului migrator și strategiile folosite de migranții români pentru a face față crizei instalate în anul 2008.

Partea a treia a implicat analiza capitalului socio-teritorial al României și al Spaniei, impactul migrației asupra teritoriului de plecare (Studiu de caz: Accentuarea depopulării din Valea Hârtibaciului), impactul migranților români la locul de sosire (Studiu de caz: Cunoașterea activităților social-economice, culturale, religioase și evaluarea vizibilității urbane din Barcelona).

În perioada derulării cercetării, am realizat un număr de 545 chestionare (241 bărbați, 204 femei) și 136 Interviuuri (36 interviuri în România, 50 interviuri în Spania și 50 realizate prin Facebook). Pentru teritoriul de plecare, chestionarele și interviurile au fost realizate în diferite localități din apropierea orașului Sibiu (Sibiu, Cislădie, Cristian, Șeica Mare, Șelimbăr, Sighișoara, Alba Iulia), iar pentru studiul de caz am ales zona rurală Valea Hârtibaciului (județul Sibiu). Pentru teritoriul de destinație, am realizat chestionarele și interviurile în diferite zone ale Spaniei în care prezența migranților români este numeroasă (Catalonia, Almeria, Castellón, Huelva), iar studiul de caz am ales să-l fac în Barcelona (provincia Catalonia), deoarece este una din zonele în care numărul migranților români a crescut, mai ales după instalarea crizei din anul 2008.

Această cercetare îmi lasă un gust dulce-amar, deoarece am avut ocazia să cunosc îndeaproape problemele cu care se confruntă românii în viața de zi cu zi, atât cei care s-au reîntors în România, cât și cei care încă se află pe alte meleaguri. Pentru cei care nu știu ce înseamnă viața de migrant, este foarte greu să înțeleagă migranții, sentimentele care le au față de România, trăirile și amintirile locurilor natale și nu în ultimul rând, dificultățile pe care le-au depășit și motivele pentru care în Spania se simt "ACASĂ!".

Prima Parte

**FUNDAMENTAREA TEORETICĂ ȘI METODOLOGICĂ
A
STUDIULUI MIGRAȚIEI**

Cap I. FUNDAMENTE CONCEPTUALE

1. Teoriile migrației

Migrația internațională este unul dintre cele mai vechi fenomene sociale, are un caracter extern prin faptul că deplasarea migranților se face dintr-o țară în alta, dintr-o regiune geografică în alta și de pe un continent pe altul. Majoritatea cercetătorilor sunt de acord că, pe lângă fertilitate și mortalitate, mobilitatea spațială a migranților reprezintă „al treilea factor decisiv al evoluției populației” (Faist, 2000). După cum afirma demograful român Vladimir Trebici (1916-1999), imigrările au aceeași semnificație cu nașterile, iar emigrările reprezintă pierderi (Trebici, 1991).

Acest fenomen este destul de complex deoarece nu reprezintă doar a mișcare a populației ci implică și diferite aspecte abordate din perspectiva mai multor discipline (sociologică, culturală, antropologică, istorică, psihologică, economică, demografică, geografică, metodologică, religioasă și ideologică, juridică și politică), diversificate datorită scopurilor urmărite de către migranți (muncă, studii, afaceri, familie), care generează viziuni negative (rasism, xenofobie, discriminare, segregare, marginalizare socială, sărăcie și trafic de persoane) și viziuni pozitive (cooperare, dezvoltare prin remitențe, pluralism, diversitate, toleranță, creștere economică și mobilitate).

Toate aceste teme și concepte includ ca obiecte de studiu reglementările, volumul și dinamica migrației, tendințele și fluxurile migratorii, cauzele și motivațiile migranților de a-și lăsa țara de origine, amploarea fenomenului migrațional, profilul migranților, consecințele din spațiul de plecare/sosire, comportamentul și percepția migranților/autohtonilor și impactul din spațiul de plecare/sosire.

Datorită faptului că fenomenul migrației internaționale a luat amploare, dar și al faptului că migrația internațională constituie cea de-a doua componentă importantă a dinamicii demografice (Sarcinschi, 2014, p.6), migrația a fost dezbătută din mai multe puncte de vedere și de-a lungul timpului s-au formulat diferite abordări teoretice cu privire la acest fenomen. Principala clasificare a teoriilor migrației este după perioada în care au fost formulate (teoriile clasice, modelul "push-pull", teoriile neoclasice și teoriile contemporane).

1.1. Teoriile clasice

Teoriile clasice ale migrației au fost abordate de mercantilism, școala clasică și marxism. *Mercantilismul* (secolele XVI - XVIII) se baza pe ideea că o țară era cu atât mai bogată și prosperă cu cât acumula mai multe metale prețioase. Această politică naționalistă favoriza exporturile, defavoriza importurile și stimula emigrarea către colonii, iar mâna de lucru trebuia să fie ieftină și abundentă. *Nicholas Barbon* (1640 - 1698) a criticat mercantilismul și a afirmat că importul înseamnă de fapt cumpărarea de mână de lucru externă, iar exportul vânzarea de mână de lucru internă. Spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, apar noi teorii economice cu caracter mai liberal, concentrate pe avantajele comerțului (Barbon, 1690).

Adam Smith (1723-1790), considerat ca fiind părintele economiei politice și fondatorul *școlii clasice*, a propus ideea că piața liberă și schimbul liber sunt elementele fundamentale pentru dezvoltarea economică și utilizarea eficientă a resurselor, prin urmare, a cercetat migrația și a recomandat desființarea barierelor dintre state, deplasarea populației și a capitalului (Smith, 1785). *Marxismul*, curent propus de către *Karl Marx* (1818-1883), afirma că migrația este caracterizată prin mișcarea și dezvoltarea populației, iar emigrarea spre colonii putea diminua crizele de supraproducție (Marx, 1867, p. 152).

1.2. Modelul "PUSH-PULL"

Ernst Georg Ravenstein (1834-1913), geograf de origine germană, considerat părintele teoriilor migrației, a fost apreciat ca fiind primul teoretician al migrației, deoarece a enunțat primele legi ale migrației. El a subliniat pentru prima dată faptul că migrația a fost determinată de procesul „push-pull” (împingere-atracție), generată de condiții nefavorabile¹ (legi opresive, impozitare mare, climat instabil, mediul social neconvențional, comerțul cu sclavi, transportul) și continuă să producă curenți de migrație, deoarece condițiile avantajoase îi atrag pe oameni dintr-o regiune în alta (fig.1).

¹ Dominance of the economic motive "Bad or oppressive laws, heavy taxation, an unattractive climate, uncongenial social surroundings, and even compulsion (slave trade, transportation), all have produced and are still producing currents of migration..." (Ravenstein, 1889, p. 286)

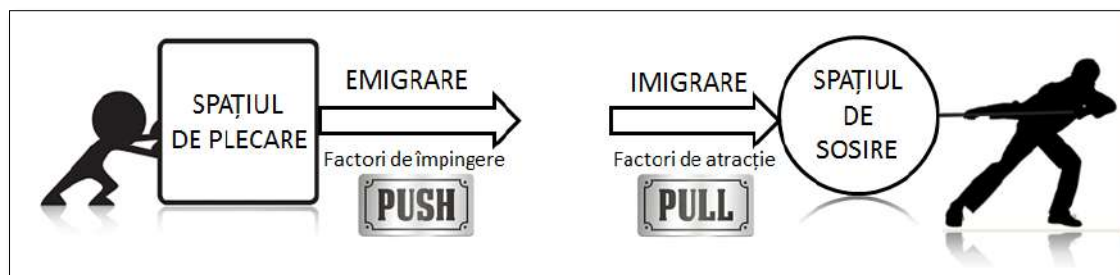

Figura 1. Procesul "push -pull", după Ravenstein, 1855.

Creșterea migrației a fost determinată de mai mulți factori: dezvoltarea producției și comerțului, dar și datorită dezvoltării tehnologiei² și căilor de comunicație (aeriane, feroviare) care leagă întreaga lume (migrantul poate parcurge un drum lung într-un timp scurt), acest lucru favorizând mișcările migratorii, motivul principal al migrației fiind îmbunătățirea condițiilor de viață. De asemenea, în majoritatea zonelor urbane s-au dezvoltat cartiere și urbanizații în zonele periferice, prin urmare, prețul fiind mai mic, a fost ocupat îndeosebi de noii veniți (migranți).

Majoritatea cercetătorilor au urmat ideile lui Ravenstein, iar teoriile predominante din știința contemporană sunt de fapt variații ale teoriilor sale. Cauza principală a migrației a fost reprezentată de oportunitățile economice din exterior pe care le percep locuitorii unor teritorii mai puțin performante economic, caracterizate prin constrângeri politice, religioase sau de altă natură.

a) *Legile migrației*

În acest sens, Ravenstein enunță 7 legi (Ravenstein, 1885, p.199) și anume:

1. *Legea distanței*³ – majoritatea migranților străbat distanțe scurte;
2. *Legea absorbției urbane*⁴ - orașele mai mari captează migranți;
3. *Legea dispersiei*⁵ – procesul de dispersie este invers proporțional cu procesul absorbției și prezintă caracteristici similare;

² "Technology and migration "Does migration increase? I believe so! . . . Wherever I was able to make a comparison I found that an increase in the means of locomotion and a development of manufactures and commerce have led to an increase of migration." (Ravenstein, 1889, p. 288)

³ "...the great body of our migrants only proceed a short distance..." (1885:198).

⁴ "The inhabitants of the country immediately surrounding a town of rapid growth, flock into it; the gaps thus left in the rural population are filled up by migrants from more remote districts, until the attractive force of one of our rapidly growing cities makes its influence felt."(1885:199).

⁵ "The process of dispersion is the inverse of that of absorption, and exhibits similar features." (1885:199).

4. *Legea flux-reflux*⁶ – fiecare curent de migrație produce un contracurent compensator;
5. *Legea rutei migrației*⁷ – majoritatea migrantilor care se deplasează pe distanțe lungi se îndreaptă, în general, către marile centre comerciale sau industriale;
6. *Legea profilului rural*⁸ - locuitorii din mediul urban nu migrează așa mult ca locuitorii din mediul rural;
7. *Legea feminității migrației*⁹ - femeile migrează în număr mai mare decât bărbații.

b) *Legea oportunităților*

Samuel A. Stouffer (1900-1960), prin studiul său publicat în anul 1940, a elaborat „Legea oportunităților” sau „Legea alocativă”, (Stouffer, 1940), care spune că numărul persoanelor care parcurg o distanță este direct proporțional cu numărul oportunităților care survin de-a lungul distanței și invers proporțional cu oportunitățile care survin¹⁰. Aceste oportunități intermediare pot convinge un migrant să se stabilească într-un loc pe traseu, renunțând să parcurgă destinația planificată inițial. Stouffer a susținut că volumul migrației a avut mai puțin de-a face cu distanța și totalul populației decât cu oportunitățile regăsite în fiecare loc de destinație.

c) *Teoria migrației selective*

Potrivit lui *Everett Lee (1917-2007)*, fiecare loc are un set de factori pozitivi, negativi și neutri. Factorii pozitivi sunt circumstanțele care acționează pentru a menține oamenii în interiorul unei zone sau a atrage oameni din alte zone, factorii negativi resping migrații, iar factorii neutri sunt cei la care migrații sunt indiferenți (fig.2).

⁶ "Each main current of migration produces a compensating counter-current." (1885:199).

⁷ "Migrants proceeding long distances generally go by preference to one of the great centres of commerce or industry." (1885:199).

⁸ "The natives of towns are less migratory than those of the rural parts of the country." (1885:199).

⁹ "Females are more migratory than males" (1885:199).

¹⁰ "The number of persons going a given distance is directly proportional to the number of opportunities at that distance and inversely proportional to the number of intervening opportunities." (Stouffer, 1940, p.846)

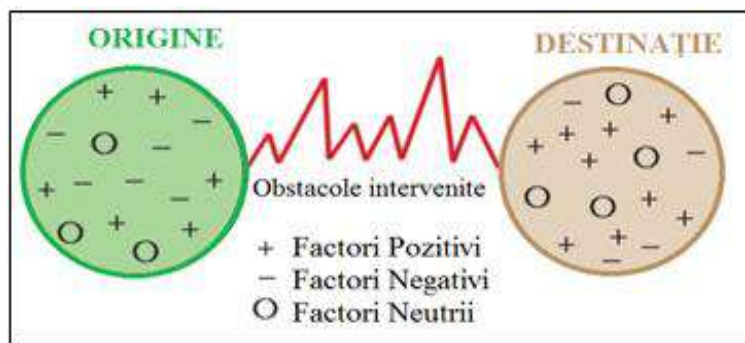

Figura 2. Teoria migrației, după Lee, 1966.

De asemenea, Lee a elaborat diferite ipoteze referitoare la volumul migrației, caracteristicile migranților, fluxul și contra-fluxul migrației și a definit migrația ca fiind o schimbare permanentă sau semipermanentă a domiciliului (Lee, 1966, p.49). Indiferent cât timp, cât de ușor sau cât de greu, fiecare act de migrare implică o origine, o destinație și un set de obstacole care intervin. Lee a pus accentul pe factorii de împingere (circumstanțele nefavorabile) care pot fi asociați cu locul de origine și destinație, obstacolele întâmpinate și factorii personali (Lee, 1966, p.50). Legea lui Lee împarte factorii care determină migrația în două grupuri (tab.1): factorii de împingere și atracție.

Cu privire la volumul migrației (Lee, 1966, p.52-54) a remarcat că acesta variază în funcție de: gradul de diversitate al zonelor incluse în teritoriu, diversitatea populației din teritoriu, fluctuația economiei și stadiul de progres din teritoriu. Volumul migrației este legat de dificultatea depășirii obstacolelor în calea deplasării. Cu alte cuvinte, cu cât sunt mai multe obstacole, cu atât mai mic este volumul migrației. Cu excepția cazului în care sunt impuse controale severe, volumul și rata migrației tind să crească în timp.

Ipotezele formulate de Lee, cu privire la fluxul și contra-fluxul migrației (Lee, 1966, p.54-56), susțin că pentru fiecare flux de migrare major se dezvoltă un contra-flux, eficiența fluxului de migrație va fi mare dacă obstacolele sunt mari iar eficiența fluxului de migrație variază în funcție de condițiile economice (la destinație fluxul de migrație crește în perioada prosperității și scade în perioada declinului).

Caracteristicile migranților sunt următoarele (Lee, 1966, p.56-57):

- migrația este selectivă (datorită diferențelor factorilor personali, condițiilor de la locul de origine și de destinație, dar și obstacolele care intervin sunt tratate diferit de migranți, iar selectivitatea poate fi atât pozitivă, cât și negativă);

- migrații care răspund la factorii pozitivi la destinație tind să fie selectați în mod pozitiv (selectivitatea este pozitivă atunci când există o selecție a migraților de înaltă calitate);
- migrații care răspund la factorii negativi la origine tind să fie selectați negativ (selectivitatea este negativă atunci când selecția este de calitate scăzută);
- gradul de selecție pozitivă crește odată cu dificultatea intervenită

Tabel 1. Factorii de respingere și factorii de atracție, după Everett Lee, 1966.

<i>Factorii de împingere (Push)</i>	<i>Factorii de atracție (Pull)</i>
Lipsa locurilor de muncă Lipsa oportunităților Condiții necorespunzătoare Dorința pentru mai multă libertate politică Dorința pentru libertate religioasă Tristețe Analfabetism Îngrijire medicală neadecvată Deșertificarea, foamete sau secetă Insecuritate Lipsa afecțiunii Dezastre naturale, poluare Șanse slabe de căsătorie Teamă politică sau persecuție Sclavia sau munca forțată Pierderea averii, sărăcie Amenințări cu moartea Probleme proprietar / chiriaș Hărțuirea Mentalitatea Discriminarea Război	Cererea forței de mână de lucru Oportunități de angajare Condiții mai bune de viață Sentimentul de a avea libertate politică Sentimentul de a avea libertate religioasă Bucurie Educație Îngrijire medicală adecvată Climat atractiv Securitate Legături de familie Industria Șanse mai mari de căsătorie Libera exprimare

Lee a demonstrat că variabilele ca barierele fizice, politice și distanța, pot reduce sau preveni migrația, iar evoluția migrației este selectivă din cauză că diferențialele ca sexul, vârsta și clasa socială influențează modul în care persoanele răspund la procesul „push-pull” (împingere-atracție), iar aceste împrejurări le formează abilitatea de a trece peste obstacolele care apar. Factorii individuali, ca educația persoanei, cunoașterea persoanelor potențiale primitoare și legăturile de familie pot favoriza sau împiedica migrația (Bădescu, 2013).

1.3. Teoriile neoclasic

Teoriile neoclasic, apărute la începutul anilor '70, au pus bazele teoriilor migrației internaționale (Massey, 1993) cu accent pe individ (relația dintre migrație și investiția în capitalul uman), cauza fenomenului migraționist (cauză de ordin economic) și factorii care determină decizia migrației (strategia familială), auto susținerea migrației și fluxurile migraționale (economia dualistă: piața primară și secundară a forței de muncă).

Teoria cauzalității cumulative formulată de către de *Gunnar Myrdal* (1898-1987) susține că majoritatea migranților sunt calificați, educați și motivați, contribuind la creșterea economică din spațiul de destinație. În schimb, în spațiul de origine se va observa o stagnare economică, ceea ce va amplifica în continuare procesul de migrație (Myrdal, 1957). Legăturile de cauzalitate cumulativă, se referă la auto susținerea migrației, iar fluxurile influențează deciziile potențialilor migranți, facilitând migrația.

Teoria economică neoclasică, dezvoltată de *Larry A. Sjaastad* (1934 - 2012), care se referă la costurile și beneficiile migrației (Sjaastad, 1962), formulează relația dintre migrație și investiția în capitalul uman și argumentează că migrația internațională este legată de cererea și oferta forței de muncă. În țările în care există o ofertă redusă de forță de muncă, dar dispun de multe locuri de muncă, muncitorii vor avea un salariu mare, iar aceste salarii mari vor atrage migranții din țările unde nu există locuri de muncă (Bădescu, 2013). Prin urmare, migrația este o decizie luată pentru tot restul vieții, a unui individ capabil să-și valorizeze perspectivele cu privire la mărirea veniturilor. Această teorie conferă o importanță exagerată factorilor de ordin economic, neținându-se cont de legăturile sociale, istorice și instituționale (guvern, comunitate, familie).

Teoria dependenței, dezvoltată de către sociologul *André Gunder Frank* (1929 - 2005) a acordat o importanță deosebită aspectelor de ordin macro în apariția și dezvoltarea fluxurilor migraționale și afirmă că economia globală nu este egală pentru toate țările, deoarece țările sărace sunt subordonate țărilor bogate și le-au fost atribuite producția materiilor prime cu valoare adăugată scăzută, în timp ce deciziile cheie și beneficiile majore sunt realizate în țările bogate, cărora le-au fost atribuite producția industrială de valoare adăugată ridicată, prin urmare, există o exploatare de către țările bogate din punct de vedere economic asupra țărilor sărace din punct de vedere economic (Frank, 1968).

Teoria pieței duale susține că economiile țărilor dezvoltate sunt dualiste, adică în timp ce piața primară a forței de muncă asigură salarii mari, piața secundară a forței de muncă are salarii mici, prin urmare este structurată astfel încât să necesite un anumit nivel de migrație (Piore, 1972). Piața secundară este marcată de subzistență și șomaj, iar locurile de muncă necesită o pregătire relativ redusă, pot fi învățate relativ repede la locul de muncă și există puține obstacole în calea mobilității forței de muncă. Deoarece locurile de muncă sunt neatractive, există niveluri ridicate de fluctuație a forței de muncă, muncitorii trecând la alte locuri de muncă sau angajatori. Muncitorii din piața secundară de obicei nu au acces la piața primară, cu excepția cazului în care, obțin calificări mai mari. Teoria pieței duale a forței de muncă susține că imigranții sunt recrutați pentru a ocupa locurile de muncă necesare pentru funcționarea economiei globale, locuri de muncă evitate de populația nativă din cauza condițiilor slabe de muncă asociate pieței secundare (Bădescu, 2013).

Teoria sistemului mondial dezvoltă ideea de ordine la nivel mondial, enunțată anterior de teoria dependenței și argumentează că migrația internațională este un produs secundar al capitalismului global deoarece migranții sunt atrași de la periferie, din țările sărace, spre centru, spre națiunile bogate (Wallerstein, 1974). Sistemul mondial este format din zona centrală (puterile dominante), zona semi-periferică, periferia (zonele externe și părțile izolate). Gradul de dependență al acestor zone este un concept cheie al acestei teorii. Prin urmare, migrația este un mecanism de reglementare a cererii și ofertei forței de muncă pe plan mondial și contribuie la dezvoltarea ordinii capitaliste.

Teoria genealogică argumentează că genealogia este de fapt puterea individului în societățile stabile. În urma cercetărilor (Harbison, 1981), există trei factori care acordă familiei o valoare importantă în procesul migrației: familia are un rol cheie în migrație, familia este principala unitate de socializare care constituie o rețea și familia este o rețea socială și economică (Bădescu, 2013). Semnificația familiei ca context structural al migrației este dezvoltată printr-o analiză selectivă a modelelor propuse anterior, iar componentele motivației sunt legate de această structură familială. Structura și funcția familiei afectează decizia de a migra, influențând una din cele patru componente ale motivației: stimulentele/obiectivele, motivele, disponibilitatea și speranța.

1.4. Teoriile migrației contemporane

Teoria capitalului uman inițiată de către Jacob Mincer (1922-2006), derivă din teoria economiei neoclasice și presupune că oamenii acționează, de regulă, rațional și intenționat în orice moment (Mincer, 1958). Conceptul de capital uman, a fost impus de către Theodore William Schultz (1902-1998) și se caracterizează prin factori precum experiența, cunoștințele, educația, pregătirea și abilitățile persoanei (Schulz, 1961), deoarece veniturile unei persoane cu studii superioare s-au dovedit a fi mai mari în majoritatea cazurilor decât a unei persoane cu o educație medie. Capitalul uman este definit de Gary Stanley Becker (1930-2014), ca stocul de cunoștințe, deprinderi și abilități care poate influența creșterea capacităților și veniturilor unei persoane (Becker, 1994).

Teoria neoeconomică (Noua economie a migrației), afirmă că migrația este o strategie de familie deoarece decizia de a migra se ia în sânul familiei sau gospodăriei care condiționează comportamentul migrației (Stark, 1993). Față de teoria economică neoclastică, individul nu mai este singurul care decide, familia ocupând un loc important, resursele fiind obținute prin trimiterea unei/unor persoane din cadrul familiei la muncă.

Teoria capitalului social (Teoria rețelelor), se bazează pe ideile teoriei cauzalității cumulative, deoarece dezvoltarea rețelelor depinde de cauzalitatea procesului. Această teorie examinează rețelele de migranți, ca formă de capital social (Massey, 1990), care se formează prin expansiunea rețelelor. Această teorie (Gurak, 1992) argumentează faptul că migranții au creat rețele de suport furnizând noilor sosiți sprijin, informație, suport emoțional și social, găsirea unui loc de muncă și obținerea unui venit decent. Rețelele migranților au un caracter dinamic și este una dintre temele principale ale cercetătorilor din domeniul migrațiilor, deoarece migrația este strâns legată de relațiile de familie, prietenie sau vecinătate, migranții alegându-și locul de destinație în funcție de prezența rudelor, prietenilor sau vecinilor prezenți la locul de destinație. În acest sens se evidențiază factorii ce determină caracterul cumulativ al migrației internaționale (Massey, 1998), care se regăsesc în spațiul de plecare (distribuția veniturilor gospodăriei la nivel de comunitate, distribuția pământului și modul de organizare al agriculturii, cultura migrației, distribuția regională a capitalului uman), în spațiul de destinație (echitatea socială) dar și în ambele spații (rețelele de migranți și instituțiile).

Teoria sistemică susține că sistemul migrațional nu este o mișcare unidirecțională, liniară, împingere-atracție, cauză-efect, ci este un sistem interdependent, complex, automodificabil, în care efectul schimbărilor într-o parte poate fi urmărit prin întregul sistem (Mabogunje, 1970). Prin urmare, sistemul are un caracter dinamic și este format dintr-un grup de țări unde există relații migraționale stabile, iar aceste fluxuri formează întregul sistem (Kritz, 1992).

Teoria instituțională a migrației se concentrează pe studiul agenților (firme, instituții) și organizațiilor voluntare, care au apărut ca rezultat al fluxurilor migraționiste (indiferent de caracterul legal sau ilegal al activității lor), prin dezvoltarea legăturilor materiale dintre țări pe care fluxurile migratorii le consolidează. Acești agenți care au apărut în spațiul de destinație, au speculat oportunitățile economice din locurile de destinație al migranților și au facilitat intrarea, transportul, găsirea unui loc de muncă, locuința și obținerea actelor (Massey, 1998). Organizațiile voluntare asigură imigranților suport, furnizând ajutor material, juridic și militând pentru drepturile acestora. Acești agenți pot fi: rețelele de transport (autocare sau aeriene) care leagă frecvent zona de destinație cu zona de origine, rețele de telefonie mobilă cu oferte pentru comunicarea mai ieftină între cele două zone, oferte de televiziune prin satelit (din locul de plecare), determinând astfel scăderea costurilor pentru viitorii migranți (Jennissen, 2004).

Începând cu anul 1952, UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, fondat în anul 1945 la Paris) a început să fie tot mai preocupat de promovarea studiilor sociale și de aspectele culturale ale migrației internaționale, prin urmare a elaborat un studiu asupra cercetării în privința migrației internaționale în care a fost analizată migrația din punct de vedere economic și demografic (Brinley, 1961).

Teoria sintetică s-a elaborat în anii '90, când, echipa internațională de cercetători IUSSP (International Union for the Scientific Study of Population, fondat în anul 1928 la Paris), a abordat migrația din punct de vedere interdisciplinar (Massey, 1998). Obiectivul principal a fost analiza și evaluarea teoriilor migrației (până în anul 1980), cu intenția de a observa aspectele care coincid, se completează reciproc sau se contrazic. În urma acestui studiu s-a elaborat teoria sintetică, care susține că migrația internațională determină globalizarea, unește locurile de origine cu locurile de destinație, influențează dezvoltarea economiei ambelor locuri și se bazează pe principiul pluralismului, care permite coexistența diverselor opinii, ce se completează reciproc.

Tabel 2. Teoriile migrației

Teoriile clasice	Mercantilismul	Barbon 1690	emigrarea către colonii
	Școala clasică	Smith 1785	desființarea barierelor dintre state, deplasarea populației și a capitalului
	Marxismul	Marx 1867	migrația este caracterizată prin mișcarea și dezvoltarea populației
Modelul Push-pull	Legile migrației	Ravenstein 1885	migrația a fost determinată de procesul „push-pull”
	Legea oportunităților	Stouffer 1940	oportunitățile intermediare pot convinge un migrant să se stabilească într-un loc pe traseu
	Legea migrației selective	Lee 1966	fiecare loc are un set de factori pozitivi, negativi și neutrii
Teoriile neoclasice	Teoria cauzalității cumulative	Myrdal 1957	auto susținerea migrației
	Teoria economică neoclasică	Sjaastad 1962	relația dintre migrație și investiția în capitalul uman
	Teoria dependenței	Frank 1968	fluxuri migraționale
	Teoria pieței duale	Piore 1972	economia dualistă: piața primară și secundară a forței de muncă
	Teoria sistemului mondial	Wallerstein 1974	migranții sunt atrași de la periferie, din țările sărace spre centru, spre națiunile bogate
	Teoria genealogică	Harbison 1981	strategia familială
Teoriile contemporane	Teoria capitalului uman	Mincer 1958 Schulz 1961 Becker 1993	capitalul uman reprezintă experiența, cunoștințele, educația, pregătirea și abilitățile
	Teoria neoeconomică	Stark 1993	migrația este o strategie de familie
	Teoria capitalului social	Massey 1990 Gurak 1992 Massey 1998	capitalul social, se formează prin expansiunea rețelelor
	Teoria sistemică	Mabogunje, 1970 Kritz, 1992	sistemul migrațional este un sistem interdependent, complex, automodificabil
	Teoria instituțională	Massey 1998 Jennissen 2004	studiul agenților (firme, instituții) și organizațiilor voluntare, care au apărut ca rezultat al fluxurilor migraționiste
	Teoria sintetică	Massey 1998	abordarea migrației din punct de vedere interdisciplinar

În momentul de față, migrațiile internaționale nu pot fi încadrate într-un singur model descris, datorită caracterului complex, iar numărul tot mai mare al migranților și dificultatea controlului fluxului (datorită liberei circulații) au dus la creșterea atenției cercetărilor cu privire la acest fenomen. De fapt, toate teoriile despre migrație (tab.2) sunt în căutarea unor răspunsuri teoretice, care să descrie realitatea migrației, însă, mai ales teoriile contemporane, sunt de fapt o combinație între teoriile clasice și neoclasice. Prin urmare, trăim într-o epocă în care avem nevoie de noi soluții ale teoriilor migrației.

2. Evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE

Europa a fost și este o zonă geografică care prezintă fluxuri migratorii. După al doilea război mondial, politicile europene în domeniul migrației au avut un caracter restrictiv, abia după anul 1990 încercându-se elaborarea unor reglementări și convenții privind migrația, reglementări care vor completa documentele ce au stat la baza fondării Uniunii Europene.

Ideea înființării Uniunii Europene a fost pentru prima dată propusă de către Winston Churchill (1874-1965), la data de 19 septembrie 1947, într-un discurs susținut în Elveția, la Universitatea din Zürich¹¹. Tratatul și convențiile semnate de-a lungul timpului, au constituit temelia înființării Uniunii Europene (UE). De-a lungul timpului aceste tratate și convenții au fost negociate de către reprezentanții guvernelor statelor membre, adoptate de comun acord, semnate și ratificate. Parcurgerea istoriei tratatelor și convențiilor cele mai importante încheiate după anul 1948, ne permite să urmărim evoluția constituirii Uniunii Europene, dar mai ales istoria liberei circulații a persoanelor.

2.1. Tratatul și convențiile adoptate în perioada 1948- 1985

Perioada cuprinsă între anii 1948 – 1959 a fost considerată "Europa pașnică" deoarece au început cooperările între primele state fondatoare ale Uniunii Europene (Luxemburg, Franța, Belgia, Olanda, Italia și Germania)¹². În această perioadă au fost semnate mai multe tratate și convenții. Anii 1960 - 1970, au fost considerați ca fiind o perioadă de creștere economică și s-a realizat și primul val de extindere al Uniunii Europene (Anglia, Irlanda și Danemarca), iar în anul 1970, încep primele planuri privind adoptarea unei monede unice.

*Tratatul de la Bruxelles*¹³, denumit și „*Tratatul de colaborare economică, socială, culturală și auto-apărare colectivă*”, a fost semnat în anul 1948, de către cinci țări (Belgia, Franța, Luxemburg, Olanda și Anglia), unde se vorbește "pentru prima dată de apărarea colectivă europeană" (Bădescu, 2004, p.396). În anul 1965 tratatul a fost modificat, a fost denumit "*Tratatul de fuziune*" și a fost semnat de către primele șase state fondatoare ale UE (Luxemburg, Franța, Belgia, Olanda, Italia și Germania). Scopurile principale ale tratatului au fost simplificarea cadrului instituțional european, crearea unui sistem comun de apărare și consolidarea relațiilor. Acest tratat a fost abrogat în anul 1999.

*Tratatul Atlanticului de Nord*¹⁴ (NATO), a fost semnat în anul 1949 (Washington), de către 12 țări fondatoare NATO (Canada, Belgia, Franța, Danemarca, Italia, Islanda, Anglia, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Portugalia și SUA) "prin care sunt puse bazele noii relații transatlantice" (Bădescu, 2004, p.396). Obiectivele principale au fost realizarea unei apărări comune, dorința țărilor de a conviețui în pace cu toate popoarele și guvernele, precum și promovarea stabilității și bunăstării zonei Nord-Atlantice. Înființarea NATO a influențat reconcilierea între Franța și Germania. În momentul de față la acest tratat au aderat 29 de state, România aderând în anul 2004.

*Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*¹⁵, a fost semnată în anul 1950 (Roma). Scopul principal al acestei convenții a fost recunoașterea și aplicarea drepturilor omului. Cele mai importante articole care alcătuiesc această convenție, se referă la obligația de a respecta drepturile și libertățile omului (libertatea de exprimare, întrunire, asociere, gândire, conștiință și libertatea religioasă). De-a lungul timpului această convenție a fost completată cu mai multe articole prin protocoalele semnate din cadrul altor tratate: în anul 1952 (Protocolul adițional) cu 6 articole (dreptul la alegeri libere, dreptul la instruire, protecția proprietății); în anul 1963 (Protocolul nr. 4) cu încă 7 articole (interzicerea expulzărilor colective de străini, interzicerea expulzării propriilor cetățeni, libertatea de circulație); în anul 1983 (Protocolul nr. 6) convenția a fost completată cu încă 9 articole care fac referire expresă la anularea pedepsei cu moartea; în anul 1984 (Protocolul nr. 7) se enunță încă 10 articole legate de justiție și în anul 2000 (Protocolul nr. 12) au mai enunțat încă 6 articole care fac referire la interzicerea generală a discriminării. România a aderat la această convenție în anul 1993. Această convenție capătă o însemnătate deosebită în cercetarea migrațiilor deoarece în cadrul convenției a fost enunțată pentru prima dată libera circulație a persoanelor "*Orice persoană este liberă să părăsească orice țară, inclusiv pe a sa*", (Protocolul nr. 4, articolul 2, aliniatul 2).

*Convenția de la Geneva*¹⁶, semnată în anul 1951, privind statutul refugiaților, stabilește pentru prima dată standardele dreptului internațional în legătură cu problemele umanitare, siguranța într-un viitor fără persecuții și condițiile care trebuie îndeplinite de către o persoană care solicită azil pentru obținerea statutului de refugiat. În această convenție apare pentru prima dată *definiția refugiatului* ca fiind persoana "persecutată datorită rasei, religiei, naționalității, apartenenței la un anumit grup social sau opiniilor sale politice, se află în afara țării a cărei cetățenie o are și care nu poate sau, datorită

acestei temeri, nu dorește protecția acestei țări; sau care, neavând nici o cetățenie și găsimdu-se în afara țării în care avea reședința obișnuită ca urmare a unor astfel de evenimente, nu poate sau, datorită respectivei temeri, nu dorește să se reîntoarcă¹⁷" (Articolul 1, alineatul 2). Prin urmare, refugiat poate fi doar persoana care fie deține cetățenia unui stat (altul decât cel în care cere această formă de protecție), fie este apatrid (persoană care nu deține cetățenia niciunei țări și nu are drepturi și obligații în nici o țară), dar reședința lui obișnuită este în alt stat decât în statul în care solicită acest statut. România a aderat la Convenția privind statutul refugiaților în anul 1991.

*Tratatul de la Paris*¹⁸, denumit și „*Tratatul de instituire a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului*”, a reprezentat primul pas pentru integrarea europeană și a fost semnat în anul 1951 de către șase țări (Luxemburg, Franța, Belgia, Olanda, Italia și Germania), când s-a constituit Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului (CECO). Scopul principal al acestui tratat a fost să creeze o relație de interdependență între industriile cărbunelui și oțelului pentru ca nicio țară să nu își mai poată mobiliza forțele armate fără știrea celorlalte, urmărindu-se instituirea unei piețe comune. În anul 2002 tratatul a fost abrogat.

*Tratatul de la Roma*¹⁹, denumit și "*Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene*", a fost semnat în data de 25 martie 1957 de către șase țări (Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Italia și Olanda) și a fost considerat ca fiind fundația aducerii Europei la pace și dezvoltare integrată după al doilea război mondial.

În acest tratat s-a constituit Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (CEEA - EURATOM) și Comunitatea Economică Europeană (CEE – cunoscută și sub numele de "Piața Comună"). Scopul principal a fost extinderea noțiunii de integrare europeană pentru a include cooperarea economică prin intermediul comerțului, unde s-a creat o piață comună bazată pe libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor (înțelese ca drepturi ale angajaților sau prestatorilor de servicii) și a consolidat ideea unui viitor comun pentru cele șase țări europene fondatoare ale Uniunii Europene.

Abolirea obstacolelor privind libera circulație a persoanelor a fost un pas important în crearea unei migrații controlate iar capitalul și forța de muncă puteau să circule liber între țările membre. În decursul timpului, sensul conceptului de liberă circulație a persoanelor s-a schimbat, iar cetățenia UE stă la baza dreptului unei persoane de a circula și a se stabili liber pe teritoriul statelor membre.

2.2. Spațiul Schengen

*Acordul Schengen*²⁰, semnat la data de 14 iunie 1985 în localitatea Schengen (Luxemburg), cunoscut și sub numele de Schengen I, este considerat ca fiind primul pas pentru o migrație controlată. Acest acord, stabilește un spațiu comun denumit „*Spațiul Schengen*” (fig.3), în care s-a ajuns la acordul de a se renunța treptat la controalele frontierelor statelor membre și introducerea liberei circulații pentru toți cetățenii statelor semnatare. Primele 5 țări semnatare ale acestui acord au fost: Luxemburg, Belgia, Germania, Franța și Olanda. Acest acord a intrat în vigoare doar în data de 25 martie 1995 pentru primele șapte țări: Belgia, Franța, Germania, Luxemburg, Olanda, Portugalia și Spania. Până în prezent, 26 de state fac parte din Spațiul Schengen (Germania, Austria, Belgia, Danemarca, Slovenia, Slovacia, Portugalia, Spania, Finlanda, Estonia, Franța, Ungaria, Islanda, Italia, Grecia, Liechtenstein, Lituania, Letonia, Malta, Luxemburg, Norvegia, Polonia, Olanda, Republica Cehă, Suedia și Elveția). Viitoare state membre ale acordului Schengen, care sunt în proces de implementare al acordului, sunt: Cipru, România și Bulgaria.

*Actul unic european*²¹ (AUE), consemnat în anul 1986 (Luxemburg), a menționat pentru prima dată denumirea de Consiliul European ca organ de decizie a întregii comunități, a instituit Piața Unică Europeană și Cooperarea Politică Europeană, a revizuit Tratatul de la Roma, a extins competențele comunitare (în domeniul cercetării, dezvoltării, al mediului și al politicii externe) și a definit scopul principal ca fiind "instaurarea progresivă a pieței interne pe durata unei perioade care se încheie la 31 decembrie 1992"²².

Perioada anilor 1989 - 1991 a fost marcată de căderea regimului comunist astfel:

- Polonia - introducerea multipartitismului (19 iulie 1989);
- Ungaria - dizolvarea Sfatului Prezidențial (23 octombrie 1989);
- Germania - căderea zidului Berlinului (9 noiembrie 1989);
- Bulgaria - destituirea liderului comunist (10 noiembrie 1989);
- Cehoslovacia - greva generală (27 noiembrie 1989);
- România – revoluția/lovitura de stat (22 decembrie 1989);
- Iugoslavia - începe să se dezmembreze în anul 1990;
- Albania - protestele anticomuniste (9 decembrie 1991);
- URSS - dizolvarea oficială a URSS (25 decembrie 1991);

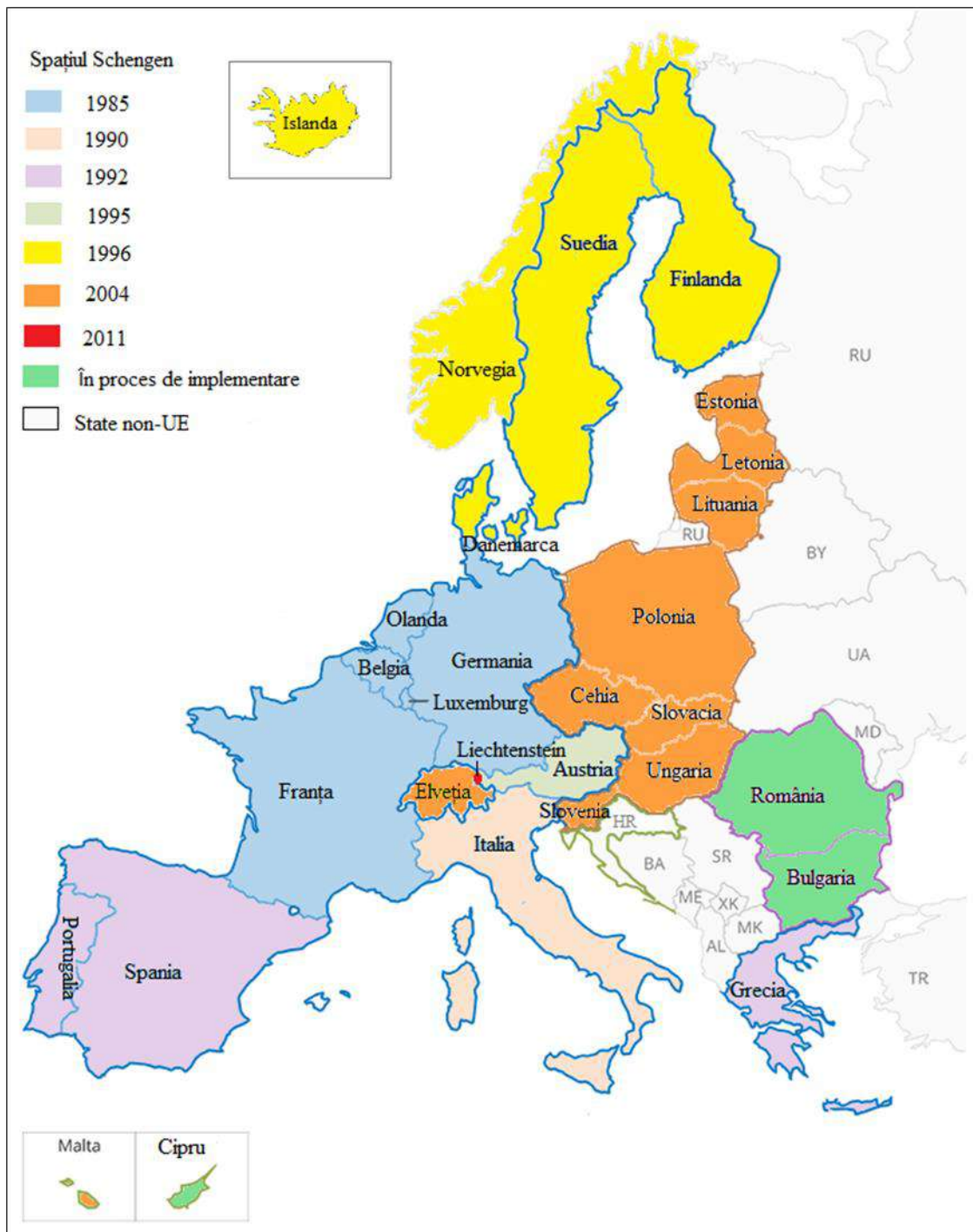

Figura 3. Formarea spațiului Schengen (1985 – 2017)

*Convenția de Aplicare a Acordului Schengen*²³ (CAAS), cunoscută și sub numele de Schengen II, a fost semnată în anul 1990. Beneficiile aduse de aderarea la Spațiul Schengen sunt multiple: deschiderea frontierelor statelor membre, libertatea circulației persoanelor, libera circulație a serviciilor și a capitalurilor.

2.3. Uniunea Europeană

După anii '90, au fost semnate numeroase tratate și au fost elaborate diferite programe care au ajutat la aplicarea unor politici referitoare la migrația controlată. Uniunea Europeană este constituită în prezent de 28 state (Austria, Germania, Polonia, Belgia, Grecia, Portugalia, Bulgaria, Irlanda, Anglia, Cehia, Italia, România, Cipru, Letonia, Slovacia, Croația, Lituania, Slovenia, Danemarca, Luxemburg, Spania, Estonia, Malta, Suedia, Finlanda, Olanda, Ungaria, Franța).

*Tratatul de la Maastricht*²⁴ (*Tratatul privind Uniunea Europeană*), a fost semnat în anul 1992, de către 12 țări (Danemarca, Belgia, Spania, Germania, Olanda, Grecia, Irlanda, Franța, Italia, Portugalia, Luxemburg și Anglia) și este considerat "*Actul Constitutiv al Uniunii Europene*". Scopul principal a fost introducerea unei monede unice (EURO), uniunea politică (cetățenie, politică comună) și colaborarea în domeniul afacerilor interne și externe (piața unică, libera circulație a persoanelor, mărfurilor, serviciilor și capitalurilor). Tratatul cuprinde trei piloni²⁵ ai construcției europene (Bădescu, 2004, p.398): dispozițiile privind CECO (Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului), EURATOM (Comunitatea Europeană a Energiei Atomice), PESC (Politica Externă de Securitate Comună) și JAI (Consiliul de Justiție și Afaceri Interne - cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne). Inovația cea mai importantă o reprezintă "*Cetățenia Europeană*" (orice cetățean care are naționalitatea unei țări membre devine automat și cetățean al Uniunii Europene). Acest tratat a înlocuit dispozițiile Actului Unic European și a încetat în anul 2007, fiind înlocuit de Tratatul de la Lisabona.

*Tratatul de la Amsterdam*²⁶, (1997) a instituit „Spațiul de libertate, justiție și securitate”, a amendat tratatul de la Maastricht (a simplificat, modificat, consolidat și renumerotat articolele), rolul cetățeanului este subliniat, caracterul democratic al instituțiilor este întărit, au fost extinse drepturile EUROPOL (Oficiului European de Poliție), a fost extinsă cooperarea în domeniul vizelor, azilului și imigrării, iar politica migrației și azilului a devenit una dintre prioritățile politice ale Uniunii Europene. Obiectivele principale au fost definirea principiilor și orientărilor generale ale PESC, inclusiv pentru problemele care au implicații în domeniul apărării (Bădescu, 2004, p.397), reformarea instituțiilor UE în pregătirea extinderii către noile state membre și integrarea acquis-ului Schengen în acquis-ul comunitar.

*Programul Tampere*²⁷ (1999) apare datorită faptului că fenomenul migrației pune statelor europene probleme semnificative de natură economică, socială și demografică²⁸, program considerat ca fiind „*piatra de temelie*” a cooperării judiciare, deoarece introduce politica migratorie comună în domeniul azilului (punerea în practică a Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților din anul 1951), elaborează un angajament pentru protecția libertății din spațiul UE (drepturile omului, instituțiile democratice, statul de drept), acordă respectul absolut al dreptului de a solicita azil, oferă garanții celor care solicită protecție sau acces în UE, asigurându-se astfel că nicio persoană nu este trimisă înapoi unde riscă să fie persecutată (menținând principiul nereturnării)²⁹.

Scopul principal a fost "crearea unei zone de justiție, securitate și libertate în cadrul Uniunii Europene" (Zanoschi, 2010). Cu privire la migrația legală (reunificarea familială, statutul de rezident, studenți, cercetători), integrarea (proiect de lege privind imigrația, crearea unei rețele de Centre Naționale de Contact, elaborarea unui ghid de integrare), migrația ilegală (planul de acțiune privind imigrația ilegală, returnarea) și relațiile cu țările terțe (acordurile de readmisie, asistarea țărilor terțe), au fost elaborate diferite directive, planuri, programe, negocieri, acorduri și legi.

Obiectivele principale ale Programului Tampere au fost: dezvoltarea de parteneriate cu țările de origine, de tranzit și de destinație, incluzând politici specifice de integrare (prevenirea excluziunii sociale, rasismului, xenofobiei și respectului pentru diversitate)³⁰; un sistem european comun privind azilul; o abordare comună și cuprinzătoare a managementului fluxurilor migrației, vizând un echilibru între admiterea pe criterii umanitare și economice³¹; tratamentul corect al cetățenilor statelor terțe, în scopul acordării unor drepturi și obligații comparabile cu cele ale cetățenilor statului membru în care trăiesc.

2.4. *Tratatele secolului XXI*

Moneda unică EURO, a fost implementată treptat în 19 țări europene din cele 28 membre ale Uniunii Europene (Germania, Austria, Belgia, Cipru, Slovacia, Slovenia, Spania, Finlanda, Estonia, Grecia, Franța, Italia, Irlanda, Lituania, Letonia, Malta, Luxemburg, Portugalia și Olanda). În anul 2008, criza financiară lovește economia mondială, iar Uniunea Europeană pune baza unei „uniuni bancare” pentru a sprijini mai multe țări să facă față greutăților întâmpinate în fața crizei.

La începutul anului 2011, în Siria a pornit un lanț de proteste care cu timpul s-a transformat într-un război civil. În același timp în Orientul Mijlociu a crescut extremismul religios, iar acest lucru a determinat tot mai multe persoane să-și părăsească țara de origine și să ceară azil în Europa. Drept consecință, în perioada anilor 2008 – 2016 peste patru milioane de solicitanți de azil au ajuns în Europa, majoritatea declarând că au fugit de războiul din Siria (fig.4).

Pe lângă problema gestionării fluxului tot mai mare de migranți, Uniunea Europeană a început să se confrunte și cu mai multe atacuri teroriste (2004 – Madrid, 2005 - Londra, 2011 - Oslo, 2015 – Paris, 2016 - Bruxelles, Nisa, München, Ansbach, Normandia, Berlin, 2017 - Londra, Stockholm, Paris, Manchester, Barcelona). În anul 2016, în cadrul unui referendum, cetățenii Angliei votează pentru ieșirea țării din Uniunea Europeană.

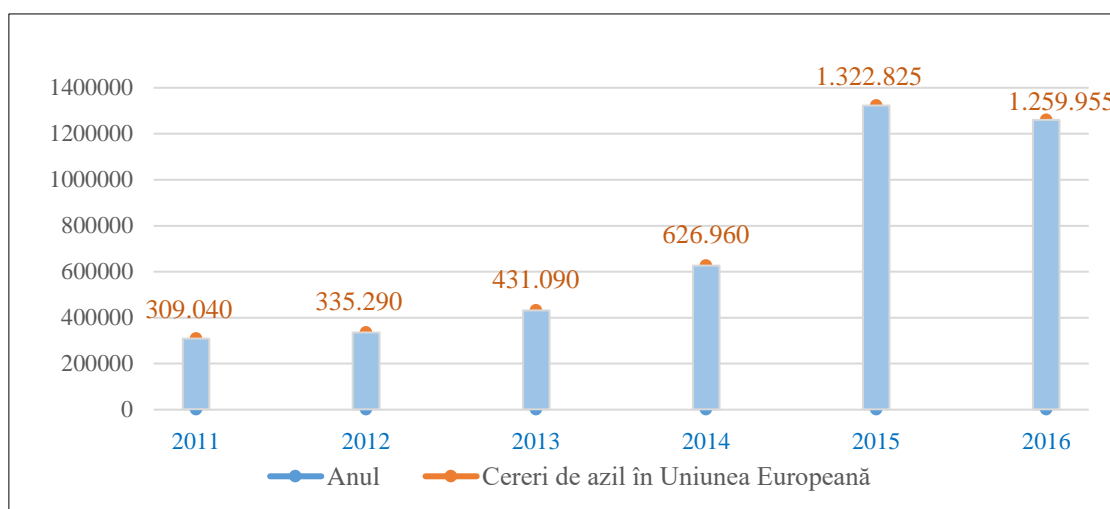

Figura 4. Cereri de azil în Uniunea Europeană (2011 – 2016)

Sursa: Eurostat

În anul 2000, Comisia Europeană a propus prima inițiativă prin care migrații aveau drept de intrare în statele Uniunii Europene în scopuri economice, numită *Directiva privind condițiile de intrare și rezidență a imigranților în scopuri economice*³². Scopul acestei directive a fost reglementarea politicii comunitare a migrației și un tratament egal pentru cetățenii statelor terțe. Deoarece în Uniunea Europeană s-a diminuat forța de muncă, această directivă a ajutat la "găsirea de resurse umane pentru piața muncii din statele membre și armonizarea regulilor de intrare și de rezidență în Europa" (Alexe, 2011, p. 16).

*Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene*³³ proclamată la 7 decembrie 2000, tratează drepturile cetățenilor, clasate în 6 capitole (demnitatea, libertățile, egalitatea, solidaritatea, cetățenia, justiția). Aceasta trebuia să "regrupeze drepturile fundamentale în vigoare din Uniunea Europeană, astfel încât să le confere o mai mare vizibilitate și să marcheze importanța lor excepțională³⁴". Capitolul V, intitulat "Cetățenia", la articolul 45, spune: "Orice cetățean al Uniunii are dreptul de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statelor membre".

*Tratatul de la Nisa*³⁵ (2001), face referire la modernizarea instituțiilor europene, pregătirea pentru integrarea noilor state membre, cooperarea în domeniul industrial și al dreptului civil, aderarea statelor candidate și nu în ultimul rând *libera circulație a cetățenilor din statele membre*. Aceste inițiative pot oferi stabilitate, prosperitate și pace durabilă pentru statele componente ale Uniunii Europene.

*Programul de la Haga*³⁶ (2004) a abordat întărirea justiției, securității și libertății în Uniunea Europeană (azilul, migrația, cetățenia, integrarea, gestionarea granițelor) și are "în vedere instituirea unor proceduri comune de azil și a unui statut uniform"³⁷, valabil pe tot cuprinsul țărilor membre pentru persoanele care au nevoie de protecție internațională. Obiectivele programului de la Haga au fost garantarea drepturilor fundamentale, garanțiile procedurale minime, accesul la justiție și asigurarea protecției persoanelor (în concordanță cu Convenția de la Geneva din anul 1951 privind refugiații). Acesta a fost un obiectiv care trebuia atins în interesul cetățenilor UE prin dezvoltarea unui sistem comun de azil și dezvoltarea politicilor comune. Adoptarea Programului de la Haga a fost de fapt, continuarea Programului de la Tampere (1999), deoarece politica de integrarea a migranților care provin din state terțe este o provocare a Uniunii Europene.

*Tratatul de la Prüm*³⁸ (2005), denumit și Schengen III, a stabilit un cadru juridic pentru aprofundarea cooperării între statele membre ale UE, "în lupta împotriva terorismului, al criminalității transfrontaliere și al migrației ilegale prin intermediul schimbului de date genetice (ADN), amprente digitale, înmatriculările de vehicule și alte date cu caracter personal"³⁹. Scopul a fost intensificarea și accelerarea schimbului de informații dintre rețele polițienești pentru un control mai eficient al infracționalității în Europa. Tratatul de la Prüm a intrat în vigoare în România în anul 2009⁴⁰.

*Tratatul de la Lisabona*⁴¹ (2007) a implementat reforme privind modul de funcționare al instituțiilor europene, a elaborat politici în materie de migrație, a înlocuit Tratatul de la Maastricht și s-au creat politici de apărare și securitate, care stabileau modalitățile de ajutor între statele membre în caz de agresiune și calamități. Obiectivul principal a fost îmbunătățirea procesului de adoptare a deciziilor într-o Uniune Europeană care cuprindea deja 27 de state membre, în urma aderării Bulgariei și României, iar "Consiliul European devine o instituție de sine stătătoare, cu președinte propriu"⁴².

*Pactul european privind imigrația și azilul*⁴³ (2008), adoptat de către Consiliul European, conținea cinci angajamente politice care vor fi transpuse în practică prin măsuri concrete: organizarea și controlarea imigrației ilegale, îmbunătățirea controalelor frontierelor externe, construirea unui sistem european în materie de azil și crearea unui parteneriat la nivel mondial pentru migrație și dezvoltare⁴⁴. S-a plecat de la ipoteza că o imigrație care nu este administrată corespunzător poate afecta încrederea cetățenilor statelor membre, iar o migrație administrată corect poate fi un atu pentru UE.

*Programul Stockholm*⁴⁵ (2009), a marcat prioritățile pentru dezvoltarea libertății, securității și justiției, ca răspuns la preocuparea statelor Uniunii Europene. Tema centrală a fost „O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora” și „Construirea unei Europe a cetățenilor”. Acest program a stabilit drepturile cetățenilor (o Europă a drepturilor), facilitarea vieții cetățenilor (o Europă a justiției), protejarea cetățenilor (o Europă care protejează), accesul în Europa într-o lume globalizată, solidaritate și parteneriate în materie de migrație și de azil (o Europă solidară).

În momentul de față, formarea celor 28 de state din UE (fig.5), a dus la o populație de 511.805.088 de locuitori (1 ianuarie 2017 - Eurostat), în cadrul căruia au avut loc numeroase valuri de aderare: 1951 (Luxemburg, Franța, Belgia, Olanda, Italia și Germania), 1973 (Danemarca, Irlanda și Anglia), 1981 (Grecia), 1986 (Spania și Portugalia) 1995 (Austria, Finlanda și Suedia) 2004 (Cehia, Cipru, Estonia, Letonia, Lituania, Malta, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria), 2007 (România Bulgaria) și 2013 (Croatia).

Importanța constituirii UE (tab.3), ne demonstrează faptul că problema migrației a fost abordată încă din anul 1950 (libera circulație, statutul refugiaților), însă, doar în anul 2008 s-a ajuns la semnarea unui pact european care viza imigrația și azilul.

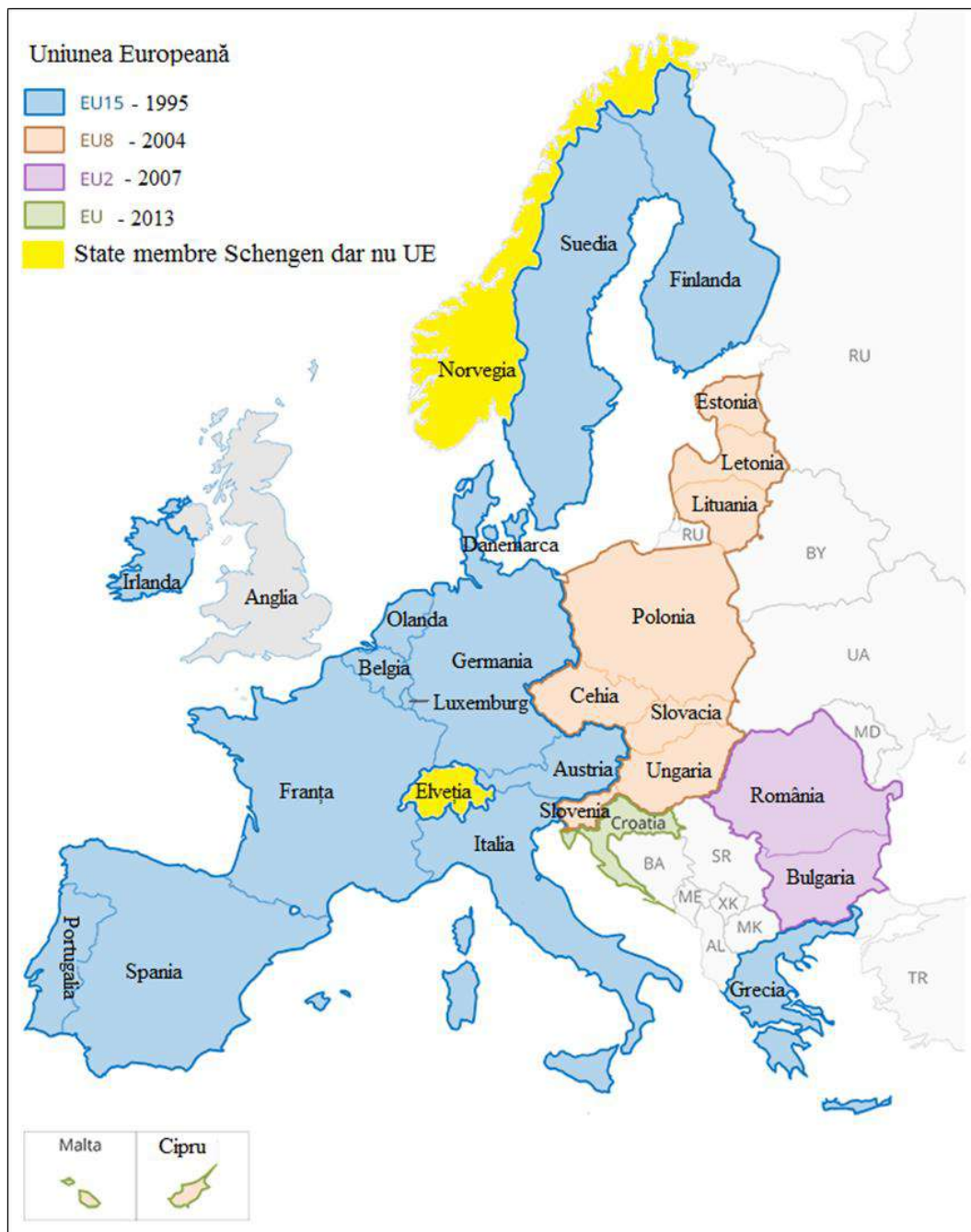

Figura 5. Formarea statelor din Uniunea Europeană (1995 – 2017)

Tabel. 3. Evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE

Anul și locul semnării	Tratat/Convenție/Program	Scopul care face referire la migrație
1948 Bruxelles	<i>Tratatul de la Bruxelles</i>	simplificarea cadrului instituțional european
1949 Washington	<i>Tratatul Atlanticului de Nord (NATO)</i>	realizarea unei apărări comune
1950 Roma	<i>Convenția pentru apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale</i>	a fost enunțată pentru prima dată libera circulație a persoanelor
1951 Geneva	<i>Convenția de la Geneva</i>	statutul refugiaților
1951 Paris	<i>Tratatul de la Paris</i>	constituirea CECO
1957 Roma	<i>Tratatul de la Roma</i> Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene	cooperarea economică prin intermediul comerțului și constituirea CEE și CEEA. crearea unei migrații controlate
1985 Schengen	<i>Acordul Schengen</i>	libera circulație pentru toți cetățenii statelor membre semnate
1986 Luxemburg	<i>Actul unic european</i>	Piața Unică Europeană Cooperarea Politică Europeană
1992 Maastricht	<i>Tratatul de la Maastricht</i>	actul constitutiv al Uniunii Europene și "Cetățenia Europeană"
1997 Amsterdam	<i>Tratatul de la Amsterdam</i>	extinderea cooperării în domeniul vizelor, azilului și imigrării
1999 Tampere	<i>Programul Tampere</i>	politica migratorie comună a Uniunii Europene
2000	<i>Directiva privind condițiile de intrare și rezidență în scopuri economice</i>	reglementarea politicii comunitare a migrației și un tratament egal pentru cetățenii statelor terțe
2000 Nisa	<i>Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene</i>	Libertatea de circulație și ședere a cetățenilor statelor membre
2001 Nisa	<i>Tratatul de la Nisa</i>	libera circulație a cetățenilor din statele membre
2004 Haga	<i>Programul Haga</i>	instituirea unor proceduri comune de azil
2005 Prüm	<i>Tratatul de la Prüm</i>	lupta împotriva terorismului, al criminalității transfrontaliere și al migrației ilegale
2007 Lisabona	<i>Tratatul de la Lisabona</i>	elaborarea de politici în materie de migrație
2008	<i>Pactul european privind imigrația și azilul</i>	o migrație administrată corect
2009 Stockholm	<i>Programul Stockholm</i>	solidaritate și parteneriate în materie de migrație și de azil

3. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației în Europa

Majoritatea studiilor realizate care au dedicat mai multă atenție migrației au făcut referire mai ales la migrațiile dinspre țările sărace spre țările dezvoltate. Această abordare caracteristică etnocentrismului occidental, dorește să sublinieze faptul că aceste migrații sunt cele mai importante. În schimb, majoritatea fluxurilor nu au loc între țările sărace și țările dezvoltate, deoarece majoritatea persoanelor își schimbă locul de rezidență în cadrul aceleiași țări (Egea, 2002). Etnocentrismul este tendința de a considera valorile și modelele culturale ale unui grup ca fiind superioare altor grupuri.

3.1. Abordări

Abordarea sociologică (tab.4) asociază migrația cu procesele de schimbare culturală, care predispun la creșterea mobilității umane și descrie relațiile interumane din cadrul grupurilor sociale. Majoritatea sociologilor au abordat migrația din următoarele puncte de vedere: relația socială cu locul de origine și plecare (Sørensen, 2006), fenomene sociale (Lucas, 2016), strategii (Lahlou, 2007), grupuri sociale (Pérez-Díaz, 2004) și etnie (Favell, 2008; Garner, 2007). Autorul cărții "*Mediterráneo: El naufragio de Europa*" (Lucas, 2016) transmite faptul că Marea Mediterană a devenit cea mai periculoasă graniță din lume, deoarece acolo își pierd viața mii de ființe umane.

Abordarea antropologică (tab.4) studiază originea, evoluția și tipurile de migrație (migrația ilegală, migrația forțată, migrația minorilor) în raport cu condițiile naturale și social-culturale, dar și rețelele (Mavris, 2002) și mobilitatea migrației (Collyer, 2012; Haas, 2009), țările din sudul și estul Mediteranei transformându-se în destinatari ai migranților (Fargues, 2009). Cu privire la migrația ilegală a fost abordat mai ales fluxul dinspre Africa spre Europa (Barros, 2002; Mrabet, 2017; Haas, 2008), deoarece migrația fără documente este dificilă, călătoriile migranților devin mai lungi și mai fragmentate (Collyer, 2007). Alții vorbesc despre mitul invaziei migranților (Haas, 2007a; Triandafyllidou, 2010), migrația forțată (Crépeau, 2006) și contrabandiștii ai rețelelor sociale (Mavris, 2002). În ultimul timp, migranții minori au intrat în atenția sociologilor (Phizacklea, 2002), deoarece, în trecerile neregulate la frontiere au apărut copiii minori care călătoresc fără părinți sau supraveghetori (Derluyn, 2005).

Abordarea culturală (tab.4) analizează studiul comportamentului uman în contextul normelor și valorilor culturale. Leenhardt (1992), demonstrează că, odată cu sosirea tangoului în Paris prin intermediul migranților din America Latină percepțiile persoanelor autohtone s-au schimbat. Bustelo (2006) vorbește despre scriitori argentinieni care s-au stabilit în Franța. Alți autori preferă să abordeze migrația persoanelor înalt calificate (Rolland, 2014; Gaillard, 1997; 1998;) sau a medicilor (Andrés, 2014; Baijou, 2014). În unele țări europene, dependența medicilor străini este ridicată (Elveția, Irlanda, Germania, Anglia, Spania și Slovenia), principalii factori pentru migrație fiind: veniturile, munca și condițiile de trai.

Abordarea religioasă și ideologică (tab.4) se referă la comunitățile religioase care se află în spațiul de destinație al migranților, dar și sentimentele, ideile și acțiunile pe care îi unește și care reflectă interesele și aspirațiile lor. Religia este un factor important în studiile privind migrația, iar atenția asupra intersecției dintre religie și migrație sporește și îmbogățește înțelegerile despre religie, integrarea însemnând mai mult decât asimilarea culturală și lingvistică a comunităților migrante. Unii s-au referit la relațiile dintre gen, migrație și religie (Bonifacio, 2010; Heerma, 2002; Anthias, 1992), islam, migrație și integrare (Kaya, 2012), dintre migrație (forțată, voluntară și economică) și religie (Saunders, 2016). Alții la comunitățile islamice din Europa (Abumalham, 1995), din Germania și Franța (Leveau, 2001), sau modul în care identitatea religioasă și etnia influențează migrația (Becker, 2012), deoarece creștinismul a fost un factor important în migrațiile transatlantice europene, iar în momentul de față Islamul este o chestiune majoră în dezbaterile privind imigrația din Europa de astăzi.

Abordarea geografică (tab.4) pune accent pe dezvoltarea disparităților populației dintre diferitele regiuni și țări, precum și pe relațiile socio-teritoriale care se dezvoltă între migranți, între aceștia și spațiul de sosire, respectiv între migranți și spațiul de plecare (Beck, 1999). Pentru studierea acestor aspecte se ocupă geografia populației (umane) care studiază dinamica (migratorie și naturală) prin structura demografică (grupe de vârstă, sex, starea civilă, gospodăria, familie), structura socio-culturală (etnică, rasială, națională, lingvistică, religioasă, nivel de studii, cetățenie) și structura economică (activă, inactivă, profesională). De asemenea au fost studiate rutele de migrație (Haas, 2006), noua migrație latină spre Europa (Pardo, 1995; Herrera, 2007), inegalitate și disparitate (Bejarano, 2007), migrația și cetățenia (Dummet, 1993a: 1993b) și migrația feminină (Gregorio, 1998) în contextul unei Europe unde femeile sunt victime pasive al societății sărace.

Abordarea demografică (tab.4) observă fenomenele și procesele privitoare la numărul, evoluția (Walton, 2014), repartiția (White, 2016), structura, densitatea, prognoze (King, 1993; Arango, 1993; Berend, 2017), fluxuri (Garvey, 1985; Willekens, 1994; Godenau, 2004), mișcarea și compoziția pe grupe de vârstă și sexe (King, 1996) ale migrațiilor (metodă cantitativă), migrația de întoarcere (Harper, 2011; Winston, 2002; King, 2015). Această abordare este foarte importantă, deoarece migrația influențează în mod direct rata natalității și mortalității.

În perioada comunistă majoritatea migranților se îndreptau spre țările dezvoltate (Bijak, 2013), iar numărul repatriaților a fost nesemnificativ deoarece această migrație era permanentă. În acea perioadă au existat o serie de factori politici (diferența de opinie) și economici (oferta redusă de bunuri și servicii, deprecierea monedei naționale și inflația) care au contribuit la desemnarea celei mai importante rute de migrație: cea spre Vest. În plus, o parte a fluxurilor a fost constituită de migrația etnică (etnicii germani și evrei).

Procesele de migrație din țările din centrul și estul Europei diferă semnificativ de cele observate anterior anilor '90 și existau mai multe tipuri de fluxuri ce sunt reprezentative pentru țările europene (Okolski, 2004):

- migrația pentru stabilire (criterii etnice, reîntregirea familiei);
- migrația circulatorie;
- migrația pentru azil sau refugiați;
- migrația de tranzit (inclusiv traficul de ființe umane);
- mobilitatea spațială (turism, tranzitul pasagerilor);
- migrația pentru muncă, studii și perfecționare profesională.

Willekens (1994), este primul care analizează tehnici dezvoltate în demografie, geografie și statistici, utile pentru eliminarea decalajului dintre datele disponibile privind fluxurile migrației internaționale și propune stabilirea unei baze de date coerente, care să conțină informații suficient de detaliate, actualizate și exacte, combinate din mai multe surse.

Abordarea psihologică (tab.5) studiază fenomenele psihice ale persoanei: rasismul (Miles, 1987; 1993; 1995; Dummet, 1990; Wrench, 1993), xenofobia (Tort, 1994), adaptare și integrare (Muñoz, 2010), repercusiunile exilului (Vásquez, 1990; 1993), stereotipuri (Moya, 2008), discriminarea (Moualhi, 2000). Vásquez (1994) explică care este diferența dintre migrant și exilat. Migrantul are dreptul să se întoarcă (chiar dacă nu o face niciodată), însă exilatul nu are dreptul de a se întoarce.

Abordarea economică (tab.5) se referă la fluxurile migratorii, remitențe (Haas, 2005; 2007b; Vullnetari, 2011), economia subterană, piețele forței de muncă, mâna de lucru, așezarea, mișcările de capital, costurile migrației (Hamood, 2006), dezvoltarea migrației (Geyer, 2002), relațiile socio-economice (Trigo, 1993) și impactul economic (Cortina, 2013; Arango, 2011). Economia subterană este un "tip de activitate economică nedeclarată și neînregistrată în contabilitatea celor care le practică, pentru a se sustrage de la plata impozitelor și taxelor legale" (DEX, 2009). Geyer (2002) studiază evoluția sistemelor urbane din Europa: schimbarea populației și migrația în sistemul urban britanic; sistemul urban francez; urbanizarea în Germania înainte și după unificare; dezvoltarea urbană în Țările de Jos; contra urbanizarea în Italia; prezentul, trecutul și viitorul urbanizării în Finlanda; maturizarea sistemului urban polonez; gradul de maturare al sistemului urban românesc; tranziția demografică și dezvoltarea urbană în Turcia. Mulți cercetători au fost preocupați de studiul migrației europene, unii percep migrația din punctul de vedere al forței de muncă, alții tratează migrația doar prin prisma costurilor și beneficiilor, argumentând că aceasta reprezintă o investiție în capitalul uman „beneficiul fiind mai mare decât costurile” (Sjaastadt, 1962). Fenomenul migraționist este un proces socio-economic care influențează dinamica și evoluția societății iar analiștii analizează migrația în funcție de obiectivele urmărite.

Borjas (1985) și Chiswick (2000) au fost pionierii cercetărilor analitice asupra fenomenelor migraționiste din Europa. Borjas (1987) arată că principalele probleme sunt cele legate de decizia privind migrația și locația țintă, adaptabilitatea migranților pe piața forței de muncă, modificări la nivelul structurii salariale și contribuțiile la crearea PIB/locuitor. Pritchett (2006) argumentează că mobilitatea forței de muncă poate conduce la o creștere a bunăstării, iar Kahanec și Zimmermann (2009) arată că la nivelul Uniunii Europene este nevoie de libera circulație a persoanelor. Studiile recente analizează echilibrul dintre veniturile din remitențe (considerate ca fiind „efecte pozitive” pentru economiile spațiului de plecare) și „exodul creierelor”. Ledesma și Piracha (2001) arată că remitențele au efecte pozitive atât asupra investițiilor interne, cât și asupra consumului privat, iar Ratha (2003) evidențiază faptul că intrările de remitențe echilibrează pierderile pe care le înregistrează țara de origine prin fenomenul "brain-drain". White (2016) oferă o sursă de referință cheie, printr-o colecție cuprinzătoare de eseuri care acoperă trăsături esențiale ale mobilității geografice, de la migrația internă, la migrația internațională, urbanizare, adaptarea migranților în destinațiile lor, tendințele actuale, problemele în domeniile politice actuale.

Abordarea istorică (tab.5) are o importanță deosebită deoarece studiază fenomenele în ordine cronologică, în împrejurările în care s-au produs. Există puține studii cu privire la migrația latinilor spre Franța, deoarece aceștia nu au fost colonie franceză, deci, nu era în atenția cercetătorilor. Prin urmare, au fost studiate următoarele aspecte: mobilitatea în contexte istorice (Glazier, 1986), istoria dreptului de grație în Franța (Legoux, 1865), istoria imigrației din Franța (Noiriel, 1989; 2002), migrația în Germania între 1955-2000 (Göktürk, 2007) migrația și inegalitatea în Germania între 1870-1913 (Grant, 2010), istoria arabilor în Europa: Olanda, Germania, Anglia și Franța (Zéraoui, 2006). Garson și Loizillon (2003) au indentificat patru perioade de migrație după al doilea război mondial, și anume:

- a) Perioada de reconstrucție a Europei postbelice (1950-1970), care necesita o mare cantitate de forță de muncă; ca urmare, autoritățile statelor interesate au început să recruteze lucrători străini;
- b) Perioada crizelor economice din anii '70 și prima jumătate a anilor '80, a dus la eliminarea politicilor de racolare a persoanelor din țările subdezvoltate spre țările dezvoltate sau în curs de dezvoltare;
- c) Căderea regimului comunist și deschiderea frontierelor (1989-2000) a amplificat migrația persoanelor din Europa de Est spre Europa de Vest și creșterea numărului solicitanților de azil și al refugiaților;
- d) Începând cu anii 2000, migrația forței de muncă a devenit „preferențială” pentru anumite țări (Germania, Anglia și Franța) care au facilitat intrarea persoanelor înalt calificate și descurajarea imigranților necalificați.

Abordarea juridică și politică (tab.5) face referire la politicile migrației (Duez, 2008; Bascherini, 2008; Fernández, 2005; Schnapper, 1993; Lutterbeck, 2006) și reglementări referitoare la drepturile umane, internaționale, civile și de muncă (Dummet, 1990). Statul trebuie să participe prin politici naționale, guvernamentale, suveranitate, redistribuirea populației, ajutor, asistență socială și apartenență (Theodore, 2017; Argerey, 2005). Studiile care fac referire la migrație se concentrează mai ales pe drepturile migranților (Gyemant, 2004), legi (McKay, 2013; Silași, 2008), politica sanitară (González, 2002) dar și pe analiza legislației și repercusiunile în viața cotidiană a migranților (Solanes, 2011). Majoritatea studiilor dinaintea anilor '90 se referă la refugiați și abordează azilul politic (Legoux, 1995a; 1995b; Papadopoulou, 2005; Goudappel, 2011; Hailbronner, 2000) și exilul persoanelor (Goldberg, 2014; Bustelo, 2006a).

Korkut (2013) a elaborat un studiu al politicilor migrației din zece țări europene, prin care urmărește modul în care limbajul, discursul și partidele politice au o importanță deosebită în elaborarea politicilor de migrație. Mestre (2002), explică faptul că femeile care lucrează la îngrijirea copiilor sau a persoanelor în vârstă, au rezolvat cu eficacitate problemele multor familii, iar din punctul de vedere al lui Heisler (1993), migrația trebuie privită ca o problemă de securitate. Pajares (2006) afirmă că, în momentul de față, în toată Europa, există ideea că destinul persoanelor imigrante este integrarea lor în cadrul societății receptoare, în cadrul instituțiilor publice dar și al populației autohtone.

Abordarea metodologică (tab.5) se referă atât la perspectiva naționalismului (Schiller, 2003) cât și perspectiva transnaționalismului (Faist, 2000; 2011; 2012; Levitt, 2003; 2004). Prima abordare consideră că unitatea de analiză este statul (națiunea), în timp ce a doua abordare renunță la granițe și ia în calcul câmpurile transnaționale de migrație, deoarece relațiile continue dintre migranți și țările de origine, construiesc un câmp social complex care se întinde dincolo de granițele naționale (Portes, 2002).

Transnaționalismul a fost dezvoltat de antropologi, dar folosit în mare măsură de geografi și de alți cercetători sociali (Hardwick 2008) și se referă la procesele prin care migranții creează, susțin și mențin diverse relații multiple (sociale, economice, religioase, familiale, organizaționale, politice), raporturi care unesc spațiul de origine cu spațiul de destinație și conduc la dezvoltarea unor spații *translocale* (Blanc, 1995, p.684). Astfel a apărut și noțiunea de *creolizare* care se referă la combinarea de către migranți al tradițiilor din spațiul de plecare și spațiul de destinație (Morawska, 2003, p.614). Abordarea metodologică a transnaționalismului face referire la rețelele formate de migranți (Portes, 1999; Molina, 2001; Pessar, 2003; Guarnizo, 2003; Levitt, 2007; Hagen, 2008; Menjivar, 2010; Schiller, 2013; Hâncean, 2014). Transnaționalismul economic este cunoscut și sub denumirea de globalizare și a fost dezvoltat la mijlocul secolului al-XX-lea. *Globalizarea* se referă la fluxurile de bunuri și servicii din afara granițelor (liberalizarea comerțului internațional, libera circulație a persoanelor, migrația, schimbul de capital și accelerarea procesului tehnologic și informațional), scopul principal fiind de omogenizare globală. Globalizarea reprezintă un sistem internațional, prin care s-au dezvoltat piețele financiare globale și corporațiile transnaționale, care pot influența (direct sau indirect) economia fiecărei țări de pe glob, mediul înconjurător, politica și geopolitica (Friedman, 2001).

Tabel 4. Abordarea migrației din punct de vedere demografic, sociologic, geografic, antropologic, cultural, religios și ideologic.

<i>Abordarea sociologică</i>	relația socială cu locul de origine și plecare	Sørensen, 2006.
	fenomene sociale	Lucas, 2016.
	strategii	Lahlou, 2007.
	grupuri sociale	Pérez-Díaz, 2004.
	etnie	Favell, 2008; Garner, 2007.
<i>Abordarea antropologică</i>	migrația ilegală	Barros, 2002; Mrabet, 2017; Haas, 2008.
	mobilitatea migrației	Collyer, 2012; Haas, 2009.
	mitul invaziei migranților	Haas, 2007a; Triandafyllidou, 2010.
	rețelele	Mavris, 2002.
	migrația forțată	Crépeau, 2006.
	migranții minori	Derluyn, 2005; Phizacklea, 2002.
<i>Abordarea culturală</i>	migrația persoanelor înalt calificate	Rolland, 2014; Gaillard, 1997; Gaillard, 1998.
	scriitori argentinieni	Bustelo, 2006.
	tangoul la Paris	Leenhardt, 1992.
	migrația medicilor	Andrés, 2014; Baijou, 2014.
<i>Abordarea geografică</i>	noua migrație latină spre Europa	Pardo, 1995; Herrera, 2007.
	rutele de migrație	Haas, 2006.
	inegalitate și disparitate	Bejarano, 2007.
	relațiile socio-teritoriale	Beck, 1999.
	migrația și cetățenia	Dummet, 1993a; 1993b.
	migrația feminină	Gregorio, 1998.
<i>Abordarea demografică</i>	prognoze	King, 1993; Arango, 1993; Berend, 2017.
	repartiția migranților	White, 2016.
	evoluția migrației	Walton, 2014.
	fluxuri	Garvey, 1985; Willekens, 1994; Godenau, 2004.
	mișcarea și compoziția pe grupe de vârstă și sexe	King, 1996.
	migrația de întoarcere	Harper, 2011; Winston, 2002; King, 2015.
<i>Abordarea religioasă și ideologică</i>	relațiile dintre gen, migrație și religie	Bonifacio, 2010; Heerma, 2002; Anthias, 1992.
	dintre islam, migrație și integrare	Kaya, 2012.
	dintre migrație și religie	Saunders, 2016.
	comunitățile islamice din Europa	Abumalham, 1995.
	comunitățile islamice din Germania și Franța	Leveau, 2001.
	modul în care identitatea religioasă și etnia influențează migrația	Becker, 2012.

Tabel 5. Abordarea migrației din punct de vedere istoric, economic, psihologic, metodologic, juridic și politic.

<i>Abordarea psihologică</i>	rasismul	Miles, 1987; 1993; 1995. Dummet, 1990; Wrench, 1993.
	xenofobia	Tort, 1994.
	adaptare și integrare	Muñoz, 2010.
	repercusiunile exilului	Vásquez, 1990; 1993.
	stereotipuri	Moya, 2008.
	discriminarea	Moualhi, 2000.
<i>Abordarea economică</i>	remitențe	Haas, 2005; 2007b; Vullnetari, 2011.
	costurile migrației	Hamood, 2006.
	dezvoltarea migrației	Geyer, 2002.
	relațiile socio-economice	Trigo, 1993.
	impactul economic	Cortina, 2013; Arango, 2011.
	fenomenele migraționiste din UE	Borjas, 1985; Chiswick, 2000.
	exodul creierelor	Ledesma, Piracha, 2001.
<i>Abordarea istorică</i>	istoria dreptului de grație în Franța	Legoux, 1865.
	contexte istorice	Glazier, 1986.
	istoria imigrației din Franța	Noiriel, 1989; 2002.
	migrația în Germania între anii 1955-2000	Göktürk, 2007.
	migrația și inegalitatea în Germania între 1870-1913	Grant, 2010.
	istoria arabilor în Europa: Olanda, Germania, Anglia și Franța	Zéraoui, 2006.
	perioade de migrație după al doilea război mondial	Garson și Loizillon, 2003.
<i>Abordarea metodologică</i>	transnaționalismul	Faist, 2000; 2011; 2012; Levitt, 2003; 2004.
	naționalismului	Schiller, 2003.
	rețelele formate de migranți	Portes, 1999; Molina, 2001; Pessar, 2003; Guarnizo, 2003; Levitt, 2007; Hagen, 2008; Menjivar, 2010; Schiller, 2013; Hâncean, 2014.
<i>Abordarea juridică și politică</i>	politicile migratorii	Duez, 2008; Bascherini, 2008; Fernández, 2005; Schnapper, 1993; Lutterbeck, 2006.
	drepturile migranților	Gyemant, 2004.
	legi	McKay, 2013; Silași, 2008.
	politica sanitară	González, 2002.
	azilul politic	Legoux, 1995a; 1995b; Papadopoulou, 2005; Goudappel, 2011; Hailbronner, 2000.
	exilul persoanelor	Goldberg, 2014; Bustelo, 2006a.
	apartenență	Theodore, 2017; Argerey, 2005.
	analiza legislației și repercusiunile în viața cotidiană a migranților	Solanes, 2011.

3.2. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației românilor

Cunoașterea migrației românilor spre alte țări capătă o însemnătate deosebită, deoarece acest fenomen s-a amplificat odată cu trecerea timpului și a atras atenția mai multor cercetători (tab.6). Între anii 1899 – 1989, aproximativ 1,2 milioane de români au părăsit România (legal sau ilegal). Datele publicate de ONU la 1 ianuarie 2016, arată că un număr de 3,4 milioane de migranți români locuiau în afara țării. Prin urmare, în doar 26 de ani (1990-2016), numărul românilor care sunt înregistrați legal în alte țări s-a triplat, față de perioada anterioară (numărul celor care nu sunt înregistrați este necunoscut, dar se presupune că ar exista peste 5 milioane de migranți români care nu mai locuiesc permanent în România).

Interesul pentru studierea fenomenul migrației românilor a crescut odată cu amploarea migrației, confirmată de statistici oficiale și lucrări științifice. Atât în literatura științifică internațională cât și în cea națională, observăm analize legate de migrația românilor. La început, au fost realizate cercetări despre migrația românilor spre America (Șchiopu, 1913; Drutzu, 1926; Egyed, 1970; Barton, 1975; Campan, 2009; Kardo, 2010; Bocancea, 2011; Juravle, 2014; Voinea, 2014) și Canada (Drutzu, 1926; Nedelcu, 2003; 2004a; Tudoroiu, 2007; Predoiu 2012; Fruja, 2013). Apoi, cercetările au fost direcționate spre migrația evreilor din România spre America (Hermalin, 1901; Rabinovitch, 2012; Wertsman, 2014) și Canada (Wertsman, 2014); alții, au studiat volumul migrației evreilor (Salzmann, 1978; Ladislau, 2002; Ratman, 2004; Zotic, 2010) și sașilor (Banu, 2011).

După căderea comunismului din anul 1989, cercetările migrației românilor au fost orientate spre: migrația minorilor (Terrio, 2004; Valtolina 2013), migrația ilegală (Magheți, 2009; Țin, 2013) și migrația rromilor (Gincel, 2010; Nacu, 2011; Pusca, 2012; Vlase, 2013; Beluschi, 2014; Luceș, 2016a; Nedelcu, 2016). De asemenea, a fost cercetată migrația românilor spre Europa (Kupiszewski, 1997; Lăzăroiu, 2003; Oteanu, 2007; Potot, 2007; 2008; Salvan, 2010a; Kahl, 2011; Vincze, 2011; Anghel, 2013), Germania (Goudenhooff, 2016), Belgia (Poncelet, 2016; Banța, 2009), Austria (Hunya, 2006), Suedia (Crețan, 2003a; 2003b), Anglia (Rom, 2013; Gutiérrez, 2016), Franța (Gontard, 2001; Matichescu, 2011; Popa, 2014; Discher, 2015; Luceș, 2016b; Matichescu, 2017) și Italia (Vlase, 2004; 2006a; 2006b; 2011; 2013a; 2013b; Mara, 2012; Landesmann, 2013).

Impactul migrației forței de muncă asupra situației economice și sociale din România este demonstrat de numeroase studii ale acestui fenomen. După anul 2000, cercetătorii din domeniul migrației au identificat trăsăturile migrației și au cercetat cadrul economic, social și politic. Se disting trei etape ale migrației românești după căderea regimului Ceaușescu (Diminescu, 2003). Prima fază (1990-1994) este marcată de o mișcare pe termen scurt în țările vecine. A doua fază (1994-2000) este determinată în principal de căutarea unui loc de muncă, sub presiunea unei crize economice severe. Într-un climat de interdicții și restricții de circulație, această migrație a forței de muncă ia adesea forma de azil sau de intrare ilegală. A treia fază migratoare începe în anul 2002, când se elimină viza de intrare în spațiul Schengen.

În ultimul deceniu, au fost realizate mai multe anchete cu privire la migrația românilor și integrarea lor în spațiul de sosire; în 2007 (Metro Media Transilvania) ancheta viza condițiile sociale de muncă și de viață ale românilor din Italia (coord. Dâncu); în 2008 (C.U.R.S. București) asupra românilor din Spania și Italia (coord. Abraham); în 2010 (Fundația Italiană Caritas) despre românii din Italia; în 2011 (Fundația Soros) în legătură cu un segment din forța de muncă românească (personalul medical) care a devenit interesantă pentru piața din Occident (coord. Alexe).

Răspândirea geografică a migranților români nu este uniformă, ci s-a concentrat în anumite zone, conducând la formarea unor "enclave demografice" (persoane care au aceeași țară de origine și care s-au concentrat într-o zonă geografică specifică din țara de destinație), astfel: Negrești Oaș - Paris (Diminescu, 1998); Târgoviște - Castellón (Potot, 2000; Viruela, 2002; Bucur, 2011); Dobrotești - Madrid (Șerban și Grigoraș, 2001); Vulturii - Roma (Vlase, 2006); Marginea - Torino (Cingolani, 2009); Alba - Alcalá de Henares (Sandu, 2009); Borș - Milan (Anghel, 2015); Timișoara - Nürnberg (Anghel, 2015); Bistrița - Roquetas (Șuiu, 2017).

A fost scris un număr special despre migrația românilor ("Romania and its migrations, Twenty years after the collapse of Communism") într-o revistă din Elveția ("Revue d'études comparatives Est-Ouest"), în care au fost tratate: tendințele și schimbările proceselor de migrație (Nedelcu, 2010a), solidaritate în migrația românească din Franța (Salvan, 2010b), migranții români online (Nedelcu, 2010b).

De asemenea, a fost studiată migrația românilor calificați (Nedelcu, 2003; 2004a; 2004b; 2008a; 2009; Popa, 2014; Luceș, 2016b), dinamica diasporei românești datorată noilor tehnologii (Nedelcu, 2006), comunicarea cu cei rămași în țară (Nedelcu, 2008b).

Dumitru Sandu este autorul mai multor studii sociologice despre migrația românilor (Sandu, 1994; 2005a; 2005b; 2006a; 2006b). Autorul ajunge la o „*teorie a fluxurilor de migrație internă*” – prima încercare de acest gen în literatura română – autorul afirmând că printre procesele de mare amploare pe care le-a cunoscut România în anii socialismului, se înscrie și migrația internă. Autorul analizează fenomenul migrației din perspectiva modelelor de gândire, de acțiune și de afirmare, dar și a efectelor asupra celor rămași sau întorși acasă.

Cercetările autorului au drept scop să sublinieze necesitatea implementării unor politici de migrație în România. De asemenea, se concentrează asupra dimensiunii comportamentale a transnaționalismului migrant, prin construirea unui indice de "orientare spre acasă", prin trimiterea de remitențe, comunicarea cu cei rămași în țară și exprimarea intenției de a se întoarce în țară (Sandu, 2010; 2016a). Alte abordări se referă la reîntoarcerea migranților români (Sandu, 2014a), povești ale migranților (Sandu, 2014b), câmpuri transnaționale (Sandu, 2014c) și migrația tinerilor (Sandu, 2016b; 2017).

Au fost studiate rețelele migranților (Șerban, 2007; Șerban și Voicu, 2010), iar cercetarea impactului publicului diasporic (Beciu, 2011) abordează aspecte privind reconfigurarea spațiului public și instituțional din România. Institutul pentru Studiul Muncii (IZA) din Bonn (Andrén și Roman, 2014), a analizat în ce măsură aderarea României la UE în 2007 a adăugat noi caracteristici fenomenului migrației românești, însă concluzia este că nu a schimbat, în general, caracteristicile anterioare ale migrației românești, una dintre caracteristicile cheie ale migrației românești fiind noul val al mobilității forței de muncă de intelectuali.

În anul 2008, la început de criză, o echipă de specialiști și studenți de la Facultatea de Sociologie a Universității București, (coord. Dumitru Sandu), a realizat un sondaj numit „Comunități Românești în Spania”, comandat de Fundația Soros. Sondajul a fost făcut în următoarele localități din apropierea Madridului: Alcalá de Henares, Coslada, Arganda del Rey și la Torrejón.

De asemenea, au fost studiate: dinamica migrației românești din Spania (Șerban, 2011), interferențele fonetice și ortografice în limba română vorbită în Spania (Jieanu, 2012; 2013; 2014), cunoașterea procesului de conservare a identității culturale în mediile de imigranți români (Otovescu, 2013).

Tabel. 6. Cercetători români care au studiat migrația românilor

Migrația românilor spre America	Șchiopu, 1913; Drutzu, 1926; Egyed, 1970; Barton, 1975; Campan, 2009; Kardo, 2010; Bocancea, 2011; Juravle, 2014; Voinea, 2014.
Migrația românilor spre Canada	Drutzu, 1926; Nedelcu, 2003; 2004a; Tudoroiu, 2007; Predoiu 2012; Fruja, 2013.
Migrația evreilor spre America	Hermalin, 1901; Rabinovitch, 2012; Wertsman, 2014.
Volumul migrației evreilor	Salzmann, 1978; Ladislau, 2002; Ratman, 2004; Zotic, 2010.
Volumul migrației sașilor	Banu, 2011.
Migrația minorilor români	Terrio, 2004; Valtolina 2013.
Migrația ilegală a românilor	Magheți, 2009; Țin, 2013.
Migrația românilor din România	Gincel, 2010; Nacu, 2011; Pusca, 2012; Vlase, 2013; Beluschi, 2014; Luceș, 2016a; Nedelcu, 2016.
Migrația românilor spre Europa	Kupiszewski, 1997; Lăzăroiu, 2003; Oteanu, 2007; Potot, 2007; 2008; Salvan, 2010a; Kahl, 2011; Vincze, 2011; Anghel, 2013; Sandu, 1994; 2005a; 2005b; 2006a; 2006b.
Migrația românilor spre Germania	Goudenhooff, 2016.
Migrația românilor spre Belgia	Poncellet, 2016; Banța, 2009.
Migrația românilor spre Austria	Hunya, 2006.
Migrația românilor spre Suedia	Crețan, 2003a; 2003b.
Migrația românilor spre Anglia	Rom, 2013; Gutiérrez, 2016.
Migrația românilor spre Franța	Gontard, 2001; Salvan, 2010b; Matichescu, 2011; 2017; Popa, 2014; Discher, 2015; Luceș, 2016b.
Migrația românilor spre Italia	Vlase, 2004; 2006a; 2006b; 2011; 2013a; 2013b. Mara, 2012; Landesmann, 2013;
Migranții români online	Nedelcu, 2006; 2008b; 2010a; 2010b.
Migrația românilor calificați	Nedelcu, 2003; 2004a; 2004b; 2008a; 2009; Popa, 2014; Luceș, 2016b.
Intenția de întoarcere	Sandu, 2010; 2014a; 2016a; 2014b.
Câmpuri transnaționale	Sandu, 2014c.
Migrația tinerilor	Sandu, 2016b; 2017.
Impactul publicului diasporic	Beciu, 2011.
Rețelele migranților din Spania	Șerban, 2007; Șerban, 2011; Șerban și Voicu, 2010;
Limba română vorbită în Spania	Jieanu, 2012; 2013; 2014.
Anchete	2007 (Metro Media Transilvania), vizează condițiile sociale de muncă și de viață ale românilor din Italia; 2008 (C.U.R.S. București), românii din Spania și Italia; 2008 (Fundația SOROS), migrația românilor în Spania; 2010 (Fundația Italiană Caritas), românii din Italia; 2011 (Fundația SOROS), migrația personalului medical.
Rețelele migratorii	<i>Negrești Oaş - Paris</i> (Diminescu, 1998); <i>Târgoviște - Castellón</i> (Potot, 2000; Viruela, 2002; Bucur, 2011); <i>Dobrotești - Madrid</i> (Șerban și Grigoraș, 2001); <i>Vulturii - Roma</i> (Vlase, 2006); <i>Marginea - Torino</i> (Cingolani, 2009); <i>Alba - Alcala de Henares</i> (Sandu, 2009); <i>Borș - Milan</i> (Anghel, 2015); <i>Timișoara - Nürnberg</i> (Anghel, 2015); <i>Bistrița - Roquetas</i> (Șuiu, 2017).

3.3. Evoluția gradului de cunoaștere a migrației în Spania

Preocupările comunității academice spaniole erau aproape inexistente în anii '80. Doar după anii '80 apar primii liderii în studiul migrației din Spania: Carlota Solé (1982), Joaquín Arango (1985) și o echipă de cercetare numită *Colectivul IOE* (1987) care, în acel moment, a descris pentru prima dată procesul de imigrare din Spania, țară care începuse să primească forță de muncă străină, în special în zona Cataloniei.

S-au creat diferite centre de studiu: "Gabinet d'Estudis Sociales" (1983), "Centro de Estudios Demográficos" (1984), "Instituto de Economía y Geografía del CSIC" (1986) și (GEDIME) "Grupo de Estudios de Inmigración y Minorías Étnicas" (1989) la Universitatea din Barcelona, care de-a lungul anilor vor juca un rol-cheie în cercetarea fenomenului migraționist. În acest context, primii pași spre cercetare au fost realizați în anul 1989 de către "Institut Catalá de Estudios Metiterranis" care a organizat primul simpozion internațional din Spania privind deplasările umane.

În anii '90, s-au creat numeroase centre de studiu și documentare (Corrochano, 2010) în Andaluzia, Comillas, Granada, Barcelona și Sevilla. În anul 1999, s-a creat premiul de cercetare „*Premio de investigación Padre Rubio*”, pentru promovarea studiilor migrațiilor. Complexitatea procesului de migrare a produs interes și pentru alte teme: spațiul urban, locuința și rasismul. Autorii și-au dat seama că migrația era percepută în funcție de originea migrantului, astfel s-a început studiul pe comunități de imigranți: imigranți europeni pensionari care s-au stabilit în Spania în anii '80, imigranți marocani, imigranți africani, imigranți din țările latine și imigranți din Europa de Est (*Colectivul IOÉ* 1997).

De asemenea, au apărut numeroase publicații care tratau domeniul migrațiilor, dintre care un rol foarte important îl are revista "*Migraciones*" editat de către Universitatea din Comillas începând cu anul 1996. În anul 1997 s-a organizat Primul Congres Național al Migrației, al doilea în anul 2000 la Madrid, iar de atunci încolo, acest eveniment se organizează la un interval de doi – trei ani, în diferite orașe ale Spaniei (Granada, Girona, Valencia, A Coruña, Bilbao, Granada). Primele locuri în care s-au elaborat studiile imigranților au fost Catalonia, Madrid și Andaluzia. Mulți autori au studiat situația juridică a imigranților și instalarea la locul de muncă (Corrochano, 2010).

Cercetătorii au început să studieze diferite teme ale migrației (Corrochano, 2010): *integrare locală* (Euguren 1998), *relațiile cu autohtonii* (Morales și Páez 1996), *rețelele transnaționale* (Suárez-Navas 1998), *rețelele migrației și de sprijin* (Maya Jariego 1999), *elementele culturale* (Blasco 1992, Balfour 1996, Giménez Romero 1996, Montes del Castillo 1998).

După anul 2000, tot mai mulți cercetători devin interesați de migrație, deoarece în Spania acest fenomen a luat amploare. Prin urmare, în anul 2000 Consiliul Miniștrilor a aprobat „*Programul global de regularizare a persoanelor migrante*” care se aflau în acel moment pe teritoriul Spaniei. Tot în această perioadă s-a creat o nouă revistă legată de migrație, intitulată „*Revista de Derecho Migratorio y Extranjería*” (2002).

Impactul procesului migrator resimțit în Spania a fost descris (Corrochano, 2010) pe plan național cât și pe plan regional în: Andaluzia, Aragon, Insulele Baleare, Castilla și León, Madrid, Murcia, Navarra și Valencia. În noul context, studiile aplicate pe teme concrete au devenit fundamentale, în acest sens autorii au tratat următoarele teme de interes (Corrochano, 2010): spațiul și locuința, rasism și xenofobie, opinia publică, conflicte, tensiunea rasială și protestele celor fără acte.

S-a creat un nou grup de cercetare „*CAPSOCINMIG-Democracia Multicultural y Capital Social de los Inmigrantes en España*”, prin urmare, crește calitatea cercetărilor, care s-au îndreptat spre studiul originilor migranților (Corrochano, 2010): *latini, ecuatorieni, argentinieni, marocani, africani și români*.

În ultimul deceniu au fost realizate diferite sondaje și chestionare pe teritoriul spaniol. La sfârșitul anului 2006, în întreg teritoriul Spaniei a fost realizat, de către INE, un sondaj pe un eșantion de 15.500 persoane, dintre care 1330 de români, care au reprezentat aproximativ 9% din acest eșantion. *Miguel Pajares* în raportul elaborat pentru Ministerul de muncă și imigrație spaniol, analizează situația actuală a muncitorilor imigranți și compară datele oficiale din 2008 și 2009 (Pajares, 2010).

În anul 2007, a fost publicat un volum despre migrația românilor (*Migración rumana en España*) în revista "*Migraciones*" în care au fost diseminate diferite studii referitoare la: decolectivizarea și migrația românilor din anii '90 (Verdery, 2007), fluxurile migrației (Ferrero, 2007), migrația ilegală (Pajares, 2007), tinerii migranți români (Bordonaba, 2007), femeile migrante românce (Navaz, 2007) și noile tehnologii de informație/comunicare (Viruela, 2007).

Rafael Viruela Martínez a studiat fluxurile migratorii provenite din Europa Centrală și Orientală (în special din România) și a analizat: rețelele (Viruela, 2001); originea (Viruela, 2002a); dinamica migratorie (Viruela, 2002b); resursele migrării (Viruela, 2004); locurile de muncă ale migranților (Viruela, 2006); distribuția geografică (Viruela, 2008a); piața forței de muncă (Viruela, 2009). Autorul subliniază faptul că actuala criză a economiei spaniole va avea consecințe negative pentru imigranții români și bulgari (Viruela, 2008b) și relevă faptul că există o migrație internă în Spania a migranților români, deoarece 38% din migranții români intervievați în septembrie 2008 din provincia Madrid și-au schimbat locul de reședință (Viruela, 2010), iar majoritatea migranților din Europa de Est rămân în Spania și au adoptat diverse strategii pentru a reduce impactul crizei. Una dintre principalele strategii se referă la mobilitatea între diferite provincii spaniole, această mobilitate a forței de muncă este în principal legată de activități agricole (Viruela, 2013; 2016a; 2016b).

Concluziile lui Bucur (2011) relevă faptul că majoritatea românilor migranți din Spania nu se gândesc să se întoarcă definitiv în România, iar criza economică, resimțită mai ales în domeniul construcțiilor, a avut consecințe negative îndeosebi pentru muncitorii români. Pentru a face față acestei probleme, majoritatea sunt nevoiți să se descurce cu venitul adus de soție, să caute alte oportunități de muncă în alte regiuni ale Spaniei, să caute o altă țară de destinație sau să se întoarcă în România.

Apar diferiți cercetători, cu diferite abordări ale migrației românilor: migrația românilor din Castellón (Bernat și Gimeno 2006); migrația românilor în Coslada (Paniagua, 2007); migrația circulară a românilor din Huelva (Gualda, 2007; 2009); comunitățile migrante din Spania, cu referire la comunitatea românilor (Pajares, 2008); integrarea tinerilor (Gualda, 2009); rețelele (Ciobanu, 2009) și migrația multiplă (Ciobanu, 2015); scenarii de mobilitate (Baldoni, 2010); integrarea copiilor (Bereményi, 2010); rețelele sociale din Castellón (Bernat, 2010) care au apărut, parțial, ca răspuns la cererea de muncitori din industria ceramică și din cea a construcțiilor (Bernat și Viruela, 2011); femeile migrante românce (Iliescu, 2012); migranții calificați din Barcelona (Petroff, 2013; 2017); relații internaționale (Robayo, 2014); femeile românce care lucrează la îngrijirea persoanelor în vârstă (Gualda, 2014); românii în tribunalele din Barcelona (Gil, 2015); migrația de întoarcere (Perez, 2015); românii care lucrează în viticultură (Sanchez, 2017).

Marcu Silvia a dezbătut problema migrației românilor din Spania prin prisma mai multor puncte de vedere: relațiile dintre România și Spania (Marcu, 2002; 2005b), procese de tranziție și integrare (Marcu, 2005a), odiseea românilor din secolul XX (Marcu, 2007a), migrația românilor în Madrid (Marcu, 2007b; 2009b; 2009c; 2009d); migrația internațională a românilor (Marcu, 2008; 2009a), migrația de întoarcere (Marcu, 2010; 2011), migrația tinerilor (Marcu, 2012b), cum a afectat criza economică din Spania migrații români (Marcu, 2012a; 2012c; 2013), mobilitatea migranților români (Marcu, 2014a; 2014b; 2014c), strategiile folosite de migrații români în timpul crizei (Marcu și Viruela, 2015).

Actualmente, în Spania, se desfășoară proiectul ORBITS, realizat de către grupul de cercetare egolab-GRAFO (Departamentul de Antropologie Culturală și Socială) de la Universitatea Autonomă din Barcelona. Acest proiect se referă la "rolul câmpurilor sociale transnaționale în emergența, menținerea și descompunerea enclavelor etnice și demografice". Cercetarea se va efectua în două enclave cheie din Spania: Castellón de la Plana și Roquetas de Mar, împreună cu regiunile de origine ale majorității românilor care trăiesc în aceste două enclave: Dâmbovița și Bistrița-Năsăud.

Tabel. 7. Cei mai importanți cercetători din Spania care au studiat migrația românilor

Rafael Viruela	rețelele (Viruela, 2001); resursele migrării (Viruela, 2004); dinamica migratorie (Viruela, 2002b); originea (Viruela, 2002a); locurile de muncă ale migranților (Viruela, 2006); distribuția geografică (Viruela, 2008a); piața forței de muncă (Viruela, 2009); mobilitate (Viruela, 2013; 2016a; 2016b).
Estrella Gualda	migrația femeilor românce (Gualda, 2004); integrarea tinerilor (Gualda, 2009); migrația circulară (Gualda, 2007; 2009; 2012); îngrijirea persoanelor în vârstă (Gualda, 2014).
Silvia Marcu	relațiile dintre România și Spania (Marcu, 2002; 2005b; 2005a); odiseea românilor din secolul XX (Marcu, 2007a); migrația românilor în Madrid (Marcu, 2007b; 2009c; 2009d); migrația internațională a românilor (Marcu, 2008; 2009a); migrația de întoarcere (Marcu, 2010; 2011); criza economică (Marcu, 2012a; 2012c; 2013); mobilitatea migranților români (Marcu, 2014a; 2014b; 2014c); strategiile folosite de migrații români în timpul crizei (Marcu și Viruela, 2015).
Serafi Bernat	rețelelor sociale din Castellón (Bernat, 2010) cererea de muncitori din industria ceramică (Bernat și Viruela, 2011);
Oana Ciobanu	rețelele (Ciobanu, 2009); migrația multiplă (Ciobanu, 2015).

4. Aspecte generale

4.1. Definirea termenilor

Definirea termenilor utilizați în această cercetare permite înțelegerea mai clară a fenomenului migrației care are multiple implicații, atât din punctul de vedere al aspectelor pozitive, cât și al celor negative.

Națiunea se caracterizează printr-o limbă oficială, un mediu fizic și geografic, o cultură unitară, o organizare statală și instituțională, care îi permite să apere și să administreze un teritoriu delimitat de granițe. *Grupul etnic* (Zamfir, 1993, p.218) reprezintă grupul care se caracterizează prin "tradiții culturale comune care are sentimentul identității ca subgrup în cadrul societății înglobante și diferă de alte grupuri prin anumite caracteristici culturale specifice: limba, obiceiurile, religia, gastronomia, comportamentul și îmbrăcămintea". *Diaspora* reprezintă un grup etnic care se află în afara granițelor locului de origine.

Mobilitatea populației reprezintă "totalitatea deplasărilor populației atât în interiorul aceleiași țări cât și în altă țară, cu sau fără schimbarea domiciliului stabil, indiferent de durata absenței din locul de origine și modificarea unor caracteristici de ordin social, profesional și rezidențial ca urmare a influenței diferiților factori sociali-economici" (DEX, 2009). Această mobilitate teritorială (geografică) determinată de mai multe cauze, se mai numește și *migrație*.

Termenul "*migrație*", a fost definit de mai mulți autori, unii (Sandu, 1984, p.9) au remarcat că "migrația este o componentă esențială a proceselor de dezvoltare. Diferitele forme ale acestui fenomen sunt corelate cu schimbările economice, de structură socială și de calitate a vieții. În anumite condiții și sub anumite aspecte, migrația apare ca reacție la aceste schimbări; la rândul ei, reacția respectivă poate avea efecte în domeniile vieții economice, al calității vieții și structurii sociale". Alții (Vazquez, 1966) au definit migrația ca fiind o mișcare conștientă și voluntară, a persoanelor, dintr-o zonă în alta, din cauza anumitor motive. Definiția migrației din Dicționarul Explicativ al Limbii Române este următoarea: "migrația este o mișcare a populației de pe un teritoriu pe altul, determinată de factori economici, sociali, politici sau naturali" (DEX, 2009).

Tabel 8. Clasificarea migranților

<i>migranții legali</i>	persoane care dețin acte legale la locul de destinație;
<i>migranții ilegali sau clandestini</i>	persoane care nu dețin acte legale la locul de destinație;
<i>lucrătorii migranți</i>	persoane care dețin un loc de muncă într-o altă țară față de țara unde are cetățenia;
<i>migranții pentru muncă</i>	persoane care migrează în vederea obținerii unui loc de muncă;
<i>migranții economici</i>	persoane care se stabilesc într-o altă țară pentru a-și îmbunătăți calitatea de viață;
<i>migranții calificați</i>	persoane care primesc un tratament preferențial la locul de destinație, datorită calificării sau experienței profesionale;
<i>lucrătorii migranți cu contract</i>	persoane care rămân la locul de destinație doar pe perioada valabilității contractului de muncă;
<i>refugiați</i>	persoane care fug de persecuție sau își părăsesc locul de origine din cauze de siguranță;
<i>repatriați</i>	persoane care se întorc în țara de origine;
<i>rezidenți</i>	persoane care s-au stabilit legal în altă țară decât cea de origine;
<i>azilanți politici</i>	persoane care primesc dreptul de intrare și ședere pe teritoriul de destinație, datorită faptului că la locul de origine sunt persecutate din cauza convingerilor politice;
<i>apatrizi</i>	persoane care nu dețin cetățenia niciunei țări și nu au drepturi și obligații în nicio țară;
<i>exodul creierelor (brain drain)</i>	persoanele instruite care părăsesc locul de origine.

Migrația permite persoanelor să migreze spre un loc nou și să se deplaseze atât în aceeași țară cât și în alte țări. Prin urmare, migrația este realizată de *migranți* (persoane care pleacă din locul de origine și se deplasează, căutând oportunități). Migranții pot fi clasificați în mai multe tipuri (tab.8), în funcție de anumite caracteristici. Procesul desfășurat pentru a părăsii locul de origine se numește *emigrare*, iar persoana care își părăsește locul de origine se numește *emigrant*. Procesul desfășurat pentru așezarea într-un loc nou, străin, se numește *imigrare*, iar persoana care ajunge la locul de destinație se numește *imigrant*.

Impactul resimțit atât în spațiul de plecare cât și în spațiul de sosire este datorat *mobilității populației*, care are o mare complexitate prin faptul că pot să apară dezechilibre ale bilanțului demografic între diferite areale sau localități, existând fie un surplus de populație, fie un deficit demografic. Factorii determinanți ai acestei mobilități (Branășco, 2012, p.68) pot fi: naturali (climat excesiv, relief inaccesibil, soluri nefertile, catastrofe naturale și antropice,) economici (șomaj, nivel scăzut al veniturilor, creșterea demografică, sărăcie, foamete) sociali (nivelul de trai ridicat duce la bunăstare) politici, sanitari (aparitia unor epidemii), tehnologici (facilitarea transporturilor). La fel ca orice proces geografic, mobilitatea populației are o serie de consecințe asupra populației din teritoriul în care acesta s-a desfășurat. Aceste consecințe pot fi de ordin demografic, social, cultural, juridic, religios, ideologic, național, politic, geografic, economic și psihologic.

4.2. Tipuri de migrație

Tipurile de migrație se pot clasifica (tab.9; tab.10; tab.11) în funcție de criteriul administrativ (migrație internă, migrație externă), rezidență (migrație rurală, migrație urbană), scop (migrație economică, migrație turistică, migrație familială, migrație umanitară), modul de desfășurare (migrație organizată, migrație neorganizată), durată (migrație permanentă, migrație temporară, migrație sezonieră), numărul persoanelor implicate (migrație individuală, migrație colectivă), motivație (migrație voluntară, migrație forțată), mijloacele folosite (migrație legală, migrație ilegală), nivelul școlarizării (migrație calificată, migrație necalificată), beneficii (migrația circulară cu toate variantele sale) și tipul de strategie (migrația de întoarcere, migrația dublă, migrația multiplă, noua orientare a migrației).

Tabel. 9. Clasificarea migrațiilor după: criteriul administrativ, rezidență, modul de desfășurare, numărul persoanelor implicate, motivație și mijloacele folosite.

Clasificarea după criteriul administrativ	
<i>Migrația internă</i>	destinația migrașilor este în interiorul aceleași țări;
<i>Migrația externă</i>	destinația migrașilor este în afara granițelor unui stat;
Clasificarea după rezidență	
<i>Migrația rural-urbană</i>	se realizează dinspre mediul rural spre mediul urban;
<i>Migrația urban-rurală</i>	se realizează dinspre mediul urban spre mediul rural;
Clasificarea după modul de desfășurare	
<i>Migrația organizată</i>	este realizată după un anumit plan, se bazează pe o rețea de organizatori și executași;
<i>Migrația neorganizată</i>	de sine stătător, fără ajutor din partea cuiva;
Clasificarea după numărul persoanelor implicate	
<i>Migrația individuală</i>	migrație folosită pentru un scop personal (realizare profesională, sentimentală);
<i>Migrația colectivă</i>	în cazul în care un număr mare de persoane migrează (cazurile familiilor plecate în străinătate);
Clasificarea după motivație	
<i>Migrația forțată</i>	în cazul în care migrantul pleacă din locul de origine împotriva voinței lui sau în situații în care i se pune viața în pericol (conflict armat, dezastre naturale);
<i>Migrația voluntară</i>	în cazul în care migrantul pleacă de la locul de origine în mod voluntar în căutarea unui trai mai bun;
Clasificarea după mijloacele folosite	
<i>Migrația legală</i>	se referă la respectarea tuturor normelor legale privind migrația și în conformitate cu actele cerute (pașaport, viză, asigurare medicală, invitație);
<i>Migrația ilegală</i>	se referă la nerespectarea legilor privind emigrarea și practicarea de servicii ilegale (prostituția, traficul de carne vie, contrabanda, trecerea frontierei ilegal).

Tabel. 10. Clasificarea migrațiilor după: nivelul școlarizării, scop, durată și beneficii.

Clasificarea după nivelul școlarizării	
<i>Migrația calificată</i>	migrații au studii superioare;
<i>Migrația necalificată</i>	migrații nu au studii superioare;
Clasificarea după scop	
<i>Migrația economică</i>	se realizează în scopul căutării unui venit mai bun;
<i>Migrația turistică</i>	a fost folosită cu succes în România, când existau rețele întregi de persoane care organizau excursii în străinătate și obțineau viza de tranzit și de intrare, colectivă, în scop turistic, urmată de rămânerea ilegală în țările occidentale;
<i>Migrația familială</i>	se întâlnește în cazul reîntregirii familiei;
<i>Migrația umanitară</i>	urmărește salvarea vieții și securitatea personală;
Clasificarea după durată	
<i>Migrația permanentă (stabilă)</i>	în cazul în care migrantul va locui permanent (stabil) sau pentru toată viața, în locul de destinație;
<i>Migrația temporară</i>	în cazul în care migrantul va locui într-un loc de destinație pentru o perioadă de timp și apoi se întoarce în locul de origine;
<i>Migrația sezonieră</i>	în cazul locurilor de muncă sezoniere;
Clasificarea după beneficii	
<i>Migrația circulară spontană voluntară</i>	migrația temporară cu caracter repetitiv în afara granițelor (în ambele sensuri) care implică mișcări formale și informale;
<i>Migrația circulară gestionată reglementată sau cu contracte efectuate în origine</i>	migrația reglementată de țara de origine, țara de destinație sau, prin acorduri bilaterale; contractele de migrare sezonieră sunt realizate în locul de origine;
<i>Migrația temporară concatenată</i>	deplasarea în interiorul aceleași țări pentru a avea un loc de muncă tot timpul anului (se aplică de obicei persoanelor care lucrează în agricultură).

Tabel. 11. Clasificarea migrațiilor după strategia folosită

<i>Migrația periodică</i>	perioade alternative de ședere în locul de destinație și locul de origine;
<i>Migrația de întoarcere</i>	migranții care s-au reîntors în țara de origine, după o perioadă de migrație în altă țară; această migrație cuprinde o emigrare și o întoarcere/revenire permanentă;
<i>Migrația dublă (Remigrația)</i>	migranții care după o perioadă de migrație într-o țară anume au ales o altă țară de migrație;
<i>Migrația multiplă</i>	se referă la migranții care migrează consecutiv în mai multe locuri de destinație;
<i>Noua orientare a migrației</i>	Se referă la migranții care după o perioadă de migrație într-o țară anume și revenirea la locul de origine sau plecarea într-o altă țară de migrație, revin din nou la primul loc de destinație, la prima migrație;

Studiile recente demonstrează faptul că, mai ales în ultimele două decenii, fenomenul migrației externe s-a realizat mai mult pentru desfășurarea de activități economice și mai puțin pentru schimbarea domiciliului. De asemenea Uniunea Europeană promovează migrația circulară prin intermediul acordurilor EURES care este o "rețea de cooperare între serviciile publice de ocupare europene, creată pentru facilitarea liberei circulații a lucrătorilor în cadrul Spațiului European și Elveția"⁴⁶. În momentul de față, în spațiul Uniunii Europene, românii au statut legal de circulație liberă și ședere.

5. Capitalul socio-teritorial și dezvoltarea locală

5.1. Capitalul social

Conceptul de capital social a fost formulat și dezvoltat în perioada de afirmare a capitalismului. *Karl Marx* (1818-1883) a susținut faptul că, capitalul era responsabil de existența diferitelor clase sociale într-o societate în care un grup prelua munca altora (pentru a strânge o cantitate mai mare de bani și posibilitatea de a-i angaja), pentru a exploata mijloacele de producție (Marx, 1867). Cu toate acestea, Marx afirma că, dacă ar exista o revoluție în care procesul de producție nu ar avea un proprietar, am putea trăi într-o societate utopică și echilibrată.

James Samuel Coleman (1926–1995) definește capitalul social ca o formă de organizare socială care favorizează realizarea unor obiective care nu s-ar putea realiza în absența lui, iar capitalul social și capitalul uman sunt adesea complementare. Prin faptul că are anumite abilități, experiențe și cunoștințe, o persoană poate dobândi statutul social și astfel poate primi mai mult capital social. Coleman susține faptul că, în capitalul social este mai puțin ușor de investit decât în capitalul uman și economic. A investi în capitalul economic este, de obicei, o decizie bună mai ales din punct de vedere financiar, dar și din punct de vedere economic. A investi în capitalul uman înseamnă să devii mai inteligent și mai experimentat, deci un lucru pozitiv (Coleman, 1990). Însă, atunci când persoanele investesc în capitalul social, ele nu investesc neapărat în ele însele. Investițiile în capitalul social conduc la investiții în structura socială pe care se află capitalul, care, la rândul său, îi va aduce beneficii acelor indivizi și populații care fac parte din acea structură.

Pierre Bourdieu (1930 - 2002) a definit capitalul social ca fiind "ansamblul resurselor actuale sau potențiale care sunt legate într-o rețea durabilă de cunoaștere reciprocă și de recunoaștere, de apartenență la un grup" (Bourdieu, 1986, p. 51). Potrivit lui Bourdieu, aceste relații pot exista numai în starea practică, în schimburi materiale și/sau simbolice care ajută la menținerea lor. Ele pot fi instituite și garantate social prin aplicarea unui nume comun (numele unei familii, a unei clase, a unui trib, a unei școli). Existența unei rețele de conexiuni este produsul unor strategii de investiții, individuale sau colective, implicând obligații durabile simțite subiectiv (sentimente de recunoștință, respect sau prietenie) sau garantate instituțional (drepturi).

Putnam Robert, sociolog și politolog american, afirma în prima sa lucrare dedicată capitalului social, faptul că succesul democrațiilor depinde în mare parte de legăturile orizontale care alcătuiesc capitalul social, iar istoria comunității, breslelor, cluburilor și societăților corale din nordul Italiei a condus la o mai mare implicare civică și prosperitate economică. Capitalul social este definit drept "rețele și norme de angajare civică", care permit membrilor unei comunități să se încreadă unii în alții și să se bazeze unii pe alții. Când membrii comunității au încredere reciprocă, comerțul, împrumutul de bani și democrația înfloresc (Putnam, 1993, p. 115).

Conform dicționarului explicativ al limbii române, "Capitalul este totalitatea bunurilor economice deținute de o persoană sau de un grup de persoane, care sunt utilizate în scopul producerii de bunuri și servicii destinate vânzării și obținerii de profit" (DEX, 2009). Această definiție ne poate da indicii referitoare la părțile componente ale sale. Prin urmare, capitalul este format din capitalul uman, capitalul economic și capitalul social. Capitalul uman este format din aptitudini (cunoștințe, abilități și experiență) și atitudini (voluntariat, motivație, compromis), capitalul economic este reprezentat de partea materială (bani) și de proprietate (terenuri și imobile), iar capitalul social este format din resursele din rețeaua care este accesată sau mobilizată prin intermediul unor legături de familie sau grup.

Au fost evidențiate mai multe tipuri de capital social (Gittell, Vidal, 1998; Szreter, Woolcock, 2004): *bonding* (Putnam, 2007), *bridging* și *linking* (Hawkins, Maurer, 2010). Capitalul social de tip *bonding* se referă la comunitățile micro, persoanele conectate care aparțin aceluiași grup, în jurul familiei sau al religiei. În cazul migranților, comunitățile sunt legate de grupul etnic. În schimb, capitalul social de tip *bridging*, se referă la comunitățile macro, relații ce se stabilesc între grupuri sau persoane diferite, care intră în contact prin capitalul social de tip *bonding*. Majoritatea persoanelor afirmă faptul că au relații restrânse în cadrul comunităților micro, dar relații foarte numeroase în cadrul comunităților macro. Capitalul social de tip *linking* se referă la "dimensiunea verticală a capitalului social, denumită capitalul social de legătură" (instituții publice, participarea în cadrul asociațiilor sau organizațiilor, grupuri sociale) (Neguț, 2013). Aceste trei tipuri de capital social reprezintă o structură socială sănătoasă și bine articulată (Aparicio, Tornos, 2004, p. 141).

Capitalul social corespunde capacității unei societăți de a da răspunsuri eficiente nevoilor societății și reprezintă capacitatea de adaptare și auto-organizare a societății respective. Capitalul social este diferit de capitalul uman, deoarece capitalul uman este suma capacităților componente ale unei populații, în timp ce capitalul social face referință la capacitatea de organizare socială. Actualmente se poate vorbi și de un capital social "online", prin care legătura înseamnă "menținerea" relațiilor, care se realizează prin rețelele de socializare.

Beneficiile capitalului social pot fi evaluate la nivel micro (relații familiale, relații de prietenie și relații de vecinătate), mediu (organizații, instituții, grupuri și asociații) și macro (nivel de societate, regional sau național), care include factorul uman și social. O țară, cu cât mai mult capital social deține, cu atât mai mult se va dezvolta. Acest lucru va favoriza economia, sănătatea, educația și bunăstarea.

5.2. Capitalul teritorial

Capitalul teritorial este definit ca fiind "sistemul unei varietăți de bunuri teritoriale de natură economică, culturală, socială și de mediu" (Camagni, 2008) care asigură potențialul de dezvoltare al locurilor (Perucca, 2014). Capitalul teritorial cuprinde: valorificarea resurselor noi, crearea de rețele de cooperare și governanța teritoriilor de proiect (Lacquement, 2016).

Valorificarea resurselor noi este foarte importantă, deoarece peisajul natural poate fi mai bine gestionat în direcția activităților turistice și de mediu, peisajul agricol poate fi mai bine valorizat prin dezvoltarea unei agriculturi ecologice, iar peisajul cultural (orașele istorice, mănăstirile, centrele culturale, monumentele) poate fi de asemenea valorizat și valorificat în activități turistice și culturale (Cojanu, 2010, p. 105). Crearea de rețele de cooperare și governanța teritoriilor de proiect presupune participarea diferiților actori din sectorul public (guvernul, prefectura, primăria, consiliul local), sectorul privat (firme) și sectorul non-guvernamental (asociații, organizații non-profit) la rezolvarea problemelor societății și la antrenarea proceselor de dezvoltare. Acești actori trebuie să colaboreze pentru a genera o creștere economică și noi locuri de muncă, scopul principal fiind îmbunătățirea calității vieții întregii colectivități locale.

În orice teritoriu delimitat pot fi identificate într-un moment determinat mai multe tipuri de capital (Requejo, 2011): natural (mediul natural), construit (patrimoniu, infrastructură), uman (recursuri umane și capacități), social (capacitatea de auto-organizare), de imagine (identitate). Capitalul teritorial este baza care poate genera: locuri de muncă, utilitate, bunăstare, investiție, economie, producție, consum, iar nivelul de dezvoltare al unui teritoriu se măsoară în funcție de aceste variabile (Requejo, 2011).

Capitalul teritorial este parte componentă a capitalului economic și este format din capitalul teritorial *natural*, capitalul teritorial *antropic* și capitalul teritorial *cultural* (Cojanu, 2010, p. 105). Capitalul teritorial *natural* este caracterizat prin: surse de materii prime, energie, resurse minerale, resurse de apă, fauna, pădurea, în timp ce capitalul teritorial *antropic* cuprinde resursele umane. Capitalul teritorial *cultural* este format din monumente istorice, mănăstiri, centre culturale, muzee, colecții publice, infrastructura turistică (locuri de cazare cu specific eco și agroturism) și oferta culturală diversificată (festivaluri, spectacole de teatru, gastronomia, obiceiuri și tradiții).

Caracteristica principală a capitalului teritorial este dinamismul, deoarece un teritoriu poate fi desființat dacă valoarea componentelor sale scade (degradarea mediului, deteriorarea peisajelor, abandonarea tradițiilor, distrugerea patrimoniului arhitectural, pierderea imaginii produselor procesate). Competitivitatea unui teritoriu este, prin urmare, legată de capitalul teritorial și orice strategie de dezvoltare teritorială locală trebuie să aibă în vedere îmbunătățirea activelor sale.

5.3. Dezvoltarea locală

Dezvoltarea locală se bazează pe identificarea și utilizarea resurselor interne ale unei comunități, al unui oraș sau al unui cartier (Montoya, 1998). Aceste resurse interne sunt reprezentate de factorii economici și non-economiци (resursele sociale, culturale, istorice, instituționale, peisagistice), factori decisivi în procesul de dezvoltare economică locală. Elemente care caracterizează dezvoltarea locală sunt următoarele (Bitar, 2009):

- Caracterul local - deoarece este limitat la un teritoriu perfect definit;
- Dimensiunea socială - deoarece acțiunile sale sunt îndreptate, de preferință, spre crearea de locuri de muncă, subliniind dezvoltarea personală;

- Dimensiunea instituțională - fiind controlată de administrația publică pentru a asigura coordonarea agenților implicați;
- Dimensiunea economică - deoarece inițiativele care se desfășoară sunt realizate cu un caracter profitabil și eficient;
- Dimensiunea de cooperare - având în vedere amploarea procesului pe care îl presupune, necesită colaborarea și implicarea mai multor agenții și grupuri;
- Dimensiunea instrumentală - facilitează rezolvarea problemelor de proiectare și gestionare care ar putea apărea (crearea ajutorului pentru dezvoltare).

Din această perspectivă, dezvoltarea locală poate fi definită ca procesul de transformare al economiei și al societății locale, depășind dificultățile actuale (punctele slabe) și provocările existente și potențiale (amenințările). Dezvoltarea locală urmărește îmbunătățirea condițiilor de viață ale populației, prin utilizarea eficientă și dezvoltarea durabilă a resurselor interne existente, prin promovarea capacităților antreprenoriale locale și crearea unui mediu inovator. Prin urmare, este un proces integrat de extindere a oportunităților pentru indivizi, grupuri sociale și comunități organizate teritorial (mici sau mijlocii), precum și mobilizarea completă a capacităților și resurselor acestora pentru un beneficiu economic, social și politic comun (Dubois, Río, 2014, p. 129).

Strategiile de dezvoltare locală trebuie să urmărească cele șapte trăsături (Csáth, 1990): imaginea asupra viitorului, creativitatea (alternative, posibile scenarii), flexibilitatea (adaptarea), activitatea (dezvoltarea de programe și planuri), acțiunea (îmbunătățirea situației regiunii țintă), orientarea spre schimbare (schimbare pe plan social, valorificarea potențialului local), și orientarea spre un câștig durabil.

Dezvoltarea durabilă modelează sistemul economic și social folosind resursele naturale și sistemele de susținere ale vieții (Brown, 2011). ONU o definește ca însemnând "satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface nevoile" (Raportul Brundtland, 1992). Cei patru piloni ai dezvoltării durabile sunt dezvoltarea economică durabilă, dezvoltarea socială (politica socială durabilă), protecția mediului (durabilitatea) și diversitatea culturală. În concluzie, dezvoltarea durabilă este procesul de transformare al economiei și al societății dintr-un anumit teritoriu, cu scopul de a îmbunătăți condițiile de trai ale populației (Albuquerque, Aghón, Cortés, 2002, p. 7). subliniindu-se valorile teritoriale ale identității, diversității și flexibilității care au existat în trecut, care nu se baza doar pe industrie, ci pe caracteristicile generale și locale ale unui anumit teritoriu (Albuquerque, 2004, p. 158).

Actualmente, dezvoltarea durabilă se axează pe 17 obiective (Agenda 2030 cu privire la dezvoltarea durabilă, aprobată de ONU în 2015): eradicarea sărăciei și a foametei; asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării; garantarea unei educații de calitate; egalitate de gen; asigurarea disponibilității apei; energie curată și la prețuri accesibile; muncă decentă și creștere economică; construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației; reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta; orașe și comunități durabile; consum și producție responsabile: acțiune climatică; viața acvatică și terestră; pace, justiție și instituții eficiente; parteneriate pentru realizarea obiectivelor.

Cap II. METODOLOGIA CERCETĂRII

1. Scopul și obiectivele cercetării

Metodologia cercetării a presupus în primul rând definirea scopului și a obiectivelor, atât pentru studiul spațiului de plecare, cât și pentru spațiul de sosire. În România, am urmărit îndeaproape, mai ales comportamentul celor reîntorși, iar în Spania m-am concentrat asupra strategiilor de adaptare a migranților români, prin migrația internă, migrația dublă și migrația permanentă.

Scopul principal al acestei teze de doctorat este cunoașterea impactului migrației populației între țara de origine (România) și din țara de destinație (Spania), atât asupra spațiului de plecare cât și a spațiului de sosire, privite din punctul de vedere al dinamicii și consecințelor capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale a acestui fenomen. De asemenea, cercetarea de față își propune să identifice ce strategii de inserție sau de mobilitate au folosit migranții români aflați pe teritoriul Spaniei, mai ales după instalarea crizei din anul 2008 și modificările care au intervenit.

Obiectivele acestei teze de doctorat urmăresc să ofere părților interesate, din România și din Spania, date, informații, concluzii, recomandări și strategii care ar conduce la cunoașterea și valorificarea elementelor de impact pozitiv al migrației, pentru dezvoltarea durabilă a celor două țări implicate. Vor fi puse în evidență, de asemenea, și principalele provocări sau efecte negative cărora comunitățile din spațiile de plecare și sosire au fost nevoite să le facă față, ca urmare a manifestării fluxurilor migratorii. Obiectivul primordial este acela de a cunoaște impactul migrațiilor asupra locurilor de plecare/sosire, îndeosebi a capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale.

Punctul de plecare al cercetării îl constituie individul, în calitatea lui de migrant. Pentru a îndeplini obiectivul general, am stabilit și alte obiective specifice, legate de fundamentarea conceptuală a fenomenului migrației și de metodologia cercetării: investigarea evoluției gradului de cunoaștere a migrației internaționale, în Europa, România și Spania; evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE; cunoașterea atitudinilor diverselor țări cu privire la fenomenul migrației și contextul migrațiilor internaționale, europene și naționale; cunoașterea reglementărilor europene legate de migrațiile internaționale, dar și a legislației naționale, atât a României cât și a Spaniei; definirea termenilor folosiți și identificarea tipurilor de migrație.

Pentru analiza impactului migrațiilor asupra *locurilor de plecare*, îndeosebi a capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale, obiectivele principale sunt:

- Cunoașterea evoluției migrației și amploarea emigrării din România;
- Identificarea strategiilor folosite pentru a pleca din România;
- Stabilirea motivațiilor de emigrare ale românilor;
- Evaluarea impactului migrației asupra capitalului socio-teritorial din România;
- Cunoașterea reprezentărilor și trăirilor celor rămași acasă; reprezentările și comportamentul celor reîntorși;
- Adaptarea migranților români prin migrația de circulație și migrația de întoarcere;
- Factorii determinanți pentru care unii români s-au întors în România;
- Formele/procesele prin care se manifestă impactul asupra locurilor de plecare și consecințele diverselor fluxuri de migrație (dus, întors, circulație); investigarea circulației migranților români, care se înscriu în acest tip migrațional pentru a face față dificultăților întâlnite atât în spațiul de primire cât și în spațiul de plecare.

Pentru analiza impactului migrațiilor asupra *locurilor de sosire*, îndeosebi a capitalului socio-teritorial și al dezvoltării locale, obiectivele principale sunt:

- Cunoașterea evoluției migrației și amploarea emigrării din Spania;
- Caracteristicile fluxului migrator; identificarea destinațiilor preferate și a traseelor de migrație; itinerariul migratoriu/noduri de rețea; factorii de atracție a resurselor forței de muncă;
- Impactul migrației asupra capitalului socio-teritorial din Spania;
- Adaptarea migranților români prin migrația internă, migrația permanentă (stabilă), migrația dublă (remigrația) în funcție de severitatea crizei;
- Motivațiile pe care le au românii care au rămas în Spania, în ciuda problemelor întâmpinate, legate de criza care s-a declanșat în anul 2008;
- Caracteristicile țării gazdă; caracteristicile comunității românești din Spania;
- Problemele de acomodare și integrare pe care le au migranții în urma migrației;
- Rolul pozitiv/negativ al migranților în dezvoltarea locală;
- Reprezentările, trăirile și comportamentele celor ajunși în locul de sosire;
- Percepția românilor în țara gazdă (integrarea, interacțiunea cu populația și autoritățile spaniole, atitudinea autohtonilor față de imigranți);
- Comportamentul românilor în țara gazdă (stabilire, relația cu familia/copiii lăsați în România, relația cu populația din țara gazdă și cu autoritățile);
- Reprezentările, trăirile, percepția și comportamentul gazdelor;
- Descifrarea transformărilor generate de schimbarea rezidenței dintr-o țară în alta și caracterizarea tipurilor descoperite.

2. Problematika cercetării

Problematika cercetării a presupus propunerea unor întrebări valide atât pentru cunoașterea spațiului de plecare cât și a celui de sosire. Întrebări, la care sperăm să putem da răspunsuri pertinente, prin activități sistematice de cercetare și de verificare a premiselor de la care pornim, formulate ca ipoteze de lucru. Pentru determinarea impactului migrației asupra spațiului de plecare, am propus următoarele întrebări:

- Care este evoluția migrației în România?
- Ce intenții aveau migrații români înainte de plecarea din România?
- Ce nivel de formare au acești români?
- Care au fost motivele care i-au determinat pe români să migreze?
- Ce țări preferă românii?
- De ce unii români din Spania se reîntorc în România?
- Ce se întâmplă în mediul rural din România, afectat de fenomenul migrației internaționale?
- Cum a evoluat populația totală din România între anii 2003-2017?
- Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?

În mod similar, pentru determinarea impactului migrației asupra *spațiului de sosire* propunem să aflăm răspunsul la următoarele întrebări:

- Care a fost evoluția populației totale și a numărului de imigranți din Spania până în anul 2012 și care este evoluția actuală?
- De ce numărul populației totale, migrante și a migraților români a început să scadă doar începând cu anul 2012, dacă criza s-a declanșat în anul 2008?
- În ce zone ale Spaniei preferă să se instaleze migrații români?
- Care au fost motivele care au influențat alegerea zonei/locului unde s-au stabilit?
- De ce și cum unii români au rezistat crizei și nu au plecat din locul unde s-au stabilit inițial?
- Ce strategii au adoptat unii români care și-au pierdut locurile de muncă din Spania, datorită crizei?
- Cum se explică faptul că în unele zone ale Spaniei numărul migraților a crescut, în timp ce în alte zone a scăzut?
- Ce sentimente îi leagă pe românii care au ales să migreze din Spania spre o altă țară gazdă?
- De ce Catalonia este un pol de atracție al migraților?
- Cum sunt promovate valorile culturii românești în Spania și în special în Catalonia?
- Migrația românilor în Spania este un fenomen temporar?
- Impactul general al migrației populației dintre România și Spania este considerat mai degrabă un fenomen negativ, sau pozitiv?
- Ce reprezintă migrația pentru românii chestionați/intervievați?

3. Ipoteze de lucru

Ipotezele formulate, au decurs din scopurile, obiectivele și problematica generală a cercetării. Din aceste puncte de vedere, am formulat ipoteze legate de spațiul de plecare și ipoteze legate de spațiul de sosire. Ipotezele formulate pentru evaluarea impactului migrației din *spațiul de plecare* (România), au avut ca punct de plecare ipoteza generală care a fost următoarea: *motivul principal pentru care au migrat românii a fost cel economic; majoritatea au plecat cu idea de a se întoarce în România, cu ceva economii.*

<i>Problematica specifică spațiului de plecare</i>	<i>Ipoteze pentru spațiul de plecare</i>
Care este evoluția migrației în România?	Românii continuă să plece din România, iar migrația spre alte țări s-a amplificat mai ales după anul 2002.
Ce intenție aveau migranții înainte de plecarea din România?	Majoritatea românilor au plecat cu idea de a se întoarce în România, cu ceva economii.
Ce nivel de formare au migranții români din Spania?	Nivelul de școlarizare al migranților români din Spania este mediu, adică majoritatea au liceul finalizat.
Care au fost motivele care i-au determinat pe români să migreze?	Motivele principale care i-au determinat pe români să migreze au fost pentru o viață mai bună, un loc de muncă bine plătit și un viitor pentru copii (deoarece majoritatea care au migrat aveau copii în întreținere).
Ce țări preferă românii?	Fluxurile internaționale între Spania și România au crescut, mai ales după anul 2002 când au fost eliminate vizele de intrare în Spațiul Schengen. Însă după anul 2008, românii au ales și alte țări europene (Germania, Anglia, Franța, Belgia, Norvegia, Elveția).
De ce unii români din Spania se reîntorc în România?	" <i>Migrația de întoarcere</i> " se referă la românii migranți care s-au reîntors în România după o perioadă de migrație în Spania. Majoritatea românilor care s-au reîntors în România, fie au acumulat resurse economice și s-au reîntors să deschidă o mică afacere, fie aveau copii de vârstă preșcolară, iar ideea era ca copilul să înceapă școala în România, în limba maternă, fără a fi nevoit să învețe și alte limbi.
Ce se întâmplă în mediul rural din România, afectat de fenomenul migrației internaționale?	Accentuarea depopulării din mediul rural este o consecință vizibilă a migrației.
Cum a evoluat populația totală din România între anii 2003-2017?	Populația României a scăzut și continuă să scadă într-un ritm foarte rapid.
Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?	Simțul de proprietate este foarte dezvoltat în cadrul comunității migranților români, iar majoritatea își investesc economiile în imobiliare (achiziționarea, renovarea sau construirea unei locuințe).

Ipotezele avansate pentru evaluarea impactului migrației românilor în Spania au fost mai numeroase, datorită faptului că acolo s-au întâmplat fenomene diferite, unele contradictorii, mai ales după anul 2008, când Spania a intrat în criză. De asemenea, majoritatea ipotezelor, dar și întrebările formulate în cadrul problematicii, sunt legate între ele.

<i>Problematica specifică spațiului de sosire</i>	<i>Ipoteze pentru spațiul de sosire</i>
Care a fost evoluția populației totale și a numărului de imigranți din Spania până în anul 2012 și care este evoluția actuală?	Până în anul 2012 s-a înregistrat o creștere continuă atât a populației totale din Spania, cât și a populației migrante. După anul 2012, Spania a înregistrat o diminuare a populației dar și a numărului de migranți, datorită faptului că unii migranți s-au reîntors în țara de origine, iar alții au remigrat spre alte țări.
De ce numărul populației totale, migrante și a migranților români a început să scadă doar începând cu anul 2012, dacă criza s-a declanșat în anul 2008?	Numărul populației totale și migrante a început să scadă doar începând cu anul 2012, deoarece persoanele care au rămas fără un loc de muncă și-au epuizat toate resursele și beneficiile pe care le aveau (au avut dreptul la o perioadă șomaj și apoi la o altă perioadă de ajutor de șomaj).
În ce zone ale Spaniei preferă să se instaleze migranții români?	Mulți dintre migranții români preferă să se stabilească în zonele de coastă, deoarece "soarele, plaja și marea" le dă un sentiment de mulțumire și fericire.
Care au fost motivele care au influențat alegerea zonei/locului unde s-au stabilit?	Prezența familiei și a prietenilor a favorizat alegerea zonei în care s-au stabilit migranții români.
De ce și cum unii români au rezistat crizei și nu au plecat din locul unde s-au stabilit inițial?	" <i>Migrația permanentă</i> " (stabilă) se referă la românii migranți care încă se află pe teritoriul Spaniei și nu au de gând să se întoarcă în România în următorii ani. Românii care nu au de gând să părăsească Spania în curând sunt majoritatea persoane care au sosit pe teritoriul spaniol înainte de anul 2008. Decizia de a părăsi Spania se ia în cadrul familiei (deoarece majoritatea familiilor au copii minori care s-au integrat), iar perspectivele de a pleca sunt foarte mici.
Ce strategii au adoptat unii români care și-au pierdut locurile de muncă din Spania datorită crizei?	O parte din români care lucrau în construcții au ales să lucreze în agricultură, practicând " <i>migrația circulară</i> ", adică deplasarea în interiorul Spaniei, pentru a avea un loc de muncă tot timpul anului.
Cum se explică faptul că în unele zone ale Spaniei numărul migranților a crescut, în timp ce în alte zone a scăzut?	Creșterea numărului de migranți români în alte zone ale Spaniei, relevă faptul că există o " <i>migrație internă</i> ", prin urmare românii și-au schimbat destinația în interiorul aceleiași țări.

<i>Problematica specifică spațiului de sosire</i>	<i>Ipoteze pentru spațiul de sosire</i>
Ce sentimente îi leagă pe românii care au ales să migreze din Spania spre o altă țară gazdă?	"Migrația dublă" (remigrația), se referă la românii migranți care după o perioadă de migrație în Spania au ales o altă țară de migrație. Românii care au plecat în alte țări, după experiența trăită în Spania, au amintiri plăcute legate de migrația în Spania și pe viitor scopul lor este să se restabilească în Spania.
De ce Catalonia este un pol de atracție al migranților?	Catalonia este un pol de atracție al migranților datorită faptului că are o ofertă diversificată a locurilor de muncă, atât în industrie, cât și servicii.
Cum sunt promovate valorile culturii românești în Spania și în special în Catalonia?	Faptul că în Spania se găsește una dintre cele mai mari comunități de români, a favorizat formarea unor rețele instituționale solide și de amploare, care susțin și promovează valorile culturii românești.
Migrația românilor în Spania este un fenomen temporar?	Migrația românilor în Spania nu trebuie considerată a fi un fenomen temporar, deoarece, un sfert din această populație o reprezintă persoanele cu vârsta cuprinsă între 1-14 ani, ceea ce înseamnă că majoritatea copiilor s-au născut în Spania, iar acești copii reprezintă "a doua generație".
Impactul general al migrației populației dintre România și Spania este considerat mai degrabă un fenomen negativ, sau pozitiv?	Impactul general al migrației populației între România și Spania, este unul pozitiv.
Ce reprezintă migrația pentru românii chestionați/intervievați?	Pentru mulți români, migrația este un stil de viață.
Care este percepția de către autohtoni, a numărului de migranți în general și al numărului migrațiilor românilor în particular?	Autohtonii percep o creștere a numărului de migranți, mai ales a celor care provin din Africa de Nord (marocani).

4. Metode de cercetare și colectare a datelor

Metodele de cercetare și colectare a datelor au fost variate și a presupus documentarea bibliografică (cercetarea materialului bibliografic, studiul documentelor legislative), metode cantitative (analiza statistică și chestionarul), metode calitative (observarea, studiul de caz și interviul) și explorarea rețelei de socializare Facebook. Pentru elaborarea tezei de doctorat, am stabilit contacte cu centre de cercetare din România, Spania și Elveția, dar și cu cercetători interesați de tema migrației din cele trei țări amintite și am realizat o bază de date. De asemenea, am realizat o pagină web care conține o platformă de informație pentru cetățenii români care doresc să răspundă chestionarelor online.

4.1. Documentarea bibliografică

Documentarea bibliografică a presupus analiza în profunzime a datelor existente: studiul bibliografic și studiul documentelor legislative, determinând astfel contextul, scopul și obiectivele cercetării.

a) Cercetarea materialului bibliografic

Cercetarea materialului bibliografic a implicat în primul rând întocmirea unui index bibliografic cu lucrările reprezentative, referitoare la migrație. Folosind metoda istorică am aflat care au fost inițiatorii studiului migrațiilor și evoluția teoriilor migrației. Prin studiul literaturii de specialitate am observat evoluția gradului de cunoaștere a migrației (în Europa și în Spania) și evoluția gradului de cunoaștere a migrației românilor. De asemenea, am definit termenii folosiți, am identificat tipurile de migrație, am stabilit strategiile folosite pentru a pleca din România și am determinat motivațiile de migrare.

b) Studiul documentelor legislative

Studiul documentelor legislative m-a ajutat să cunosc evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE, reglementările europene privind migrațiile internaționale, atitudinile diverselor țări cu privire la fenomenul migrației, evoluția reglementărilor europene privind dreptul la liberă circulație a persoanelor și piața muncii (tratate, convenții și directive).

4.2. Metode cantitative: analiza statistică și chestionarul

a) Analiza statistică

Folosind analiza statistică am observat: evoluția fenomenului migrației la nivel global (internațional, în Europa, în România și în Spania); structura și evoluția grupurilor de migranți (Europa, Spania și România).

Am folosit analiza statistică pentru *spațiul de plecare*, pentru a studia datele recensămintelor realizate în România în perioada anilor 1956 – 2011, evoluția migrației din România între anii 1956 – 2011 și evoluția numărului de locuitori din arealul de pe Valea Hârtibaciului (1920 – 2011).

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Care este evoluția migrației în România?
- Ce se întâmplă în mediul rural din România, afectat de fenomenul migrației internaționale?
- Cum a evoluat populația totală din România între anii 2003-2017?

Prin analiza statistică asupra *spațiului de sosire* am determinat: evoluția numărului total de locuitori din Spania în perioada anilor 1768 – 2011, evoluția numerică a populației migrante din Spania între anii 1857-2011 (proveniența migranților), evoluția numerică și procentuală a populației migrante din Spania bazată pe registrele municipale ale primăriilor pentru perioada 1996 – 2016 (evoluția numerică a migranților cu permis de rezidență și a migranților înscriși la primărie), evoluția numerică a migranților români din Spania bazată pe recensăminte și pe registrele municipale ale primăriilor (care m-a ajutat să observ fenomenul migrației de întoarcere, al migrației interne, dar și al migrației duble), analiza densității populației totale bazată pe recensămintele efectuate între anii 1768 – 2011, distribuția geografică a populației migrante din Spania în perioada 1857-2011, distribuția migranților români din Spania pentru perioada anilor 1887-2011.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Care a fost evoluția populației totale și a numărului de migranți din Spania, până în anul 2012 și care este evoluția actuală?
- În ce zone ale Spaniei preferă să se instaleze migranții români?
- Cum se explică faptul că în unele zone ale Spaniei numărul migranților români a crescut, în timp ce în alte zone a scăzut?

b) *Chestionarul*

Chestionarul este o "listă de întrebări alcătuită cu scopul de a obține, pe baza răspunsurilor date, informații asupra unei persoane sau a unei probleme" (DEX, 2009). Pentru efectuarea chestionarelor, am luat în calcul doar persoanele migrante adulte, a căror prezență în Spania este motivată de mai multe nevoi (Teoria lui Maslow): nevoia de a munci (aprecierea la locul de muncă, salariu adecvat, siguranța și continuitatea unui loc de muncă, un sistem adecvat de asigurări și pensii), nevoia de a studia (recunoaștere, autorealizare), nevoia de a-și întregii familia (apartenență, afecțiune, dragoste) și nevoia de a-și desfășura activitatea în diverse domenii de activitate (integrarea într-o echipă, stimă, respect). De asemenea, am aplicat un chestionar și persoanelor autohtone (cetățeni spanioli din zona Cataloniei), pentru a afla care este percepția lor față de populația migrantă în general și migrații români în special.

Pentru aplicarea chestionarelor, am selectat șase grupuri de persoane:

1. Pentru "*migrația permanentă*" (stabilă), am căutat migrații români care se aflau în Spania în același loc în care au ajuns de la început și nu aveau de gând să se întoarcă în România în următorii ani;
2. Pentru "*migrația de întoarcere*", am ales migrații români care s-au reîntors în România după o perioadă de migrație în Spania;
3. Pentru "*migrația dublă*" (remigrația), am căutat migrații români care după o perioadă de migrație în Spania au ales o altă țară de migrație;
4. Pentru "*migrația internă*", am ales migrații români care se aflau pe teritoriul Cataloniei;
5. Pentru "*migrația circulară*", am ales migrați români care se aflau în zona Huelva;
6. Pentru aplicarea unui chestionar persoanelor autohtone, am ales cetățeni spanioli din regiunea Cataloniei.

În acest sens, am elaborat cinci tipuri de chestionare pe care le-am denumit astfel:

1. "*Migrația permanentă*"
2. "*Migrația de întoarcere*"
3. "*Migrația dublă*"
4. "*Migrația internă*"
5. "*Migrația circulară*"
6. "*Encuesta extranjeros*" [chestionar străini]

Eșantionul folosit pentru efectuarea chestionarelor a fost de 545 persoane, dintre care 241 persoane au reprezentat cele de sex masculin și 304 persoane au reprezentat cele de sex feminin. Unele chestionare au fost aplicate individual (față în față – metoda de investigație directă) prin intermediul asociațiilor și bisericilor, iar altele au fost aplicate online (metoda de investigație indirectă).

Pentru diseminarea chestionarelor online, am interacționat cu rețelele sociale (prin trimiterea de invitații sau publicarea link-ului chestionarului). Pentru efectuarea chestionarelor online am folosit pagina web www.isondaje.ro, o platformă care oferă posibilitatea de a colecta și gestiona informațiile introduse. Chestionarele care au fost aplicate individual (pe suport de hârtie), le-am introdus manual pe platformă.

În cadrul chestionarelor, am folosit mai multe tipuri de întrebări. Folosirea *întrebărilor închise* (precodificate) cu răspunsuri dihotomice, trihotomice, multiple, prezintă avantajul că răspunsul este sugerat. *Întrebările deschise* (libere, post codificate) le-am folosit pentru a lăsa persoanelor anchetate libertatea unei exprimări individualizate a răspunsurilor, ceea ce mi-a permis să analizez particularitățile eșantionului fără a sugera un răspuns prestabilit. Întrebările de clasificare le-am folosit pentru a putea face o analiză a procentelor legate de vârstă, sex, religie, stare civilă și nivelul de studii.

Prima parte a primelor cinci chestionare a avut un set de întrebări comun, care face referire la ceea ce s-a întâmplat cu migrații *înainte de plecarea din România* spre Spania. Aceste întrebări aveau răspunsuri libere, precodificate sau cu mai multe răspunsuri, care mi-au permis recoltarea unor informații relevante cu privire la următoarele aspecte: vârstă, sex, locul nașterii, domiciliul unde au locuit, apartenența religioasă, starea civilă, existența sau nu a copiilor, profesia, domeniul de activitate, statutul, date despre locuință, strategia/modul folosit pentru a părăsi România.

În aceste chestionare, am introdus și întrebări generale referitoare la nivelul de formare, intențiile și motivațiile pe care le aveau românii înainte de plecarea spre Spania.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Ce intenție aveau migrații români înainte de plecarea din România?
- Ce nivel de formare au migrații români din Spania?
- Care au fost motivele care i-au determinat pe români să migreze?

1. Chestionarul "*Migrația permanentă*" (stabilă)

Munca de teren pentru aplicarea acestor chestionare a fost făcută în decurs de 6 luni, între lunile noiembrie 2015 - aprilie 2016, în diferite localități din Spania în care există o prezență considerabilă a migranților români. Pentru diseminarea chestionarului, am participat la întâlniri organizate de asociațiile românești: în Reus (200 persoane) la sărbătoarea zilei internaționale a femeilor, în Huesca (100 persoane) la sărbătoarea de Paște, la diferite slujbe religioase ortodoxe, penticostale, adventiste și baptiste (Castellón de la Plana, Vilanova i la Geltrú, Barcelona, Almeria și Roquetas de Mar). Întotdeauna la aceste participări, cu acordul preotului/pastorului, am împărțit chestionare persoanelor care au acceptat să aducă datele lor pentru investigația realizată. Prin urmare, am aplicat chestionarele la 106 persoane (50 bărbați și 56 femei), cu vârsta cuprinsă între 28 ani și 67 ani.

Chestionarul a fost format din 64 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la aspectele generale dar și alte întrebări referitoare la experiențele legate de migrația spre alte țări și dacă au plecat singuri din România spre Spania. Un alt set de întrebări face referire la datele despre experiența trăită în Spania și situația actuală.

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la economiile acumulate (în ce le-au investit), locul unde s-au stabilit și de câți ani sunt stabiliți în Spania.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?
- Care au fost motivele care au influențat alegerea zonei/locului unde s-au stabilit?
- De ce și cum unii români au rezistat crizei și nu au plecat din locul unde s-au stabilit inițial?

2. Chestionarul "*Migrația de întoarcere*"

Munca de teren pentru aplicarea acestor chestionare a fost făcută în decursul celor 3 ani de studii de doctorat, în diferite localități din România (Sibiu, Cisnădie, Cristian, Șeica Mare, Șelimbăr, Sighișoara, Alba Iulia). Accesul în zona județului Sibiu, îmi este facilitat prin faptul că, de la vârsta de 3 ani am crescut în Sibiu, iar în timpul șederii mele în Spania (neîntrerupt între anii 1998-2004 și temporar între anii 2004-2017), am păstrat legătura cu familia, prietenii, foștii colegi de liceu, colegii de facultate și colegii de la locul de muncă.

Locuirea într-un teritoriu în care observi în permanență schimbări de ordin social și economic te transformă într-un observator direct, deci, te pune într-o situație de cercetare. Deoarece în zona județului Sibiu nu am găsit suficienți respondenți, am diseminat chestionarul și pe rețelele de socializare (grupuri de Facebook). Prin urmare, am aplicat chestionarul la 82 persoane (40 bărbați și 42 femei), cu vârsta cuprinsă între 32 ani și 56 ani.

Chestionarul a fost format din 63 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la aspectele generale, întrebări care fac referire la primul an petrecut în Spania, la ultimul an petrecut în Spania, experiența trăită în Spania și situația actuală.

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la motivele care au determinat plecarea din Spania, dacă au o afacere sau au de gând să deschidă o afacere în următorii ani, câți copii au și ce vârste au copiii.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- De ce unii români din Spania se reîntorc în România?
- De ce numărul populației totale, migrante și a migranților români a început să scadă doar începând cu anul 2012, dacă criza s-a declanșat în anul 2008?

3. Chestionarul "*Migrația internă*"

Munca de teren pentru aplicarea acestor chestionare a fost făcută în decursul celor 3 ani de studii de doctorat, în diferite localități din zona Catalonia, în care există o prezență considerabilă a migranților români.

Zona Catalonia este una dintre zonele de atracție a populației migrante, inclusiv a românilor; iar în perioada anilor 2008-2017, după declanșarea crizei, numărul migranților români stabiliți în această regiune s-a triplat. Pentru diseminarea chestionarului, am participat la diferite slujbe religioase ortodoxe, penticostale, adventiste și baptiste (Vilanova i la Geltrú, Manresa, Granollers și Barcelona). Având acordul preotului/pastorului, am împărțit chestionare persoanelor interesate în a participa la cercetare. Prin urmare, am aplicat chestionarul la 89 persoane (42 bărbați și 47 femei), cu vârsta cuprinsă între 30 ani și 61 ani.

Chestionarul a fost format din 61 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la aspectele generale, întrebări care fac referire la experiența din primul an al migrației în Spania, situația după criza instalată și situația actuală.

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la motivele care au determinat rămânerea în Spania, câți copii au și ce vârste au copiii și cum au făcut față crizei.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Ce strategii au adoptat unii români care și-au pierdut locurile de muncă din Spania, datorită crizei?
- De ce Catalonia este un pol de atracție al migranților români?
- Cum se explică faptul că în unele zone ale Spaniei numărul migranților români a crescut, în timp ce în alte zone a scăzut?

4. Chestionarul "*Migrația dublă*" (Remigrația)

Munca de teren pentru aplicarea acestor chestionare a fost făcută în perioada lunilor iulie și august, în anii 2015, 2016 și 2017 (perioada când majoritatea migranților români vin în vacanță), în România (județul Sibiu), unde am participat la diferite slujbe religioase ortodoxe, penticostale, adventiste și baptiste (Sibiu, Cristian, Cislădie, Șelimbăr) cu scopul de a găsi persoane care au locuit o perioadă în Spania, iar acum au ales o altă țară de migrație (Germania, Anglia, Norvegia, Elveția). Ca de obicei, cu acordul preotului/pastorului, am împărțit chestionare tuturor celor care erau interesați în a participa.

Deoarece în zona județului Sibiu nu am găsit suficienți respondenți, am diseminat chestionarul și pe rețelele de socializare (grupuri de Facebook). Prin urmare, am aplicat chestionarul la 76 persoane (35 bărbați și 41 femei), cu vârsta cuprinsă între 28 ani și 59 ani.

Chestionarul a fost format din 61 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la aspectele generale, întrebări care fac referire la experiența migrației în Spania, situația actuală, dezvoltarea intențiilor viitoare și dacă au învățat noi meserii sau au continuat studiile în timpul migrației din Spania, pe care le valorifică acum în noile țări de primire.

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la motivele pentru care au ales o anumită țară de destinație, în ce măsură sunt mulțumiți de viața actuală și în ce țară ar prefera să se stabilească și să-și vadă copiii realizați.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Ce țări preferă românii?
- Ce sentimente îi leagă pe românii care au ales să migreze din Spania spre o altă țară gazdă?
- Ce reprezintă migrația pentru românii chestionați/intervievați?

5. Chestionarul "*Migrația circulară*"

Munca de teren pentru aplicarea acestor chestionare a fost făcută în luna martie din anul 2016, în provincia Huelva (perioadă când majoritatea migranților români lucrează la culesul căpșunilor) în localitatea Palos de la Frontera. Ca și în cazul Cataloniei, provincia Huelva face parte din provinciile unde numărul de migranți români a crescut.

Pentru a putea contacta migranți români care lucrau în aceste zone, am vizitat plantațiile și am luat datele de contact de la câteva persoane de origine română. Apoi, am urcat chestionarul pe platforma online și am rugat persoanele pe care le aveam deja contactate să îl completeze și să recomande completarea chestionarului și altor persoane. De asemenea, am diseminat chestionarul și pe rețelele de socializare (grupuri de Facebook). Prin urmare, am aplicat chestionarul la 98 persoane (20 bărbați și 78 femei), cu vârsta cuprinsă între 27 ani și 49 ani. Numărul mare al respondenților de sex feminin este datorat faptului că, pentru culesul căpșunilor, femeile ocupă un loc preferențial.

Chestionarul a fost format din 26 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la aspectele generale, dacă înainte de venirea în Spania au migrat și în alte țări, în ce an au venit pentru prima dată în Spania la culesul căpșunilor, de câți ani practică această migrație circulară, dacă au venit în fiecare an, ce le este asigurat pe timpul contractului (cazarea, drumul dus-întors), câte ore trebuie să lucreze, dacă au venit singuri sau împreună cu altcineva și dezvăluirea intențiilor viitoare

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la nivelul de formare și în ce au investit banii economisiți.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Ce nivel de formare au acești români?
- Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?
- Cum se explică faptul că în unele zone ale Spaniei numărul migranților români a crescut, în timp ce în alte zone a scăzut?

6. Chestionarul "*Encuesta extranjeros*" [chestionar străini]

Acest chestionar l-am gândit pentru a fi aplicat persoanelor autohtone, mai ales cetățenilor spanioli din zona Cataloniei. Obiectivul acestui chestionar a fost aflarea percepției autohtonilor despre migranți în general și despre migranții români în special. Pentru diseminarea chestionarului, l-am urcat pe platforma online și am distribuit link-ul pe rețelele de socializare (grupuri de Facebook), apoi am rugat persoanele pe care le contactam să îl completeze și să recomande completarea chestionarului și altor persoane. Prin urmare, am aplicat chestionarul la 94 persoane (54 bărbați și 40 femei), cu vârsta cuprinsă între 25 ani și 64 ani. Aplicarea acestor chestionare a fost făcută în perioada septembrie-decembrie din anul 2016.

Chestionarul a fost format din 31 de întrebări și l-am analizat prin programul R, care mi-a permis recoltarea unor informații relevante cu privire la efectele migrației resimțite în Spania, avantajele și dezavantajele migrației.

În aceste chestionare am introdus și întrebări referitoare la percepția numărului de migranți în general și percepția numărului de migranți români, dacă au observat o creștere sau o diminuare a numărului de migranți în general și a numărului de migranți români în particular și gradul de simpatie pentru migrații români.

Această analiză m-a ajutat să răspund următoarelor întrebări:

- Cum sunt promovate valorile culturii românești în Spania și în special în Catalonia?
- Care este percepția de către autohtoni, a numărului de migranți în general și al numărului migrațiilor românilor în particular?

4.3. Metode calitative: observarea, studiul de caz și interviul)

Metoda cercetării calitative reprezintă o colectare de informații bazată pe observare (participativă sau nonparticipativă), interviuri și studii de caz, care analizează subiecții în funcție de contextul cultural, ideologic și sociologic.

a) *Observarea*

Observarea este „acea tehnică ce oferă informații cu valoare de fapte și constituie materialul cel mai bogat, divers nuanțat și susceptibil de analize calitative” (Irimescu, 2002), care presupune o relație directă cu mediul studiat, în care observatorul trebuie să se adapteze la lumea socială pe care vrea să o studieze. Observația științifică nu trebuie făcută separat, ci în strânsă legătură cu toate elementele și componentele ansamblului studiat, în scopul individualizării și corelării acestora. Observarea poate avea caracter direct (participativ) sau indirect (nonparticipativ).

Prin urmare, am folosit metoda observării pentru a studia mai multe aspecte legate de migrații români atât din spațiul de plecare cât și din spațiul de sosire. Observarea a presupus implicarea într-o varietate de activități pe o perioadă extinsă de timp care mi-a permis să observ viața de zi cu zi a anumitor persoane și să particip la activitățile lor pentru a facilita o mai bună înțelegere a comportamentelor. Acest proces a implicat obținerea accesului în comunitate, selectarea principalilor informatori, participarea la cât mai multe activități, realizarea de interviuri oficiale și conversații informale. O deosebită importanță a avut implicarea personală în relațiile cu populația și autoritățile, pentru a observa trăsăturile exterioare, localizarea și dimensiunile fenomenului migrației.

În spațiul de plecare, am participat la diferite reuniuni religioase (adventiste, penticostale, baptiste și ortodoxe) în diferite localități (Sibiu, Cislădie, Cristian, Șeica Mare, Șelimbăr, Sighișoara, Alba Iulia). Am identificat tendințele, regulile și tipurile de migrație (migrația circulară, migrația de întoarcere, migrația dublă), formele și procedurile de plecare (care se referă la: modul de obținere a vizei, trecerea frauduloasă, cumpărarea vizei, circulația fără viză), pentru a urmări, apoi, consecințele migrației asupra familiilor și a gospodăriilor, a copiilor lăsați în țară (în grija bunicilor), a perspectivelor de dezvoltare social-economică a României și al impactului teritorial.

Această observare m-a ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?
- De ce unii români din Spania se reîntorc în România?

În spațiul de sosire, am participat la diferite reuniuni religioase (adventiste, penticostale, baptiste și ortodoxe) din următoarele localități: Barcelona, Vilanova i la Geltrú, Manresa, Granollers, Castellón de la Plana, Almeria și Roquetas de Mar. Am participat la întâlniri organizate de asociațiile românești: în Reus (200 persoane) la sărbătoarea zilei internaționale a femeilor, în Huesca (100 persoane) la sărbătoarea de Paște. În zona Catalonia am acordat o atenție deosebită următoarelor aspecte legate de vizibilitatea românilor din Catalonia: sincretismul, importanța practicării religiei, deschiderea de spații pentru practicarea diferitelor activități, conservarea identității naționale, contaminarea culturală, prezența instituțiilor și organizațiilor românești, cunoașterea îndeaproape a activităților social-economice ale migranților români și cunoașterea valorilor comune/apropiate dintre români și catalani.

Această observare m-a ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Impactul general al migrației populației dintre România și Spania este considerat mai degrabă un fenomen negativ sau pozitiv?
- De ce și cum unii români au rezistat crizei și nu au plecat din Spania?

b) *Studiul de caz*

Studiul de caz reprezintă "o metodă de cercetare de mare importanță pentru dezvoltarea științelor umane și sociale, care implică un proces de anchetă caracterizat prin examinarea sistematică și în profunzime a unui fenomen" (Bisquerra, 2009).

În spațiul de plecare, am realizat studiul de caz în comunele Alțâna, Nocrich și Roșia din zona rurală de pe Valea Hârțibaciului, unde am urmărit accentuarea depopulării în mediul rural, efectele migrației pe plan local, rolul și locul locuinței în contextul migrației, schimbarea peisajului rural al satului de origine și identificarea tipurilor de sate.

Acest studiu de caz m-a ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Ce se întâmplă în mediul rural din România, afectat de fenomenul migrației?
- Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?

În spațiul de sosire, am realizat studiul de caz în orașul Barcelona (provincia Catalonia), unde am urmărit cum păstrează migranții legătura cu cei rămași în România, localizarea și dimensiunile fenomenului migrației. Pentru studierea simbiozei dintre populația română și catalană (asemănarea lingvistică), am studiat dicționarul limbii catalane. Acest studiu de caz m-a ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Cum sunt promovate valorile culturii românești în Spania și în special în Catalonia?
- De ce Catalonia este un pol de atracție al migranților?

c) *Interviul*

Interviul este „un procedeu de investigație științifică care utilizează procedeul comunicării verbale pentru a culege informații în scopul urmărit” (Pinto, Grawitz, 1964). Am realizat un total de 136 interviuri atât în spațiul de plecare cât și în spațiul de sosire.

În spațiul de plecare, am realizat un total de 36 interviuri: 6 persoane care s-au reîntors în România după o perioadă de migrație în Spania; 6 persoane care au ales o altă țară de migrație după o perioadă de migrație în Spania; 6 șoferi profesioniști care în prezent lucrează la o firmă (filială) spaniolă; 6 persoane care practică migrația periodică (6 luni în România - 6 luni în Spania); 12 persoane care locuiesc în comunele de pe Valea Hârtibaciului (2 antreprenori, 2 patroni de pensiuni, 2 sași care au mai rămas în zonă, 6 locuitori ai comunelor).

Aceste interviuri m-au ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Ce intenții aveau migrații înainte de plecarea din România?
- Care au fost motivele care i-au determinat pe români să migreze?
- Ce țări preferă românii? Ce fac românii cu resursele acumulate în străinătate?
- De ce unii români se reîntorc în România?
- Ce se întâmplă în mediul rural, afectat de fenomenul migrației internaționale?

În spațiul de sosire, am realizat un total de 100 interviuri: 20 în provincia Catalonia (președintele Cataloniei, președintele unei asociații, președintele unei filiale de la Crucea Roșie, 4 antreprenori români și 13 pastori/preoți); 6 persoane care au locuit tot timpul în aceeași provincie și nu au de gând să se întoarcă în România în următorii ani; 6 persoane care și-au schimbat rezidența dintr-o provincie în alta; 6 persoane care practică migrația circulară cu contracte prestabilite (Huelva); 6 persoane care practică migrația circulară concatenată (Almeria); 6 persoane care practică migrația sezonieră (Roquetas de Mar); 50 persoane care fac parte din migrația multiplă (noua orientare a migrației).

Aceste interviuri m-au ajutat să răspund la următoarele întrebări:

- Care au fost motivele care au influențat alegerea zonei/locului în care s-au stabilit?
- De ce și cum unii români au rezistat crizei și nu au plecat din locul unde s-au stabilit inițial?
- Ce strategii au adoptat unii români, care și-au pierdut locurile de muncă din Spania datorită crizei?

4.4. Explorarea rețelelor de socializare

Rețelele sociale sunt site-uri de internet formate din comunități de persoane cu interese sau activități apropiate. Aceste rețele permit oricărei persoane care are cunoștințe minime de informatică să-și creeze un profil public. Motivul principal pentru crearea unui cont în rețelele sociale este comunicarea care elimină barierele comunicative, asociindu-se mai degrabă cu un proces de căutare a prieteniei sau recunoaștere socială.

Rețelele sociale sunt de fapt un obiect al consumului, popularitatea rețelei sociale devenind un produs care trebuie consumat (fiind la modă). Rețelele sociale pot fi clasificate în funcție de originea și funcția lor, astfel: tipuri generice (Facebook sau Twitter), rețele profesionale (LinkedIn) și rețele tematice (Flickr).

A face parte dintr-un grup Facebook nu este doar o modalitate de a te simți parte a ceva, ci de a avea o imagine comună care adăpostește membrii, care te protejează și îți permite să acționezi ca un colectiv. Folosind rețeaua de socializare Facebook, am observat că există numeroase grupuri de români, din diasporă, iar aceste grupuri au fost create pentru a relaționa unul cu celălalt. Prin urmare, la începutul lunii decembrie 2016, m-am înscris pe diferite grupuri Facebook (Români în Spania, Români în Germania, Români în Anglia, Români în Norvegia și Români în Elveția).

În noiembrie 2017, în grupul „Români în Spania”⁴⁷, existau 92.400 membri, în grupul „Români în Norvegia”⁴⁸ existau aproape 17.000 membri, în grupul „Români în Germania”⁴⁹ existau peste 130.000 membri, în grupul „Români în Elveția”⁵⁰ existau peste 10.000 membri, iar în grupul „Români în Anglia”⁵¹ existau peste 43.000 membri. Doresc să menționez că, la data de 1 Aprilie 2017, în grupul „Români în Anglia” existau doar 18.000 membri, deci în doar 7 luni, numărul membrilor a crescut semnificativ.

Pentru a explora potențialul oferit de informațiile existente pe Facebook, am folosit o metodologie bazată pe analiza conținutului grupurilor sociale din Facebook și interviuri în profunzime. Aceasta a presupus căutarea unor cuvinte cheie și conversații pe tema care mă interesa, astfel am realizat 100 de analize de profil (48 bărbați și 52 femei) și am efectuat 50 de interviuri online cu persoane care aveau vârstele cuprinse între 30 - 50 ani.

5. Surse de date

Pentru analiza statistică a structurii pe grupe de vârstă, profesie, etnie, confesiune:

- ✓ *România*: Institutul Național de Statistică - www.INSSE.ro
Anuarul statistic al Județului Sibiu - www.sibiu.INSSE.ro
- ✓ *Spania*: Instituto Nacional de Estadística – www.INE.es
- ✓ *Europa*: Biroul de statistică al Uniunii Europene
Eurostat – <http://ec.europa.eu/eurostat>

Pentru analiza forței de muncă:

- ✓ *România*: Agenția Națională pentru Ocuparea forței de Muncă – www.ANOFM.ro
- ✓ *Spania*: Instituto Nacional de Empleo – www.INEM.es

Pentru analiza datelor privitoare la numărul de nașteri, căsătorii mixte, cetățenia spaniolă:

- ✓ *Spania*: Registrul civil – www.RegistroCivil.es

Pentru analiza caracteristicilor fluxurilor migratorii:

- ✓ *România*: Ministerul Afacerilor Externe – www.MAE.es
- ✓ *Spania*: Ministerio de Empleo y Seguridad Social – www.Empleo.gob.es

Pentru cunoașterea reglementărilor și legilor legate de migrație:

- ✓ Reglementari europene – www.Migrant.ro
- ✓ Legislația din România – www.Ambasada.ro/legislatie
- ✓ Legislația din Spania – extranjeros.Empleo.gob.es

Pentru analiza pe teritoriul Spaniei, există foarte multe nepotriviri în aceste statistici, chiar dacă sunt date oficiale. În toate sursele, unitatea de măsură nu este individul, ci migrația, iar o persoană se poate deplasa în mai multe locuri în interiorul aceleași țări, în decursul unui an calendaristic. În acest sens, se poate cunoaște cu exactitudine numărul de intrări ale migranților legali, dar numărul de ieșiri nu este cunoscut, deoarece migranții care își schimbă domiciliu nu-și declară această schimbare de rezidență, indiferent dacă schimbarea este făcută în cadrul aceleași țări sau în altă țară, iar cei care declară schimbarea de domiciliu, nu declară și locul unde pleacă. De asemenea, nu știm dacă numărul de migranți ce apare la un moment dat într-o provincie este compus numai din persoane care provin din exteriorul țării sau provin din alte provincii. În aceeași măsură, există deficiențe statistice și pentru analiza fenomenului pe teritoriul României. Majoritatea migranților români au atât carte de identitate în România, cât și permis de rezidență pe teritoriul Spaniei; în acest caz, ei sunt contabilizați ca număr și pe teritoriul Spaniei și pe teritoriul României.

6. Analiza și interpretarea datelor

După încheierea culegerii de date, am realizat analiza datelor pe care le-am centralizat și verificat. În efectuarea unei cercetări am folosit atât metode calitative cât și metode cantitative, astfel încât rezultatele datorate metodelor cantitative să fie îmbogățite cu ajutorul calitativului.

Cercetarea cantitativă a presupus folosirea analizei statistice și al chestionarului, iar cercetarea calitativă, a presupus folosirea următoarelor metode: observația participativă, interviul, studiul de caz și cercetarea bibliografică. În vederea interpretării datelor, am selectat acele grafice și tabele pe care le-am considerat cele mai reprezentative, pentru studiul actual al migrației.

Pe baza materialelor culese, am alcătuit planul de redactare al tezei de doctorat, unde am ținut cont de următoarele aspecte: urmărirea planului, înlănțuirea dintre capitole, citarea bibliografiei la locul cuvenit, folosirea judicioasă a citatelor, alcătuirea și încadrarea materialului grafic la locul corespunzător.

Pentru prelucrarea datelor și analiza statistică am folosit programul R (program asemănător programului SPSS). Pentru reprezentarea grafică am folosit Microsoft Office Excel (evoluția numerică, evoluția procentuală, evoluția densității, proveniența), Photoshop (densitatea), Power Map, ArcGIS (distribuția), Google Maps (hărți), EgoNet (reprezentarea rețelelor), Vennmaker (poligon de viață), Mendeley (referințe bibliografice, colaborare online) și WorldCat (bază de date).

EgoNet (Egocentric Network Study Software) este un program care mi-a permis colectarea și analizarea datelor egocentrice ale unei rețele sociale formată în jurul unei persoane, firme sau a unui site de pe Internet.

VennMaker este un instrument de analiză a rețelelor personale sau egocentrice, care m-a ajutat să generez datele în timp ce am creat harta unei rețele și mi-a oferit o varietate de instrumente pentru a reprezenta relațiile sociale și dezvoltarea lor în timp și spațiu.

Programul Mendeley mi-a permis gestionarea referințelor bibliografice, a documentelor de cercetare, găsirea de referințe și documente noi și colaborarea online cu alți cercetători. WorldCat m-a ajutat să găsesc referințe noi, deoarece este cea mai cuprinzătoare bază de date a colecțiilor de biblioteci din lume.

7. Etapele cercetării

Prima etapă în derularea cercetării a constat mai ales din documentarea bibliografică (studiul bibliografic și studiul documentelor legislative), bazate pe analiza în profunzime a datelor existente. Această etapă a fost desfășurată în primul an de studiu (2014 – 2015). Folosind aceste metode: am realizat fundamentarea teoretică și metodologică a studiului migrației; am studiat istoricul cunoașterii fenomenului migrațional și evoluția problematicii migrației internaționale în cadrul UE; am cercetat evoluția gradului de cunoaștere a migrației (în Europa, în Spania); am analizat evoluția gradului de cunoaștere a migrației românilor.

De asemenea, am consemnat aspectele generale (definirea termenilor, tipurile de migrație, capitalul socio-teritorial și dezvoltarea locală). Toate acestea m-au ajutat să determin contextul, scopul, obiectivele, să identific și să formulez problematica și ipotezele cu privire la fenomenul migrației.

A doua etapă de cercetare a implicat tehnici cantitative (analiza statistică și aplicarea chestionarelor) și calitative (aplicarea interviurilor, observarea participativă și nonparticipativă, studiile de caz și explorarea rețelelor de socializare) bazate pe metodologii semi-structurate. Această etapă a fost desfășurată în al doilea an de studiu (2015 – 2016).

Aplicațiile folosite în acest context au urmărit să determine contextul migrațiilor (mobilitatea umană, evoluția migrației), migrația românilor în Spania (evoluția migrației din România, strategiile folosite de români pentru a pleca din România și motivațiile de emigrare ale românilor, evoluția numerică a populației din Spania) caracteristicile fluxului migrator și relațiile specifice ale acestora cu spațiile de plecare și de sosire.

De asemenea, am determinat strategiile folosite de migrații români pentru a face față crizei instalate în Spania în anul 2008, capitalul socio-teritorial și impactul migrațiilor. În această etapă am participat la numeroase congrese și conferințe care aveau legătură cu migrația și am publicat diferite articole.

A treia etapă de cercetare a presupus redactarea tezei de doctorat, urmărind recomandările coordonatorilor de doctorat și al comisiei de îndrumare. Această etapă a fost desfășurată în ultimul an de studiu (2016 – 2017).

8. Poziționarea științifică și limitele cercetării

Societatea spaniolă continuă să rămână unul dintre principalii poli de atracție pentru cetățenii români care au plecat să muncească și să trăiască în diverse țări de pe continentul european. După analiza literaturii de specialitate, am observat că în ultimul timp cercetările din domeniul migrației au fost concentrate pe migrația românilor spre diverse destinații (Spania, Italia, Germania, Anglia, Franța). Consider că, având în vedere mutațiile înregistrate în fluxurile de migrație, cercetările ar trebui îndreptate acum spre strategiile folosite de migrații români pentru a face față crizei. În cazul Spaniei putem vorbi de migrația permanentă (stabilă), migrația internă, migrația de întoarcere, migrația dublă (remigrația), migrația circulară și migrația multiplă (noua orientare a migraților).

În acest sens, pentru "*Migrația permanentă*" (stabilă) am cercetat românii migrați care încă se află pe teritoriul Spaniei și nu au de gând să se întoarcă în România în următorii ani; pentru "*Migrația internă*" am analizat românii migrați care și-au schimbat rezidența dintr-o provincie în alta; pentru "*Migrația de întoarcere*", am investigat românii migrați care s-au reîntors în România după o perioadă de migrație în Spania; pentru "*Migrația dublă*" (remigrația) am orientat studiul meu asupra românilor migrați care după o perioadă de migrație în Spania au ales o altă țară de migrație; pentru "*Migrația circulară*" am cercetat românii migrați care lucrează în agricultură și cei care lucrează doar câteva luni pe an în Spania (șoferi profesioniști, îngrijitoare de persoane vârstnice); pentru "*Migrația multiplă*" (noua orientare) am orientat studiul meu asupra românilor migrați care după o perioadă de migrație în Spania au ales o altă țară de migrație (sau au revenit în România), urmând ca apoi să se reîntoarcă din nou în Spania.

Pentru studierea spațiului de plecare, am ales să fac cercetarea în câteva localități ale județului Sibiu (Sibiu, Cisnădie, Cristian, Șelimbăr, Șeica Mare, Sighișoara, Alba Iulia), iar pentru studiul de caz am ales comunele Alțâna, Roșia și Nocrich care se află pe Valea Hârtibaciului. Abordarea fenomenului migrațional din județul Sibiu îmi va putea permite să văd în ce măsură declinul demografic din anii '90 se datorează migrației.

Pentru studierea spațiului de sosire mi-am propus să focalizez cercetările asupra unor spații relativ restrânse din nord-estul Spaniei: Catalonia, deoarece este una dintre zonele unde numărul migraților români a crescut după anul 2008. Ca urmare, grupul țintă din Spania a fost ales din orașul Barcelona și localitățile din apropierea metropolei: Manresa, Granollers și Vilanova i la Geltrú, unde se află o comunitate destul de amplă a migraților români.

Pentru studiul populației totale migrante din Spania, există trei surse de informare de bază: Recensămintele Populației, Registrul Municipal al Primăriilor și Registrul Central al Străinilor. Există o diferență foarte mare dacă mă limitam să analizez statistic doar migrații înregistrați la recensămintele populației, doar migrații care au rezidență legală în Spania sau doar migrații care sunt înscrși la primărie. Pentru o analiză mai completă am luat în calcul recensămintele populației în perioada anilor 1768 -2011, migrații înscrși la primărie între anii 1996 – 2016, migrații care dețin rezidența legală în Spania în perioada 1998 – 2016.

Recensămintele Populației sunt limitate (nu pot colecta anumite date), deoarece trebuie păstrat caracterul anonim al informației; în plus, recensământul populației se desfășoară o dată la zece ani, prin urmare nu permite un studiu continuu al evoluției populației și al migrațiilor.

Registrul Municipal al Primăriilor este permanent actualizat de către Institutul Național de Statistică (INE), în care se înregistrează toate persoanele care sunt înregistrate la primărie, indiferent dacă este persoană cu cetățenia spaniolă sau o altă cetățenie și indiferent dacă are un document valabil pe teritoriul Spaniei sau nu. În momentul înregistrării persoanelor la primărie, se colectează următoarele date: sex, domiciliu, naționalitate, locul și data nașterii, nume, prenume și numărul documentului național de identitate (sau un document valabil cu fotografie). Migrațiilor înscrși la primărie nu li se cere să aibă și rezidență legală, în schimb, aceștia beneficiază de anumite facilități (dreptul de a avea un medic de familie, dreptul de a avea acces la sistemul sanitar).

Registrul Central al Străinilor este gestionat de către Comisariatul General al Străinilor ale Direcției Generale de Poliție, care, prin intermediul birourilor provinciale, primește informații (permise de rezidență, cărți verzi, carnet de student) și colectează date de la toți migrații care au un document valabil în Spania. Problemele care apar în privința înregistrărilor cetățenilor care fac parte din UE, este faptul că atâta timp cât permisul este valabil, sunt contabilizați toți migrații, chiar dacă aceștia au decedat sau au părăsit Spania. Cetățenilor UE care doresc să fie înregistrați, li se eliberează un certificat de rezident comunitar fără dată de valabilitate, însă acest certificat nu este valabil dacă nu este însoțit de un document de identitate cu fotografie. În cazul celorlalți cetățeni din alte țări care nu aparțin UE, în funcție de caz, valabilitatea unui permis poate fi temporar (1 an, 2 ani sau 5 ani) sau permanent.

În statisticile naționale, migrații care sunt înscrise în Registrul Central al Străinilor și au permis de rezidență fac parte automat și din migrații care sunt înscrise la primărie, reciproca, însă, nu este valabilă. Un permis de rezidență nu oferă și dreptul la muncă, acest drept fiind specificat în cuprinsul permisului.

Pe lângă persoanele care au rezidență legală (categoria a) și persoanele care sunt înscrise la primărie (categoria b), se estimează faptul că numărul celor care nu sunt înregistrați ar fi mult mai mare față de datele publicate, deoarece, pentru a se înscrie la primărie, migrantul are nevoie să prezinte în fața autorităților un contract de închiriere. Pentru a beneficia de acest contract, migrantul trebuie ajutat de un alt migrant, prieten sau cunoștință. Pentru a putea prezenta în fața autorităților acest contract, migrantul fie va închiria o locuință, fie va plăti unui alt migrant contravaloarea contractului. În cele mai multe cazuri, aceste persoane renunță să se înscrie la primărie, deoarece nu găsesc persoana potrivită care să-i ajute, nu dispun de resursele necesare pentru a plăti o taxă, nu-și pot permite să închirieze o locuință sau le este teamă să nu fie expulzați de statul spaniol. Prin urmare, aceste persoane sunt considerate migrați ilegali (categoria c).

Cele două regiuni (Barcelona, Sibiu) constituie zone de semnificativă manifestare a fenomenului migrațional. Elementul comun în ambele regiuni, corespunzător situației la nivel național, este că după accesul la Spațiul Schengen, și mai ales după aderarea României la Uniunea Europeană, migrația românilor începe să tindă spre forma circulatorie, formă deja consacrată în Spania.

În ceea ce privește limitele cercetării, acestea sunt date de nevoia de a selecta strict problematica studiată, la aspectele la care studiul meu a adus contribuții originale: strategiile folosite de migrații români pentru a face față crizei care s-a instalat în Spania în anul 2008; impactul migrațiilor; migrația multiplă care a determinat o nouă orientare (majoritatea românilor care au revenit în Spania, după o perioadă de migrație în altă țară de destinație sau în România, au declarat că pentru ei Spania este ACASĂ!); abordarea unor spații și comunități (atât în spațiul de plecare cât și în spațiul de sosire) cu mijloace limitate. Desigur, există și limite care depind de interacțiunea mea cu grupurile țintă, de sinceritatea celor care vor răspunde la chestionare și la interviuri.

Cap III. CONTEXTUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE, EUROPENE ȘI NAȚIONALE

1. Mobilitatea umană

Conceptul de mobilitate umană este relativ nou și face referire la procesul sau experiența unei persoane, familii sau grup, de a se stabili temporar sau permanent într-un alt loc decât cel în care s-a născut. Organizația Internațională pentru Migrație definește mobilitatea ca fiind "mobilizarea oamenilor dintr-un loc în altul pentru exercitarea dreptului de liberă circulație" (OIM, 2012). Acest proces implică trecerea granițelor unei diviziuni geografice sau politice.

Mobilitatea umană depășește, prin urmare, definițiile tradiționale ale migrației, recunoscând-o ca un drept uman în conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), deoarece ființa umană este caracterizată prin procese de mobilitate.

Elementele de bază care alcătuiesc mobilitatea umană sunt (OIM, 2012):

- Mobilitatea este un proces uman: ființa umană este principalul actor al procesului de mișcare sau de circulație; prin urmare, este subiect al deciziilor publice sau private;
- Mobilitatea este o expresie a exercitării unui drept uman: mobilitatea este expresia socială a exercitării dreptului la liberă circulație;
- Mobilitatea este multicauzală: motivele care determină o persoană să se mobilizeze sunt variate: căutarea unui loc de muncă, motive economice, motive educaționale, motive forțate sau voluntare, motive de recreere.
- Intenția de permanență (stabilitate): persoana aflată în mobilitate poate intenționa să rămână la locul de destinație pe perioade scurte sau lungi.
- Trecerea frontierelor: acest proces implică mișcarea dintre granițele sau diviziunile geografice sau politice.

Într-un context de hipermobilitate umană precum cel prezent, înțelegerea fenomenelor legate de mobilitate trebuie abordată prin descifrarea cauzelor mobilităților migratorii ale populației și identificarea mobilităților forțate (migrație economică sau voluntară).

2. Evoluția generală a migrației la nivel global

2.1. Evoluția migrației internaționale

De-a lungul istoriei, mișcările migratorii au luat amploare iar migrația este unul dintre cele mai vechi fenomene sociale. *Ziua Internațională a Migranților* este oficiată la nivel mondial prin diseminarea informațiilor referitoare la drepturile omului și la libertățile migranților. Migrația internațională este unul dintre cele mai ample procese sociale, care influențează viața a miliarde de oameni pe glob. Fenomenul migrației a existat dintotdeauna și a fost concretizat prin: invazii, colonizări, cruciade, transhumanță. Se estimează că, la nivel mondial, în prezent există peste 200 milioane de migranți. OIM, a comunicat faptul că în anul 2013 mai mult de 2000 de migranți și-au pierdut viața încercând să treacă clandestin frontierele altui stat.

Deși nu există statistici clare referitoare la migrația internațională, se poate indica, în linii mari, amploarea fenomenului din ultimele secole. Migrația din ultimele secole poate fi grupată, în mai multe etape (Alexe, 2011), caracterizate prin perioade de schimbări sociale, deplasări masive, apoi de mișcările generate de primul și al doilea război mondial, de refacerea de după război, căderea blocului comunist.

Etapa 1335-1850 corespunde unei perioade de mari schimbări sociale în aproape toate statele Europei occidentale. "Ciurma neagră" din secolul al XIV-lea, a fost una dintre cele mai cumplite pandemii din istoria omenirii. A izbucnit, probabil, în Asia, răspândindu-se în Europa unde a creat mare panică și a înjumătățit populația Europei Centrale. Apoi, în secolele XVI – XVIII, au plecat spre America de Sud și Centrală aproximativ două milioane de spanioli și în jur de un milion de portughezi.

Se atestă faptul că între anii 1509-1740, numai în portul din Sevilla (Spania) s-au îmbarcat pentru America 150.000 spanioli (Brinley, 1968). Între anii 1619-1776 negustorii portughezi, olandezi și englezi au transportat peste Atlantic aproximativ zece milioane de sclavi africani (Drăguț, 1981, p. 17). În secolele al XVIII-lea și al XIX-lea migrația a fost reprezentată de populația din Marea Britanie (Irlanda, Anglia) și țările Scandinaviei (de unde au plecat aproximativ 100.000 persoane, majoritatea fiind țărani sau meșteșugari). Această populație a ales să migreze spre "Lumea Nouă" (America de Nord, Australia și Noua Zeelandă).

Acest avânt al migrației transoceanice trebuie pus în legătură nu numai cu nevoia nord-americană de forță de muncă, ci și cu foametea din Irlanda din perioada anilor 1845 – 1849 (Drăguț, 1981, p. 18).

Etapa 1850-1880 se caracterizează prin faptul că predomină migrația persoanelor sărace (fără mijloace de trai), însă destinația migranților rămâne aceeași, America de Nord, fiind atracția principală. Aceste deplasări sunt masive (în jur de 300.000-500.000 persoane pe an), iar în Asia, la începutul secolului trecut, abolirea sclaviei în coloniile britanice a marcat debutul migrației spre alte continente.

Etapa 1880-1914 se caracterizează printr-o creștere necontrolată și continuă a migrației (cu o medie de 800.000 persoane pe an), în anul 1910 înregistrându-se un maxim de 2 milioane de migranți (dintre care 1,3 milioane proveneau din Europa), majoritatea fiind persoane necalificate sau fără mijloace de trai. Zonele de atracție se extind, însă America de Nord se menține ca fiind destinația dorită.

În această perioadă, se remarcă o creștere a migrației italienilor spre țările vecine, spre America de Nord (SUA) și America de Sud (Argentina și Brazilia). Se estimează că în această perioadă au migrat aproximativ 18 milioane de persoane din Anglia și coloniile sale și aproximativ 10 milioane de italieni. Tot în aceeași perioadă, s-a remarcat și o emigrație austro-ungară de aproximativ 5 milioane, majoritatea fiind țărani săraci sau refugiați politici (Drăguț, 1981, p. 18). Trebuie să ținem cont de faptul că mulți români care au migrat în acea perioadă nu-și declarau naționalitatea română, ci austriacă (în cazul celor din Bucovina), maghiară (în cazul celor din Transilvania) sau rusă (în cazul celor din Basarabia).

Etapa 1914-1945 este caracterizată prin faptul că emigrația forțată ia amploare, datorată mai ales primului război mondial (1914-1918), dar și celui de-al doilea război mondial (1939 – 1945). După primul război mondial, migrația de peste oceanul Atlantic a reprezentat aproximativ 600.000 de persoane pe an. Începând cu anul 1924, S.U.A. impune restricții de intrare care limitează accesul migranților, însă dimensiunile migrației cresc după anul 1930, când plecările sunt determinate mai ales din cauze politice. Marea Britanie inițiază un program de colonizare a teritoriilor de peste mări reunite în cadrul Commonwealth-ului, iar în perioada anilor 1922-1931 guvernul englez acordă sprijin financiar unui număr de 400.000 emigranți (Drăguț, 1981, p. 19).

Etapa 1945-1990, a marcat sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Exportul de capital american efectuat între anii 1945-1952 de aproximativ 23 miliarde de dolari, a provocat în țările Europei Occidentale o reînviore economică și o reluare a modelelor de migrație internă în defavoarea deplasărilor transoceanice (Drăguț, 1981, p. 19). Această tendință s-a menținut și după ce în anul 1952, americanii au sistat toate ajutoarele. Statisticile atestă că, între 1945 și 1975, au imigrat în SUA peste 20 milioane de persoane, iar măsurile de selecție impuse ulterior de către autoritățile americane au redus numărul mediu anual al celor intrați, dar, în schimb, a sporit calitatea profesională și umană a forței de muncă atrase (Otovescu, 2011, p. 64).

Tot în această perioadă, se conturează o nouă zonă de atracție a migrațiilor dinspre Europa de Est (care se afla sub regimul comunist) și Europa de Sud (Spania și Italia) înspre Europa de Vest (Germania, Franța, Anglia, Belgia și Elveția). Apariția acestor noi zone de migrație, determină și amploarea migrațiilor dinspre Africa de Nord spre Europa (Franța). Pentru reconstrucția statului German, în perioada anilor 1955 – 1968, acesta semnează diferite acorduri pentru aducerea de mână de lucru din alte state: Italia, Spania, Grecia, Turcia, Maroc, Portugalia, Tunisia și Iugoslavia. Prin urmare, în anul 1964, în Germania se aflau peste 1 milion de Gastarbeiter (muncitori invitați), iar în anul 1973, populația migrantă reprezenta 2,6 milioane de persoane, dintre care 605.000 erau de origine turcă (Băncilă, 2010, p. 125).

În anul 1987, se vorbește pentru prima dată despre rețelele de migrați ca formă de capital social (Massey, 1990). Migrația ca fenomen uman este o constantă a evoluției istorice a omenirii, iar fluxurile migratorii au luat amploare de-a lungul istoriei, s-au diversificat și extins din punct de vedere al cuprinderii spațiale, pentru a atinge nivele maxime după al doilea război mondial, odată cu afirmarea puternică a sistemelor de transport la distanță.

Între anii 1950-2015, populația lumii s-a triplat, crescând de la aproximativ 2,5 miliarde, în anul 1950, la peste 7,3 miliarde, în anul 2015 (The World Bank). În paralel cu procesul de creștere al populației a crescut și procesul de migrație a oamenilor pe glob, mijloacele de transport rapide favorizând deplasările teritoriale la distanțe îndepărtate. În contextul contemporan, migrațiile internaționale se realizează pe următoarele rute: Africa – Europa, Asia – Europa, America de Sud – America de Nord și Europa, Mexic – S.U.A.

2.2. Evoluția migrației în Europa

Statisticile Băncii Mondiale arată că populația Europei a crescut, în decurs de 56 de ani, de la 667 milioane persoane, în anul 1960, la 911 milioane persoane, în anul 2016. Actualmente (2017) aproape 50% din populația totală a Europei este concentrată în cinci țări: Germania (82,8 milioane locuitori), Franța (67 milioane locuitori), Marea Britanie (62,8 milioane locuitori), Italia (60,5 milioane locuitori) și Spania (46,5 milioane locuitori).

Referitor la populația migrantă, datele statistice (Eurostat), evidențiază că la 1 ianuarie 2009, numărul total al migranților era cel mai ridicat în Germania (7,2 milioane), Spania (5,7 milioane), Anglia (4,2 milioane), Italia (3,9 milioane) și Franța (3,7 milioane). În anul 2010 cei mai mulți cetățeni străini care locuiau în UE se aflau în Germania (7,2 milioane), Spania (5,6 milioane), Italia (4,6 milioane), Anglia (4,5 milioane) și Franța (3,8 milioane). Împreună, cetățenii străini din aceste cinci state membre reprezentau 77,3 % din cetățenii străini care locuiau în UE-27.

Aceste țări au în prezent, un număr mare de imigranți, atrași de condițiile de viață și de oportunitățile pieței de muncă oferite de aceste state. Actualmente, țările din Europa Vestică sunt țări de destinație pentru imigranți, chiar dacă în secolele trecute au fost surse de emigrație. Emigrația spre țările Europei Occidentale din motive economice, a înregistrat începând cu anul 1990 creșteri la cote foarte ridicate (mai ales datorită căderii regimului comunist). Se estimează că doar Europa de Est și Centrală antrenează anual aproximativ 850.000 persoane. În ultimele două decenii, Germania, Marea Britanie, Franța, Italia și Spania s-au confruntat cu un număr mare de migranți, veniți din statele subdezvoltate sau în curs de dezvoltare.

De-a lungul timpului, țările nord-europene (Finlanda, Suedia, Irlanda și Anglia) au fost foarte dinamice în ceea ce privește mișcările migratorii; țările central-europene (Danemarca, Germania, Belgia, Austria, Luxemburg, Olanda și Franța) sunt punctul central al migrației în Europa; țările mediteraneene (Italia, Spania, Portugalia și Grecia) au experimentat o schimbare importantă de la țări furnizoare de migranți la țări primitoare.

2.3. Evoluția migrației în România

Evoluția migrației în România poate fi împărțită în mai multe etape: evoluția migrației din România înainte de anul 1944 (migrația social-economică); evoluția migrației din România între anii 1944 – 1989 (migrația politică) și evoluția migrației din România după anul 1989 (migrația economică contemporană).

Evoluția migrației din România înainte de anul 1944. Această perioadă a fost reprezentată de un singur val important, vizând migrația țăranilor români ardeleni către "Lumea Nouă" (migrație de ordin social – economic). O bună parte au revenit în România după acumularea unor sume de bani.

Evoluția migrației din România între anii 1944 – 1989. Acest interval de timp a antrenat mii de români care au solicitat azil politic în alte state, ori au trecut ilegal țara, mai cu seamă Dunărea, pentru a ajunge în Serbia sau Ungaria, de unde, după o ședere temporară, sperau să meargă mai departe spre o țară capitalistă primitoare. Mulți cetățeni români plecați peste hotare în delegații oficiale ori în grupuri turistice au renunțat să se mai întoarcă în țară. Aproape 40% dintre emigranți au fost însă etnici germani și evrei. Importantă în acest sens a fost „vânzarea” de către regimul comunist a etnicilor germani și evrei către Germania de Vest, respectiv Israel (Zotic, 2010). Emigrația culturală a antrenat în special unii scriitori, artiști, oameni de știință și cercetători științifici, sportivi de performanță, profesori universitari, care au părăsit România pentru a beneficia, în alte societăți mai dezvoltate, de libertatea de creație și de exprimare, de realizări profesionale și de un climat social propice recunoașterii valorice.

Evoluția migrației din România după anul 1990. După căderea regimului comunist, migrația din România a devenit un fenomen îngrijorător. Majoritatea migranților români care au migrat după anul 1990 nu a fost alcătuită din intelectuali, ci din persoane cu studii medii. Aceștia au fost, însă, suficient de inteligenți sau intuitivi, pentru a înțelege că principalul drept câștigat în 1989 și care face marea diferență față de vechiul regim, este dreptul la libera circulație în lume (Avram, 2012). La începutul anilor '90, membrii minorităților etnice și religioase au fost printre cei mai mobili cetățeni români. Între anii 1990-1994 s-a înregistrat un număr de 325.900 cetățeni români care au solicitat azil politic în mai multe state europene, dintre care cei mai mulți s-au adresat statului german.

În perioada anilor 1990 și 1994, existau cinci destinații preferate: Israel, Turcia, Ungaria, Italia și Germania. După anul 1995, migrații români încep să-și orienteze drumurile spre Italia și Spania (Dida, 2013).

Migrația transnațională a românilor a reprezentat, în intervalul 1990-2016, unul dintre cele mai importante procese sociale care și-au pus amprenta asupra vieții a milioane de români. Transformarea societății românești și dificultățile tranziției de la comunism la capitalism, apoi criza economică mondială, din 2008 încoace, au condus, pe plan social, la șomaj, insecuritate familială și declin al nivelului de trai. Oamenii au fost nevoiți să-și construiască o nouă strategie de viață, iar calea migrației externe a devenit una dintre cele mai frecvente soluții, fiind îmbrățișată în masă.

2.4. Evoluția migrației în Spania

În decursul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Spania a făcut o tranziție de la o societate emigrant la o societate imigrant. Țările alese ca destinație pentru populația spaniolă care a emigrat în anii 1960-1970 au fost Germania, Franța, Marea Britanie, Belgia și Elveția. Încă din anii 1980 situația s-a inversat, iar Spania a devenit o destinație bună pentru a găsi de lucru și pentru a atinge un nivel de trai adecvat, invitând nu numai revenirea multor spanioli care au emigrat în anii precedenți, dar și atragerea de noi locuitori. În ultimii ani, Spania are o scădere considerabilă a ratei de imigrare, cauzată de criza economică ce s-a instalat în Spania în anul 2008. Scăderea imigrației a determinat în același timp și scăderea numărului de locuitori. Din anul 2010, emigrarea spaniolilor spre alte țări din UE a crescut mai intens decât în alte țări din Europa de Sud, de asemenea, afectate de criză. Prin urmare, eficiența fluxului de migrații care se îndreptau spre Spania, a variat în funcție de condițiile economice: fluxul crescând în perioada prosperității și scăzând în perioada declinului (Lee, 1966).

Actualmente, în Spania există două centre importante pentru informarea migraților: CITE (Centros de Información a Trabajadores Extranjeros), un serviciu care apără drepturile lucrătorilor străini și facilitează integrarea lor și a familiilor și CEPI (Centros de Participación e Integración) care reprezintă diferite naționalități și are ca scop promovarea bunăstării populației migrante și autohtone.

CONCLUZII PRIMA PARTE

Fundamentarea teoretică și metodologică a studiului migrației a presupus cercetarea mai multor aspecte legate de migrație. Cunoașterea amănunțită a teoriilor migrației, oferă o imagine de ansamblu a evoluției în timp a fenomenului migrației. Parcurgerea evoluției problematicii migrației internaționale în cadrul UE, determină cunoașterea celor mai importante tratate și convenții încheiate după anul 1948, evoluția constituirii Spațiului Schengen și a Uniunii Europene, dar mai ales istoria liberei circulații a persoanelor. Reconstituirea evoluției procesului de cunoaștere a migrației în România și Spania oferă informații despre cei mai cunoscuți cercetători dar și despre grupurile de cercetare în domeniul migrațiilor din cele două țări. Definirea termenilor și clasificarea tipurilor de migranți și migrație arată cât de complexă este studiarea acestor concepte. Această cercetare a demonstrat faptul că migrația este un domeniu interdisciplinar, deoarece este abordată din mai multe puncte de vedere, în numeroase domenii ale cercetării sociale.

Metodologia cercetării a presupus, în primul rând, definirea scopului și a obiectivelor, atât pentru studiul spațiului de plecare, cât și pentru spațiul de sosire, ca și pentru lucrare în ansamblul său. În România, am urmărit îndeaproape, mai ales comportamentul celor reîntorși, iar în Spania m-am concentrat asupra strategiilor de adaptare a migranților români, prin migrația internă, migrația dublă și migrația permanentă, și mai ales asupra motivațiilor pe care le au românii care au rămas în Spania chiar și după criza economică începută în 2008. Metodele de cercetare și colectare a datelor au fost variate și a presupus documentarea bibliografică, metode cantitative, metode calitative și explorarea rețelei de socializare Facebook. Pentru analiza statistică a aspectelor demografice și sociale din România, am folosit datele disponibile pe site-urile oficiale; pentru analiza și interpretarea datelor, am utilizat diferite programe digitale. Procesul de cercetare s-a desfășurat, în etape, pe parcursul celor 3 ani de doctorat.

Contextul migrațiilor internaționale, europene și naționale este diferit datorită factorilor care influențează mobilitatea umană. Evoluția migrației din România poate fi împărțită în mai multe etape: migrația social-economică (înainte de anul 1944), migrația politică (între anii 1944 – 1989) și migrația economică contemporană (după anul 1989). În schimb, la polul opus se află Spania, care a făcut tranziția de la o societate emigrant la o societate imigrant, devenind o destinație bună pentru a găsi de lucru și pentru a atinge un nivel de trai adecvat, invitând nu numai la revenirea multor spanioli care au emigrat în anii precedenți, dar și la atragerea de noi locuitori.

Partea a doua

MIGRAȚIA ROMÂNILOR ÎN SPANIA

Cap IV. ROMÂNIA ÎN CADRUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE: ETAPE, MOTIVAȚII, ORIENTĂRI

1. Evoluția migrației din România

De-a lungul timpului, România a cunoscut diferite tipuri de emigrație (economică, culturală, politică, turistică, familială). În epocile modernă și contemporană, procesul de emigrare a început în secolul al XIX-lea, cu migrația tinerilor din familiile avute din Țara Românească și Moldova, pentru educație și formare superioară, mai ales în Franța, la Paris, dar și în Germania, Austria sau Italia. O bună parte din aceștia s-au întors, după anii de formare, în patria mamă. Emigrarea s-a intensificat spre sfârșitul secolului al XIX-lea, îndeosebi din Transilvania, în scop economic, apoi, după Marea Unire din 1918, a cunoscut perioade de creștere și de stagnare și nu a încetat nici în zilele noastre.

1.1. Evoluția migrației din România înainte de anul 1944

Emigrația social-economică

Fenomenul migrator dinspre Europa spre America de Nord, cuprins între sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, a cunoscut două faze importante. "Primul val", a fost caracterizat prin faptul că țara de origine era situată în nordul sau vestul Europei (englezi, scoțieni, irlandezi, francezi, belgieni, germani, danezi, olandezi, suedezi, norvegieni, elvețieni), iar migranții se stabileau definitiv în țara gazdă. A doua fază, numită "noul val", a fost caracterizată prin faptul că țara de origine era reprezentată de țările situate în estul, sudul și centrul Europei (austro-ungari, italieni, greci, români, polonezi, sârbi, muntenegreni, ruși, turci). Prin urmare, migrația din România reprezenta "noul val", fiind formată la început de evreii români, urmată de creștinii români (Drutzu, 1926, p.74). Această migrație a fost de ordin social-economic și a fost caracterizată ca migrația economică a țăranilor români ardeleni către "Lumea Nouă".

Migrația românilor în SUA

Primii migranți români legali au ajuns în SUA în anul 1881, când au fost contabilizate 11 persoane (Bocancea, 2011). În acele vremuri, în SUA, după o ședere continuă de 5 ani, orice migrant putea obține cetățenia americană.

Primul studiu despre migrații români din S.U.A. a fost realizat la începutul secolului al-XX-lea și arată că primele persoane care au avut curajul să plece au fost reprezentate de către țărani români din zonele rurale ale județului Sibiu (Șchiopul, 1913, p. 293-294), iar în anul 1910 existau 320 de ciobani, care proveneau din Săliștea Sibiului și lucrau în statul Montana. Bani pe care i-au câștigat (\$250.000) au fost trimiși prin Banca Albina către familiile care locuiau în satul Poiana⁵².

Între anii 1899-1913, statistica din SUA arată că aproximativ 222.997 de migrați români au ajuns în America (Egyed, 1970, p.372-373), majoritatea înainte de Primul Război Mondial⁵³. La recensămintele realizate în SUA exista un număr însemnat de persoane originare din România (în 1910 erau 87.724 persoane, în 1920 erau 102.823 persoane, iar în 1930 erau 146.393 persoane).

Această migrație a fost cunoscută ca «Mia și călătoria» (fig.6), deoarece mulți țărani, înainte de a pleca, își propuneau să strângă o mie de dolari și să se reîntoarcă în România pentru a-și îmbunătăți situația economică. Din totalul românilor care au plecat din Transilvania până la primul Război Mondial, aproape 40% s-au reîntors, conform statisticilor oficiale ale Biroului de Statistică de la Budapesta⁵⁴.

Figura 6. Români, în drumul spre S.U.A. la început de secol XX.

Sursa: http://adevarul.ro/locale/alexandria/cum-ajuns-primii-romani-america-tara-despre-credeau-trotuarele-pavate-aur-drumul-imi-grantilor-dura-luna-1_55fbec0af5eaafab2cbccf01/index.html

Comunitatea migranților români din SUA nu reprezintă un grup etnic important. La recensământul american din 2011, 367.000 de americani și-au declarat originea română. Cu toate acestea, se estimează că numărul migranților români care trăiesc în SUA este de aproximativ 1 milion de persoane, deoarece declararea originii la recensământ nu este obligatorie, fluxul de imigrări din România continuând, iar mulți dintre cei stabiliți în SUA nu au dobândit încă cetățenia americană⁵⁵.

Migrația românilor în Canada

După o perioadă de migrație în SUA, unii migranți români au migrat spre Canada (fig.7), datorită faptului că guvernul canadian oferea 80 ha de teren în schimbul a 10 dolari canadieni, celor care se vor ocupa de cultivarea pământului, iar după 3 ani, migrantul avea dreptul de a cere cetățenia statului și devenea proprietar al celor 80 ha. Dar, aceste terenuri nu aveau nimic altceva, nici măcar o fântână cu apă, fiecare începând o viață nouă de la zero, construind o colibă și făcând rost de cele necesare pentru a putea supraviețui (Drutzu, 1926, p.21). Prin urmare, odată ajunși în Canada, mulți români au optat pentru locurile de muncă disponibile în acel moment în mine, fabrici, exploatarea lemnului și a pădurilor.

Primele recensăminte canadiene arată că procesul de migrare al românilor spre Canada a început la sfârșitul secolului al XIX-lea și a luat amploare în primul deceniu al secolului al XX-lea. Zona de origine a migranților români din Canada (cea dinainte de 1914) a fost reprezentată, în proporție absolută, din țărani originari din Bucovina (Predoiu, 2012, p.148).

La ultimul recensământ canadian, din anul 2011, publicat pe site-ul *Statistique Canada*, numărul migranților români ajungea la aproape 205.000 de persoane. De menționat totuși că același recensământ insistă asupra faptului că această cifră se referă atât la persoanele care și-au declarat o singură origine etnică (în cazul de față, faptul de a fi de etnie română), cât și la cele care s-au declarat a fi de origine etnică multiplă. Recensământul a înregistrat cele două categorii și separat, nu doar împreună, așa încât știm că din totalul de cca. 205.000 de respondenți, aproape 83.000 de canadieni au declarat în 2011 a avea doar origini românești, pe când restul de aproximativ 122.000 au declarat a avea origini etnice multiple (printre care și românești), deci, unul dintre părinți avea origine etnică română (Predoiu, 2012).

Figura 7.

Catedrala ortodoxă din Montreal construită de românii din Bucovina în anul 1918

Sursa: <http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~fesschequy/OtherOlars.html>

1.2. Evoluția migrației din România între anii 1944 - 1989.

Emigrația politică

Potrivit recensământului oficial din anul 1937, etnicii evrei (Ladislau, 2002, p. 95-96) din România reprezentau 756.930 de persoane, supraviețuitori ai catastrofei provocate de naziști, decizi să-și înceapă o nouă viață, „în spiritul regenerării poporului evreu” (Borcea, 2016). Astfel a început marea migrație a românilor evrei către SUA (50.000) și Palestina (150.000 persoane), ceea ce a însemnat reducerea aproape în întregime a locuitorilor evrei din România (Rotman, 2004).

În acest sens (Zotic, 2010, p.153) amintesc „vânzarea” de către regimul comunist a etnicilor germani și evrei către Germania de Vest, respectiv Israel. Această vânzare reprezenta, de fapt, plata de către țara primitoare a costurilor pe care România le-a realizat pentru pregătirea profesională. Prin urmare, cu cât pregătirea era mai de lungă durată, cu atât prețul era mai mare (fig.8).

Negocierile pe care le-a avut România și Germania, între anii 1962-1989, cu privire la această „vânzare” a antrenat plecarea din România a unui număr semnificativ (230.000 persoane) de sași și șvabi (Banu,2011), inițiativa venind din exterior. Tot în aceeași perioadă au fost "vânduți" și aproximativ 250.000 de etnici evrei.

După al doilea război mondial, migrația românilor a început să se orienteze mai ales spre Europa Occidentală și mai puțin spre America de Nord, însă, unii au preferat și țările din America de Sud. În perioada comunistă au existat foarte multe persoane care au făcut cerere de azil politic pentru America de Nord, dar puține dintre aceste persoane au scăpat din lagăr sau le-au fost aprobate cererile. Între anii 1957 – 1989, un total de 565.161 persoane au emigrat legal din România (fig.9), migrația ilegală nefiind contabilizată.

Mii de români au trecut ilegal țara, mai cu seamă Dunărea, pentru a ajunge în Serbia sau Ungaria, de unde, după o ședere temporară, sperau să meargă mai departe spre o țară capitalistă primitoare, deoarece înaintea anilor '90, statele din Vestul Europei, nu aveau o politică de expulzare a persoanelor din statele comuniste, care ajungeau în Occident și cereau azil politic (Anghel, 2009).

"Odată ajunși în Ungaria, dacă declarăm că dorim să plecăm mai departe, eram expulzați înapoi în România...așa că am declarat că doresc să rămân în Ungaria, dar după câteva luni, am trecut granița spre Austria..."

(Mihai, 55 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 19 Iulie 2017).

COMISIA PENTRU PROBLEMELE DE
PAȘAPOARTE ȘI VIZE DE PE LĂNGĂ
CONSILIUL DE MINIȘTRI

10 aprilie 1973
STRICT SECRET
Exemplar unic

SITUAȚIA
valutei realizate din acțiunea „PEREGRINII”
în perioada 1 ianuarie – 10 aprilie 1973

Nr. crt.	Data depunerii	FELUL VALUTEI						
		Dolari S.U.A.	D.M.W.	Fr. Fr.	Lire sterline	Sch. austr.	Coroane suedeze	Echivalent în dolari
1	17 ianuarie 1973	40.920	264.800	-	-	-	400	125.072,30
2	14 februarie 1973	50.700	103.000	-	-	-	-	87.224,50
3	23 februarie 1973	15.357	242.000	3.200	-	-	75	101.188,50
4	29 martie 1973	25.900	247.300	4.900	-	-	-	114.683,00
5	9 aprilie 1973	222.614,50	1.174.886	35.000	2.120	50.000	-	656.018,00
TOTAL		355.491,50	2.031.966	43.100	2.120	50.000	475	1.084.186,30

AC.N.S.A.S., fond Documentar, dosar nr. 3.447, vol. 60, f. 5-6

Figura 8. Veniturile realizate de statul român din vânzarea emigranților (1 ianuarie – 10 aprilie 1973)

Sursa: <https://paginiromanesti.ca/wp-content/uploads/2013/07/Situatia-valutei-etnici-germani.jpg>

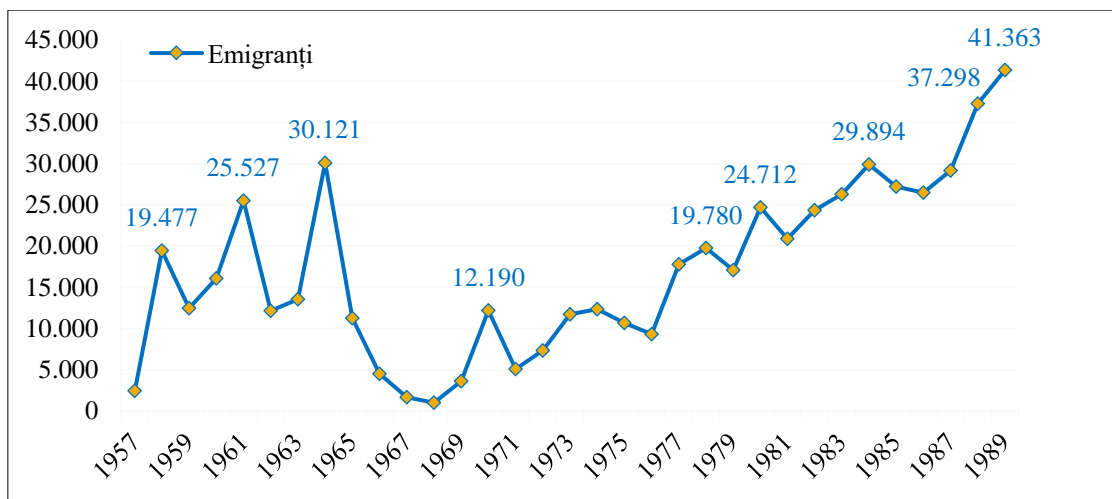

Figura 9. Migrația românilor în timpul regimului comunist (1957-1989)

Sursa: SOPEMI, 1994.

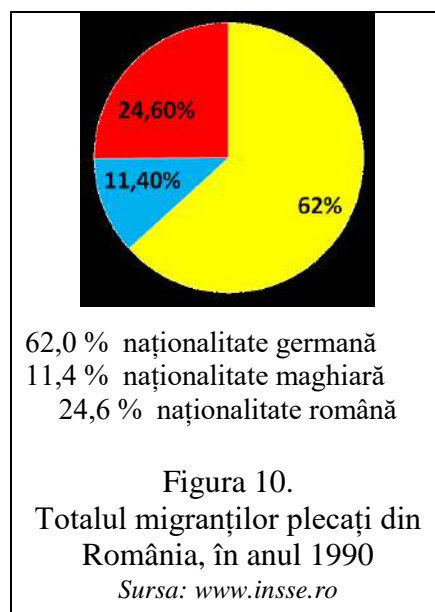
Emigrația culturală a antrenat în special unii scriitori, artiști, oameni de știință și cercetători științifici, sportivi de performanță, profesori universitari, care au părăsit România pentru a beneficia, în alte societăți mai dezvoltate, de libertatea de creație și de exprimare, de realizări profesionale și de un climat social propice recunoașterii valorice.

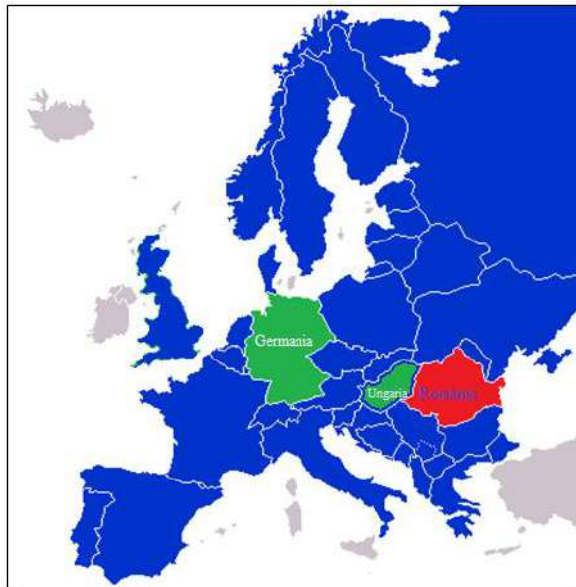
1.3. Evoluția migrației din România după anul 1989.

Emigrația economică recentă

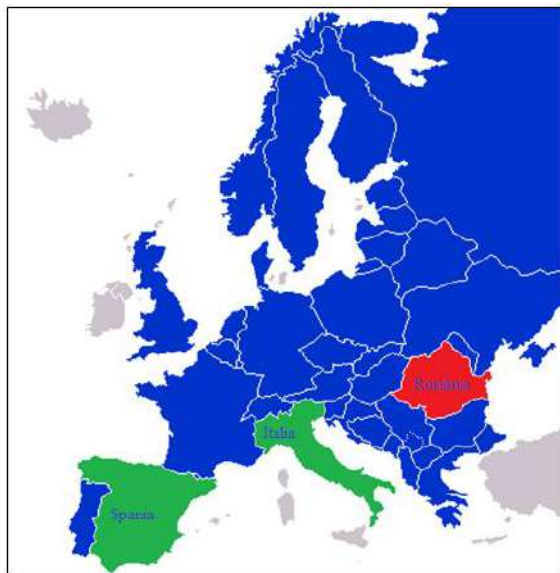
După căderea regimului comunist din anul 1989, migrația din România a devenit un fenomen îngrijorător. Marea majoritate a migranților români de după anul 1990 nu a fost alcătuită din persoane cu studii superioare, ci din persoane cu studii medii.

În anul 1990 (fig.10), 62,0% din totalul emigranților erau persoane de naționalitate germană, iar 11,4% de naționalitate maghiară, în timp ce populația de naționalitate română reprezenta 24,6%. Membrii minorităților etnice și religioase au fost printre cei mai mobili cetățeni români. Din studiile efectuate, s-a conturat faptul că membrii comunităților religioase adventiste au migrat înaintea ortodocșilor. Folosind rețele religioase din vest, acești migranți au putut să se adapteze mai rapid în țările de destinație (Anghel, 2011).

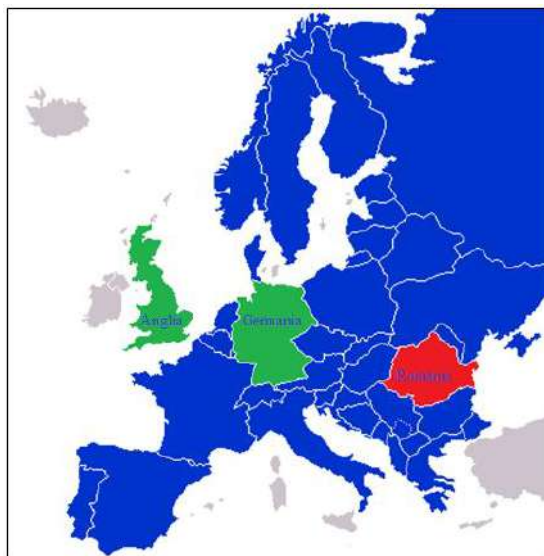

1990 - 1994

1995 - 2008

2009 - 2017

Figura 11. Destinații preferate de migrații români între anii 1990-2017

Între anii 1990-1994, s-a înregistrat un număr de 325.900 cetățeni români care au solicitat azil politic în mai multe state europene, dintre care cei mai mulți s-au adresat statului german. În această perioadă, existau două țări de destinație importante: Germania și Ungaria, dar și alte țări de destinație (Israel, Turcia, Italia), însă după anul 1995, migrații români încep să-și orienteze drumurile preponderent spre Italia și Spania (Dida, 2013). Această orientare a durat doar până în anul 2008, deoarece, datorită crizei care s-a instalat, a fost influențată și piața muncii din destinațiile care au devenit ținta migrațiilor români. Prin urmare, acest lucru a devenit important pentru a se putea analiza impactul crizei migrației economice a românilor. După anul 2008, migrații Români au început să-și reorienteze drumurile din nou spre Germania, dar foarte mulți au optat și pentru migrarea spre Marea Britanie (fig.11).

Analiza datelor recensămintelor între anii 1956-2011

După 1956, populația României a cunoscut ritmuri din ce în ce mai mari de creștere numerică, mai ales în perioada anilor 1966 - 1992 (fig.12). Ulterior, însă, s-a intrat într-un accentuat proces de declin demografic. Dacă analizăm comparativ datele recensământului din anul 1992 cu cele ale recensământului efectuat în anul 2011, observăm că populația stabilă din România a scăzut cu aproape 3 milioane de locuitori, iar la recensământul efectuat în anul 1992 populația din România a fost cea mai numeroasă din istoria înregistrărilor statistice. Scăderea numerică a populației României după 1992 se datorează mai ales faptului că românii au liberă circulație în țările Uniunii Europene, dar și ratei de natalitate scăzută.

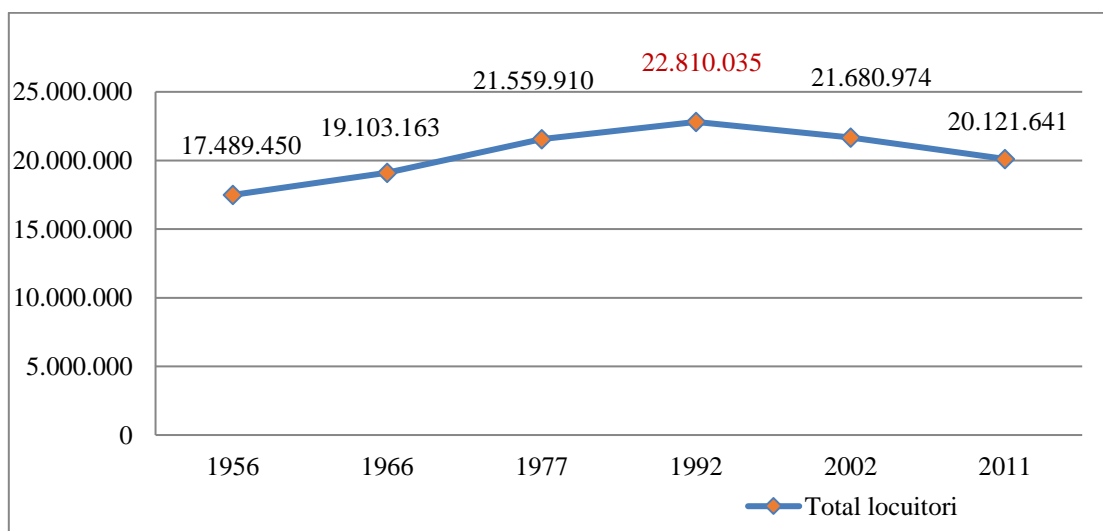

Figura 12. Evoluția numărului de locuitori în România, la recensăminte (1956-2011)

Sursa: www.insse.ro

De-a lungul timpului, structura etnică (tab.12) a populației din România a suferit mari schimbări, la recensământul din anul 1956 înregistrându-se un număr destul de ridicat de etnici maghiari, ceea ce reprezenta aproape 10% din populația totală, urmat de etnicii germani. La recensământul din anul 2011, românii reprezentau 88,9% din numărul total, urmat de etnicii maghiari (1.227.623 persoane) cu 6,1% și etnici romi (621.573 persoane) care reprezintă 3% din totalul populației din România.

Tabel 12. Structura etnică a populației din România

	1956	1966	1977	1992	2002	2011
Români	14.996.114	16.746.510	18.999.565	20.408.542	19.399.597	16.792.868
Maghiari	1.587.675	1.619.592	1.713.928	1.624.959	1.431.807	1.227.623
Germani	384.708	382.595	359.109	119.462	59.764	36.042
Evrei	146.264	42.888	24.667	8.955	5.785	3.271
Romi	104.216	64.197	227.398	401.087	535.140	621.573
Altă etnie	270.473	247.381	235.243	247.030	248.881	203.454 ⁵⁶
TOTAL	17.489.450	19.103.163	21.559.910	22.810.035	21.680.974	20.121.641

Sursa: <http://www.insse.ro>⁵⁷

România, furnizor de forță de muncă

În anul 2010, numărul migrantilor români rezidenți legal în teritoriul Uniunii Europene a fost de peste 2 milioane de persoane, situându-se pe locul al doilea, după imigranții originari din Turcia (fig.13). Cu toate acestea, în momentul de față (2017), se estimează că numărul real al migrantilor de origine română este mult mai mare (aproximativ 5 milioane de persoane), considerându-se ca fiind comunitatea cea mai numeroasă de migranți intracomunitari.

În raportul Eurostat din anul 2014, putem observa că România a fost țara din Uniunea Europeană care a înregistrat cea mai mare scădere demografică între anii 1994-2014, iar numărul persoanelor originare din România care nu mai trăiesc în interiorul țării este de aproximativ 12 milioane⁵⁸ persoane. Datele publicate de ONU⁵⁹, în anul 2015, arată faptul că numărul migrantilor români a crescut anual cu 7% în perioada anilor 2000 – 2015, situându-ne pe locul doi după Siria, care a avut o creștere anuală de 13%. Românii sunt considerați migranți economici și, în momentul de față, reprezintă cel mai mare grup din diaspora al Uniunii Europene. Datele ONU arată că în anul 2016 (1 ianuarie) locuiau peste hotare 3,4 milioane de migranți legali români, ceea ce înseamnă peste 17% români în diaspora. Este un număr mult peste estimările oficiale făcute de autoritățile de la București⁶⁰. România a înregistrat, așadar, cea mai accelerată creștere a numărului de emigranți dintr-un stat care nu s-a confruntat cu război, conflict armat⁶¹.

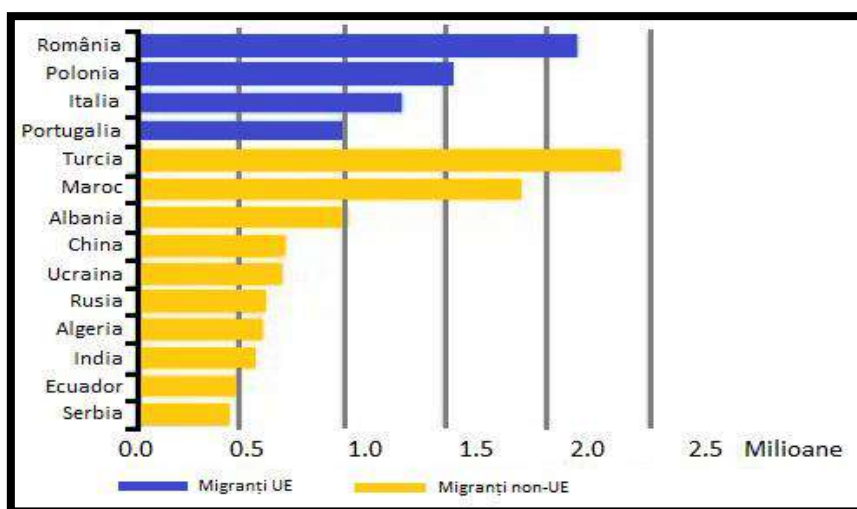

Figura 13. Cetățenia migranților UE și non-UE, 2010

Sursa: Eurostat

2. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România

Motivațiile de emigrare

Începând încă de la sfârșitul secolului al XIX-lea, migranții din România, indiferent dacă erau etnici evrei, germani, maghiari, romi sau români, întotdeauna au găsit soluția cea mai bună de a pleca din țară. Motivațiile de emigrare (sociale, economice, politice) au fost variate, în funcție de perioada în care aceștia au plecat.

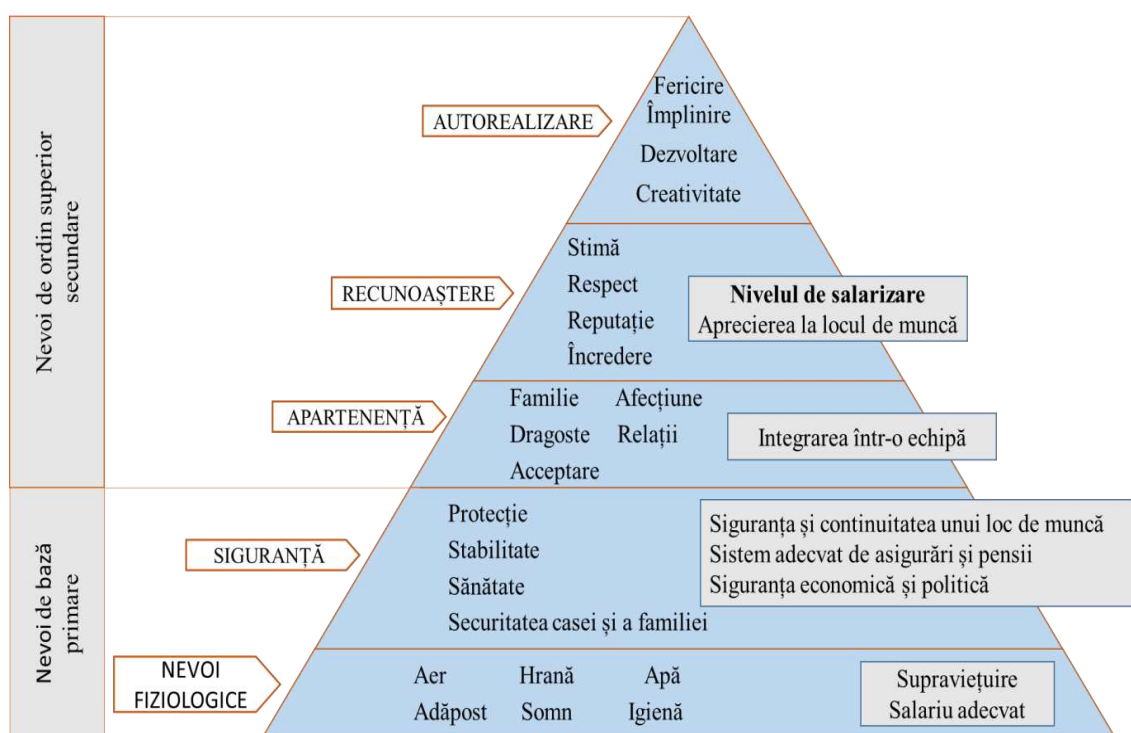

Figura 14. Teoria lui Maslow

Teoria lui Maslow (fig.14), considerată a fi teoria motivației umane, arată faptul că omul tinde să-și satisfacă, de la nevoile de bază (fiziologice și de siguranță), până la cele de ordin superior (apartenență, recunoaștere și autorealizare). Prin urmare, dacă aceste nevoi nu sunt satisfăcute, unele persoane simt un disconfort și tind să migreze către alte destinații care le pot oferi oportunități de angajare cu un salariu adecvat (aprecierea la locul de muncă), siguranța și continuitatea unui loc de muncă, un sistem adecvat de asigurări și pensii, siguranță economică și politică. Motivațiile migrației la nivel micro (individ) și macro (locul de origine, locul de destinație) depind de mai mulți factori (economici, politici, sociali). La nivel micro, crește nivelul de trai, încrederea și respectul de sine, iar la nivel macro, migrația poate dezechilibra piața de muncă.

Declarația universală a drepturilor omului⁶² (O.N.U., 10 decembrie 1948) spune că "orice persoană are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale, la salariu egal pentru muncă egală, la o retribuire echitabilă și satisfăcătoare care să-i confere atât lui, cât și familiei sale" (art.23), "un nivel de trai care să le asigure sănătatea și bunăstarea, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală precum și serviciile sociale necesare" (art.25). Prin urmare, se poate observa că salariul ocupă un loc foarte important în viața de zi cu zi, deoarece fără acesta, omul nu-și poate îmbunătăți situația economică sau să-și întrețină familia, deoarece munca reprezintă sursa generală a tuturor veniturilor (Smith, 1776, p.62).

2.1. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România înainte de anul 1944

Peste 250.000 de români au plecat către America de Nord (SUA și Canada), între sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Acest drum era parcurs în aproximativ o lună de zile, deoarece majoritatea țăranilor plecau cu căruța sau chiar pe jos din locul de origine (doar cei mai înstăriți își permiteau să cumpere un bilet de tren) până în Porturile din Germania (Hamburg și Bremen), Belgia (Antwerpen), Olanda (Rotterdam și Amsterdam) și Franța (Le Havre), unde se îmbarcau și traversau Oceanul Atlantic cu vapoarele care făceau curse regulate. Cei care nu aveau un document valabil (obținerea unui pașaport era destul de dificilă) sau nu își puteau permite cumpărarea unui bilet, erau nevoiți să se ascundă și să traverseze ilegal (clandestin) Atlanticul. La sosirea în America, nu se cerea pașaport, fiind suficientă prezentarea unui act de identitate. Companiile de navigație, prin agenții lor care au ajuns și în multe localități din Transilvania, promiteau o viață mai bună dincolo de Oceanul Atlantic.

Chiar dacă majoritatea celor ajunși erau cunoscători în domeniul agriculturii, în noua țară foarte puțini au fost cei care au reușit să lucreze în acest domeniu. În jurul orașelor industriale, bărbații români au găsit de lucru în fabrici (Pensilvania, Ohio, Michigan, Illinois și Indiana) lucrând în trei schimburi a câte 8 ore sau în minele de cărbuni unde erau plătiți pe tona de minereu extras (Drutzu, 1926, p.39), iar femeile românce lucrau la fabricile de țigări, țesătorii sau cutii de carton (Drutzu, 1926, p.43).

În 6 zile
la
AMERICA.
Transport de persoane
în
TOATE PĂTURILE DIN LUME.
Cereți clarificări și îndrumări.
E de ajuns carte poștală.
Răspundem românește.
FALK et Comp.
Secția românească.
Hamburg.
Strada Raboisen Nr. 30.

Cine dorește călătorie de
plăcere ieftină, bună și
iute în
6 zile la
America
(Statele unite, Canada și
Argentina) acela să ceară
îndrumări românești dela
Falk & Comp
(secția românească.)
Hamburg,
Strada Raboisen. 30.

AMERICA
Plecare din HAVRE în fiecare Sâmbătă,
din VIENA în fiecare Marți.
Bilete de drum pe
Linia franceză
Bilete de drum pe
Caile ferate americane
în ori și care stațiune
cu prețuri originale.
Informații mai de aproape
gratis și franco numai pe
Linia franceză
Wien IV. Wiener-Gürtel 16
(gegenüber der Süd u. Staatsbahn).
■ A se observa acurat adresa. ■
[4029,1-6.]

În 6 zile
la
America
Transport de persoane
în
America de nord, Canada și Argentina.
Cereți clarificări.
E de ajuns carte poștală.
Răspundem în românește.
Falck et Comp.
Secția românească.
Hamburg
Strada Raboisen Nr. 30.
154 1-13

P. Canon Antwerpen
Lange Herrenthalsche Straat 23.
Expedient de pasageri
concesionat de guvernul reg. belgian cu cauțiune de franci 40.000.
Expediez pasageri
la NEW-YORK & Canada
Nordamerica și Sudamerica
precum și la toate locurile din lume
Direct en Vapor de poșta Clasa prima,
cu prețuri foarte ieftine.
Mencare și serviciu cocinet pe Vapor
Informații despre Nordamerica și Ca-
nada la dorință, se comunică cu plăcere.
P. CANON ANTWERPEN, Lange Herrenthalsche Straat 23.
Descriero despre CANADA la cerere se trimite gratis și franco.

Figura 15. Reclame pentru plecarea în America la început de secol XX.

Sursa: http://bjastrasibiu.ro/wp-content/uploads/2015/08/89_karda.pdf

Companiile de navigație aveau angajați mulți agenți pe care îi trimiteau prin toată Europa de Est să cutreiere sat cu sat pentru a face reclamă (fig.15) la cumpărarea biletelor de vapor. Existau și agenții de plasament a forței de muncă în America, care veneau direct în satele din Transilvania pentru a facilita transportul și obținerea unui loc de muncă în America. Prin urmare, cauzele economice (sărăcia, lipsa pământului, casele ipotecate, recolte slabe, șomajul, creșterea impozitelor) dar și dorința de a evita înrolarea și satisfacerea serviciului militar au fost motivele care au determinat pe majoritatea celor care au părăsit România în acea perioadă, să plece spre orizonturi mai promițătoare.

În perioada anilor 1892-1954, poarta de acces spre America (fig.16) era reprezentată de Insula Ellis din New York (simbolul imigrației americane), care a fost punctul de sosire pentru aproximativ 12 milioane de migranți din toată lumea (fig.17), care au ajuns pentru prima dată în America. În apropiere se află statuia Libertății (fig.18) pe care scrie:

“Dă-mi mie pe cel sărac, pe cel obosit, masele voastre nevoiașe dornice să respire liber, nenorocitele resturi ale țărmurilor tale aglomerate. Trimite-i la mine pe cei fără adăpost, pe cei loviți de furtună. Îmi ridic făclia lângă poarta de aur!” (fig.19).

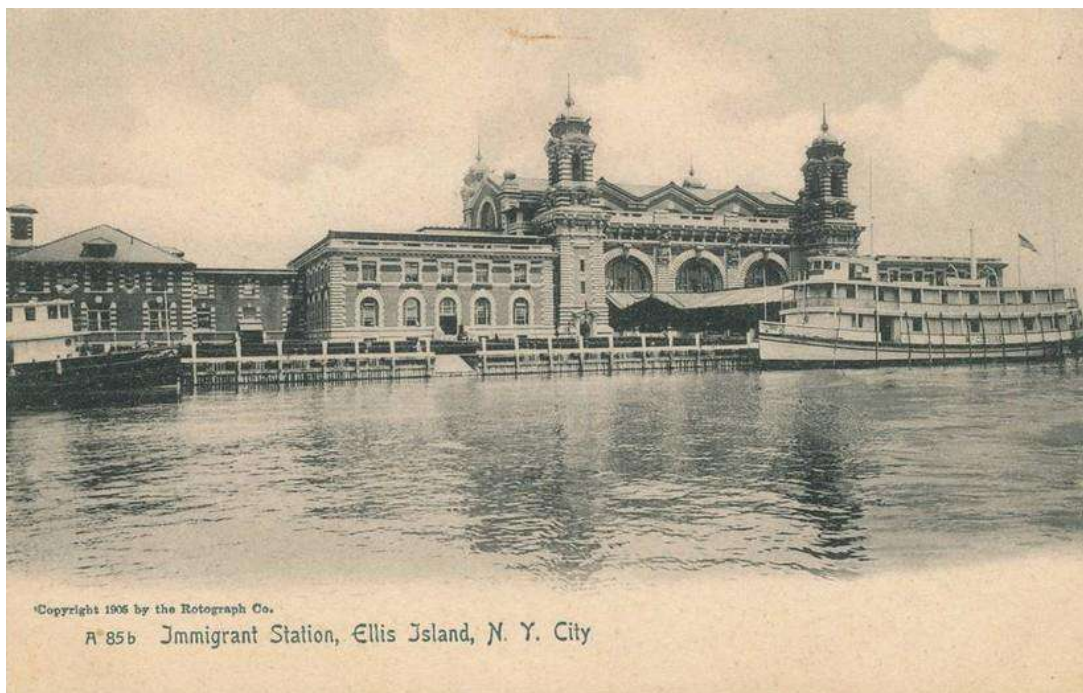

Figura 16. Insula Ellis 1906

Sursa: <http://www.genealexix.fr/cartes-postales/ellis-island.php>

Datorită intensificării migrației spre America, după anul 1911 au început să fie luate măsuri care îngreunau intrarea în America: migranții trebuiau să aibă asupra lor o declarație de susținere financiară și o sumă de minim 25 de dolari sau 5 lire sterline (Karda, 2010, p.30). La ajungerea în port, acești români erau înregistrați ca cetățeni austrieci (Bucovina), unguri (Transilvania) sau ruși (Basarabia), deoarece autoritățile americane nu țineau cont de etnia migranților (sași, șvabi, maghiari, români sau evrei), iar în acea perioadă, acele teritorii aparțineau altor țări.

Figura 17. Insula Ellis și Insula Libertății, 2013

Sursa: <https://www.statuelibertytours.com/cart/gallery-sub.html?albumid=23>

Figura 18. Statuia Libertății 1927

Sursa: https://en.wikipedia.org/wiki/Statue_of_Liberty#/media/File:Liberty_1927.gif

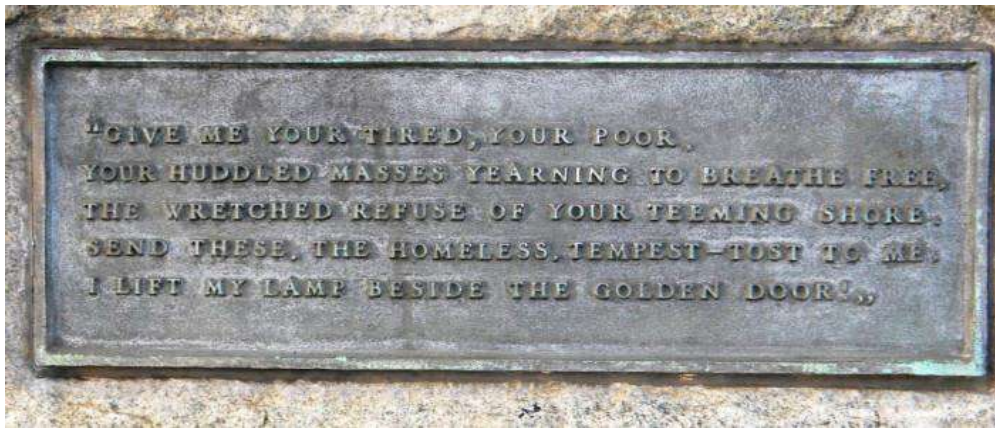

Figura 19. Inscripția de pe Statuia Libertății

Sursa:

<https://povestisasesti.com/2014/05/14/in-cautarea-fericirii-visul-american-al-sasilor-din-transilvania/>

La intrarea în portul de pe Insula Ellis, mulți migranți au fost fotografiați și înregistrați (locul de origine), iar mai târziu, aceste fotografii (colorate de Jordan Lloyd, folosind cercetări istorice pentru a putea reproduce cu acuratețe culorile portului național al fiecărui migrant) au fost publicate în National Geographic (1907). Printre aceste fotografii se numără și două care aparțin unui fluieraș român (fig.20) și unui cioban român (fig.21).

Figura 20. Fluieraș român

Figura 21. Cioban român

Sursa: <http://mashable.com/2016/10/01/ellis-island-immigrants-in-color/#b7XMq1DGDOq9>

2.2. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România între anii 1944-1989

În etapa premergătoare a regimului comunist dar și în timpul regimului comunist, formele și procedurile de plecare erau foarte restrânse, doar cei mai curajoși „fugeau” din România. Cercetările efectuate după anul 1989, au arătat că între anii 1980-1989, în jur de 16.000 de români⁶³ au avut tentativa de a trece ilegal granița României, însă aproximativ 12.000 de persoane au fost prinse, arestate și condamnate la pușcărie pentru tentativa de trecere frauduloasă a frontierei. În timpul regimului comunist cele mai cunoscute forme și proceduri de plecare au fost următoarele:

- „*Vânzarea*” etnicilor germani și evrei de către regimul comunist, către Germania de Vest, respectiv Israel (vânzarea reprezenta contravaloarea studiilor efectuate în țară);
- *Trecerea Dunării* pe timp de noapte, se făcea înot, cu o cameră de tractor umflată, cu tubul de oxigen sau cu barca pneumatică, însă mulți au sfârșit înecați iar alții au fost prinși; cei prinși de echipajul patrului de pe Dunăre puteau sfârși împușcați sau străpunși de cangea (Magheți, Steiner 2009); cei care alegeau metoda cu tubul de oxigen⁶⁴, dacă presiunea era prea mare, se loveau de mal și explozia îi omora pe loc⁶⁵;
- *Migrația turistică* a fost folosită mai ales de persoanele care aveau o funcție de conducere și primeau pașaport cu viză dus-întors;
- *Migrația culturală* a fost folosită de persoanele care plecau în interes de serviciu sau în deplasări;
- *Ascunderea în trenurile de marfă* era destul de riscantă, deoarece nu întotdeauna se cunoștea destinația trenului;
- *Metodele ingenioase* folosite au fost: cu avionul de pe platourile de filmare, cu avion utilitar, trecerea pădurilor cu hainele impregnate de bălegar (pentru a nu fi miroșiți de câinii grănicerilor), trecerea prin Peștera Limanu despre care se spune că se putea ajunge în Bulgaria⁶⁶.

Cauzele și motivațiile migrației din perioada comunistă au fost determinate mai ales de sistemul social, economic și politic dar și de natura psihologică de grup sau individuală. Dacă facem referire și la migrările ilegale, acestea capătă o importanță deosebită, deoarece erau influențate de insatisfacția socială, cenzură și oprimare. Majoritatea celor care au migrat înainte de anul 1989, erau persoane tinere intelectuale (arhitecți, profesori, ingineri, medici, farmaciști, economiști, artiști, muzicieni, tehnicieni, maiștrii).

2.3. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România între anii 1990-2001

Până în anul 2001, pentru a se putea ieși din România, era nevoie de o viză, care se putea obține de la consulate. Deoarece această viză nu era ușor de obținut, românii au conceput diferite metode pentru a o putea obține și pleca din țară. În urma interviurilor făcute cu migranți români, dar și a chestionarelor realizate, aceștia au declarat că începând cu anul 1990 și până în anul 2001, foloseau mai multe modalități de a pleca din România:

➤ **Cumpărarea vizei.** Viza se putea cumpăra prin intermediul rețelelor mafioate. Aceste rețele făceau rost de invitații din partea unui cetățean rezident în străinătate, chiar dacă acest cetățean nu avea nici o legătură cu persoana pe care o invita. Între 1994 și 1995, costul era de aproximativ 500 de mărci germane, dar, de-a lungul timpului a crescut, ajungând la 2500 de mărci germane în anul 2000. Astfel, mulți dintre români, înainte de a pleca din țară, au fost nevoiți să vândă mașina sau chiar apartamentul pentru a putea cumpăra viza. Alții au fost nevoiți să împrumute bani, deoarece nu dispuneau de această sumă. „Împrumutul de bani” de obicei se realiza de la „cămătari”, cu girarea bunurilor sau cu dobânzi uriașe. Dacă nu reușeau să înapoieze banii acestor cămătari, familia rămasă în țară era amenințată.

"Eu am venit în Spania în anul 2000, a trebuit să cumpăr viza de la o persoană care se ocupa cu așa ceva. Mi-a cerut 1.200 mărci germane și mi-a spus ca mă trimite în Spania la cineva care în maxim 2 -3 zile îmi găsește de lucru la o familie, unde să am grijă de copii și să fac curățenie. Când am ajuns în Spania, persoana la care m-a trimis nu știa nimic de această înțelegere... Cei 1.200 de mărci germane i-am împrumutat de la niște cămătari... Am găsit foarte greu de lucru, iar dobânda împrumutului creștea de la o zi la alta. Până la urmă a trebuit să trimit cămătarilor suma de 3.000 mărci..." (Angela, 42 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 13 martie 2015).

➤ **Azilul politic.** Solicitarea de azil politic în una dintre țările Uniunii Europene a fost o metodă foarte folosită la începutul anilor 1990, mai ales de către românii de etnie romă. Posibilitatea acordării azilului politic era destul de greu acceptată, având în vedere faptul că, de la ratificarea Constituției în anul 1991, România era o țară democratică. Imigranții însă negau acest lucru, susținând că, în primii ani de după căderea regimului comunist, încă mai existau persecuții de natură politică.

"Eu am ajuns prima dată în Germania în anul 1994 și cineva m-a învățat să cer azil politic, deoarece așa o să obțin mai repede actele, dar mi-a fost respinsă cererea ..." (Mircea, 54 ani, Sibiu Bărbat 55 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 12 iulie 2016).

- **Invitația.** Foarte puțini români au avut norocul să cunoască pe un rezident în străinătate, cel mai des întâlnit în Germania, de unde acesta îi trimitea o invitație pentru o perioadă scurtă de timp. Cu ajutorul acestei invitații, ambasada Germaniei aproba viza; de asemenea, de la ambasada Austriei era nevoie de o viză de tranzit. Odată ajunși în Germania, românii puteau călători oriunde în cadrul spațiului Schengen.

"Noi am venit în Spania în anul 1998, nu a trebuit să cumpărăm viza deoarece aveam o prietenă foarte bună care s-a căsătorit cu un sas și era plecată în Germania de aproximativ un an. Prin intermediul ei, o familie din Germania ne-a făcut invitația. Am mers la Consulatul din Sibiu cu frică, pentru că toți spuneau că nu o să obținem amândoi viza de Germania, mai ales că în acea perioadă era nevoie și de o viză de tranzit prin Austria. Însă interviul a fost foarte ușor și s-a aprobat viza de la primul interviu, deoarece amândoi eram angajați și am spus că mergem doar pentru o lună în vizită în Germania..."

(Ioana și Costel, 42 și 43 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 12 mai 2015).

- **Excursia.** În România existau rețele întregi de persoane care organizau excursii în străinătate și obțineau viza de tranzit și de intrare, colectivă, în scop turistic, urmată de rămânerea ilegală în țările occidentale. O agenție de turism încasa contravaloarea biletelor dus-întors, precum și rezerva la hotel, deși nimeni nu o onora, aceasta putând fi refolosită de agenție. Agenția de turism avea de obicei agenți care captau persoanele din zona rurală sau urbană interesate în a migra spre Spania sau Italia, dar aveau și o persoană de contact care facilita intrarea dosarelor la Ambasadă și eliberarea vizelor pentru Germania (fig.22).

"Era în vara anului 2000. Mi-a fost recomandată o persoană care vindea bilete de vacanță în Spania, era mai ieftin decât să cumpăr viza. Cred că am plătit în jur de o mie de mărci. Nu am ajuns la hotelul care scria pe bilet..."

(Florin, 45 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 14 martie 2015).

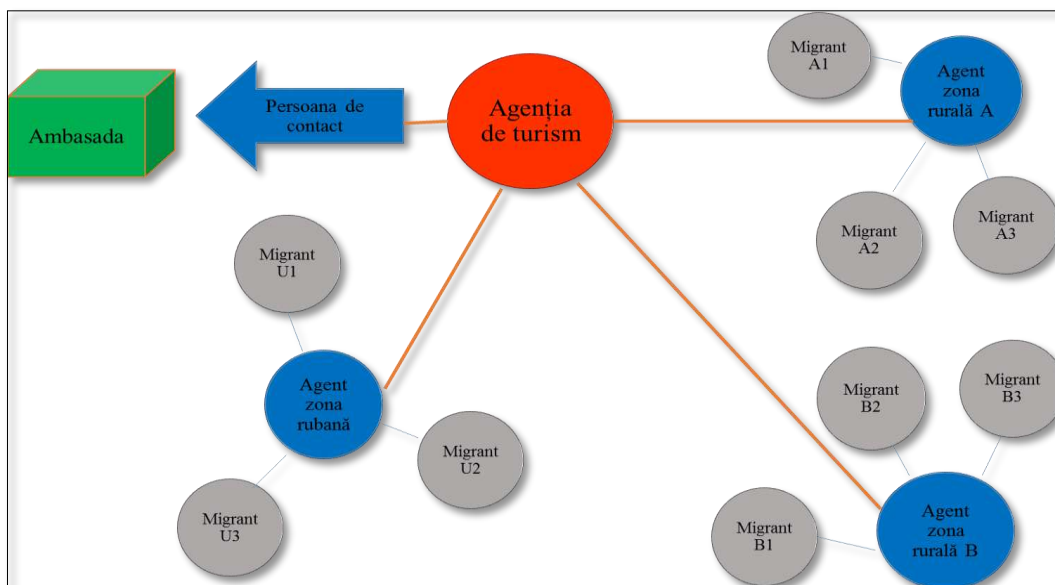

Figura 22. Rețea simplă de obținere a vizei în perioada 1997-2002

Elaborare cu programul EgoNet

- **Trecerea frauduloasă.** Existau persoane, numite "călăuze", care cunoșteau foarte bine locurile pe unde se putea trece frontiera fără a fi depistați. În schimbul unei sume de bani, călăuzele te îndrumau pe drumul bun, rata de prindere a celor care foloseau această metodă fiind neimportantă.

"Eu am fost călăuză după anul 1990, cunoșteam toate potecile, am trecut zeci de persoane în Ungaria. Deoarece nu își puteau permite să cumpere o viză, apelau la mine, iar eu un le ceream mult. Nu am fost prins niciodată, însă după anul 2002, a trebuit să mă reorientez, acum lucrez ca electrician în Barcelona"

(Ionel, 57 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 13 iulie 2016).

- **Acte false sau ascunderea.** Foarte puțini dintre români au reușit să treacă granița cu ajutorul unui pașaport fals/contrafăcut sau o viză falsă/contrafăcută. O formă de emigrare mai puțin întâlnită era ascunderea în mijloacele de transport.

"Eu am ajuns în Spania în anul 1999, apoi în anul 2001 am plecat în România cu mașina personală. La întoarcere a venit și fratele meu cu mine...de fapt la graniță l-am ascuns...am avut noroc că nu am fost prinși"

(Daniel, 38 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 14 iulie 2016).

- **Reîntregirea familiei.** După ce migrantul avea deja un membru al familiei într-o țară occidentală, cu permis de rezidență temporară sau permanentă, persoana rămasă în țară avea dreptul să ceară reîntregirea familiei.

"Eu am venit în Barcelona în anul 2000...după 2 luni, îmi era așa de dor de soția mea și de cei doi copii ai mei. Doar după un an am reușit să obțin actele de rezidență în Spania. A fost o lege în anul 2001, care, dacă puteai demonstra că ai mai mult de un an și jumătate în Spania, ți se oferea rezidența... Așa am reușit să cer reîntregirea familiei și după atâta timp să o revăd pe soția mea și cei doi copilași care între timp au crescut atât de mult" (Ilie, 48 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 15 martie 2015).

Începând cu anul 1990, migrația s-a intensificat, chiar dacă sistemul politic s-a schimbat, iar drepturile și libertatea presei și a religiei au fost garantate. Tranziția de la comunism la democrație a fost realizată cu mari sacrificii și cu scăderea nivelului de trai. Așteptările populației nu au fost satisfăcute, prin urmare, înrăutățirea condițiilor de viață a dus la decizia de a emigra, indiferent de calificarea pe care au dobândit-o.

Unii migranți români au plecat din motive personale (reîntregirea familiei sau dorința de a câștiga mai mult), alții din motive religioase, însă, majoritatea au părăsit țara din cauză că nu mai exista siguranța unui loc de muncă. CAP-urile, fabricile (fig.23) și uzinele (construite în timpul comunismului) au devenit un morman de ruine (fig.24), datorită corupției și a faptului că democrația nu le-a gestionat bine, deoarece au fost privatizate, falimentate sau intrate în insolvență.

"Eu am lucrat ca profesoară, dar salariul era foarte mic, nu îmi ajungeau banii nici să-mi plătesc utilitățile... Am ajuns în Spania în anul 1999... am fost ajutată de către frații de la biserică... la început mi-am găsit de lucru în casa unei familii unde făceam tot: călcat, spălat, mâncare, curățenie... după câțiva ani am încercat să-mi validez studiile, dar nu am reușit, până la urmă am făcut un curs de bucătar și acum lucrez la un restaurant... "

(Alexandra, 45 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 16 martie 2015).

Figura 23. Uzina chimică Carbosin Copșa Mică (1994)

Sursa: <http://stiinta-pentru-toti.blogspot.com.es/2015/11/un-peisaj-industrial-fabrica-sometra.html>

Figura 24. Ruinele uzinei chimice Carbosin Copșa Mică (2012)

Sursa: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Carbosin_2012.jpg

"Eu am lucrat la o fabrică la mine în oraș, dar pe an ce trecea, se făceau tot mai multe disponibilizări, așa că până la urmă am rămas și eu pe drumuri... nu găseam nimic de lucru, aveam 3 copii minori care aveau nevoie de o grămadă de lucruri, iar soția nu lucra. Am decis să plec în Spania, deoarece auzisem că se găsește de muncă la agricultură. Am luat legătura cu un vecin care plecase de câteva luni și mi-a spus să vin în Spania că mă așteaptă la gară și mă ajută să-mi găsească ceva de lucru. Numai eu știu cum am ajuns în Spania în Madrid, în gara Chamartin. L-am sunat, dar nu a răspuns la telefon... aveam deja 3 săptămâni de când eram un vagabond într-un loc unde nu mă puteam descurca, deoarece nu cunoșteam nici o boabă din limba spaniolă... Până la urmă, într-o zi a venit și ziua mea norocoasă... Acum sunt bine, dar nu aș face niciodată nimănui ce mi-a făcut acel vecin" (George, 47 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 17 martie 2015).

2.4. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România între anii 2002-2006

Prima zi a anului 2002 a marcat o nouă perioadă pentru migrarea românilor, datorită faptului că au fost eliminate vizele pentru cei care doreau să intre în țările care făceau parte din UE. Prin urmare, după anul 2002 se putea pleca din țară doar cu un pașaport valabil, iar posibilitățile de plecare au fost facilitate prin:

- **Contract de muncă.** Contractul de muncă era mediat de cele mai multe ori de una dintre instituțiile statului român. Astfel, migrantul semna un contract de muncă și pe baza acelui contract avea o ieșire din țară legală. De exemplu, pentru migranții care doreau să plece în Spania, s-a semnat un acord pentru reglementarea și organizarea circulației forței de muncă. Acest acord a facilitat obținerea de locuri de muncă în agricultură a mii de români. Primele firme care s-au folosit de acest acord, au fost cele din zona de sud a Spaniei (provincia Huelva), care aduceau muncitori la culegerea căpșunilor.

"La începutul anului 2002, am auzit că în București se fac interviuri pentru contracte la culegerea căpșunilor în Spania. Am declarat că am experiență în agricultură, însă eu nu am văzut în viața mea cum se lucrează în câmp... dar m-au contractat..." (Elena, 38 ani, Huelva - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 25 aprilie 2016).

- **Libera circulație.** Traseul cel mai des utilizat a fost dreptul de liberă circulație în UE, însă în primele 3 luni migrantul avea doar drept de ședere, nu și drept de muncă.

De pildă, la intrarea în Spania se cerea noului venit să aibă asupra sa o sumă minimă de 500 euro, pentru a demonstra că deține resurse suficiente pentru a se putea descurca o perioadă de timp. Deoarece multe persoane care veneau în autocar sau microbuz nu aveau acea sumă de bani disponibilă, existau firme care lăsașoferului sumele necesare, iar în schimbul unei sume mici de bani, acesta "împrumuta" pasagerului cei 500 de euro.

Multe firme, printre care și transportatorii, promiteau locuri de muncă bine plătite în agricultură, pentru a putea capta mai multe persoane, dar, ajunși la destinație, românii erau abandonați, iar șoferul dispărea.

Tot în același timp au apărut și "șarlatanii", care operau la autogara Chamartin din Madrid (fig.25). Aceștia erau îmbrăcați în haine de polițiști și se prezentau (în limba spaniolă) drept polițiști spanioli, acostau românii care coborau din autocare și le cereau să arate cei 500 euro și pașaportul. Întotdeauna apărea un "binevoitor", care traducea românului că trebuie să arate pașaportul și să pună în pașaport 500 euro. Românul, de bună credință, scotea pașaportul și puneabani înăuntru, apoi, îl înmâna presupușilor polițiști. "Polițiștii" se făceau că verifică pașaportul și banii, iar apoi i le înapoia românului. Între timp, "binevoitorul" și polițiștii se făceau nevăzuți, iar când își dădea seama românul că a fost furat, era prea târziu. În loc de bani, erau doar niște ziare.

Figura 25. Autogara Chamartin (Madrid), 2006

Sursa: [https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Estaci%C3%B3n_de_Chamart%C3%ADn_\(Madrid\)_01.jpg](https://es.wikipedia.org/wiki/Archivo:Estaci%C3%B3n_de_Chamart%C3%ADn_(Madrid)_01.jpg)

2.5. Strategiile folosite de români pentru a pleca din România după anul 2007

La 1 ianuarie 2007, România împreună cu Bulgaria, au devenit state membre al Uniunii Europene, iar românii puteau să călătorească pe teritoriul UE doar cu documentul național de identificare (buletinul), fără a mai fi nevoie de pașaport sau să demonstreze că au suficienți bani pentru a se descurca o perioadă de timp.

Efectul crizei din anul 2008, care s-a declanșat în unele țări ale Uniunii Europene (Spania, Italia, Grecia) a determinat întoarcerea unor migranți la locul de origine sau reorientarea spre alte țări de destinație (Germania, Anglia, Norvegia, Elveția, Belgia). Chiar dacă statul investește în formarea tinerilor, în ultimii ani, tot mai mulți dintre ei aleg calea migrației. Corupția, birocrăția și indiferența, întristează și determină frustrări, iar rezultatul este unul dezastruos: plecarea a tot mai multor români spre Occident, unde sunt mult mai bine plătiți și unde sunt recunoscute valorile fiecărui individ.

Cap V. SPANIA ÎN CADRUL MIGRAȚIILOR INTERNAȚIONALE: ETAPE, MOTIVAȚII, ORIENTĂRI

1. Analiza evoluției numerice a populației din Spania

1.1. Evoluția numărului total de locuitori din Spania

bazată pe recensămintele efectuate între anii 1768 – 2011

De-a lungul timpului, în Spania au fost făcute mai multe recensăminte. Din studiul documentelor disponibile pe pagina web al Institutului Național de Statistică al Spaniei (www.ine.es), reiese faptul că în secolul al XVIII-lea, în anul 1768, s-a realizat primul recensământ modern, care a fost întocmit de către preoți sub îndrumarea Contelui Aranda, în timpul domniei regelui Carlos III, când s-a menționat un total de 9.307.804 persoane. Datele furnizate au fost legate de vârstă, sex și starea civilă (au fost omise persoanele aflate pe teritoriile Ceuta și Melilla).

În anul 1787, Conte Floridablanca a întocmit o statistică asemănătoare în care au fost incluse persoanele văduve, profesia locuitorilor dar și situația economică a localităților spaniole. Au fost consemnate 10.409.879 persoane (incluzând persoanele aflate în teritoriile din Ceuta^a, Melilla^b, Orán^c, Alhucemas^d și El Peñón de Vélez de la Gomera^e). În anul 1797, Manuel Godoy, sub domnia regelui Carlos IV, a adus la îndeplinire o altă catagrafie (asemănătoare celei din anul 1787) în care s-au luat în evidență 10.541.221 persoane și au fost clasificate activitățile de muncă în 96 de categorii și 212 clase.

Începutul secolului al XIX-lea a fost marcat de instabilitate politică iar războiul de independență izbucnit în anul 1807, a suspendat recensământul ce era pregătit pentru a fi realizat, prin urmare activitatea de statistică a fost aproape inexistentă, cu excepția recenziei poliției (neoficială), care în anul 1826 a înregistrat în jur de 13 milioane de persoane. În anul 1833 Javier de Burgos, a fost cel care a împărțit Spania în 49 de provincii.

^a Ceuta făcea parte de provincia Cadiz, doar din anul 1925 se desparte de Cadiz și devine oraș autonom.

^b Melilla este un oraș autonom situat în nordul Africii care aparține teritoriului spaniol din anul 1556.

^c Orán a fost teritoriu spaniol până în anul 1792. Actualmente aparține de Algeria.

^d Alhucemas a fost teritoriu spaniol până în anul 1956. Actualmente aparține de Maroc.

^e El Peñón de Vélez de la Gomera aparține teritoriului spaniol din anul 1564.

În anul 1856 s-a creat Comisia Generală de Statistică care în anul 1857 și-a schimbat numele în Consiliul de Statistică și a redactat primul recensământ al secolului al XIX-lea. Acesta a luat în evidență doar persoanele prezente în momentul înregistrărilor și a folosit pentru prima dată diviziunile de provincii aprobate în anul 1833, care se mențin până în zilele noastre. Astfel au fost numărate persoanele stabile (14.921.518) și temporare (509.144) cu un total de 15.464.340 persoane. În anul 1860, se realizează o nouă statistică, care contabiliza un număr de 15.673.536 persoane, în care erau incluse toate persoanele rezidente în momentul realizării acestuia (incluzând marinari și trupe de soldați care se aflau în alte țări).

Începând cu recensământul din 1877, se contabilizau atât persoanele prezente în momentul realizării acestuia, cât și cele rezidente. Catagrafia din anul 1877 a fost întocmită sub domnia regelui Alfonso XII și a consemnat un număr de 16.753.591 persoane rezidente. În următoarele statistici, din anii 1887 și 1897 s-au înregistrat 17.505.032, respectiv 18.226.040 persoane.

În secolul al XX-lea, începând cu anul 1900 (fig.26) s-au efectuat recenzii la fiecare 10 ani, cu excepția anului 1980 care a fost realizat în anul 1981, ca urmare a acordurilor internaționale. Începând cu anul 1950 s-au realizat împreună inventarul populației, locuințelor și edificiilor existente pentru a se putea relaționa populația cu locuințele pe care le ocupă.

La începutul secolului al XXI-lea, în anul 2001, a fost elaborată prima statistică în care s-au folosit bazele de date cadastrale și domiciliul persoanelor înregistrate la primărie. Spania a fost prima țară din lume care a oferit cetățenilor posibilitatea completării chestionarelor de recensământ prin internet. Dacă la recensământul din 1900 au fost menționate 18.831.574 persoane, iar la cel din 2001, 40.847.371 persoane, se observă o creștere de 22.015.797 persoane rezidente. La recensământul din anul 2011 s-au luat în evidență un total de 46.815.916 persoane, ceea ce reprezintă o creștere în 10 ani de 11,5%, adică aproape 6 milioane de locuitori (5.968.545 populație rezidentă). Din ultimele date publicate, la data de 1 ianuarie 2016, în Spania se aflau 46.438.442 locuitori (se poate observa o scădere a populației cu 377.474 locuitori față de anul 2011).

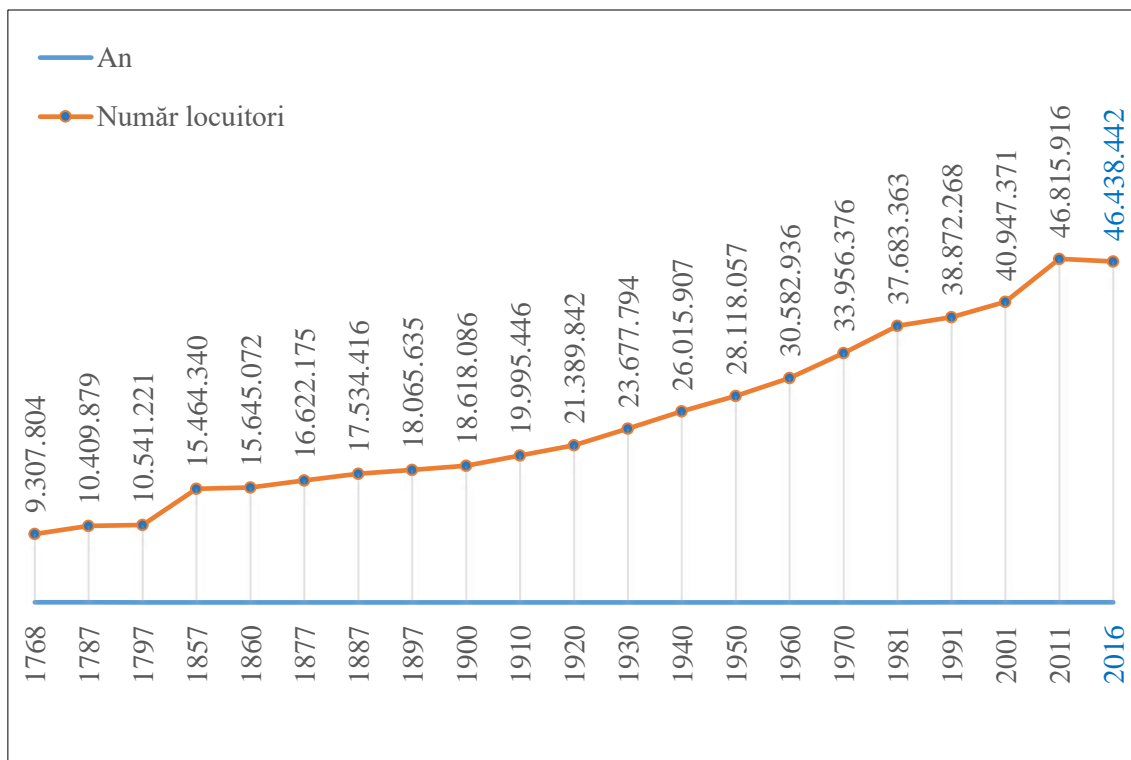

Figura 26. Evoluția numărului de locuitori din Spania (1768-2011)

Sursa: www.ine.es

1.2. Evoluția numerică a populației migrante din Spania bazată pe recensămintele efectuate între anii 1857 – 2011

Spania este o țară cu tradiție migratorie, în care mulți cetățeni spanioli au fost forțați să părăsească locurile lor de origine în decursul mai multor secole. Milioane de spanioli s-au mutat în alte țări, în diferite etape, din diverse motive și cu intensitate variabilă (Hernández, 2007). Cucerirea de noi teritorii din Lumea Nouă (America Centrală și America de Sud), de către Imperiul Spaniol a generat legături istorice, culturale, sociale, comerciale, economice și politice, care au avut un rol esențial în formarea unor societăți, instituții și identități locale și naționale. Aceste legături au generat, de asemenea, un flux migrator semnificativ (Pizarro, 2006), de plecare dar și de întoarcere.

După obținerea independenței din America, din 4 iulie 1776, migrația spaniolilor către continentul american este îngreunată prin expulzarea lor din America, majoritatea plecând spre Cuba și Argentina, care au fost principalele destinații ale emigranților spanioli (Sanchez, 1990) spre America Latină.

În secolul al XIX-lea, persoanele migrante (persoanele născute în altă țară) au fost menționate pentru prima dată în recensământul efectuat în anul 1857, când au fost înregistrați străinii stabili (21.838) și temporari (11.840) cu un total de 33.678 migranți.

La următoarea statistică, în anul 1877 sunt contabilizați un total de 40.532^a migranți și se precizează faptul că "majoritatea migranților sunt de sex masculin, cum este normal, și provin din țările învecinate". Pentru prima dată sunt amintite patru țări europene de origine, care însumează un total de 33.866 (83,55%) migranți, astfel sunt consemnate persoanele care provin din Franța (17.657), Portugalia (7.941), Anglia (4.771) și Italia (3.497).

În anul 1887, persoanele care aveau alte origini sunt clasificate în funcție de locul nașterii (48.180) și naționalitate (42.395^b), iar în funcție de cetățenie sunt înregistrate cinci țări europene de origine (o țară în plus față de recenzia din anul 1877) și sunt menționați un total de 36.657 (86,46%) persoane de origine europeană, prin urmare, cel mai mare număr, îl reprezintă migranții care își au originile în Franța (18.480), Portugalia (6.755), Anglia (5.719), Italia (3.877) și Germania (1.826). Recensământul din 1897, specifică doar rezidenții prezenți (28.464), absenți (1.025) și temporari (9.080) cu un total de 38.569 persoane.

De la mijlocul secolului al XIX-lea până la criza economică din anii 30, aproape șaizeci de milioane de persoane din Europa, dar și din multe țări din afara Europei, și-au părăsit țara de origine și s-au îndreptat spre continentul american (Martínez, 2010). Acesta a fost un proces global care a început în Anglia, și de acolo s-a răspândit mai întâi în nordul Europei și Scandinavia (Irlanda, Germania, Suedia, Norvegia), apoi spre sudul Europei (Italia, Spania, Portugalia).

La recensământul din anul 1910, asemănător celui din anul 1887, persoanele străine din nou sunt clasificate în funcție de locul nașterii (78.419) și naționalitate (61.992). În anul 1920, persoanele sunt înregistrate doar în funcție de locul nașterii (sunt amintite 53 țări) și au fost contabilizați 126.761 locuitori născuți în altă țară (din care 53% europeni, adică 67.166). Numărul cel mai mare al străinilor proveneau din Franța (26.871), Portugalia (20.058), Argentina (18.031), Cuba (16.517), Anglia (7.453), Germania (4.258), Maroc (4.036) și Italia (3.169).

^a Alte țări 6.666 persoane.

^b Alte țări 5.738 persoane.

În anul 1930 (Egea, 2000) se publică pentru prima dată un volum care se referă la cetățenia persoanelor (clasificați în funcție de sex, vârstă, stare civilă și profesie) cu un total de 83.791 locuitori, dintre care 84% (71.022) de origine europeană, cea mai mare parte originari din Portugalia (25.445), Franța (16.722), Germania (8.917), Anglia (8.263), Italia (4.133), Argentina (3.629) și Cuba (2.915).

La recensământul din anul 1940 sunt înregistrate 65.500 persoane care au o altă naționalitate, dintre care 80% sunt europeni (52.710). Cea mai mare parte a migranților erau originari din Portugalia (18.895), Franța (10.627), Germania (8.623), Italia (5.110), Cuba (3.935), Argentina (3.814) și Anglia (3.514).

La începutul anilor '50, principala țară de origine a migranților proveniți din America Latină era Cuba, majoritatea fiind admiși ca exilați. Cuba era urmată de Venezuela, Argentina și Columbia. În toate statisticile posterioare anului 1950, migranții au fost clasificați în funcție de locul nașterii și naționalitate. Astfel în anul 1950 au fost consemnate 160.506 persoane născute în altă țară și 92.708 persoane de altă naționalitate. Începând cu anul 1960, populația originară din America Latină începe să crească, iar în anii posteriori, profilul migranților alternează cu participarea populației migrante din Africa, Europa de Est și America Latină (Pizarro, 2006).

La recensământul efectuat în anul 1960 sunt înregistrați 213.968 locuitori, născuți în altă țară și 211.594 de altă naționalitate. În funcție de cetățenie, 36,34% erau originari din Europa (37.153 persoane) iar numărul cel mai mare provenea din Franța (24.798), Cuba (14.504), Argentina (11.921), Portugalia (5.902), Maroc (7.220) și Algeria (1.249). Fluxul de migrație a spaniolilor (care la începutul secolului era spre continentul american), își schimbă destinația și se îndreaptă spre Europa (în special spre Elveția, Germania, Franța, Belgia și Anglia). După anul 1967, fluxurile de migrație se diminuează, deoarece în unele țările europene nu mai erau acceptate persoanele fără studii superioare.

În anii 70, dificultățile economice și sociale din mai multe țări ale Americii Latine, au determinat ca vechiul continent, mai ales Spania, să devină visul populației latinoamericane (Hernández, 2007). Datorită democrației și a nivelului de dezvoltare economică comparabil cu alte țări europene, fluxurile migratorii au fost inversate. Recensământul din 1970, înregistrează 365.376 locuitori născuți în altă țară și 291.035 de altă cetățenie, dintre care 58% provin din Europa (168.670), din următoarele țări: Germania (40.416), Franța (25.075), Anglia (23.545), Portugalia (18.148) și Italia (9.122).

De asemenea, mulți migranți din America Latină provin din Cuba (18.492), Venezuela^a (9.436), Argentina (7.784) și Columbia (1.802), dar și din Africa, din Maroc (24.960). În anul 1973, se declanșează o criză care nu oprește numai fluxul de migrație, dar provoacă și un proces de întoarcere.

Încă din anii 1980 situația s-a inversat, iar Spania a devenit o destinație bună pentru a găsi de lucru și pentru a atinge un nivel de trai adecvat, invitând nu numai revenirea multor spanioli care au emigrat în anii precedenți, dar și atragerea de noi locuitori. În anul 1981, sunt înregistrate 631.546 persoane născute în altă țară, care dețineau cetățenia spaniolă și erau originare din Franța (104.724), Germania (48.860), Elveția (25.971), Argentina (22.589), Cuba (21.372), Portugalia (20.142), Anglia (14.752) și Belgia (10.331). În decursul secolului al XX-lea și începutul secolului al XXI-lea, Spania a făcut o tranziție de la o societate emigrantă la o societate imigrantă. Prin urmare, populația Spaniei a crescut foarte mult în timpul secolului XX, datorită exploziei demografice (fig.27). Doar începând cu recensământul efectuat din anul 1991 se poate vorbi efectiv de o populație nouă de migranți care ajung pe meleagurile spaniole, atrași de diversitatea sectoarelor de activitate, de creșterea cererii de mână de lucru dar și de clima mediteraneeană (tab.13).

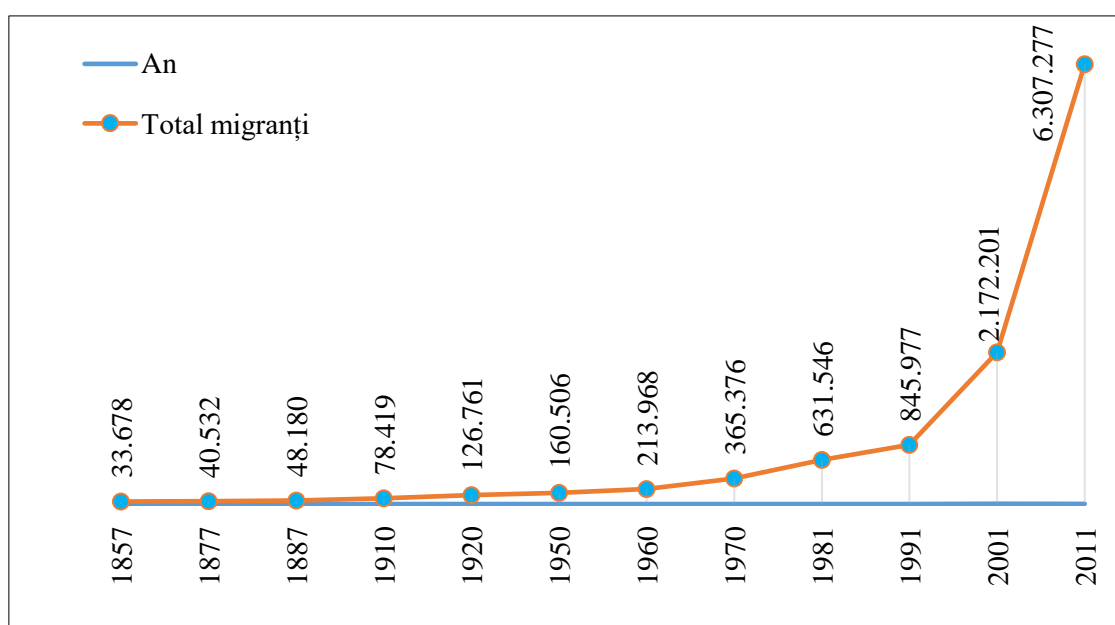

Figura 27. Evoluția numărului de migranți din Spania 1857-2011

Sursa: www.ine.es

^a La începutul anilor 1950, Venezuela, cu boom-ul de petrol, devine țara în care pleacă cea mai mare parte a migranților spanioli.

Tabel 13. Datele recensămintelor din Spania (1857-2011)

Anul	Clasificare în funcție de locul nașterii	Clasificare în funcție de naționalitate	Procent europeni	Persoane născute în România	Persoane cu cetățenia română
1857	33.678	-	-	-	
1877	40.532 Franța (17.657) Portugalia (7.941) Anglia (4.771) Italia (3.497)	-	83,55 % (33.866)	-	
1887	48.180	41.395 Franța (18.480) Portugalia (6.755) Anglia (5.719) Italia (3.877) Germania (1.826)	86,46 % (36.657)	5	5
1897	-	38.569 (Rezidenți) Prezenți (28.464) Absenți (1.025) Temporari (9.080)	-	-	-
1910	78.419	61.992	-	-	-
1920	126.761	-	53 % (67.166)	48	-
1930	-	83.791	84 % (71.022)	-	96
1940	-	65.500	80 % (52.710)	-	97
1950	160.506	92.708	-	-	-
1960	213.968	211.594	36 % (37.153)	-	-
1970	365.376	291.035	58 % (168.670)	-	145
1981	631.546	-	-	-	-
1991	845.977	353.367	60 % (211.019)	773	515
2001	2.172.201	1.572.013	35 % (554.518)	-	56.854
2011	5.252.473	6.307.277	38 % (2.418.231)	798.104	747.146

Sursa: *www.ine.es*

Pe baza recensămintelor publicate în anii 1991 (1 martie), 2001 (1 noiembrie) și 2011 (1 noiembrie), mă voi referi doar la persoanele care se află pe teritoriul spaniol și dețin o altă cetățenie. Aceste recensăminte, furnizează anumite date importante legate de proveniența migranților (fig.28), dar și de evoluția dimensională a acestei populații relativ nouă. În anul 1991, majoritatea (60%) proveneau din Europa, dar în anul 2001 și 2011, aceștia sunt aproape egali cu cei care provin din America Latină. În recensămintele din anii 1991, 2001 și 2011 sunt menționați 353.367, 1.572.013 și 6.307.277 migranți de altă naționalitate, ceea ce înseamnă o creștere de 445% (1.218.646) persoane față de anul 1991, iar în anul 2011 se înregistrează o creștere de încă 400% (4.735.264) persoane față de anul 2001.

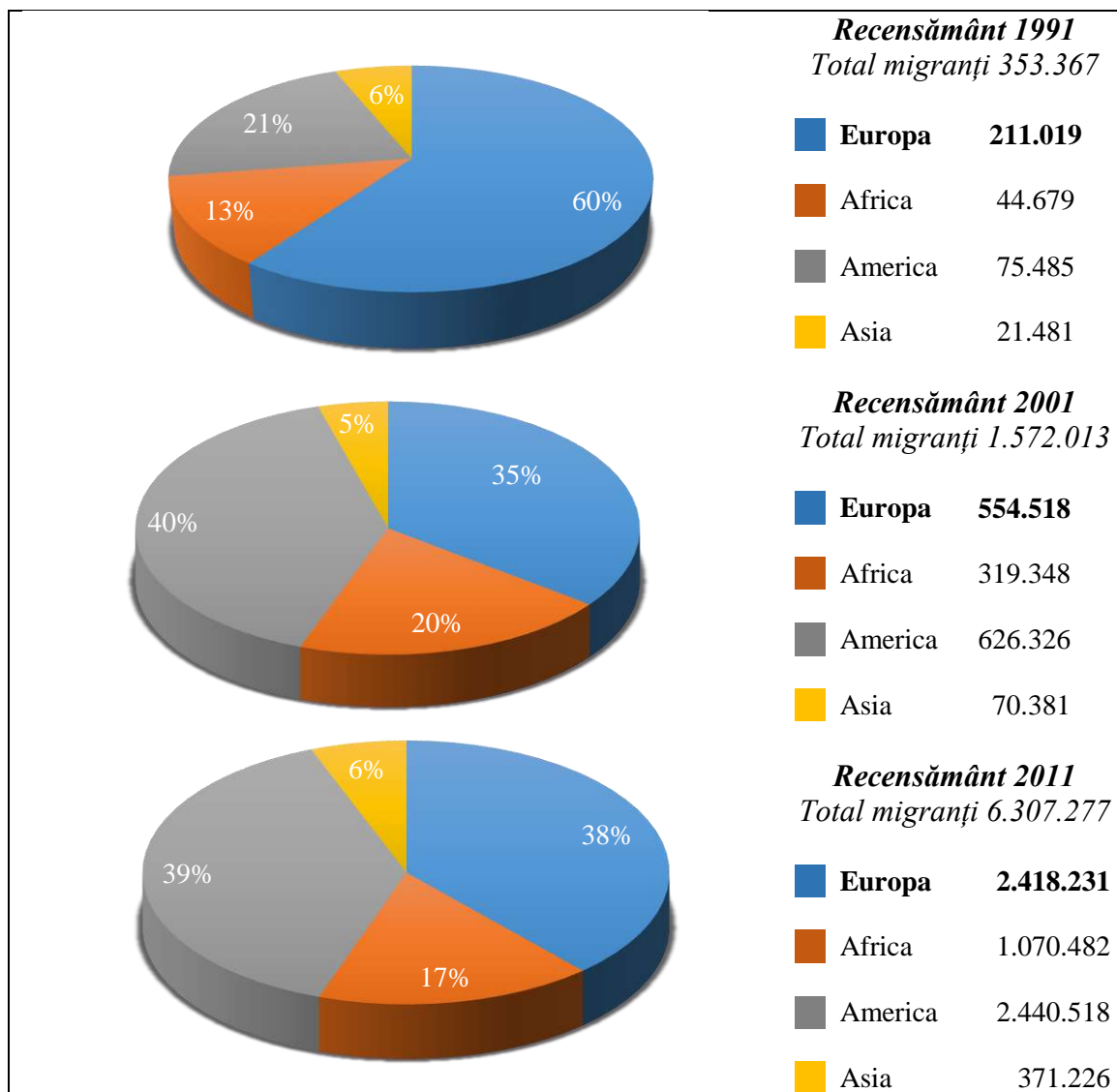

Figura 28. Proveniența migranților la recensămintele din anii 1991, 2001, 2011

Sursa: www.ine.es

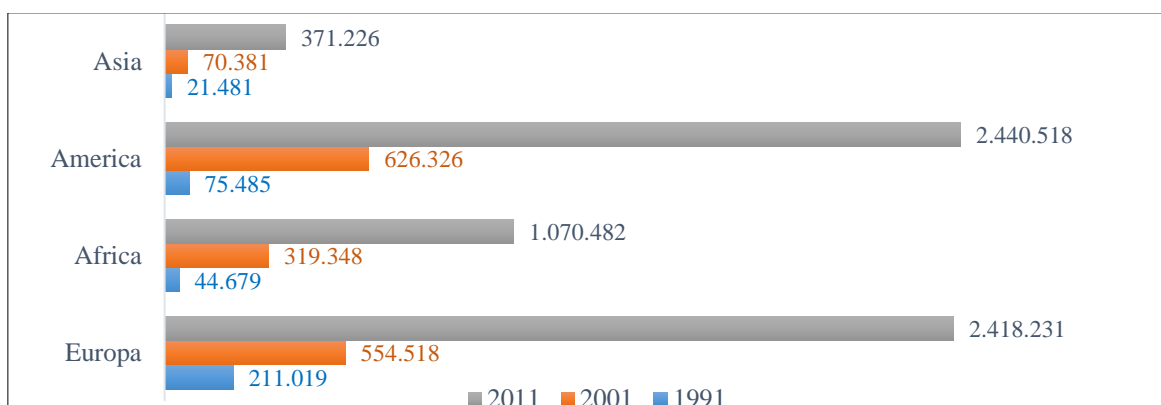

Figura 29.

Evoluția numerică a migranților din Spania la recensămintele din anii 1991, 2001, 2011

Sursa: www.ine.es

Analizând evoluția dimensională a migranților (fig.29), se poate observa o creștere necontrolată a celor care provin din Europa și America (sudamericani), dar o creștere destul de importantă și a celor din Africa și Asia. Cercetând proveniența migranților din Africa și Asia (fig.30), se remarcă o creștere masivă a celor care provin din Maroc, datorită faptului că este una dintre comunitățile cele mai vechi din Spania (Colectivo Ioé, 2012), dar mai ales datorită proximității geografice a continentului african care a facilitat migrarea frauduloasă. De asemenea, populația originară din China, constituie una dintre cele mai mari comunități originare din Asia.

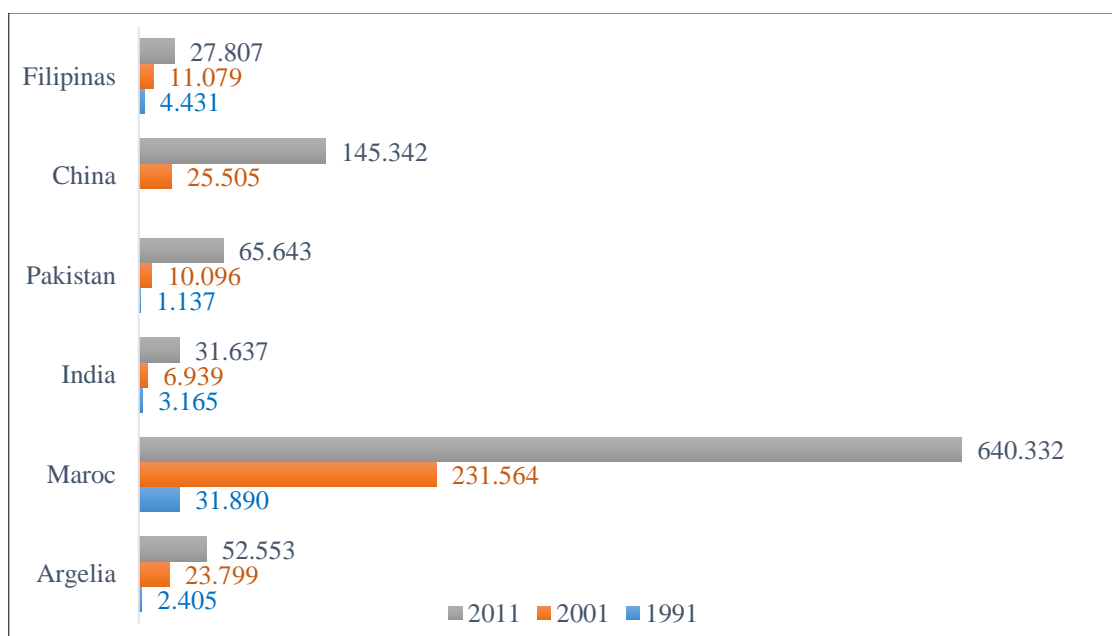

Figura 30.

Proveniența migranților din Africa și Asia la recensămintele din anii 1991, 2001, 2011

Sursa: *www.ine.es*

În anul 2011, cinci țări din America de Sud (Ecuador, Columbia, Bolivia, Peru și Argentina), înregistrau mai mult de 100.000 migranți stabiliți în Spania, în ciuda înăsprii cerințelor de intrare (viză și resurse economice). Creșterea migrației din continentul american, îndeosebi al celor din America de Sud (fig.31), s-a datorat legăturilor istorice și sociale, care, în secolul XX, au forțat migrarea spaniolilor spre America Latină (Garcia 2009), dar și deciziilor politice de a semna convenții bilaterale cu diferite țări latine (Columbia, Ecuador, Republica Dominicană) pentru regularizarea fluxului migranților.

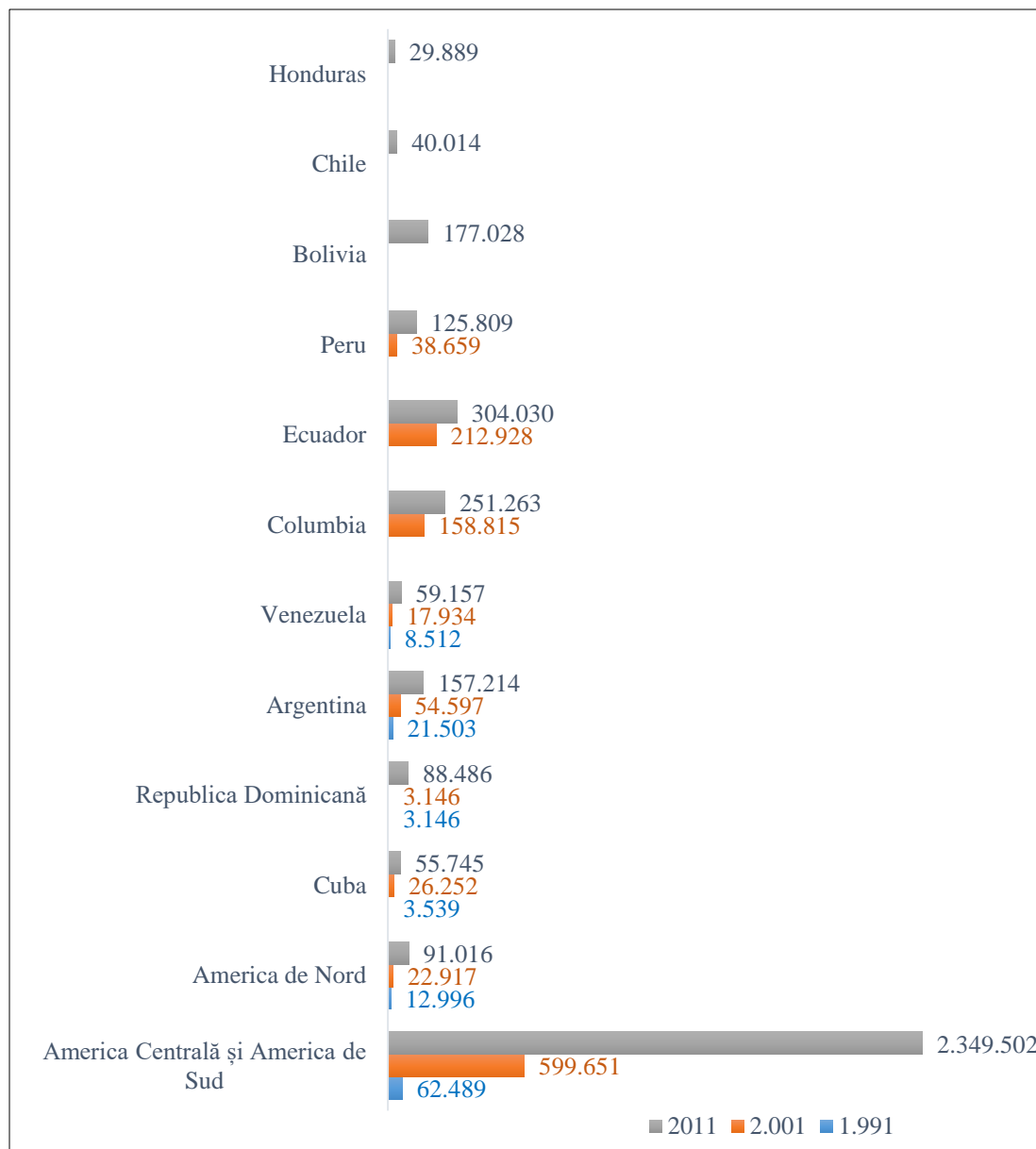

Figura 31.

Proveniența migraților din continentul american la recensămintele din anii 1991, 2001, 2011

Sursa: www.ine.es

O serie de țări, care de-a lungul timpului au furnizat un număr important de migrați, au început să fie introduse pe rând în statisticile spaniole. Astfel, următoarele țări: Honduras, Chile, Bolivia și Moldova, au fost menționate doar începând cu anul 2011, iar China, Pakistan, Peru, Columbia, Ecuador și Bulgaria, din anul 2001. În anul 1991, proveniența persoanelor originare din Europa (fig.32), era majoritar din Anglia și Germania, însă începând cu anul 2001, într-un timp relativ scurt, migrații de origine română devin un grup destul de numeros.

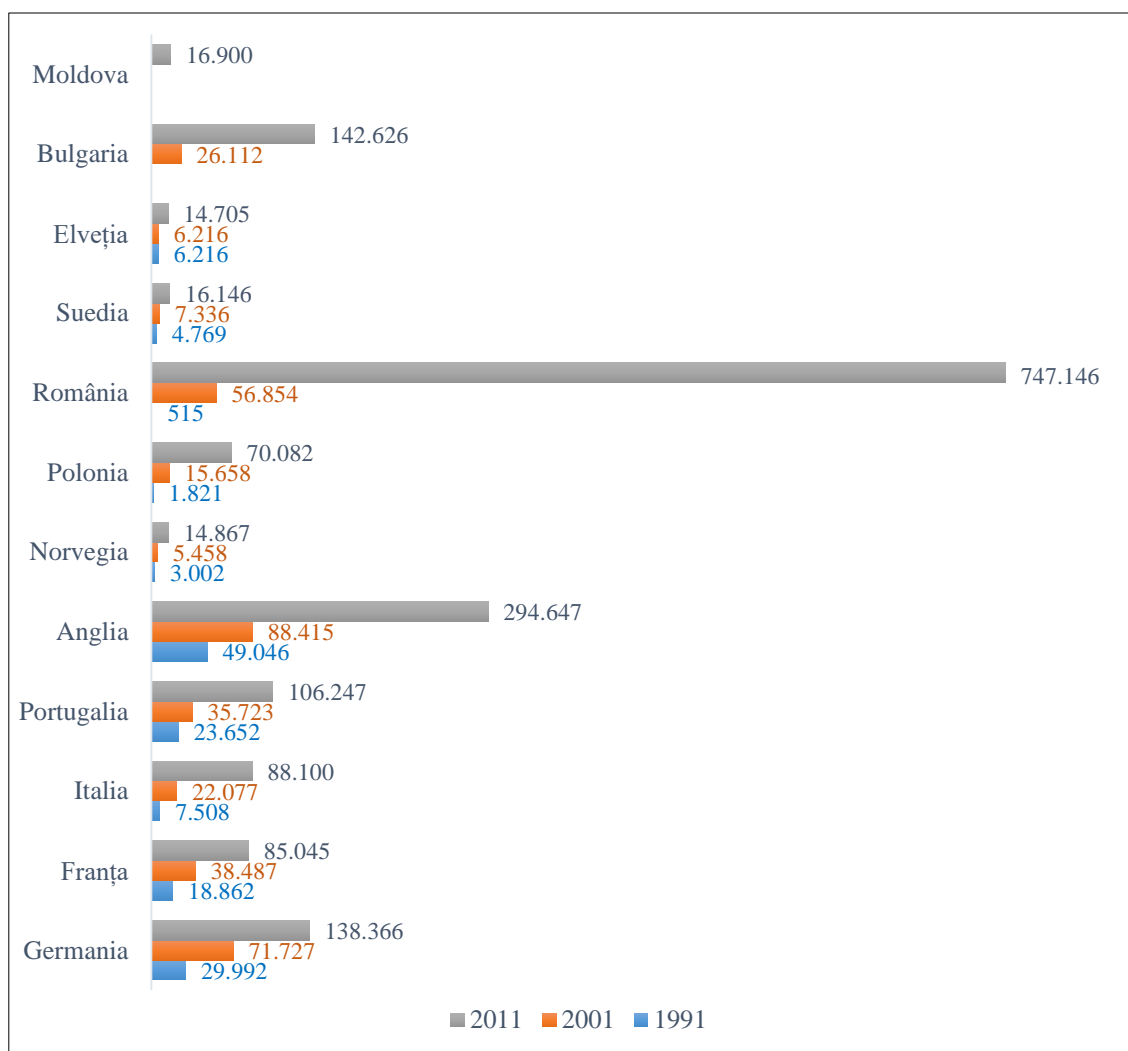

Figura 32.

Proveniența migranților din Europa la recensămintele din anii 1991, 2001, 2011

Sursa: www.ine.es

Rezultatele recensămintelor populației din anii 2001^a și 2011, sunt diferite față de rezultatele publicate de primării (fig.33). Astfel, la recensământul din 1 noiembrie 2001 se înregistrau un total de 40.847.371 locuitori și 1.572.013 migranți, dar la registrele municipale, în data de 1 ianuarie al aceluiași an, era înregistrată o populație totală de 41.116.842 locuitori și 1.969.269 migranți. În 1 noiembrie 2011, la recensământ s-au contabilizat 46.815.916 locuitori și 6.307.277 migranți, iar la primării, în data de 1 ianuarie al anului 2011, figurau înscriși 47.190.493 locuitori și 6.677.839 migranți.

^a Recensământul populației din 2001 a fost efectuat utilizând registrele municipale ale primăriilor și a servit pentru a verifica calitatea registrelor. Rezultatele au fost comunicate primăriilor pentru efectuarea verificărilor necesare și pentru a fi introduse datele corecte în registrele municipale. Cu toate acestea, cu siguranță au rămas persoane neînregistrate datorită dificultăților enorme ale unei operațiuni de aceste caracteristici.

Aceste diferențe se datorează tocmai faptului că mulți migranți, la recensăminte nu își declarau domiciliul, de teama de a nu fi expulzați de statul spaniol, prin urmare evidențele primăriilor cu privire la migranți sunt mult mai complete.

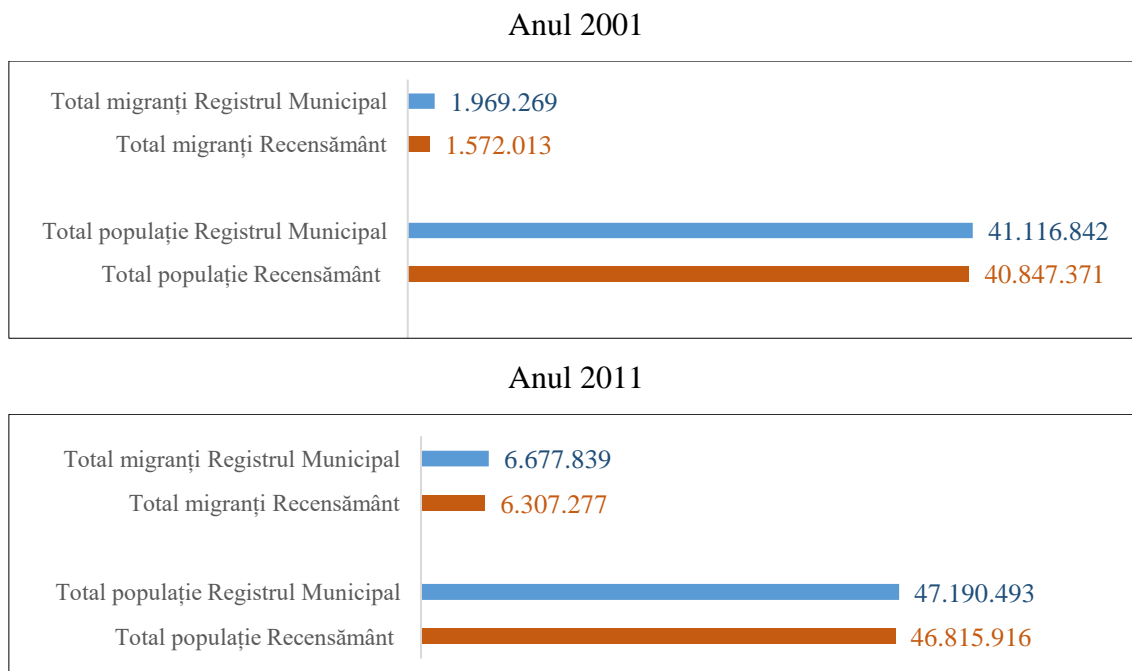

Figura 33. Diferențe între recensăminte și registrele municipale din anii 2001 și 2011

Sursa: www.ine.es

1.3. Evoluția numerică și procentuală a populației migrante din Spania bazată pe registrele municipale ale primăriilor, pentru perioada 1996-2016

Analizând evoluția populației din Spania (fig.34), bazată pe registrele municipale ale primăriilor efectuate între anii 1996-2016, se observă că în decursul a 20 ani (din anul 1996^a până în anul 2016), populația a crescut cu aproape 7 milioane de locuitori (6.855.549), din totalul acestora mai mult de 5 milioane (5.095.454) fiind populație migrantă. În ultimii ani însă, Spania are o scădere considerabilă a ratei de imigrare, cauzată de criza economică ce s-a instalat în Spania în anul 2008. Scăderea imigrației a determinat în același timp și scăderea numărului de locuitori. Din anul 2010, emigrarea spaniolilor în alte țări din UE a crescut mai intens decât în alte țări din Europa de Sud, de asemenea, afectate de criză (Díaz, 2015).

^a Data de referință a anului 1996 este 1 mai, iar începând cu anul 1998, data de referință este 1 ianuarie.

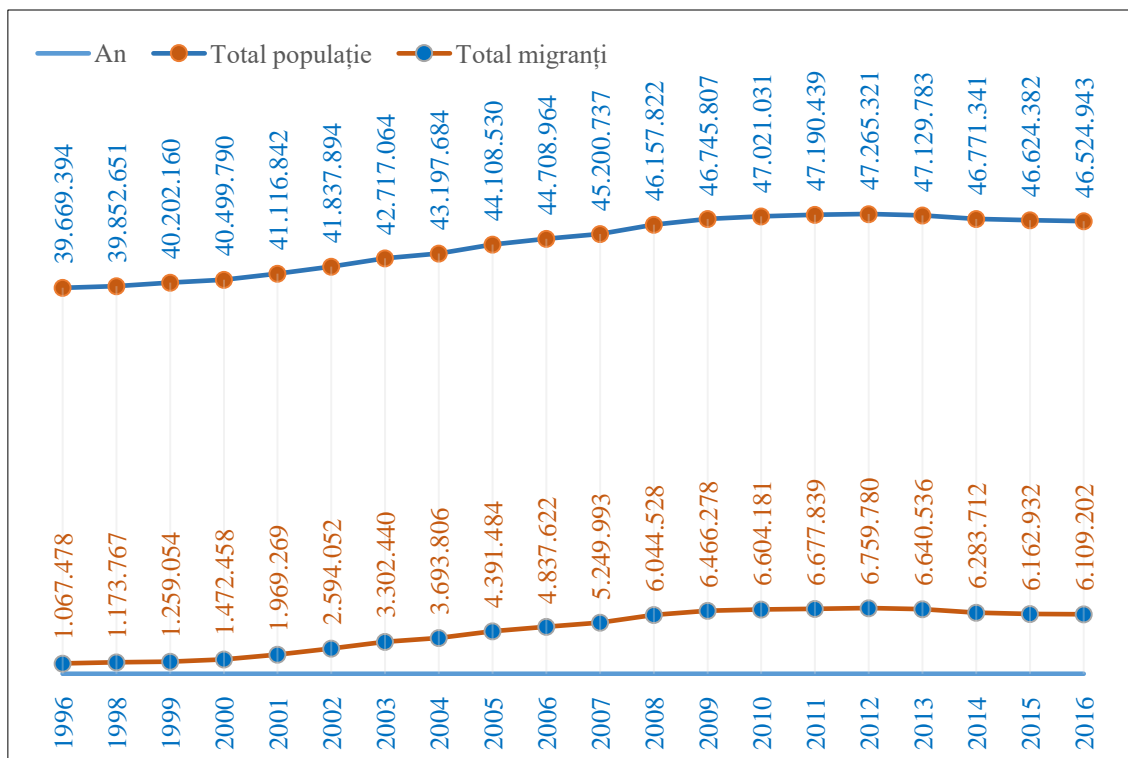

Figura 34. Evoluția populației autohtone și migrante din Spania între anii 1996 - 2016

Sursa: www.ine.es

Comparând datele registrelor municipale ale primăriilor din anul 1996 până în anul 2015, observăm că procentul migranților de origine europeană a crescut în continuu (fig.35). Dacă în anul 1996, circa 39% dintre migranți proveneau din Europa, în anul 2015 aceștia reprezentau jumătate din totalul migranților (cel mai mic procent s-a înregistrat în anul 2004, cu 32%), în schimb, procentul de migranți de origine americană (latinoamericani), nu a încetat să scadă începând cu anul 2004 (45%), ajungând în anul 2015 la 24%. Migranții de origine africană au atins procentul maxim în anul 1998 (25%), urmând apoi o scădere (16%), o menținere și apoi, o ușoară creștere (18%). Pe de altă parte, procentul migranților de origine asiatică are o creștere continuă, dar cu o intensitate mult mai scăzută.

Analiza evoluției migranților este mult mai completă dacă folosim în paralel datele obținute din Registrele Municipale ale Primăriilor, dar și datele înregistrate în Registrul Central al Străinilor; astfel, între anii 1998 și 2016 (fig.36), se pot observa diferențe foarte mari, procentul situându-se între 23% (în anul 2016) și 149% (în anul 2003) mai mulți migranți înscriși la primărie, decât cei care dețin un permis de rezidență valabil.

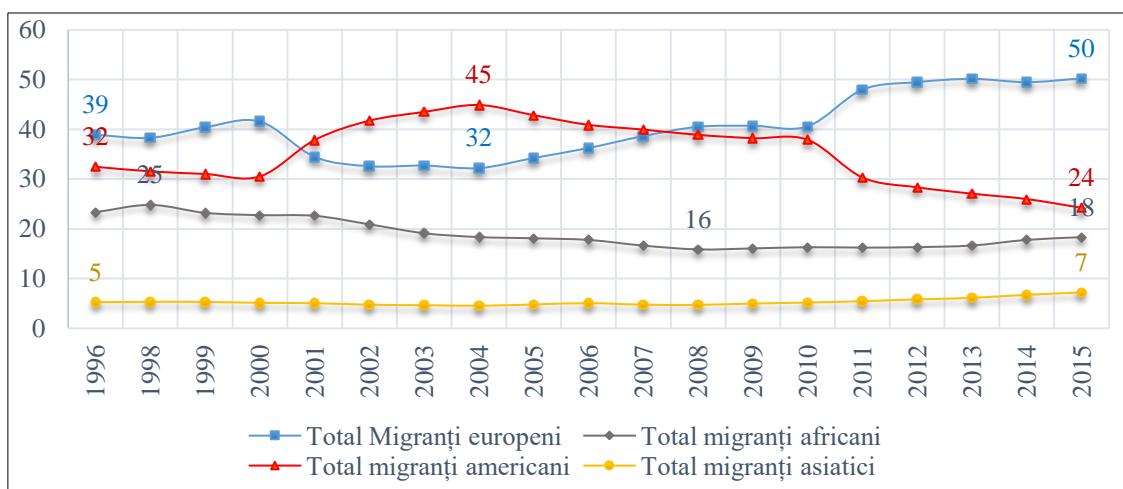

Figura 35. Evoluția procentuală a provenienței migranților între anii 1996 - 2015

Sursa:www.ine.es

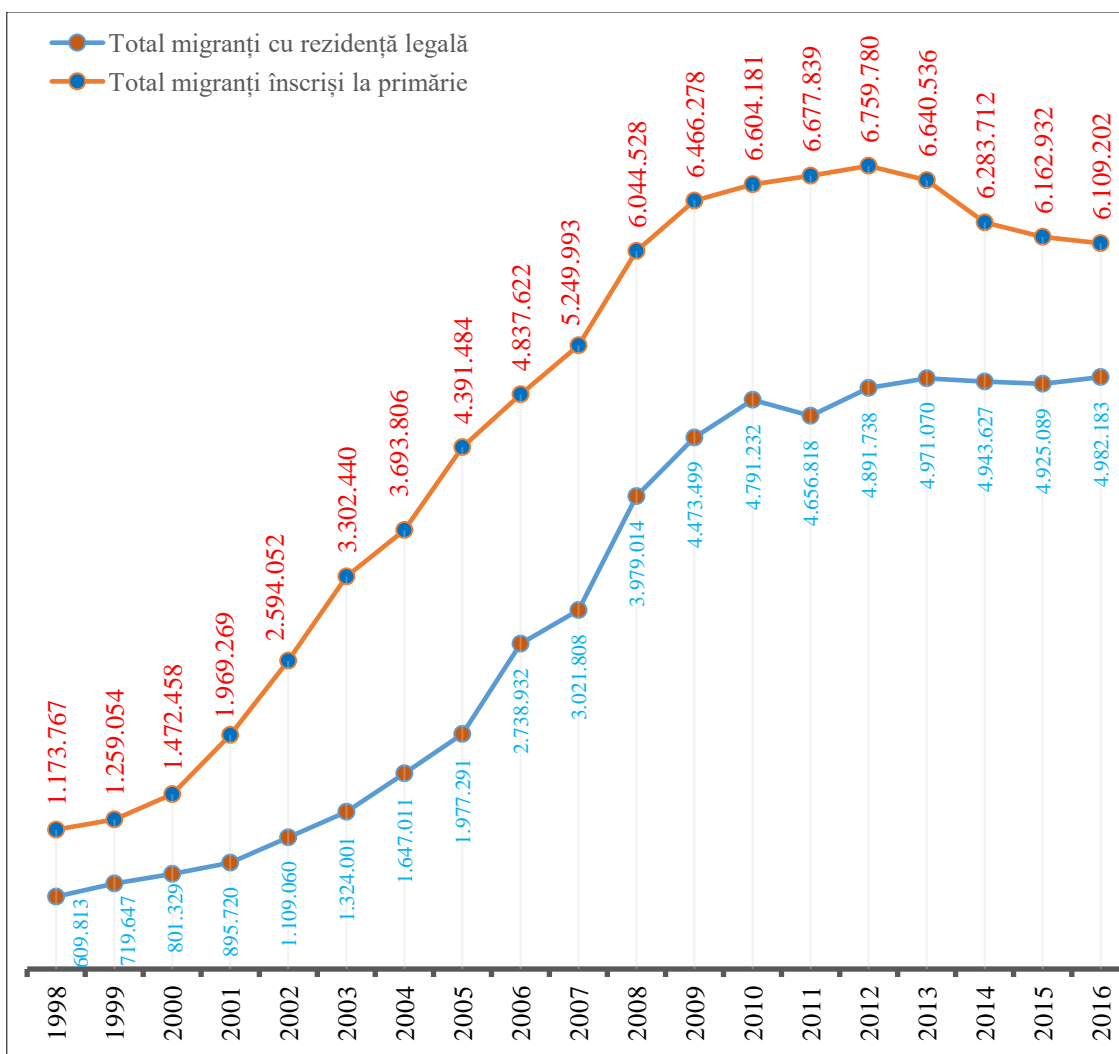

Figura 36. Evoluția numerică a migranților cu permis de rezidență și cei înscriși la primărie între anii 1998 - 2016

Sursa:www.ine.es

1.4. Evoluția numerică a migrantilor români din Spania

După anii '90, migrația din România a devenit, un fenomen îngrijorător, înregistrându-se patru etape de migrație a românilor: prima etapă (1990-1994) a fost marcată de o mișcare pe termen scurt în țările vecine (Ungaria, Germania, Turcia, Israel); a doua etapă (1995-2001) a fost determinată în principal de căutarea unui loc de muncă, sub presiunea unei crize economice severe, țările preferate fiind Italia și Spania; într-un climat de interdicții și restricții de circulație, migrația forței de muncă a luat adesea forma de azil sau de intrare ilegală (Diminescu, 2003); a treia etapă (2002-2008) începe când se elimină viza de intrare în spațiul Schengen, țările preferate rămânând aceleași: Spania și Italia (Dida 2013); a patra etapă (începând cu anul 2008) a început odată cu instalarea crizei în țările de destinație, iar migrații au început să se reorienteze spre alte țări de destinație: Germania, Anglia, Franța, Belgia, Elveția.

Analizând evoluția migrantilor români din Spania (fig.37), prin verificarea datelor recensămintelor efectuate de-a lungul timpului, observăm că, începând cu recensământul din anul 1887, apar pentru prima dată consemnați și migrații născuți în România, cu un număr de 5 persoane (4 bărbați și o femeie), apoi în anul 1920 sunt din nou amintiți migrații români, cu un număr de 48 persoane. În statisticile din anii 1930, 1940 și 1970 sunt menționați un număr de 96, 97 și respectiv 145 persoane cu cetățenia română. În anul 1991, au fost înregistrate 773 persoane născute în România și 515 persoane care aveau cetățenia română. La recensământul din anul 2001, au fost luate în evidență 56.854 persoane cu cetățenia română, iar la ultimul recensământ efectuat în anul 2011, au fost menționate 798.104 persoane născute în România și 747.146 persoane care aveau cetățenia română.

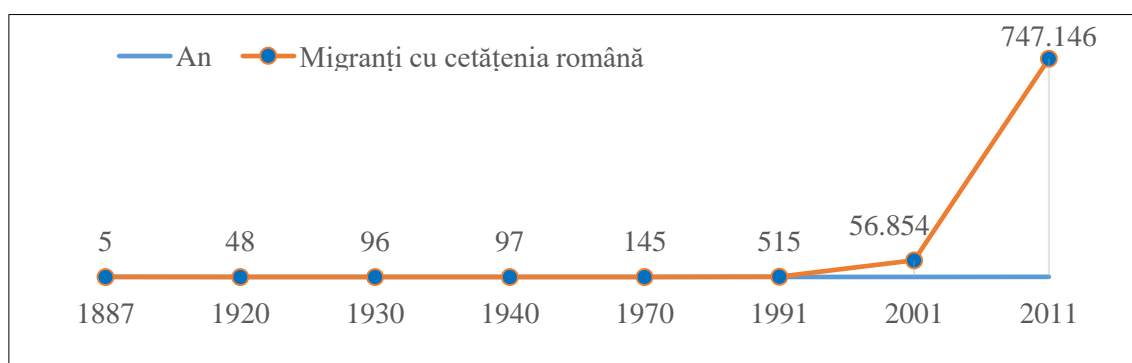
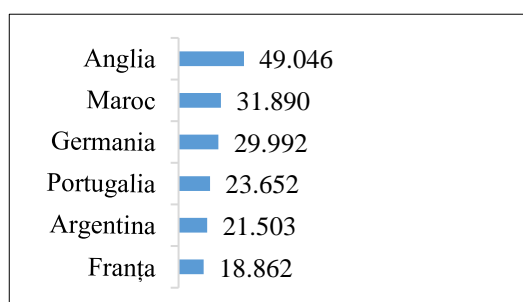

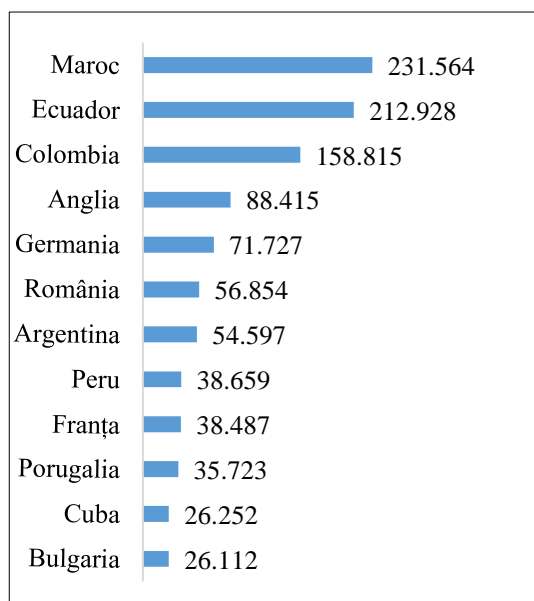
Figura 37. Evoluția numărului de migrații români din Spania între anii 1887-2011

Sursa: www.ine.es

Recensământ 1991

Recensământ 2001

Recensământ 2011

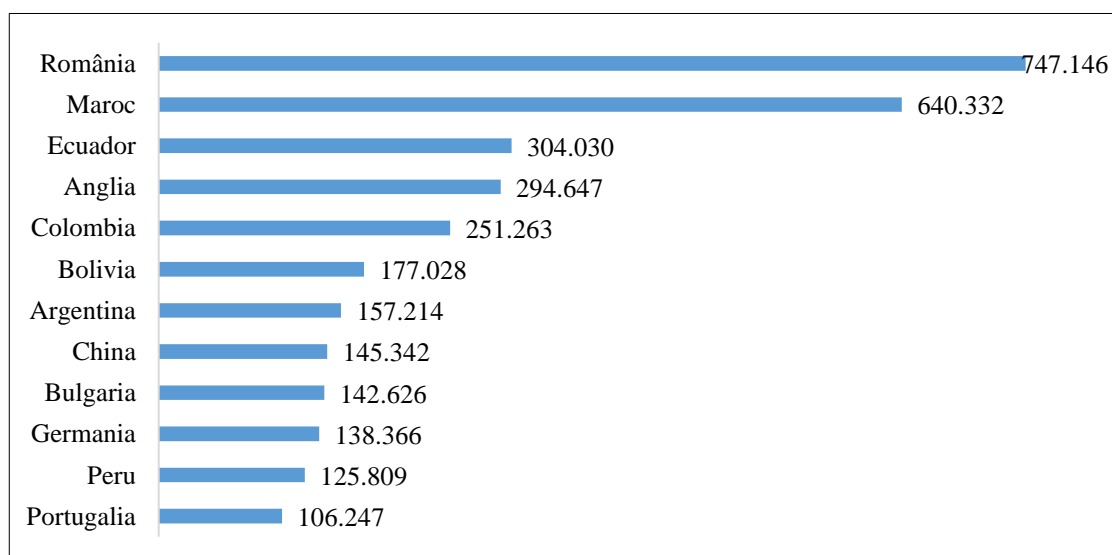

Figura 38. Originea migranților din Spania

Sursa: www.ine.es

Chiar dacă prezența românilor datează încă din sec al-XIX-lea, migrații de origine română nu apăreau în statistici, deoarece era considerat un grup ne semnificativ, iar cele mai importante fluxuri s-au realizat doar începând cu anul 2000, care coincide cu perioada de creștere a cererii ocupării forței de muncă în Spania (fig.38). La recensământul efectuat în anul 2001, migrații de origine română se situau deja pe locul 6, pe locul întâi situându-se migrații din Maroc. Pentru o perioadă lungă de timp, comunitatea de migrați care proveneau din Maroc, a fost cea mai mare, deși din anul 2008 a fost depășită de comunitatea migraților din România (Colectivo Ioé 2012), care încă se menține pe primul loc (Notas de prensa INE 2016).

Evoluția numerică a migraților români din Spania între anii 1998-2002

Datele obținute din Registrele Municipale ale Primăriilor, unde sunt înregistrați toți migrații români care au o locuință, un contract de închiriere sau sunt luați în spațiul unei locuințe (indiferent dacă au permis de rezidență sau nu), dar și datele înregistrate în Registrul Central al Străinilor ce colectează datele de la toți migrații români care au un permis de rezidență valabil în Spania (temporar sau permanent), înregistrează diferențe destul de semnificative.

În anul 1998 se înregistrau la primării doar 3.066 migrați de origine română (cu permis de rezidență 2.385), după 4 ani, în anul 2002 se înregistrau 68.561 migrați români (cu permis de rezidență doar 24.856), ceea ce reprezintă o multiplicare de aproape 23 de ori. Începând cu anul 2000, evoluția a început să aibă o creștere importantă, înregistrându-se creșteri de 86 % (între anii 2000-2001) și 380 % (între anii 2001-2002). Se poate observa caracteristica migrației ilegale (fig.39), care a constrâns foarte mulți români de a lucra fără permis de muncă, pentru a putea face față atât cheltuielilor de închiriere cât și de întreținere.

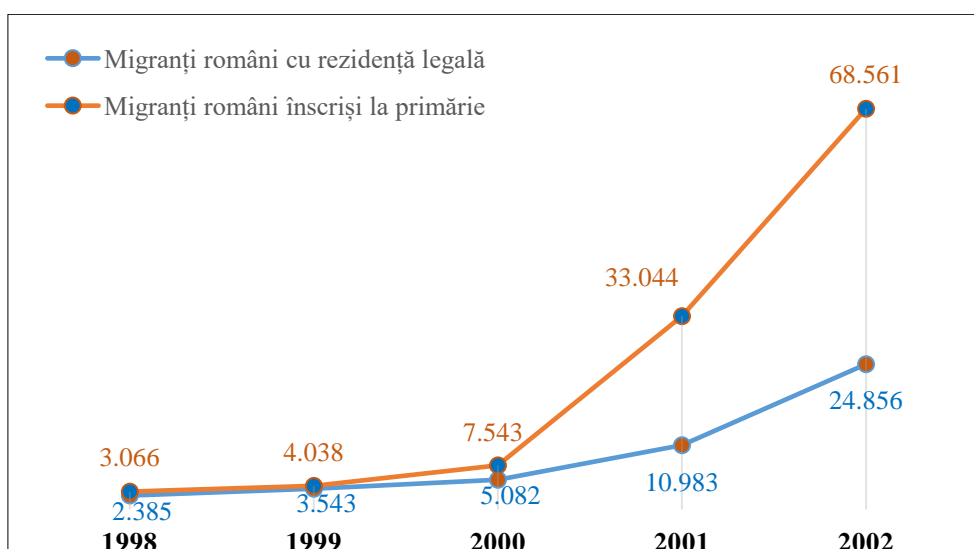

Figura 39.

Evoluția numerică a migraților români din Spania între anii 1998-2002

Sursa: www.ine.es

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2002-2007

Datorită faptului că la data de 1 ianuarie 2002 (fig.40) au fost eliminate vizele de intrare în spațiul Schengen, migranții români de pe teritoriul Spaniei au devenit grupul care a avut cea mai rapidă creștere (Pajares, 2008). În același an au fost semnate acorduri între Spania și România cu privire la circulația muncitorilor români în agricultură (cu contracte realizate în țara de origine). Într-un timp foarte scurt de doar 5 ani, migranții români s-au multiplicat de aproape opt ori.

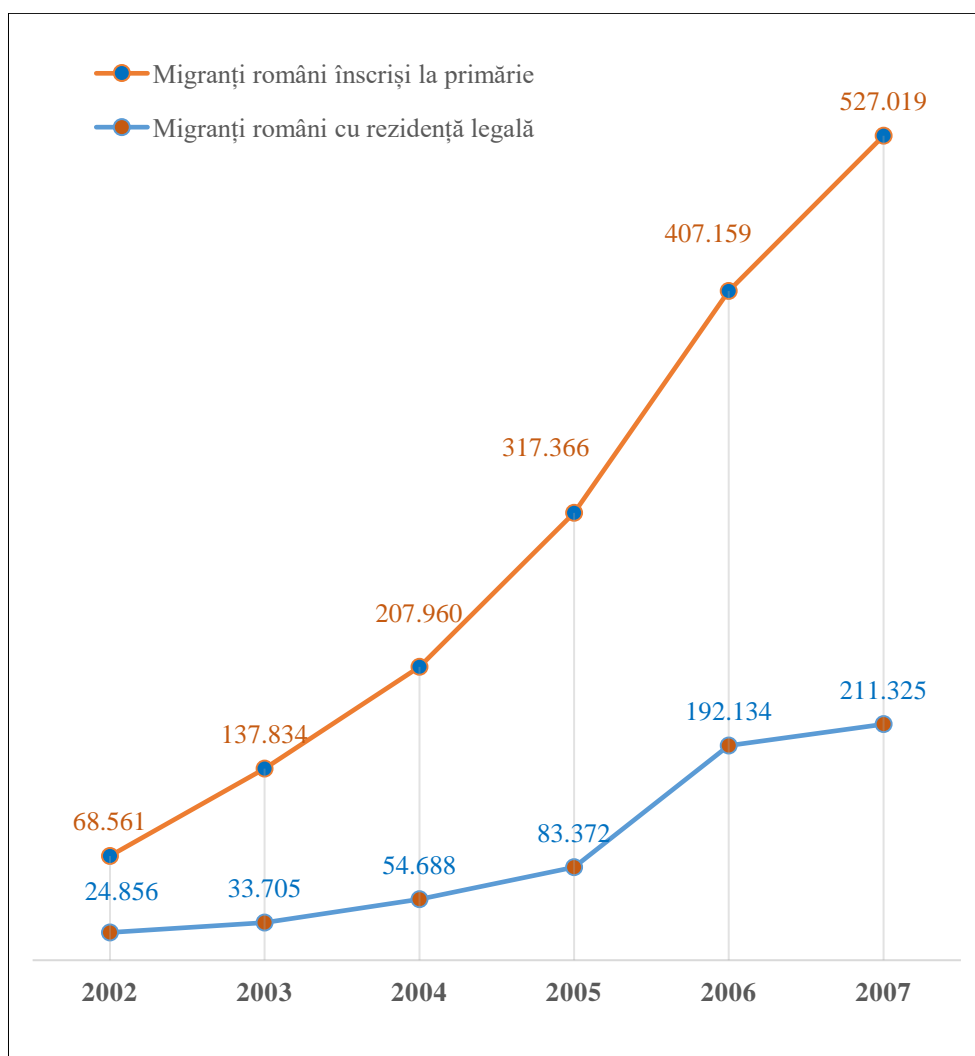

Figura 40.

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2002-2007

Sursa: www.ine.es

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2007-2012

Aderarea României (începând cu 1 ianuarie 2007) la Uniunea Europeană, a facilitat plecarea românilor spre alte țări europene (Buitan, 2011), prin contracte oferite de AJOFM (Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă)

Creșterea bruscă a migranților români cu permis de rezidență ce se remarcă între anii 2007 și 2008, se datorează faptului că începând cu data de 1 ianuarie 2007, cetățenii UE, puteau cere un certificat de rezident comunitar, astfel eliminându-se cerința de a avea un contract de muncă. Se estimează că până în anul 2008, pe teritoriul Spaniei, existau mai mulți migranți români fără acte de rezidență, decât legali (Pajares 2008a). Cercetând evoluția migranților români prezenți pe teritoriul Spaniei, se observă că numărul acestora nu a încetat să crească până în anul 2012 (fig.41), creșterea lor numerică a fost spectaculoasă, populația de origine română ajungând în anul 2012 la aproape 14% (897.203 persoane) din populația totală migrantă (6.759.780) și aproape 2% (1,90%) din populația totală din Spania (47.265.321).

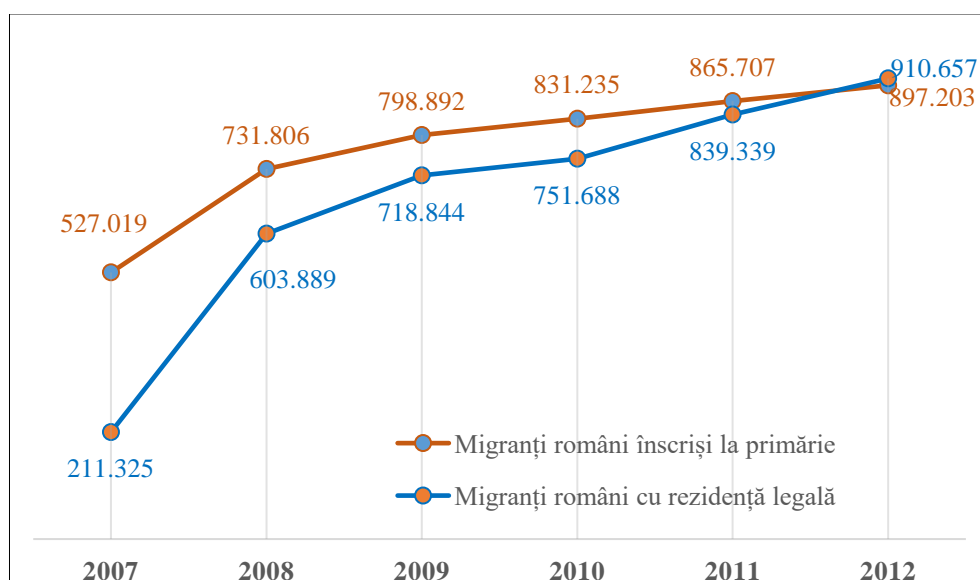

Figura 41.

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2007-2012

Sursa: www.ine.es

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2012-2016

După anul 2012 (fig.42) se observă o diminuare a numărului de migranți români înregistrați la primărie, din cauza crizei instalate în Spania în anul 2008. În schimb, se observă o creștere a numărului de migranți români care dețin un certificat de rezident comunitar. Acest lucru se explică prin faptul că mulți români care au părăsit Spania (fie s-au reîntors în România, fie au re-emigrat în alte țări) încă mai figurează în Registrul Central al Străinilor, deoarece aceștia nu au declarat plecarea de pe teritoriul Spaniei.

În anul 2016, populația de origine română prezentă în Spania a scăzut cu 182.067 de persoane, o reducere de 20% față de numărul maxim de rezidenți atins în anul 2012 (897.203 persoane).

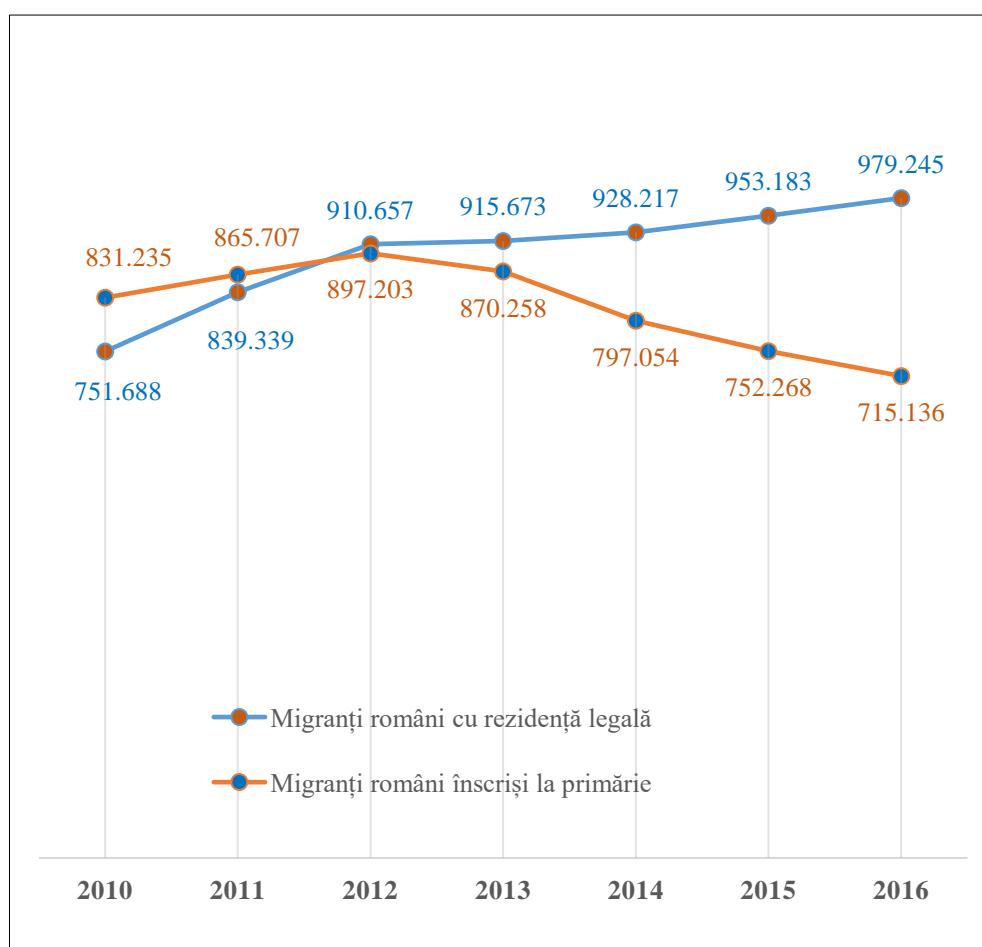

Figura 42.

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 2010-2016

Sursa: www.ine.es

Se observă (fig.43) că până în anul 2011 s-au înregistrat diferențe destul de semnificative între românii care sunt înscriși în Registrul Central al Străinilor și cei înscriși la Registrele Municipale ale Primăriilor. Se estimează faptul că majoritatea migranților români înscriși la primării, care nu erau înregistrați și la Registrul Central al Străinilor, de fapt, prestau mână de lucru "la negru", iar de multe ori, obținerea unei rezidențe nu implica și dreptul la muncă.

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 1998-2016 ne arată o inversare a numărului celor care sunt înscriși la Registrele Municipale ale Primăriilor față de cei care sunt înscriși în Registrul Central al Străinilor, din cauză că actele de rezidență nu au termen de valabilitate (acest lucru este valabil doar pentru românii care au reușit să-și obțină certificatul până în luna aprilie al anului 2012, deoarece după această dată a intrat în vigoare o lege care îngreuna obținerea unui "Certificat de registru de cetățean din Uniune"). Doar din anul 2012 se poate observa o scădere a numărului de migranți români înscriși la Registrele Municipale ale Primăriilor, datorită faptului că primăriile din Spania au început să verifice (unele odată la 2 ani, altele la fiecare 5 ani) dacă persoana înscrisă mai locuiește la același domiciliu. Metoda este foarte simplă, se trimite o scrisoare la domiciliul persoanei în care este înștiințat că dacă în termen de câteva luni (în funcție de primărie) nu se prezintă la primărie pentru actualizarea datelor, va fi șters din registru.

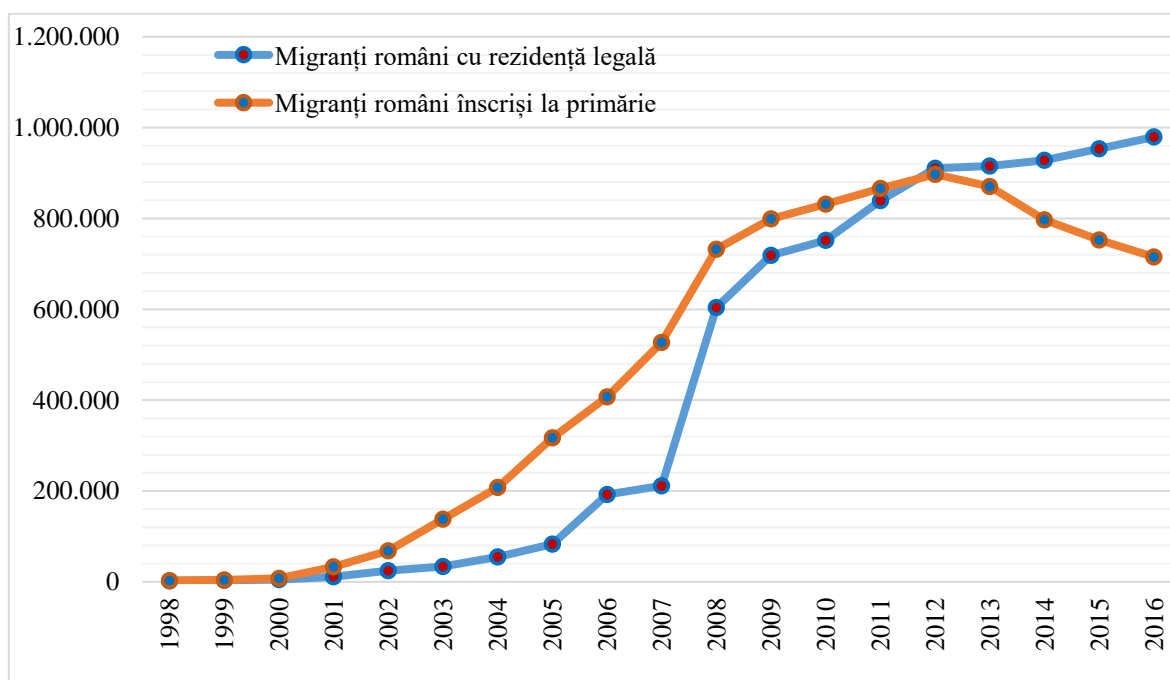

Figura 43. Evoluția diferențelor dintre românii cu rezidență legală și cei înscriși la primăriile din Spania (1998-2016)

Sursa: www.ine.es

2. Caracteristicile fluxului migrator

2.1. Rețele de comunicare și migrație

Românii care au migrat în Spania a deschis un canal de migrare care a transmis informații și a facilitat continuarea fluxului de migrație (Pajares, 2008). "A fost ... o cale religioasă a explorării, în special pentru neoprotestanți. Legăturile transnaționale între comunitățile adventiste din România, au constituit veritabile drumuri de deschidere a migrației pentru lucru în străinătate" (interviu cu sociologul Dumitru Sandu, realizat de Caius Chiorean⁶⁷).

Fluxul migrator spre Spania a început în anul 1990, prin două porți de intrare: Coslada, un cartier marginal al Madridului, și orașul Castellón, care se află pe litoralul mediteranean, aproape de orașul Valencia (fig.44). Având în vedere afilierea religioasă, se pot distinge patru comunități migratorii provenind din România: comunitatea adventistă, care a fost inițiatora procesului migrator, comunitatea ortodoxă, care i-a urmat exemplul, dar și comunitățile pentecostale și baptiste. Atât comunitățile neoprotestante, cât și cea ortodoxă, au aceeași origine și aceeași destinație, doar strategiile folosite sunt diferite.

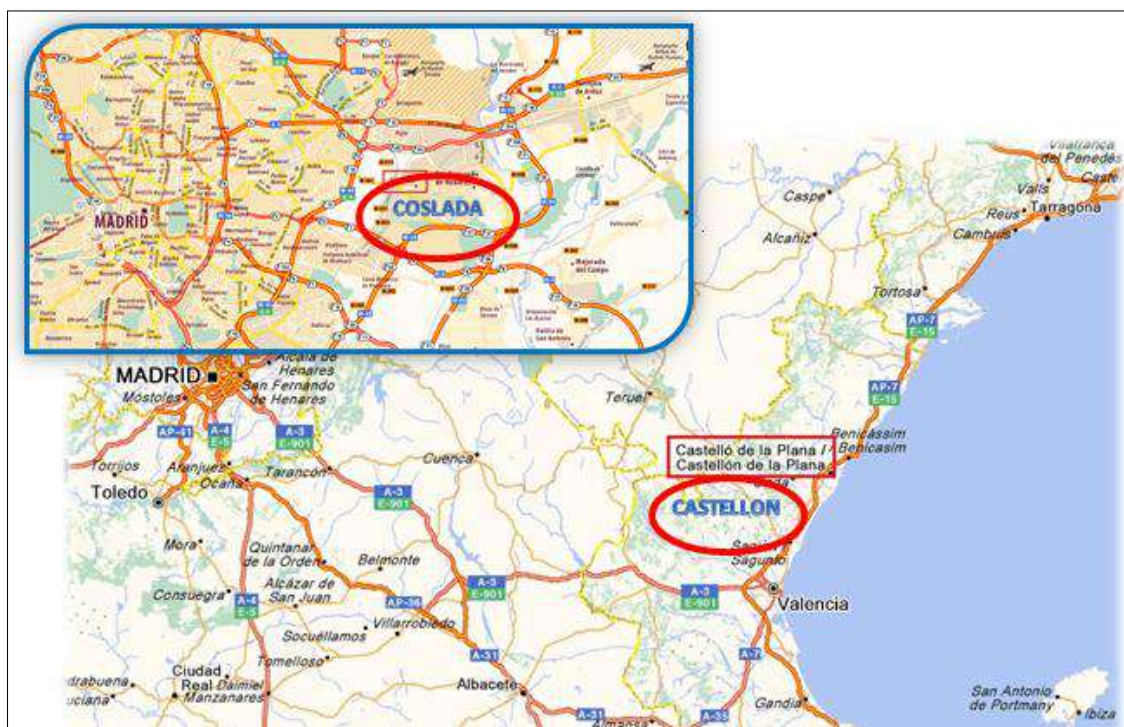

Figura 44. Noduri de rețea

Sursa: Google Maps.

În Castellón, primii 2 români au ajuns în 1990. În anul 1992, s-a constituit prima Asociație de Români (*Asociación de Rumanos*), datorită faptului că Alfonso, cetățean spaniol (fondatorul asociației), un pensionar adventist voluntar la Crucea Roșie, a fost prima persoană care a ajutat în anul 1990 pe cei doi români ajunși în Castellón, care trăiau în condiții extreme, într-o casă abandonată. La început i-a ajutat pe cei doi români, oferindu-le mâncare și o locuință, în casa nelocuită a unei "surori" (Viruela, 2002a). Cu timpul au început să vină și alți migranți români care făceau parte din familia celor doi.

"apoi am închiriat o altă locuință, deoarece casa a devenit neîncăpătoare...", a declarat Alfonso (fragmente din interviul cu Alfonso, realizat de autoare, la data de 26 septembrie 2016).

Valentin, adventist, originar din Deva, a declarat că a ajuns în Castellón în anul 1992, unde mai erau doar 2 bărbați adventiști (care la vârsta pensionării s-au reîntors în România).

"După un an am reușit să o aduc și pe soția mea..." (fragmente din interviul cu Valentin, realizat de autoare, la data de 13 februarie 2016).

În Madrid, primul român a ajuns în anii '90, originar din județul Galați, care a călătorit cu vaporul cu intenția de a emigra în Statele Unite. La biserica adventistă a întâlnit un alt român, iar șase luni mai târziu au mai sosit alți patru români, doi din Galați, o femeie din Pitești și alt bărbat din Slatina. În anul 1991, existau un total de 6 adventiști de origine română stabiliți în Aravaca (un cartier al capitalei Madrid).

Mariana a sosit în anul 1992 și este considerată a fi una dintre "cele mai vechi" românce adventiste din Coslada. Își amintește faptul că existau 12 români la biserica adventistă iar bărbații lucrau în construcții în Coslada, prin urmare, angajatorul spaniol a decis să le închirieze o locuință în Coslada (Sandu, 2007), pentru a evita naveta dintre Aravaca și Coslada, de aproximativ o oră. Așa a început povestea românească de la Coslada⁶⁸. În momentul de față, Mariana are o asociație (*ARCS Asociația românilor din Coslada și San Fernando*) și nu are de gând să părăsească Spania.

Astfel, adventiștii au reușit să-și consolideze un important centru religios, care, la rândul său, a generat o rețea de sprijin pentru migranții români (Viruela, 2001), datorită cărora au crescut numărul de migranți din România.

Traseele erau dezvoltate pe baza de *rețele de migranți*, iar plecările se făceau către rude, prieteni și cunoștințe, Rețelele de migranți erau un element cheie în consolidarea, compoziția și direcționarea fluxurilor, a concentrărilor existente, dar și în alegerea spațiului de plecare și sosire (Viruela, 2009).

În acest sens, mai mulți autori subliniază faptul că fiecare regiune din România, avea propria rețea de migrație către anumite destinații (Viruela, 2004) și de multe ori migranții provin din aceeași regiune sau chiar din aceeași localitate (Viruela, 2008a). Ca și în alte procese migratorii, migranții români primeau informații esențiale (referitoare la căile și traseele de migrație, găsirea locului de muncă și a locuinței) și sprijinul din rețelele familiare și de prieteni, care erau esențiale pentru a minimiza costurile deplasării (Viruela, 2008b). Alegerea acestor destinații cheie, este legată de proximitatea geografică, de stabilirea lanțurilor și rețelelor migratoare (Viruela, 2016), conducând la formarea unor "enclave demografice" astfel:

- Negrești Oaș - Paris (Diminescu, 1998);
- Târgoviște - Castellón (Potot, 2000; Viruela, 2002; Bucur, 2011);
- Dobrotești - Madrid (Șerban și Grigoraș, 2001);
- Vulturii - Roma (Vlase, 2006); Marginea - Torino (Cingolani, 2009);
- Alba - Alcalá de Henares (Sandu, 2009);
- Borș - Milan (Anghel, 2015);
- Timișoara - Nürnberg (Anghel, 2015);
- Bistrița - Roquetas (Șuiu, 2017).

2.2. Factorii de atracție, locurile de muncă și locuința

Factorii de atracție a resursei forței de muncă în Spania s-au datorat în primul rând diversității sectoarelor de activitate. Sectorul primar este reprezentat de: agricultură, creșterea animalelor, piscicultură, silvicultură și cinegetică. Sectorul secundar este reprezentat de industrie și construcții, iar sectorul terțiar de comerț, servicii publice, transporturi și turism (fig.45). Migranții români de sex masculin au fost atrași mai ales de locurile de muncă sectorul secundar în domeniul construcțiilor (calificate sau necalificate), unde li s-au oferit multe oportunități, iar persoanele de sex feminin găseau foarte repede de lucru în sectorul terțiar în domeniul servicii (curățenie, îngrijire copii, îngrijire persoane vârstnice). Majoritatea migranților fiind puși în situația de a lucra în domenii mult sub nivelul lor de formare profesională.

SECTOR DE ACTIVITATE		
SECTORUL PRIMAR	SECTORUL SECUNDAR	SECTORUL TERȚIAR
Agricultura Creșterea animalelor Piscicultura Cinegetica	Industrie Construcții	Comerț Servicii publice Transporturi Turism

Figura 45. Factorii de atracție a resurselor forței de muncă

Rata ridicată a economiei informale se regăsea la scară largă în Spania, unde era nevoie de mână de lucru în sectoare precum construcții, agricultură, fabrici, curățenie și servicii de îngrijire a copiilor, dar și a persoanelor în vârstă. "Activitatea economică informală cuprinde toată activitatea economică, generatoare de venituri neînregistrată sau parțial înregistrată și evidențiată în contul de venit național al unei țări" (Cojan, 2010). Prin urmare, acest tip de economie a creat condiții favorabile pentru absorbția forței de muncă ilegală. După ce s-au instalat primele grupuri, s-a accelerat fluxul migrator, tocmai pentru că informația transmisă a fost foarte simplă: *aici este de lucru*. De asemenea, s-au transmis informații cu privire la căile și traseele de migrație, obținerea unei locuințe, condițiile de viață, abilitatea de a învăța limba, obținerea unui loc de muncă, astfel încât s-a creat o imagine pozitivă despre Spania (Pajares, 2008).

Femeile, în prima fază, au lucrat/lucrează în domeniul serviciilor: internă (locuiește permanent în casa angajatorului), externă (nu locuiește în casa angajatorului) în sistem plata cu ora. La început, un număr foarte mic erau angajate în agricultură, însă, după anul 2000, tot mai multe femei erau angajate și preferate de angajatorii spanioli din domeniul agriculturii. În anul 2007, majoritatea românilor de sex masculin lucrau în domeniul construcțiilor, însă, după anul 2009, 90% din bărbații care lucrau în acest domeniu au fost concediați. În ultimii ani, tendința este de a se orienta spre slujba de supraveghetor, în fabrici sau în agricultură, iar femeile se angajează tot mai mult ca vânzătoare la magazine sau chelnerițe în baruri și restaurante.

Locurile de muncă

În secolul al XX-lea, locurile de muncă ale migranților români, au fost menționate pentru prima dată la recensământul efectuat în anul 1930 (tab.14), apoi, doar la recensământul din anul 1991 (tab.15), unde se poate observa că majoritatea românilor aveau un loc de muncă în industrie, comerț, servicii sau autonomi. Autonomii sunt persoanele fizice autorizate, care pot lucra pe cont propriu.

Tabel 14. Locurile de muncă ale migranților români în anul 1930

Domeniu de activitate	Număr persoane Total	Număr persoane Sex masculin	Număr persoane Sex feminin
Industrie	12	12	-
Comerț	23	22	1
Servicii	34	-	34
Autonomi	8	6	2

Sursa: *www.ine.es*

Creșterea rapidă a migrației românilor se datorează mai ales faptului că sunt acceptați de societățile gazdă. În general, angajatorii preferă lucrătorii din țările post-comuniste, pe care îi consideră responsabili, disciplinați, mai bine pregătiți și mai productivi decât alte grupuri de migranți (abilitați care se relaționează cu sistemul educațional al regimului comunist). De asemenea, românii sunt europeni, albi, au religia creștină și limba latină, ceea ce facilitează interacțiunea cu societatea gazdă (Viruela, 2004). Aspectul fizic este important, deoarece, spre deosebire de africani, migrația nu este atât de vizibilă (Potot, 2002a).

Tabel 15. Locurile de muncă ale migranților români în anul 1991

Domeniu de activitate	Număr persoane Total	Număr persoane Sex masculin	Număr persoane Sex feminin
Industrie	15	12	3
Comerț	11	8	3
Construcții	9	9	-
Agricultura	1	1	-
Alte domenii	77	49	28

Sursa: *www.ine.es*

Astfel, mulți români, au declarat că au ales Spania datorită asemănării de limbă și cultură cu România, cu toate că unul dintre motivele principale este faptul că în Germania, Franța sau Anglia devenise imposibil să-și regularizeze situația. În aceste condiții, fluxul migrator dinspre România, cu destinația Spania, a cunoscut o creștere imensă și relativ bruscă, deoarece migrații români au plecat "acolo unde se găsea un loc de muncă" (Pajares, 2006). În procesele migrației, motivația economică ca factor determinant este necesitatea de a lucra într-un loc de muncă plătit mai bine ca cel din țară (Pajares, 2006).

De exemplu, Paul și Mihaela (din Sibiu), adventiști, au ajuns în Coslada în anul 1998 și au declarat că în momentul plecării din România, aveau amândoi de lucru, el lucra ca lăcătuș la un patron, iar soția, lucra ca profesor suplinitor la un liceu. Au auzit de posibilitățile de muncă din Spania, de la un "frate" de la biserică, originar din Vâlcea, care le-a promis că, dacă fac rost de o viză de Germania, o să-i ajute în căutarea unui loc de muncă și cazare la "frații" din Spania.

Ajunși în Spania, au fost ajutați de "frați" cu cazarea dar nu și cu locurile de muncă, deoarece "frații" își ajutau mai întâi persoanele care făceau parte din familie. Pentru a obține locurile de muncă au fost nevoiți să caute în anunțurile presei locale, sau să întrebe și alți conaționali. După câteva luni, Paul a fost ajutat de un conațional ortodox din Oltenia (Vasile) și a început să lucreze ca muncitor necalificat în construcții (fără contract și neasigurat, deoarece nu avea acte de rezidență), apoi, după doi ani a "furat meseria", a obținut permisul de muncă și a căutat de lucru la o altă firmă unde a început să lucreze ca meseriaș, ajungând să câștige și 2.000 € lunar, până în anul 2008, când locurile de muncă din domeniul construcțiilor a ajuns la apogeu.

A ajuns în șomaj, a făcut câteva cursuri de revalorizare (pază și securitate, inițiere în informatică), dar încă nu a reușit să găsească un loc stabil de muncă. În tot acest timp a fost ajutat de mama lui (care a venit în anul 2002), deoarece lucra în casele unor spanioli, la curățenie și nu a pierdut locurile de muncă (Fragmente din interviul cu Mihaela, realizat de autoare, la data de 31 august 2016).

Majoritatea cercetătorilor au menționat faptul că repartiția geografică a imigranților a fost legată de locul de muncă dar și de prezența familiei, prietenilor sau a conațenilor, care oferă ajutor noului venit în procesul de inserție socială (Viruela, 2008b), iar majoritatea migraților români și-au început cariera în economia informală.

Locuința

În prima fază, migrații români sunt primiți temporar, în locuința persoanei care l-a chemat în Spania, apoi, în maxim două luni, sunt ajutați să-și găsească o cameră de închiriat într-un apartament, unde se află alți migrați, prieteni, cunoștințe sau persoane care au aceeași naționalitate sau împart aceeași religie.

În etapa a doua, migrații aleg cu cine doresc să împartă locuința. Dacă migrantul este singur – fără familie – tinde să împartă locuința cu prietenii. Pe măsură ce migrantul își aduce familia – începând cu soția/soțul – tinde să rămână doar cu familia și să nu mai împartă locuința cu alți concetățeni. Românii tind să-și cumpere locuința și nu doar să stea cu chirie, dar pe majoritatea dintre ei, criza instalată în Spania în anul 2008, i-a prins la începutul creditelor.

3. Strategiile folosite de migrații români pentru a face față crizei

Datorită crizei instalate în Spania în anul 2008, se constată o anumită varietate de strategii folosite de migrații români pentru a-și îndeplini obiectivele. Mobilitatea geografică este motivată de căutarea unor condiții mai bune de viață, care se referă la piața forței de muncă, rețelele sociale și atitudinea autorităților locale, dar și a societății față de străini (Viruela, 2010). Aceste strategii se pot rezuma în: migrația de întoarcere, migrația dublă (remigrația), migrația internă, migrația permanentă (stabilă) migrația circulară (migrația periodică, migrația sezonieră, migrația temporară concatenată și migrația cu contracte efectuate în origine) și migrația multiplă (noua orientare a migrației).

3.1. Migrația de întoarcere

"*Migrația de întoarcere*" se referă la românii migrați care s-au reîntors în România după o perioadă de migrație în Spania. Această migrație cuprinde o emigrare și o întoarcere/revenire permanentă, astfel migrația de revenire este importantă din perspectiva ambelor țări (Prada, 2015). Nu există date oficiale la nivel național referitoare la migrația de întoarcere și nu se știe dacă cel care s-a întors cu intenția de a se restabili în România, mai este astăzi în țară, a remigrat în fosta țară gazdă sau a plecat în altă țară (Vlase, 2011).

Studiul *Comunități românești în Spania*, lansat în 19 februarie 2009 de Fundația Soros, în cadrul programului *Migrație și dezvoltare*, a prezentat condiționările și tendințele în migrația de revenire a românilor din Spania. Cercetarea socială a debutat printr-o prezentare a profilurilor comunităților de români și a dinamicii migrației românești în regiunea Madrid. Revenirea în țară este înțeleasă ca proiect familial: "57% din cei care declară că vor reveni curând și sigur în țară, menționează că împreună cu ei se va mai întoarce și altcineva din familie. Acest fapt se explică prin procentul ridicat, de aproximativ 70%, al românilor însoțiți de cel puțin un membru al familiei și care trăiesc în comunitățile din regiunea Madrid" (Sandu, 2009).

Într-un alt studiu, efectuat pe un eșantion de 1200 de români care s-au întors în România, după o perioadă petrecută în altă țară (Spania, Italia, Ungaria și Germania), s-a remarcat că există inegalități între femeile și bărbații care s-au întors, cu privire la ocupațiile și veniturile realizate după întoarcere.

"Studiul încearcă să măsoare performanțele economice ale migranților în țara de origine și arată că cei care obțin venituri mai mari după întoarcere, față de cele anterioare migrației, sunt bărbații, îndeosebi cei care deschid propriile afaceri" (Vlase, 2011).

Cu toate acestea, rezultatul migrației de întoarcere, este unul pozitiv, deoarece mulți dintre migrații ce au revenit în țară, s-au întors cu noi bagaje de cunoștințe, despre tehnologii, calificări, în domeniul creșterii animalelor, al construcțiilor sau în domeniul agriculturii (sere).

"Noi am revenit în România în anul 2012, am cumpărat 200 de oi și fabricăm produse lactate ecologice. Am lucrat în Spania la o fermă care făcea așa ceva și le mergea foarte bine. Dar în România piața de desfacere e foarte mică, nu prea avem clienți..." (Mariana, 38 ani, Cislădie - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 12 august 2016).

Majoritatea românilor care s-au reîntors au declarat că aveau ceva economii strânse și au investit acești bani în imobiliare (cumpărarea unei locuințe, renovarea locuinței sau cumpărarea unui teren pentru a construi o casă nouă), finanțarea studiilor copiilor ramași în țară sau ajutorarea părinților/bunicilor. Alții au declarat că perioada de migrație în Spania i-a avantajat, datorită faptului că au acumulat noi cunoștințe în domeniile în care au muncit. Un număr destul de mic a declarat că au ales să deschidă o afacere în România sau intenționează să deschidă/dezvolte o afacere în România în următorii 2 ani, deoarece, este cea mai bună opțiune de autofinanțare (Weber, 2009).

"M-am întors în România să fac ceva aici cu banii câștigați în Spania, am renovat casa părinților, dar aici în România totul este mai scump ca în Spania și banii se cheltuiesc atât de repede..." (Alin, 48 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 7 august 2015).

Foarte puțini români (mai ales bărbații) care și-au epuizat dreptul la șomaj și ajutorul de șomaj și nu au mai găsit de lucru, iar alții care au avut dificultăți de integrare, au fost "obligați" să revină în țară, să trăiască în casa părinților și să se descurce cu mai puține mijloace decât în Spania. Alții s-au refugiat în zone rurale și lucrează în mici ferme familiale, care le oferă produsele pentru consumul zilnic (Bucur, 2012).

O tipologie aparte, surprinsă prin interviurile realizate, demonstrează faptul că 80% din cei care au revenit aveau copii cu vârste cuprinse între 5 ani și 10 ani, iar acesta a fost unul din principalele motive care a determinat revenirea în țară, deoarece se gândeau că *copilului* îi va fi foarte greu la școală, datorită faptului că trebuia să învețe mai multe limbi: limba spaniolă (castiliană), catalană (în cazul celor care erau stabiliți în provincia Catalonia), valenciană (în cazul celor stabiliți în provincia Valencia), engleză și română (limba maternă).

Din interviurile realizate, am observat că majoritatea părinților care s-au reîntors în România, invocând vina copilului care nu s-a adaptat în țara de destinație, trăiau într-un cerc vicios (fig.46): copiii nu aveau prieteni spanioli, în casă (cu familia) și cu prietenii vorbeau doar limba română, atât părinții cât și copiii relaționau doar cu familia sau cu persoanele române din comunitatea în care trăiau (biserică, vecini, colegi de școală români), vizionau doar programe TV în limba română, mâncau doar mâncare românească, activitățile extrașcolare erau realizate în compania altor copii români și se jucau doar cu copii români. Prin urmare, acești copii nu aveau cum să se integreze, ei nu interacționau cu alți copii din locul de destinație, deoarece nu li se oferea această posibilitate.

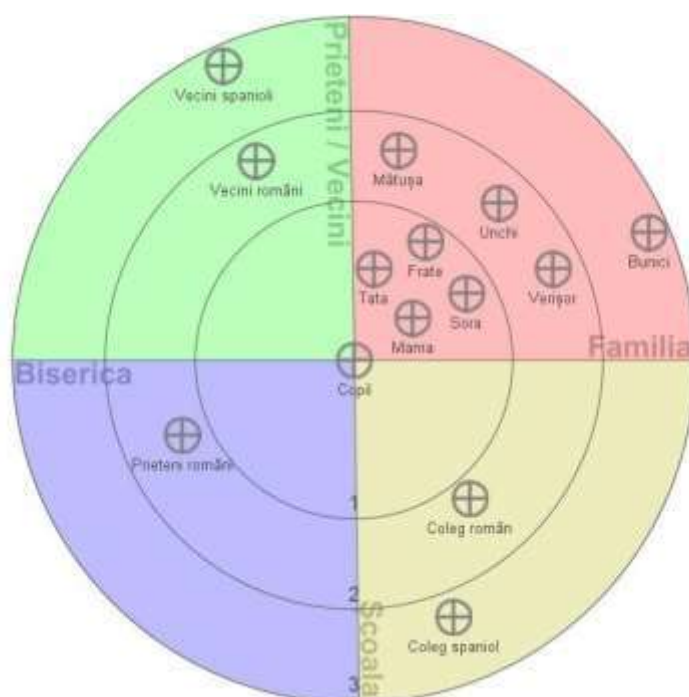

Figura 46.

Configurația relațiilor pe care le aveau în Spania, copiii care s-au reîntors în România
(Elaborare cu programul VennMaker)

Un alt bărbat, din Sibiu, a plecat în Valencia în anul 2002, după un an și-a adus și soția, însă băiețelul de 3 ani a rămas în grija bunicilor. Când fiul lor a împlinit 5 ani, s-au decis să-l aducă pe copil în Valencia, prin urmare l-au înscris la grădinița din zonă. Dar copilul nu se acomoda și în fiecare zi venea plângând acasă căci nu înțelegea nimic la grădiniță, deoarece se vorbea doar limba valenciană. După 6 luni, părinții s-au hotărât să-l lase din nou în România cu bunicii, deoarece le era “frică că va înnebuni dacă va vorbi prea multe limbi” (!). Prin urmare, până în anul 2012, băiatul venea doar în vacanțe în Valencia, restul timpului locuind în casa bunicilor și mergând la școala din cartierul lor.

Deoarece părinții au reușit să strângă ceva economii, în anul 2012 s-au hotărât să se reîntoarcă în România și să petreacă mai mult timp cu fiul lor, care deja avea 12 ani. Au reușit să cumpere un apartament, însă fiul lor nu a dorit să locuiască cu ei niciodată, deoarece spunea că în casa bunicilor se simte bine. Ei nu mai aveau nici o putere asupra lui, deoarece timp de 10 ani au stat departe, iar copilul a fost răsfățat atât de bunici cât și de părinți care îi trimiteau de toate din Spania. Acum regretă acest lucru, și-au dat seama că cadourile trimise de departe nu i-au apropiat de copil și nu au putut să înlocuiască dragostea lor pentru copil.

"Deoarece în Spania fiul nostru nu s-a descurcat la grădiniță cu noile limbi străine (spaniolă, valenciană și română), am hotărât să rămână aici în România în grija bunicilor. În ultimii ani, soțul meu nu a mai găsit de lucru în domeniul construcțiilor. La început cu șomajul ne-am descurcat binișor, am tot sperat că se va îmbunătăți situația, că va trece criza, dar în ultimul timp am rămas doar cu un singur salariu și era destul de greu să facem față cheltuielilor de zi cu zi. Am reușit să strângem ceva bănuți, am mansardat și renovat casa socrilor și am revenit în România să fim alături de fiul nostru." (Simona, 39 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 9 august 2015).

"Ne-am întors în România deoarece fiul nostru trebuia să înceapă școala, aici deja din grădiniță a început să învețe castiliană, catalană, engleză, iar acasă vorbeam în limba română, ne era frică ca copilul să nu înnebunească cu atâtea limbi în cap. Cred că e mai bine aici în România, unde învață doar limba maternă, iar limba engleză e opțională..." (Bianca, 35 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, la data de 11 august 2015).

3.2. Migrația dublă (remigrația)

"*Migrația dublă*" face referire la românii migranți care după o perioadă de migrație în Spania au ales o altă țară de migrație, valorificând meseriile învățate în timpul migrației din Spania. Țările preferate acum sunt Germania și Anglia, dar mulți au ales și alte țări, dintre care amintesc: Franța, Belgia, Irlanda, Austria, Norvegia și Elveția. "Eșecul de a se integra în piața de muncă din România la întoarcerea acasă, precum și infrastructura proastă, îndeosebi în zonele rurale, au devenit astfel factori motivați (factori de împingere) pentru continuarea migrației" (Vlase, 2011).

Din interviurile realizate persoanelor care au remigrat în Germania sau Anglia, se poate observa că majoritatea migranților, au avut un ajutor în țara de destinație (un familiar, un prieten sau o cunoștință), care i-au ajutat la început cu o locuință, actele necesare și în găsirea un loc de muncă.

"În urmă cu 3 ani, am plecat din Spania în Anglia. Acolo locuiește sora mea, încă din anul 2010. Ea m-a ajutat mult, acum lucrez în domeniul construcțiilor, meserie ce am învățat-o în timpul șederii mele în Spania..." (Aurel, 45 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 25 august 2015).

"Am cumpărat un apartament în Spania, soțul meu lucra în construcții și după instalarea crizei nu am mai putut plăti ipoteca, am fost nevoiți să ne întoarcem în România în anul 2010. Eu am făcut o școală postliceală sanitară timp de 3 ani și am învățat limba germană. În momentul de față sunt singură aici în Germania și lucrez de un an la un azil de bătrâni ca asistentă medicală. Soțul meu și cei doi copii încă se află în România. Sper cât de curând să fim iar împreună..." (Maria, 39 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 20 august 2015).

"În anul 2004 mă aflam în Germania, unde lucram în construcții ilegal. O cunoștință m-a ajutat cu locuința, rezidența și un loc de muncă în Barcelona. M-am mutat în Spania la începutul anului 2005, dar criza din 2009 m-a determinat să mă reîntorc în Germania, iar cu rezidența din Spania, am rezolvat situația mea legală în Germania..." (Doru, 42 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 22 august 2015).

3.3. Migrația internă

"Migrația internă" identifică românii care au migrat în interiorul Spaniei în diferite provincii. Se subliniază faptul că actuala criză a economiei spaniole are consecințe negative (Viruela 2008a) pentru imigranții români și bulgari și se relevă faptul că există o migrație internă în Spania a migranților români, deoarece 38% din migranții români intervievați în septembrie 2008 din provincia Madrid și-au schimbat locul de reședință (Viruela 2010).

Din analiza Comunităților Autonome^a din Spania (fig.47), se observă că, până în anul 2012, numărul cel mai mare al migranților români s-a înregistrat în următoarele provincii: Madrid (219.567), Valencia (148.331), Catalonia (118.431), Andaluzia (106.912) și Castilia la Mancha (103.751).

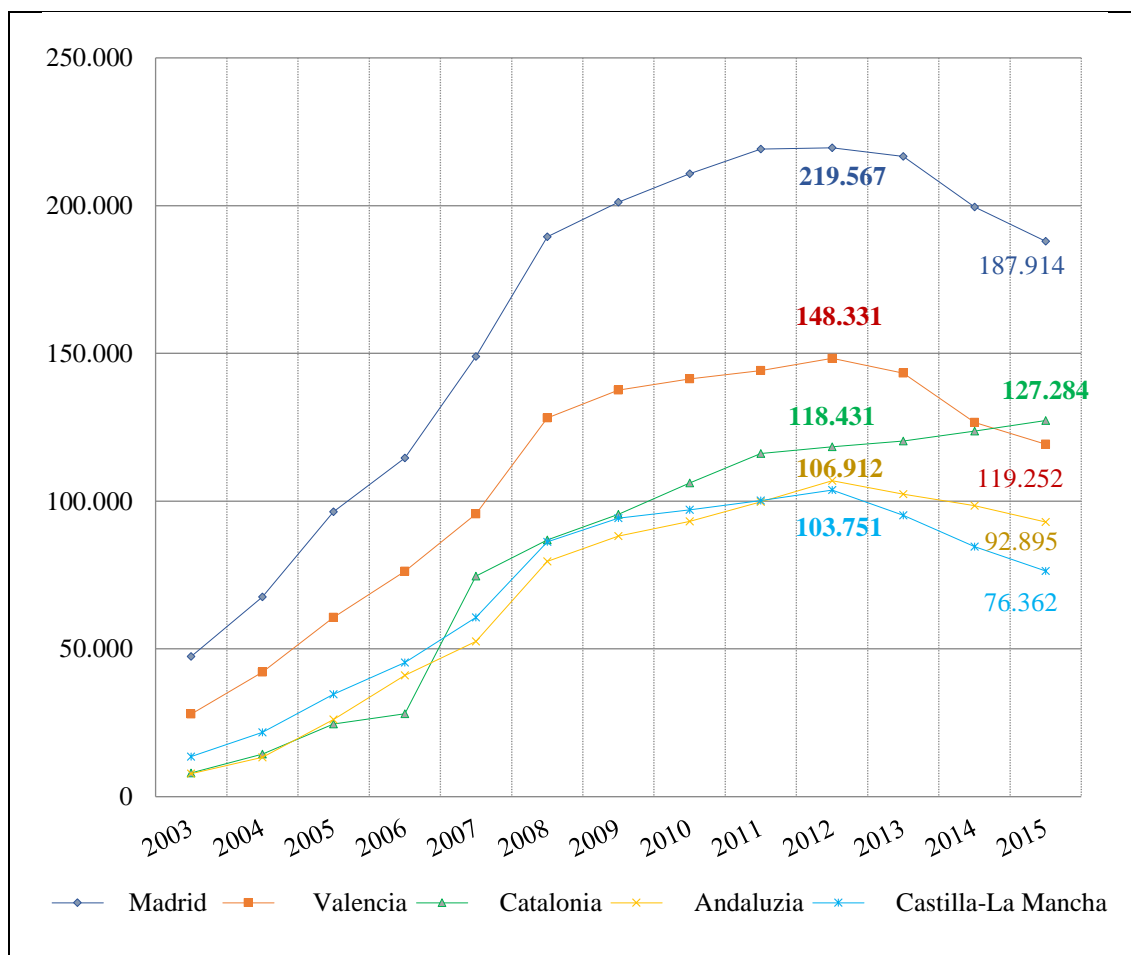

Figura 47.

Populația migrantă română înregistrată în Spania, la primărie, între anii 2003-2015

Sursa: www.ine.es, www.idescat.cat

^a Spania este împărțită administrativ în 17 regiuni denumite „Comunități Autonome”, care sunt la rândul lor divizate în 50 de provincii.

După anul 2012, numărul migranților români a început să scadă în comunitățile autonome unde se regăsea o concentrare mare de români. Astfel în anul 2015, în Madrid, numărul lor a scăzut cu 31.653 persoane, în Valencia cu 29.079, în Castilia la Mancha cu 27.389, iar în Andaluzia cu 14.017 persoane. În schimb, în Catalonia, nu a încetat să crească, cel mai mare număr înregistrându-se la data de 30 iunie 2017 (132.213 români).

Chiar dacă numărul de migranți români din Spania a început să se diminueze începând cu anul 2012, din analiza provinciilor din Spania (fig.48), se poate observa, că, în unele provincii, a început să crească. După anul 2012, s-au înregistrat creșteri în următoarele comunități autonome: Catalonia, Insulele Canare (în provincia Santa Cruz de Tenerife), Galicia (în provinciile Lugo și Ourense), Navarra, Țara Bascilor (în provinciile Álava, Guipúzcoa și Vizcaya) și în Andaluzia (în provincia Huelva). Chiar dacă în aceste provincii a existat o fluctuație a migranților români, tendința lor este de creștere.

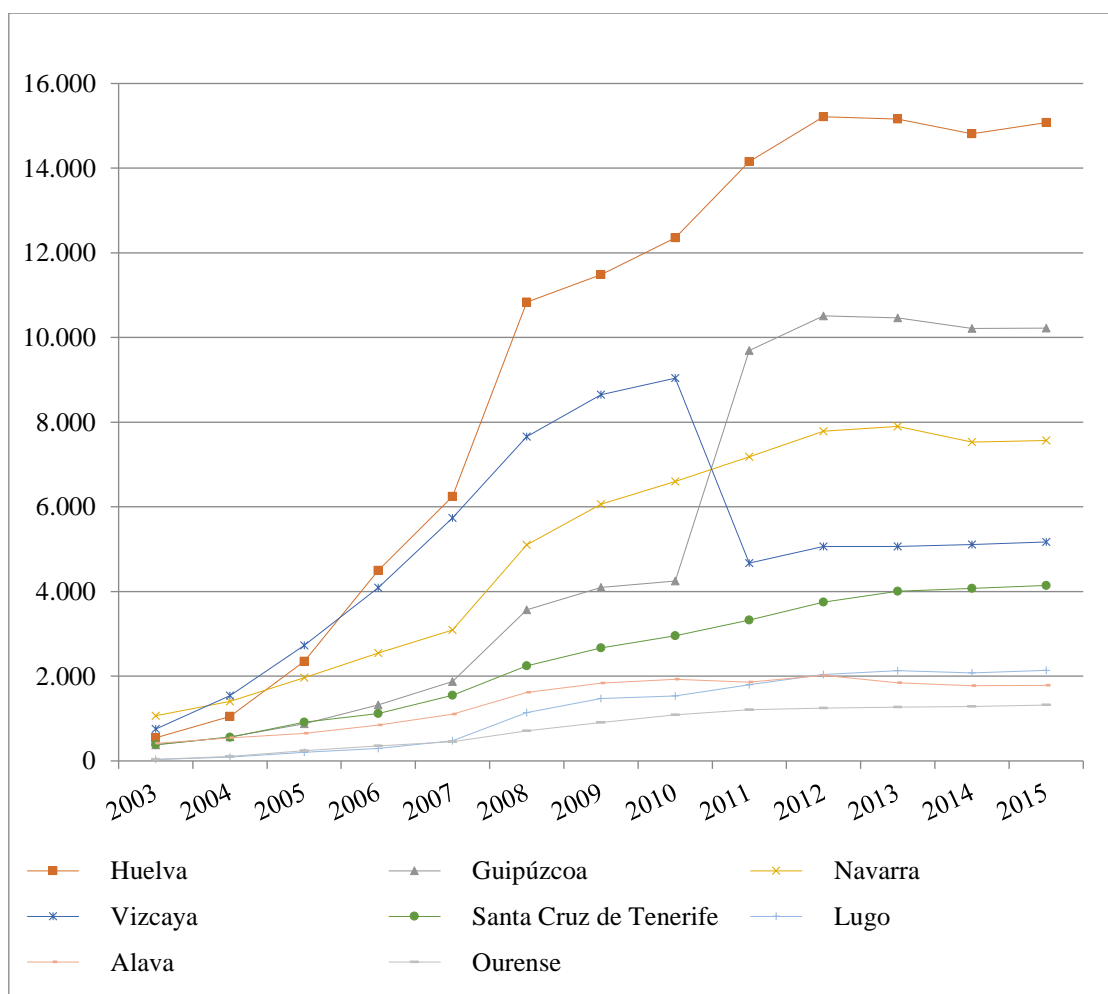

Figura 48.

Provincii din Spania, în care a crescut numărul migranților români (2003-2015)

Sursa: www.ine.es, www.idescat.cat

Așa după cum a declarat și Președintele Generalității Cataloniei:

"Tendința de creștere a numărului de cetățeni români din Catalonia, care contrastează cu scăderea acestora din toată Spania dintre anii 2012 și 2015, se poate explica prin două motive. Primul este faptul că Catalonia a fost prima regiune a Spaniei în care a început ciclul actual al imigrației străine (la începutul anilor '90), iar acum suntem într-o fază mai matură de stabilizare în teritoriu, cu multe persoane care fac parte din a doua și chiar a treia generație - în anumite colective. Cauzele actuale de creștere nu sunt atât de mult legate de căutarea unui loc de muncă, ci mai degrabă de reîntregirea familiei. A doua cauză este că, Catalonia are în prezent, în ciuda crizei economice, una dintre cele mai mari rate de creștere economică de pe întreg teritoriul statului și, prin urmare, rămâne un teritoriu de atragere de noi forțe de muncă".

(Fragmente din interviul cu Președintele Generalității din Catalonia, Carles Puigdemont i Casamajó, realizat de autoare, în septembrie 2016).

Aceste afirmații sunt întărite de mărturiile unor migranți români pe care i-am interviuevat în diferite localități din Catalonia, în cursul anului 2016.

"Noi am ajuns în anul 2002 în Castellón, acolo soțul meu lucra în agricultură, iar eu făceam curățenie. Între timp, soțul meu și-a făcut carnetul de șoferi profesionist și a găsit de lucru la o firmă în Catalonia. Am fost nevoiți să plecăm în zona Barcelonei, să fim mai aproape de firma unde lucra soțul meu. Cu timpul am găsit și eu de lucru ca ospătăriță la un restaurant. Nu am de gând să mă mai întorc în România..." (Ana, 45 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, în 22 februarie 2016).

"Eu am ajuns prima dată în anul 2000 în Madrid, acolo am lucrat timp de 2 ani ca internă, unde aveam grijă de o persoană în vârstă, apoi l-am cunoscut pe soțul meu și am hotărât să plecăm împreună în Catalonia" (Claudia, 39 ani, Reus - fragmente din interviul realizat de autoare, în 18 februarie 2016).

3.4. Migrația circulară

"*Migrația circulară*" este aplicabilă în special pentru lucrătorii agricoli și alți români care lucrează în Spania doar câteva luni pe an (șoferii de camioane, dar și persoanele care îngrijesc persoanele în vârstă, cu mobilitate redusă sau cu dizabilități). De asemenea, Uniunea Europeană promovează migrația circulară prin intermediul acordurilor EURES, deoarece în momentul de față, în spațiul Uniunii Europene, românii au statut legal de circulație liberă și ședere.

Începând cu anul 2001, Spania a încheiat diferite acorduri bilaterale pentru a angaja forța de muncă în origine, iar începând cu anul 2004, colaborarea internațională a obținut a o nouă dimensiune care cuprinde prevenirea imigrației ilegale. Până în prezent, a semnat acorduri bilaterale în anul 2001 (Columbia, Ecuador, Maroc), 2002 (Republica Dominicană, România), 2003 (Bulgaria) și 2007 (Mauritania).

Deși, uneori, termenul de migrație circulatorie a fost asociat cu migrația de muncă, migrația temporară și migrația agricolă, literatura de specialitate internațională ajută să observăm diversitatea experiențelor de migrație (Gualda, 2012). În acest caz, "*migrația circulară*" este folosită de către migranții români în patru moduri distincte: migrația periodică, migrația sezonieră, migrația temporară concatenată din sectorul agricol și migrația cu contracte efectuate în origine.

Mass media, are o importanță deosebită, deoarece transmite o anumită imagine despre migranții români din alte țări. De exemplu, pentru desemnarea migranților români din Spania, presa românească introduce termenul de "căpșunar", folosit în sens restrâns pentru a se referi la persoanele plecate la cules de căpșuni în Spania (Pletea, 2012).

Deoarece Spania are o suprafață agricolă foarte extinsă, majoritatea migranților români care lucrează în sectorul agricol, sunt sezonieri. Cei mai mulți au decis să rămână în Spania, iar pentru a reduce impactul crizei, au adoptat diverse strategii, printre care și mobilitatea geografică, care este strâns legată de campaniile agricole (Viruela, 2014).

Migrația concatenată

În cadrul Uniunii Europene, după Franța, Spania ocupă locul doi din suprafața agricolă utilizată (fig.49). Majoritatea românilor care lucrează în agricultură sunt sezonieri, de aceea ei sunt nevoiți să se deplaseze în interiorul Spaniei pentru a putea avea un loc de muncă în tot timpul anului (fig.50).

	hectare
UE	172.485.050
FRANTA	27.476.930
SPANIA	24.892.520
GERMANIA	16.931.900
ANGLIA	16.130.490
POLONIA	15.477.190
ROMANIA	13.753.050
ITALIA	12.744.200
UNGARIA	4.228.580
IRLANDA	4.139.240

Figura 49. Suprafața agricolă utilizată în câteva state membre UE

Sursa: <http://countrymeters.info> (2014)

Migrația concatenată din interiorul Spaniei, se realizează astfel: în lunile decembrie-martie, migrații români lucrează la cules de portocale în provincia Valencia și la cules de măslina în provincia Andaluzia. În perioada martie-iunie se lucrează la culesul căpșunilor în regiunea Huelva. Din lunile iunie-septembrie, românii se îndreaptă spre regiunea Aragon, unde se pot culege cireșele, sau spre Castilla la Mancha, la "sandia" [pepeni roșii] și "melon" [pepenii galbeni]. Toamna este rezervată pentru culesul viței de vie din zona Castilla la Mancha. Din declarațiile românilor care lucrează ca sezonieri, se conturează faptul că, înainte de criză, spaniolii nu doreau să lucreze în acest sector, tocmai de aceea el a fost ocupat, între alții, de migrații români.

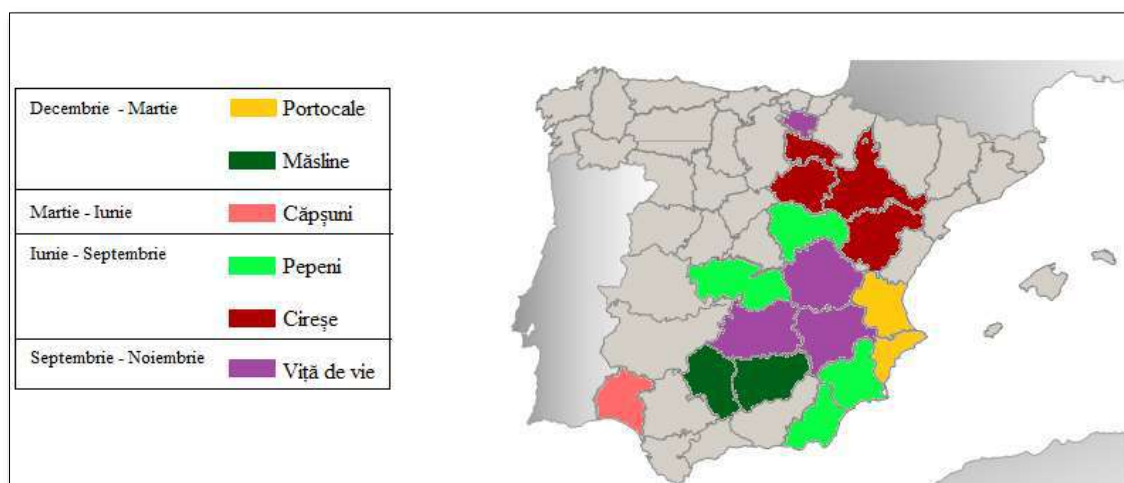

Figura 50. Circulația românilor sezonieri care lucrează în agricultura spaniolă

Sursa: *Interviurile realizate cu migrații români.*

"Am venit prima dată în anul 2002. De atunci, lucrez [anual] aproximativ 6 luni, la căpșuni. Începem în luna octombrie - noiembrie la plantat ..." (Alina, 34 ani, Huelva - fragmente din interviul realizat de autoare, în 25 aprilie 2016).

"Sunt în Spania din anul 2004. Lucrez acum la portocale, aici în zonă, dar din martie plec în Huelva la căpșuni..." (Ion, 37 ani, Castellon - fragmente din interviul realizat de autoare, în 2 februarie 2016).

Persoanele interesate de munca în agricultură au informații detaliate referitoare la locul unde se va desfășura următoarea campanie agricolă și durata locului de muncă. Aceste informații fie le obțin de la familiari, prieteni, cunoștințe sau alți migranți de alte naționalități, fie le cunosc din experiențele anterioare (Viruela, 2014).

"Am ajuns aici în anul 2005, de atunci mă plimb prin toată Spania. Lucrez doar în agricultură, la portocale, căpșuni, pepeni, struguri, mășline... Majoritatea spaniolilor nu doresc să lucreze pe câmp, mai ales vara când este foarte cald, dar noi românii acceptăm să lucrăm, numai de lucru să fie..." (Vasile, 44 ani, Vilanova i la Geltrú - fragmente din interviul realizat de autoare, în 13 mai 2015).

Migrația periodică

În strategiile de mobilitate, se evidențiază și varianta cu perioade alternative de ședere în Spania și în țara de origine, având în vedere dificultățile întâmpinate pentru a face față unei migrații de revenire definitive: "un mod de călătorie pe care românii l-au practicat ani de zile și care, odată cu criza, s-a intensificat" (Viruela, 2013).

"Soția mea lucrează în ture de șase luni cu sora ei: din luna ianuarie până în luna iunie merge soția mea în Spania, iar din luna iulie până în decembrie merge cumnata mea. Au grijă de o persoană în vârstă..." (Nelu, 43 ani, Cîsnădie - fragmente din interviul realizat de autoare, în 22 august 2015).

Astfel se pot evidenția acordurile pe care le au unele firme cu lucrătorii români cărora nu le pot oferi un loc de muncă tot timpul anului calendaristic.

"Eu am lucrat la o fabrică de confecții metalice. Din cauza crizei, nu mai au de muncă pentru mine tot timpul anului. Să nu pierd șomajul, am ajuns la o înțelegere cu șeful, merg doar 3-6 luni în fiecare an..." (Claudiu, 38 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 18 august 2015).

De asemenea, această migrare include și contractele de muncă (efectuate în România) ale șoferilor profesioniști de camioane, care efectuează transporturi de marfă europene; aceștia sunt angajați în origine, deși lucrează în Spania o perioadă de 6-12 săptămâni, apoi se întorc în România 1-2 săptămâni.

"Am lucrat ca șofer la o firmă din Spania, dar firma s-a mutat în România și au înmatriculat toate camioanele în România. Acum fac contracte doar în România. Sunt mai multe firme care au adoptat această strategie, nu știu de ce...așa că am fost nevoit să accept contractul aici în România. Salariul este mult mai mic, dar important este că am de lucru..." (Marian, 32 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 7 august 2015).

Migrația cu contracte efectuate în origine

Contractele de migrare sezonieră (contracte prestabilite) au început să se practice începând cu anul 2002, când au fost oferite de EURES sau AJOFM (Agenția județeană pentru ocuparea forței de muncă). În anul 2002, când au fost intermediare primele contracte de acest gen, se căutau persoane care aveau experiență în munca agricolă. Zonele în care a fost o cerere de mână de lucru au fost în provincia Huelva (la culesul căpșunilor, tab.16) și în provincia Zaragoza (la culesul cireșelor). În anii ce au urmat, s-a mai cerut mână de lucru și în provinciile Huesca (în agricultură), Valencia (la culesul citricelor), Lerida (fructe), Rioja (ciuperci), Roquetas și Almeria (sere). În alte regiuni, precum Murcia, românii s-au reprofilat în activități legate de turism, iar în Castellon, femeile sunt recunoscute ca bune îngrijitoare ale persoanelor în vârstă și curățenia la domiciliu (Viruela 2002a). În unele dintre aceste provincii, românii au început să înlocuiască alți lucrători de alte naționalități, ceea ce a creat rivalități și conflicte.

Tabel 16. Lucrători din Huelva, cu contracte în origine, în perioada 2002-2006

Anul	Polonia	România	Maroc	Bulgaria	TOTAL
2002	4.954	970	336	-	6.409
2003	7.525	4.178	95	-	12.000
2004	5.488	9.030	359	393	21.000
2005	7.361	13.186	294	604	21.591
2006	9.796	19.153	2.330	941	32.254

Sursa: Viruela, 2006.

Până în anul 2001, în Huelva, la culesul căpșunilor, a fost mai mare prezența femeilor marocane (Gualda, 2004), decât alte naționalități. Românii din Huelva, au început să se remarce în anul 2001, când prima femeie de origine română, a ajutat primii români să ajungă să lucreze la culesul căpșunilor.

"La început, spaniolii erau sceptici cu privire la români. A fost destul de greu să-i conving să folosească mâna de lucru a românilor, mai ales că majoritatea dintre aceștia nu aveau drept de muncă. Dar în acea perioadă, dacă o firmă îți făcea o ofertă de muncă înregistrată la ministerul muncii din Spania, cu acea ofertă puteai merge la ambasada din București, unde ți se oferea o viză de lucru. Am reușit să conving câteva firme, să facă aceste tipuri de oferte de muncă și aproximativ 100 de români au beneficiat de acest ajutor, chiar dacă în perioada culesului au lucrat fără permis de muncă. Îmi aduc aminte că pe vremea aceea se lucra de la ora 7 la ora 14, iar salariul era de 4.500 pesetas (aprox. 27 euro)". (Adina, 40 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 25 august 2016).

Tabel 17. Migranți rezidenți în Huelva între anii 1993-2003

Anul	Polonia	România	Bulgaria	Maroc
1993	6	1	3	179
1994	5	2	-	537
1995	9	2	1	621
1996	6	2	1	747
1997	11	5	4	871
1998	9	9	8	1.116
1999	12	8	6	1.388
2000	10	20	8	2.102
2001	11	124	37	2.129
2002	10	52	17	2.313
2003	23	143	40	2.924

Sursa: Gualda, 2004

Într-adevăr, după cum se observă (tab.17), în anul 2001, numărul migranților români din Huelva a crescut față de anul 2002, cu 104 persoane. Începând cu anul 2002, când s-a semnat acordul dintre România și Spania cu privire la circulația românilor sezonieri, prezența muncitorilor români a fost în continuă creștere în domeniul agriculturii. "Este evident faptul că recrutarea în origine este un instrument care, practic, încearcă să atingă obiectivul principal al antreprenorilor agricoli pentru a asigura recolectarea la timp și a nu rămâne fără forță de muncă în momente-cheie. Cu toate acestea, în ultimii ani, angajarea în origine s-a concentrat spre persoanele de sex feminin..." (Gualda, 2012).

"Am venit pentru prima dată în Huelva în anul 2002, pentru a culege căpșuni. Contractul a fost prelucrat în România, manipulat în activitatea agenției în România înainte de a veni în Spania. Prefer să vin aici în fiecare an, timp de 3 luni, iar cu banii ce-i câștig aici, pot să-mi asigur traiul de zi cu zi în România, timp de un an. Aici avem asigurate locuințele pe tot timpul culesului... Din satul meu mai sunt câteva femei care vin ..." (Cristina, 35 ani, Huelva - fragmente din interviul realizat de autoare, în 25 aprilie 2016) (foto.1).

"Am venit în 2004 în Huesca, la muncă în agricultură, cu contract din România. Uite că încă sunt aici și lucrez la același patron..." (Adrian, 42 ani, Huesca - fragmente din interviul realizat de autoare, în 28 aprilie 2016).

Foto 1. Solarii de căpșuni din Huelva (2016)

Sursa: Album personal

Migrația sezonieră

Mulți dintre românii care lucrează în agricultură, în serele din sudul Spaniei (foto.2), practică o migrație sezonieră. Spre exemplu, migranții români care locuiesc în Roquetas de Mar (un oraș aflat la litoralul Mării Mediteraneene din provincia Almeria, care are peste 40% migranți), au declarat că locuiesc în Spania doar în perioada când este de muncă (la cules de roșii, ardei și dovlecei), în rest se întorc în România, așa nu sunt nevoiți să plătească o chirie pentru tot timpul anului. Majoritatea migranților din Roquetas de Mar, provin din județul Bistrița-Năsăud și au ajuns în această zonă în perioada 2002-2005, cu un contract de muncă în origine. Aici, în anul 2015 existau 11. 723 migranți români cu permis de rezidență. Acest oraș, este de asemenea, un centru turistic important, iar în perioada de vară mulți români lucrează în domeniul turistic (restaurante și hoteluri).

"Plasticultura" se referă la utilizarea materialelor plastice în aplicațiile agricole. Acest lucru este vizibil mai ales în câmpiile și văile din provincia Almeria, unde aproximativ 20.000 de hectare sunt acoperite de aceste structuri de seră. Este, de asemenea, cunoscut sub numele de "El Mar de Plástico" [Marea de plastic].

"Părinții mei au venit prin 2002-2003 și au lucrat câțiva ani la sere. Acum ei s-au întors în România. Primesc o mică pensie de aici. M-au adus și pe mine din 2008, acum eu lucrez aici la un restaurant, am contract fix. Îmi place foarte mult aici și nu am de gând să mă întorc în România..."

Adriana, 28 ani, Roquetas de Mar - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 martie 2016).

"Prima dată am venit în Roquetas cu un contract din România, în anul 2003. Apoi în 2004 a venit și soțul și băiatul. Băiatul s-a căsătorit cu o spanioloaică în Almeria. Noi avem o căsuță în Bistrița. Soțul meu e în pensie de boală. Peste 2 ani fac 55 de ani și o să plec definitiv în România, deoarece am voie să cer aici un fel de pensie...și așa vin doar în perioada culesului de legume ...O să îmi fie greu, pentru că fiul meu și nepoțiii sunt aici, dar eu o am pe mama mea și pe soțul meu care au nevoie de mine." (Silvia, 53 ani, Roquetas de Mar - fragmente din interviul realizat de autoare, în 13 martie 2016).

Foto 2. " El Mar de Plástico " – solarii din Almeria

Sursa: Taringa, 2016

3.5. Migrația permanentă (stabilă)

"*Migrația permanentă*" (stabilă), se referă la românii migranți care încă se află pe teritoriul Spaniei și nu au de gând să se întoarcă în România în următorii ani. Din interviurile realizate, s-a conturat faptul că majoritatea sunt acei migranți români care au sosit pe teritoriul spaniol înainte de anul 2008. Pentru acești migranți, perspectivele de a părăsi Spania sunt foarte mici, decizia se ia în cadrul familiei (majoritatea familiilor au copii minori), sunt bine integrați, se consideră asimilați în societatea spaniolă și nu regretă că nu s-au întors în România.

"Dintre toți imigranții, ecuadorienii, românii și marocanii au înregistrat cele mai înalte cifre în ceea ce privește șomajul" (Lopez, 2009). Pentru a face față acestei probleme, majoritatea sunt nevoiți să se descurce cu venitul adus de soție, să caute alte oportunități de muncă în alte regiuni ale Spaniei, să caute o altă țară de destinație sau să se întoarcă în România (Bucur, 2011).

Din analiza chestionarelor și interviurilor, s-a conturat faptul că motivele (fig.51) principale care i-au determinat să migreze au fost: realizarea unui trai mai bun (28%), obținerea de locuri de muncă mai bine plătite (25%), un viitor pentru copii (12%) și lipsa locurilor de muncă (7%).

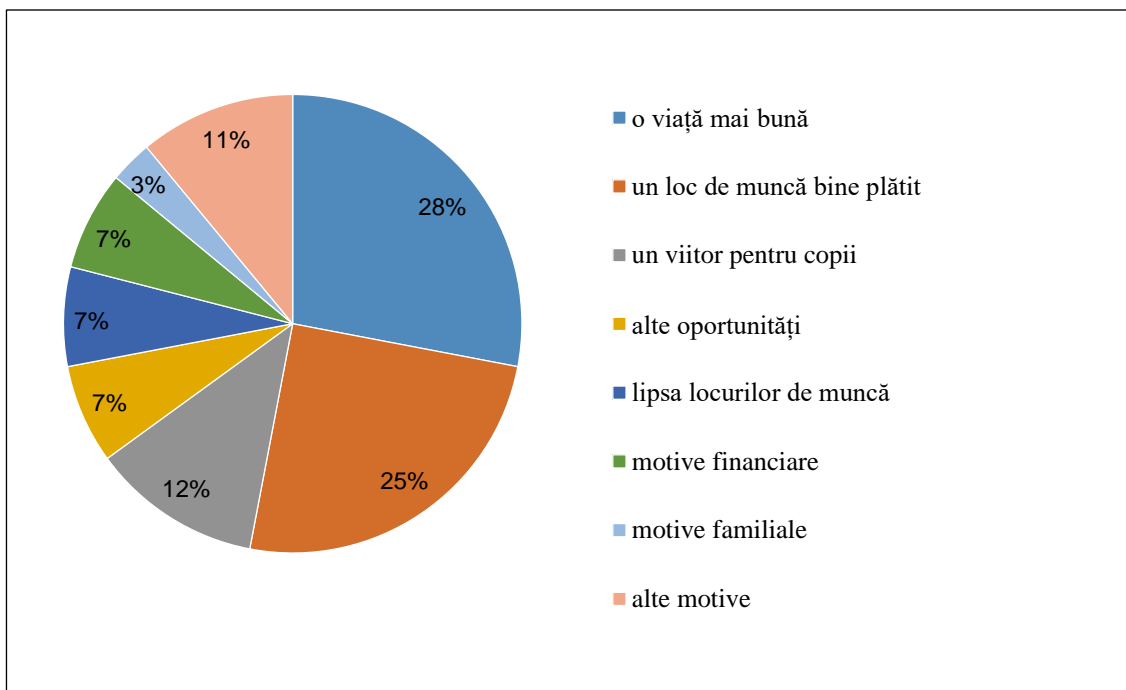

Figura 51. Motivele care i-au determinat pe români să migreze spre Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Înainte de plecarea din România (fig.52), 94% aveau un nivel de studii mediu, iar 5% aveau studii universitare. Mulți dintre ei (68%) erau căsătoriți și aveau copii (66%), ceea ce demonstrează caracterul familial al migrației (Sandu, 2010), 81% au răspuns că aveau un loc de muncă prost plătit și 58% proveneau dintr-o zonă rurală. Din numărul total de respondenți, 92% nu aveau o experiență anterioară de migrație, iar 89% se gândeau să se întoarcă în țară cu ceva economii. Locuința în care locuiau în România era proprietate personală (53%) sau a părinților (38%).

"Eu am venit în anul 1998. Eram studentă în anul III, dar am hotărât să plec din România, deoarece credeam că nu o să realizez nimic. Acum îmi pare rău că nu am terminat facultatea. Poate acum aveam un loc de muncă mai bun..." (Emilia, 40 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

"Am venit în Spania în 1999. Eram căsătorită și aveam 2 copii. În România doar soțul meu lucra și nu ne ajungeau banii să plătim chiria, utilitățile, lucrurile necesare la copii și mâncarea. Soțul meu a rămas în România cu ambii copii. Doar după 2 ani am reușit să-i aduc și pe ei..." (Lenuța, 42 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

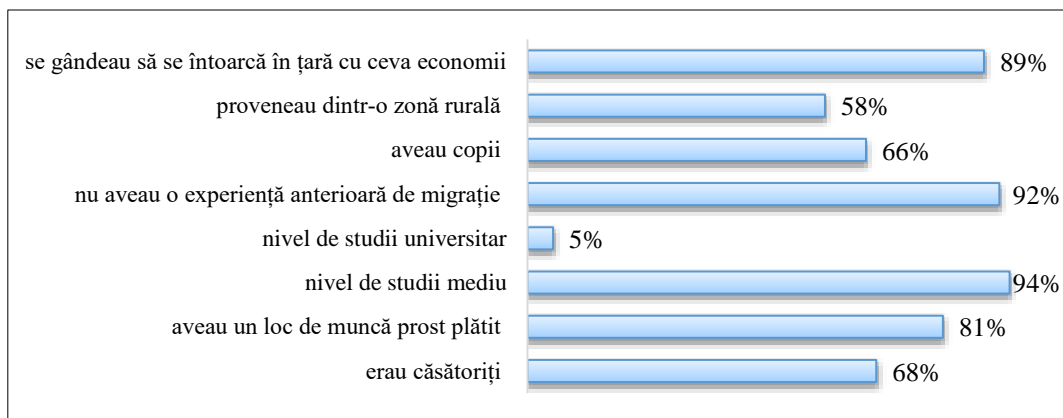

Figura 52. Situația românilor înainte de plecarea din România spre Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migrații români (2016)

În legătură cu datele legate de experiența trăită în Spania, motivele care au influențat alegerea provinciei unde locuiesc (fig.53) în Spania au fost: prezența prietenilor (34%) familiei (22%) și regruparea familială (9%). Se relevă astfel, o dată în plus, rolul rețelelor de socializare și al relațiilor de rudenie în propagarea fenomenului migrației internaționale a românilor (Viruela 2004). Prin urmare destinația nu este aleasă geografic, ci pe baza rețelelor. Doar după o perioadă de integrare, migrantul poate să își aleagă locul unde dorește să locuiască permanent. Locația este mai puțin importantă, structura de oportunități și posibilitățile de integrare sunt primordiale (Ciobanu, 2017).

"Sora mea era deja în Barcelona, așa că am avut unde să merg. Avea deja pregătit un loc de muncă pentru mine. Am lucrat în casa unei familii foarte bogate și mă tratau foarte bine. În fiecare sâmbătă și duminică mergeam cu ei să mâncăm la restaurant, iar în vacanțe mă luau cu ei. Mergem de 3 ori pe an în vacanțe, întotdeauna în alte locuri. Eram foarte fericită că am găsit o familie așa de cumsecade..." (Emilia, 40 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

"Aveam o prietenă în Barcelona, care mi-a spus că mă va ajuta să găsesc ceva de lucru dacă ajung în Spania. Dar în primele 3 luni a fost foarte greu, pentru că am ajuns în perioada de vară și nu găseam nimic de lucru. Am început lucrul doar din luna octombrie. În primul an am lucrat ca internă, deci am locuit la familia unde aveam de grijă de copii. Dar copiii erau foarte răi, pe deasupra mai aveam și animale de companie de care tot eu trebuia să am grijă..." (Lenuța, 42 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

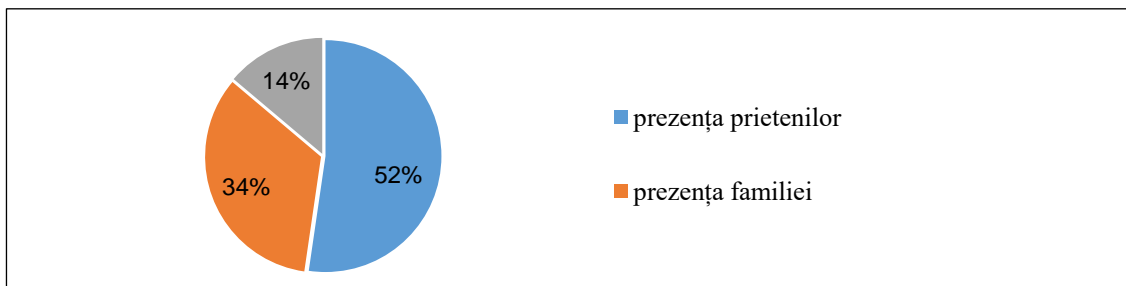

Figura 53.

Motivele care au influențat alegerea provinciei unde locuiesc românii în Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Dificultățile întâlnite (fig.54) în Spania au fost: limba (46%), obținerea permisului de rezidență (31%) și găsirea unui loc de muncă (13%). La început, cei mai mulți s-au stabilit în zonă urbană (68%) deoarece aveau rude (46%) sau prieteni (42%) stabiliți în zona respectivă, care i-au ajutat să-și găsească și primul loc de muncă, ceea ce conferă locului de sosire o minimă siguranță în fața unui loc necunoscut (Viruela 2001).

"La familia unde am lucrat, la început vorbeam în engleză, pentru că nu cunoșteam limba spaniolă. Dar au fost foarte cumsecade și m-au înscris la cursuri de limbă spaniolă. Cu ei am învățat să gătesc mâncare tipică din Spania: gazpacho, paella, tortilla... O să le fiu recunoscătoare toată viața pentru ceea ce au făcut pentru mine" (Emilia, 40 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

"Nu cunoșteam limba spaniolă și la început mi-a fost foarte greu să mă înțeleg cu familia la care lucram. Ei mâncau feluri de mâncare pe care eu nu le puteam înghiți. Doar după 6 luni am început să fiu înțeleasă și să le mai spun și eu ce mă durea. Am reușit să suport să stau la ei un an, deoarece aveam nevoie de o ofertă de muncă pentru a iniția actele de rezidență. Am slăbit în primul an 20 Kg. Îmi era dor de copiii mei, de soțul meu. Aveam, momente când mă gândeam să renunț și să mă întorc în România cu buzunarele goale...A fost foarte greu în primul an... Mă mir că am rezistat atât..." (Lenuța, 42 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

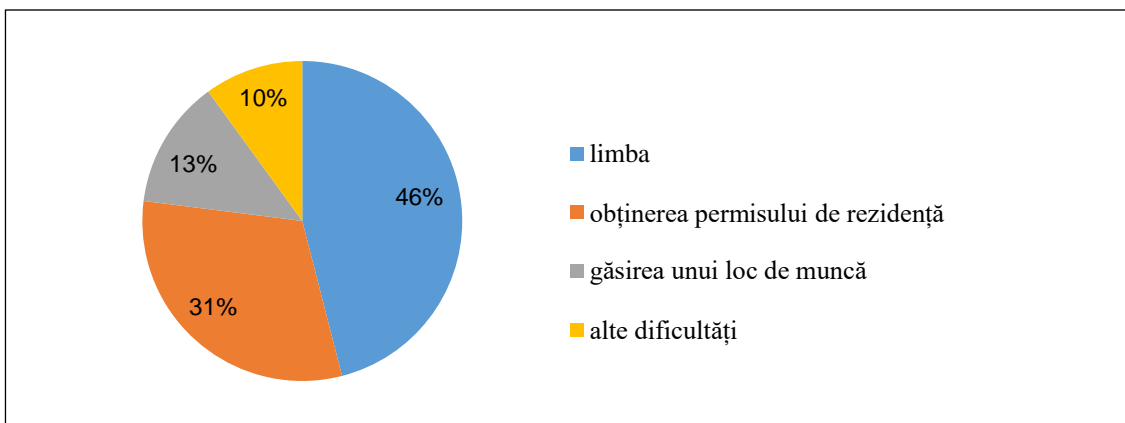

Figura 54. Dificultățile întâlnite de români la sosirea în Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Marea majoritate a respondenților au o durată medie de migrație în Spania de 13 ani (fig.55), deoarece 95% din migranții permanenți au ajuns în Spania înainte de anul 2008 (33% au ajuns între anii 1998-2001, 45% au ajuns între anii 2002-2005 și 17% au ajuns între anii 2006-2008). În această lungă perioadă, migranții români au ajuns să se integreze în societatea gazdă, fapt care i-a ajutat să dezvolte strategii de supraviețuire (Viruela 2014) în perioada de criză și să își consolideze atașamentul față de Spania și de comunitățile locale.

"Acum lucrez ca bucătăreasă la un restaurant. Toate rețetele ce le-am învățat la familia la care am lucrat, le fac aici. Toți spun că mâncarea este delicioasă..." (Emilia, 40 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 14 august 2016).

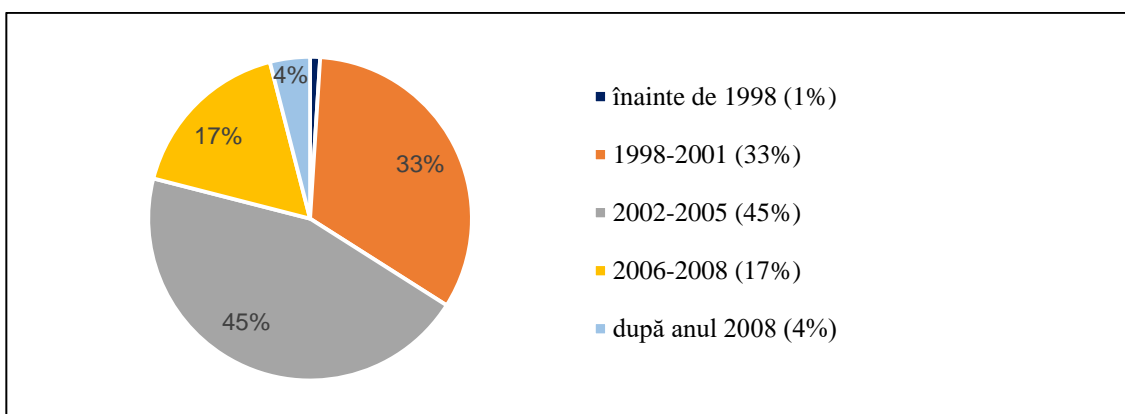

Figura 55. Perioada în care au ajuns românii în Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Chiar dacă mulți autori prevedeau o întoarcere masivă a românilor din Spania (exemplu: Sandu, 2008) ne aflăm în anul 2016, iar acest lucru încă nu s-a întâmplat. În anul 2008, la început de criză, aproape 71% dintre români din regiunea Madrid declarau că ar dori să revină în țară și doar 47% declarau că ar dori să revină în țară în următorii cinci ani, iar cei decizi să se întoarcă în țară în următorii cinci ani au reprezentat aproximativ 30% din toți migranții intervievați. În momentul de față (datele statistice din anul 2016, față de numărul maxim de rezidenți atins în anul 2012) se confirmă faptul că doar 20% dintre români au plecat din Spania, fie în alte țări, fie s-au reîntors în România. Majoritatea românilor migranți din Spania nu se gândesc să se întoarcă definitiv în România, iar criza economică, resimțită mai ales în domeniul construcțiilor, a avut consecințe negative îndeosebi pentru muncitorii români.

În momentul de față, 67% se află în zonă urbană, iar referitor la contractul de muncă (fig.56): 52% dintre respondenți au contract de normă întreagă și 18% au contract de jumătate de normă. Din numărul total de respondenți (fig.57), 22% lucrează în agricultură, 20% în curățenie, 13% în construcții, 8% în restaurante, hoteluri sau comerț, 6% în fabrică, 4% ca șoferi pe TIR și doar 2% lucrează pe cont propriu. Pentru majoritatea, locuința actuală este închiriată (69%) sau cu ipotecă (28%). În schimb, 57% au declarat că au investit economiile în România (cumpărarea sau renovarea unei locuințe) și doar 16% au investit în Spania. Acest comportament relevă atașamentul față lor de țara mamă, respectiv speranța că se vor întoarce cândva în locurile de origine.

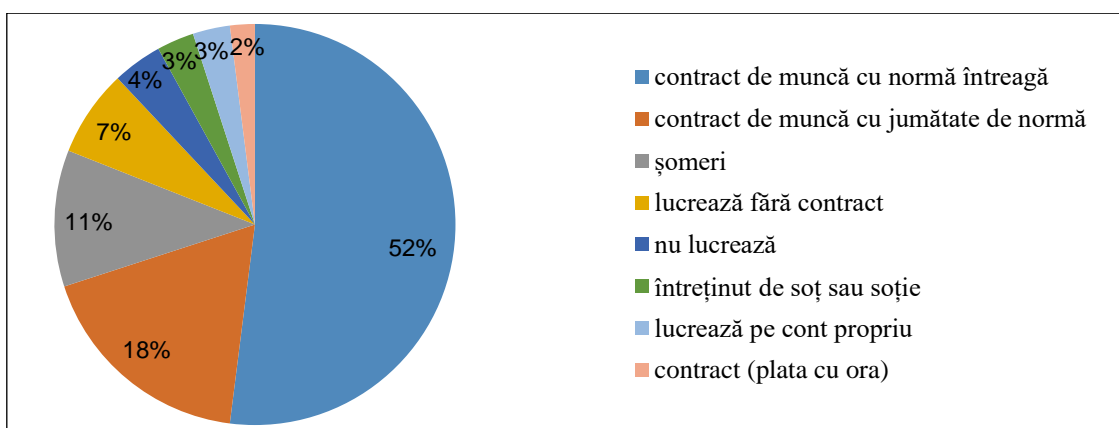

Figura 56. Situația locului de muncă în martie 2016
Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Emigranților români aflați pe teritoriul Spaniei le-ar plăcea să se întoarcă în România, dar nu știu când (49%) sau nu sunt hotărâți dacă să se mai întoarcă sau nu (23%), alții preferă să se întoarcă în momentul pensionării (8%).

"În vara anului 2014 am plecat în România cu gândul de a rămâne definitiv. Avem un băiețel de 8 ani, născut în Spania. După 3 zile, fiul meu a început să plângă și ne ruga să ne întoarcem acasă...am fost nevoiți în 2 săptămâni să revenim în Spania" (Corina și Teodor, 39 și 41 ani, Barcelona - fragmente din interviul realizat de autoare, în 7 mai 2016).

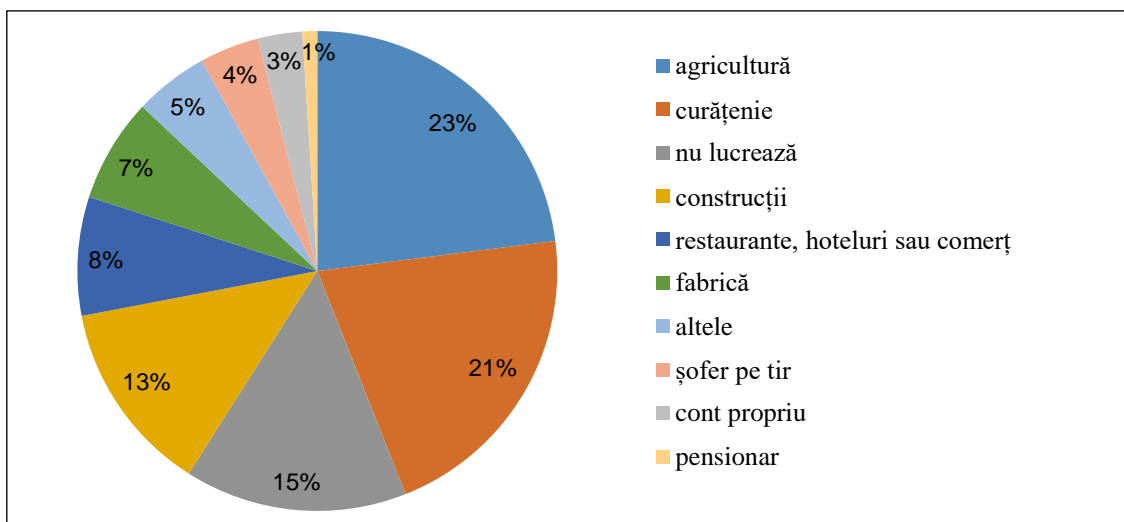

Figura 57. Domenii de activitate a românilor (martie 2016)

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Referitor la criză (fig.58), 55% au declarat ca criza nu i-a afectat, pe 10% i-a afectat într-o formă sau alta, 20% au rămas fără loc de muncă, iar la 15% li s-a diminuat salariul. Pentru a face față crizei, unii au căutat alte locuri de muncă (19%), alții au primit ajutor de șomaj (22%) sau au acceptat orice loc de muncă, chiar dacă era rău plătit (15%). Respondenții au spus că nu s-au întors în România deoarece (fig.59): erau convinși că în Spania era mai bine (Viruela 2008a) decât în Romania (53%), era dificil să înceapă din nou (13%), aveau de plătit o ipotecă (10%) sau de dragul copiilor care erau deja integrați în Spania (13%).

Un rol important în stabilizarea migranților români și al procesului de integrare locală este reprezentat mai ales de căsătoriile mixte:

"Eu am venit singur, în anul 2002. Eram foarte tânăr și nu eram căsătorit. În primii patru ani am lucrat în construcții, apoi mi-am făcut o firmă și am început să iau diferite lucrări de renovări. După 3 ani, am cunoscut o femeie de naționalitate spaniolă, ne-am căsătorit și acum avem un fiu de 3 ani. Eu nu mai am de gând să mă întorc în România..." (Gabriel, 34 ani, Manresa - fragmente din interviul realizat de autoare, în 2 mai 2016).

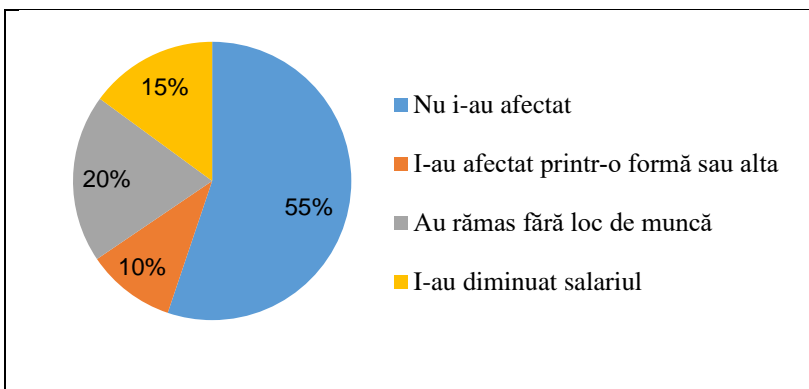

Figura 58.
Cum i-a afectat criza pe imigranții români din Spania

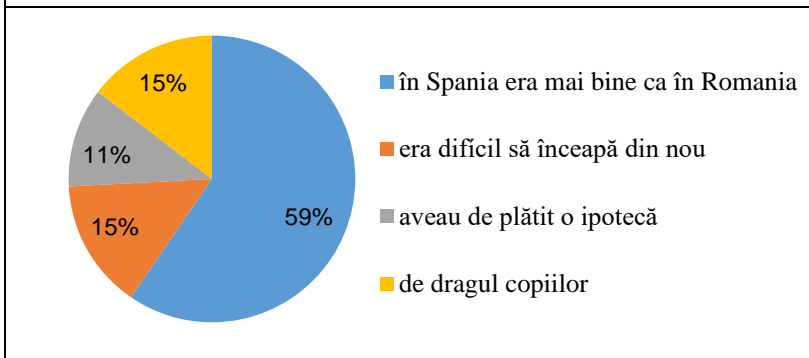

Figura 59.
De ce nu s-au întors în România

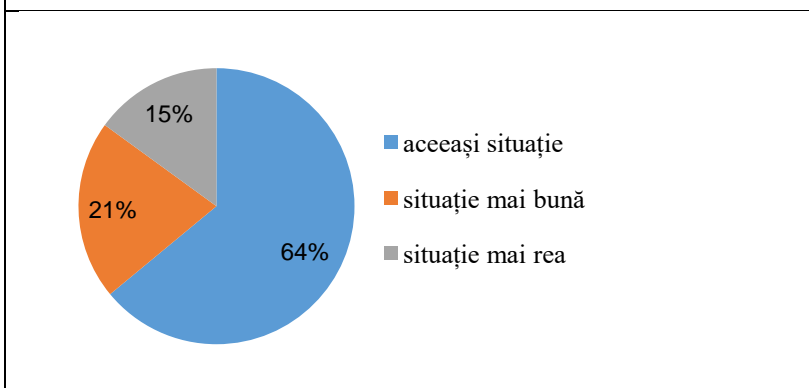

Figura 60.
Situația actuală a imigranților români din Spania

Sursa: Chestionarele realizate cu migranții români (2016)

Pentru majoritatea respondenților (98%), migrația în Spania este un avantaj, iar aceștia sunt convingși că în Spania se trăiește mai bine decât în România (44%). Referitor la situația în care se află în momentul actual (fig. 60), față de anul 2007-2008, 64% au declarat ca se află în aceeași situație, 21% că sunt într-o situație mai bună și doar 15% se găsesc într-o situație mai rea.

Dintre toți respondenții, 53% au răspuns că au participat la vot, la alegerile prezidențiale din România, din anul 2014. Astfel "noua diasporă, formată preponderent din cei care au plecat la lucru în străinătate după 1990, a dat un semnal foarte clar că vrea și poate să joace un rol activ în dezvoltarea de acasă, nu numai economic ci și instituțional-politic" (Sandu 2014).

3.6. Migrația multiplă. Noua orientare a migranților români în Spania.

Pe lângă tipurile de migrație specifice pe care le-am identificat pentru migrația românilor din Spania (fig.61): migrația de întoarcere, migrația dublă (remigrația), migrația permanentă (stabilă), migrația internă și migrația circulară (migrația temporară, migrația temporară gestionată reglementată, migrația concatenată, migrația periodică și migrația sezonieră), am identificat o nouă formă de migrație, o nouă orientare. A migranților români: migrația multiplă.

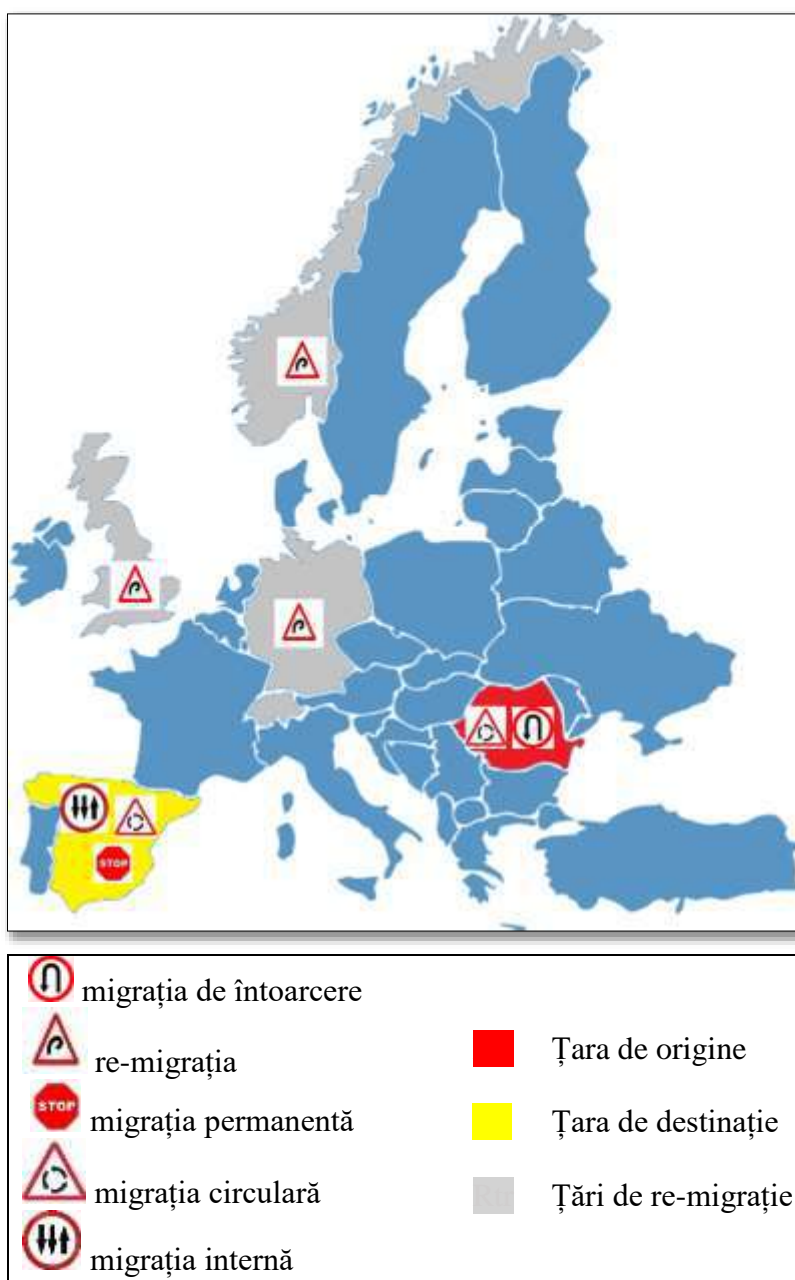

Figura 61. Localizarea tipurilor de migrație specifice ale migranților români din Spania

Tendința din ultimii ani este migrația românilor înspre țările anglo-saxone, germanice și scandinave, îndeosebi Germania și Anglia. Studiile realizate în timpul crizei economice, privind intenția de revenire în România a migranților români din Spania, ne-au arătat că majoritatea românilor doresc să se întoarcă. Acum situația este mult mai diversă, deoarece oportunitățile pe care le oferă România sunt minime, repatriatului nu i se oferă nici un sprijin, salariul este încă foarte scăzut în comparație cu alte țări ale Uniunii Europene, prin urmare, toate acestea au schimbat orientarea diasporei românești.

La începutul cercetării, am intervievat migranți români care s-au reîntors în România după o perioadă petrecută în altă țară (Spania, Italia, Grecia), dar și migranți care au plecat din Spania spre alte țări (Germania, Anglia, Norvegia, Elveția). Aceste persoane păreau fericite că au plecat din Spania și au scăpat de criză. În tot timpul cercetării, am menținut legătura cu toate persoanele pe care le-am intervievat, dar, în ultimul an, am observat multe schimbări în atitudinea și gândirea acestor persoane. Multe dintre persoanele care s-au întors în România, sau au re-emigrat spre alte țări, acum se întorc din nou în Spania și au menționat faptul că în România se simțeau străini.

"Eu am lucrat ca șofer la o firmă din Spania, dar firma s-a mutat în România și au înmatriculat toate camioanele în România. Acum fac contracte doar în România. Sunt mai multe firme care au adoptat această strategie, nu știu de ce...așa că am fost nevoit să accept un contract aici în România. Salariul este mult mai mic, dar important este că am de lucru și sunt mai aproape de ai mei..." a declarat un bărbat de 38 ani din Sibiu în anul 2015. În luna iulie 2017 am reluat legătura cu acest bărbat și atunci mi-a relatat:

"M-am săturat de România, m-am reîntors în Spania de 2 săptămâni, mi-am găsit de lucru ca șofer pe comunitate la o firmă din Valencia, în maxim o lună o să vină și soția cu copiii... nici nu mai vreau să aud de România... degeaba mi-am făcut o casă mare și frumoasă dacă nu eram fericit...mă simt în Spania mai bine ca acasă..."

"M-am întors în România să fac ceva cu banii câștigați în Spania, am renovat casa părinților, dar aici în România totul este mai scump ca în Spania și banii se cheltuiesc atât de repede...", a declarat un bărbat de 48 ani din Sibiu în anul 2015. La începutul anului 2017 s-a reîntors în Spania, a găsit de lucru și este fericit că s-a reîntors "acasă".

" Am cumpărat un apartament în Spania, soțul meu lucra în construcții și după instalarea crizei nu am mai putut plăti ipoteca, am fost nevoiți să ne întoarcem în România în 2010. Eu am făcut o școală sanitară și am învățat limba germană. În momentul de față sunt singură aici în Germania și lucrez de un an la un azil de bătrâni ca asistentă. Soțul meu și cei doi copii încă se află în România. Sper cât de curând să fim iar împreună...", mi-a spus Miruna (39 ani) din Sibiu în anul 2015.

Pentru a analiza mai bine fenomenul migrației multiple, am folosit metoda poligonului de viață, pe care am aplicat-o mai multor persoane pe care le-am intervievat. De exemplu, prin această metodă (fig.62), se poate observa traiectoria unei femei din România, care s-a născut în Suceava, s-a căsătorit, a născut un fiu, iar în anul 2000 a plecat împreună cu soțul și fiul în Madrid. Acolo au locuit 5 ani, timp în care a mai născut un fiu. Apoi, în anul 2005 s-au mutat în sudul Spaniei, unde au achiziționat un apartament cu credit ipotecar. Datorită crizei, din cauză că soțul lucra în construcții, nu au mai putut face față cheltuielilor și au fost nevoiți ca în anul 2010 să se reîntoarcă în România, în Sibiu, deoarece părinții soțului locuiau acolo. Femeia a decis să studieze o nouă meserie și o nouă limbă, iar în anul 2015 a plecat singură în Germania. Între timp, a reușit să-și ducă familia în Germania, dar soțul nu a găsit nimic de lucru, iar cei doi fii nu s-au adaptat. Prin urmare, în martie 2017 s-au reîntors în Spania.

Figura 62. Poligonul de viață al unei familii de migranți români (2000-2017)

Elaborare cu Google Maps

În multe familii, membrii sunt răspândiți între diferite țări. Sandu (40 ani) are un frate în Portugalia, o soră în Germania, un alt frate în România și socrii în Columbia. Prin urmare, Sandu are informații detaliate despre aceste țări.

"Am revenit în România, deoarece vreau să-mi fac o firmă... Cred că aici o să mă descurc mai bine ca în alte țări...", mi-a spus Sandu în 2015. În vara anului 2016, am reluat legătura cu Sandu și a declarat *"Am pierdut o grămadă de bani, încercând să fac ceva prin alte țări. Tot mai bine este în Spania..."*.

Prin metoda poligonului de viață (fig.63), se poate observa traiectoria acestui bărbat, care s-a născut în Sibiu, a plecat în anul 2000 în Barcelona, unde era deja mama lui. Apoi pe internet a cunoscut o fată din Columbia și s-au căsătorit în anul 2004. Au avut împreună 3 copii, dar după criza instalată în Spania, în anul 2008, nu se mai descurcau și au încercat să lucreze în diferite țări. Prima dată (2010) au plecat din Spania în Columbia, la socrii, unde aveau de gând să facă o afacere. Deoarece acolo nu s-au descurcat, au plecat în Germania (2012), la sora lui; dar acolo au avut probleme mai ales cu învățarea limbii germane. Așa au ajuns să se întoarcă în România, unde erau hotărâți să rămână pentru totdeauna. Dar apoi au realizat că tot ce câștigau se cheltuia, deoarece totul era mult mai scump ca în Spania, prin urmare la sfârșitul anului 2015 s-au reîntors în Spania.

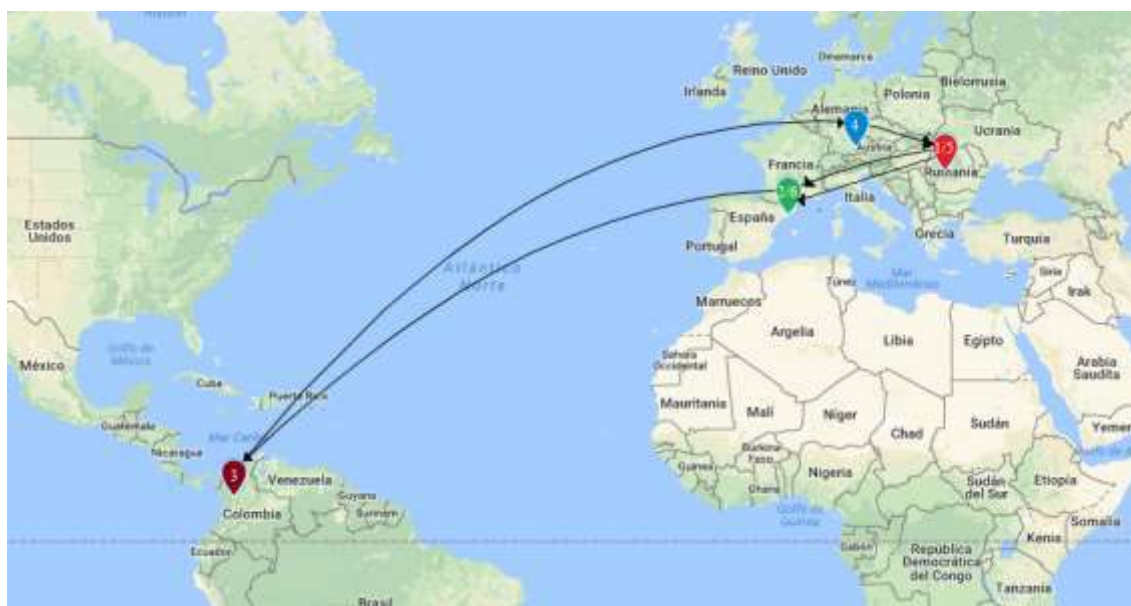

Figura 63. Poligonul de viață al unei familii mixte de migranți români-columbieni (2000-2017)

Elaborare cu Google Maps

Institutul Național de Statistică din Spania a realizat, în 2007, Studiul Național al Imigranților, unde au arătat că 10% dintre românii și bulgarii^V care se aflau în acel moment în Spania au locuit anterior în două sau mai multe țări. Prin urmare, după experiența primei migrații, migranții au curajul să migreze din nou. Dacă în noua țară nu este mulțumit, pleacă spre a treia destinație, migrantul devenind astfel un explorator, în funcție de oportunitățile care i se ivesc. Acest model poate definit ca fiind migrația multiplă (Ciobanu, 2015).

De asemenea, am întâlnit multe familii care s-au reîntors în Spania, dar, de obicei soțul rămânea la lucru într-o altă țară din UE (Germania, Franța, Belgia, Norvegia), în timp ce familia (mama împreună cu copiii) rămânea "în siguranță" în Spania. Această orientare arată caracterul tatălui de "protector" al familiei, care consideră că prosperitatea familiei este mai importantă decât distanța față de locul de muncă.

Deoarece aceste persoane, pe care deja le cunoșteam, nu reprezentau un număr destul de semnificativ pentru a putea valida această nouă orientare a trebuit să folosesc o nouă metodologie, și am încercat să cunosc și alte persoane prin intermediul grupurilor de Facebook (Români în Spania – Români în Germania – Români în Anglia – Români în Norvegia – Români în Elveția).

În grupul „*Români în Spania*”, există 92.400 membri (noiembrie 2017). Un exemplu foarte bun este o postare făcută de o membră a grupului (pe care am valorificat-o) care spunea așa:

"Am câteva întrebări pentru cei care v-ați mutat în România după 15-20 de ani, sunteți mulțumiți de schimbare, a fost o experiență pozitivă sau regretați că v-ați întors? Cum v-ați adaptat, ce obstacole ați întâmpinat, copiii voștri s-au integrat bine în colectivitate, ați reușit să vă faceți noi prieteni?"

(Membră grup "Români în Spania", 40 ani, decembrie 2016).

La această postare, în doar câteva ore au răspuns peste 150 de persoane. Dintre cele 158 de răspunsuri, în jur de 30% au afirmat că Spania este casa lor, 20% au răspuns că au fost în România și s-au reîntors, mulți alții (20%) recomandă să nu se întoarcă nimeni în România deoarece este foarte greu, 15% au declarat ca se află în România și speră să se întoarcă cât mai repede, alții (10%) au fost în alte țări din UE și s-au reîntors în Spania și doar 5% dintre cei care s-au reîntors în România, s-au adaptat și nu mai au de gând să părăsească Spania.

"Am venit anul trecut cu cel mai mare entuziasm în România... din păcate a durat câteva luni și rând pe rând s-au spulberat, ideile de afaceri au eșuat... acum iată-ne din nou cu casa în spate, căci pe 6 ianuarie mergem acasă, adică în Spania..."

(Membru grup "Români în Spania", 45 ani, decembrie 2016).

Unul dintre respondenți, care are o furgonetă, a scris următoarele:

"Încă o familie care se întoarce înapoi. Eu i-am mutat spre România, eu îi aduc înapoi în Spania. Și le-am zis doar să nu ia tot, că nu o să stea mult acolo. La toți le zic și mă uimesc cu avântul lor, cum îmi povestesc ei ca s-au săturat de străinătate și că vor să stea în țara lor, pe pământul lor, în curtea lor, cu vecinii lor... Nu mai încerc de multă vreme să-i conving că nu se mai adaptează la stilul de viață de-acolo. Pentru că ei oricum or să plece și oricum or să se întoarcă. Unii rezistă câteva luni, alții chiar și un an... cert este ca toți se întorc în străinătate lefteri și o iau de la capăt. România te face sărac. Nu că te-ai întoarce acolo bogat... dar îți consumă toate resursele..."

(Membru grup "Români în Spania", 42 ani, martie 2017).

Chiar dacă studiul se referă la situația din locul de plecare, după un timp, acest loc de plecare îl poate reprezenta și o altă țară, prin urmare, pentru românii care au remigrat din Spania spre alte țări de destinație, locul de plecare îl reprezintă Spania.

În grupul „*Români în Anglia*” în momentul de față (noiembrie 2017) există peste 43.000 membri. Doresc să menționez că, la data de 1 Aprilie, existau doar 18.000 membri, deci în doar 3 luni, numărul membrilor s-a dublat. În acest grup, am găsit familii care au re-emigrat din Spania spre Anglia, unii dintre ei s-au reîntors în Spania, iar alții aveau de gând să se întoarcă cât mai repede. Motivul pentru care multe familii și-au schimbat orientarea a fost mai ales problema legată de Brexit (ieșirea Marii Britanii din UE), deoarece pe mulți români îi poate afecta direct sau indirect acest lucru, dar și mediatizarea cazului Florin Barbu, românul căruia i-au fost luați copiii și dați unei familii de homosexuali din Anglia. Acest scandal de mari proporții a speriat multe familii, care au început să ia măsuri de siguranță pentru viitorul copiilor lor. Actualmente (iulie 2017) Florin nu și-a recuperat copiii.

O persoană care a re-emigrat din Spania în Anglia, a menționat:

"...nu mi-am găsit locul, nu m-am adaptat, nu mă regăsesc... câteodată îmi vine să merg pe jos până în Spania..."

(Membră grup "Români în Anglia", 38 ani, martie 2017).

În grupul „Români în Norvegia” în momentul de față există aproape 17.000 membri, între care se discută foarte mult despre problemele legate de cazul familiei Bodnariu, iar multe familii își fac planuri de reîntoarcere în Spania (în cazul celor ce au plecat din Spania), în România sau în alte țări, unde au siguranța că copiii vor crește în sânul familiei.

Drama acestei familii, ai cărei 5 copii au fost luați de către autoritățile norvegiene, a provocat multă indignare și proteste în Norvegia, România, Anglia și în multe alte locuri din lume. De asemenea, există și cazul altor familii, mai puțin mediatizate, cum ar fi cazul familiei Nan (au fost despărțiți de cei doi copii în luna octombrie a anului 2015, iar copiii au fost plasați într-o altă familie; după câțva timp, minorii au fost separați și plasați în două familii diferite), sau al familiei Rădulescu (au șapte copii, dar pe cinci dintre ei nu i-au mai văzut din anul 2012). La o întâlnire din cadrul unei biserici din Castellón, am asistat la o mărturie a unei familii care povestea cum au fugit să nu li se ia cei doi copii, deoarece, fără nici un motiv, în fața casei a apărut mașina de la Barnevernet (Serviciul de protecție a copilului din Norvegia).

O femeie care a fost în Norvegia și a revenit în Spania, a menționat:

"...dacă nu ai copii, Norvegia e țara perfectă...dacă ai copii te sfătuiesc să nu mergi niciodată acolo, sunt în stare să ți-i ia, fără nici un motiv, noi de frică ne-am reîntors în Spania, aici nu ne este frică că rămânem fără copiii noștri..." (Familie 39-41 ani, Castellon - fragmente din interviul cu Silvia și Marius, realizat de autoare, în 11 septembrie 2016).

În grupul „Români în Germania” în momentul de față există peste 130.000 membri. Mulți dintre cei care au ales să plece din Spania în Germania regretă acest lucru, iar o parte dintre ei s-au reîntors, datorită faptului că Germania este o considerată țară "rece", atât din punct de vedere afectiv cât și climatic.

Una dintre membrele grupului a menționat:

"...am ajuns să plâng din cauză că ne-am mutat din Spania în Germania. Contează foarte mult clima asupra psihicului. Sper să ne reîntoarcem cât mai repede..." (Membră grup "Români în Germania", 48 ani, februarie 2017).

În grupul „Români în Elveția” în momentul de față există peste 10.000 membri, iar majoritatea celor care au re-emigrat din Spania, își dau seama că și în Elveția, chiar dacă salariul este mult mai mare decât în Spania, la sfârșitul lunii se aleg tot cu cât se alegeau în Spania, adică cu aproape nimic. În consecință, la fel ca și în cazul celorlalte țări, mulți s-au reîntors în Spania și alții au de gând să se întoarcă cât mai repede. Un membru al acestui grup regretă că a pierdut timpul în Elveția și a specificat:

"Am o mare supărare interioară. Simțeam că plesnesc dacă nu spuneam tuturor cât de fericit sunt că mă întorc acasă în Spania, și cât de supărat sunt pe această prea lăudată țară Elveția care m-a făcut să pierd 2 ani din viață" (Membru grup "Români în Elveția", 37 ani, ianuarie 2017).

Noua orientare reprezintă reîntoarcerea românilor în Spania, unde se simt ca acasă și unde au petrecut cei mai mulți ani din viața lor. Prin urmare, majoritatea românilor care se reîntorc din România, o fac deoarece au epuizat toate resursele pe care le aveau, salariile sunt foarte mici, nu se pot readapta în țara de origine, iar copiii lor doresc să se reîntoarcă. Românii care doresc să se reîntoarcă în Spania din Anglia și Norvegia, o fac pentru a fi în siguranță cu copiii, pentru ei Spania este "ACASĂ", este o climă mai plăcută și este locul unde se simt în siguranță.

CONCLUZII PARTEA A DOUA

Analizând evoluția migrației din România în secolele XX și XXI, se poate observa că, odată cu trecerea timpului, acest proces s-a amplificat, ajungând ca în anul 2016 să existe peste 3,4 milioane de români în afara țării (ONU). Cu toate acestea, ar trebui să ținem cont că acest număr se referă doar la migrații legali, estimându-se că există mult mai mulți migrați români care locuiesc în întreaga lume, ceea ce poate echivala cu aproape un sfert din populația României.

De-a lungul timpului, strategiile folosite pentru a pleca din România au fost adaptate contextului vremii. În secolul al XX-lea, mulți români plecau pe jos sau cu căruța până la porturile unde se îmbarcau spre America. Apoi, în perioada regimului comunist, au fost folosite următoarele strategii: vânzarea etnicilor sași și evrei, migrația turistică și culturală, trecerea Dunării sau ascunderea în trenurile de marfă. După anii '90, strategiile au fost următoarele: cumpărarea vizei, cererea de azil politic, invitația, excursia, trecerea frauduloasă cu "călăuze", împrumutul de bani de la "cămătari", invitația, acte false, reîntregirea familiei. După anul 2002, când au fost eliminate vizele pentru intrarea în Spațiul Schengen, au existat doar două strategii: contractul de muncă sau libera circulație.

Motivațiile de emigrare (sociale, economice, politice) au fost variate, în funcție de perioada în care aceștia au plecat. Marea masă de migrații a plecat începând cu anii '90, motivul principal fiind cel economic. Motivațiile românilor de a emigra în perioada 2002-2006 au fost influențate de facilitatea intrării pe piața de muncă a unor țări din Uniunea Europeană (Italia, Spania), dar și de faptul că auzeau că se găsește de lucru mult mai bine plătit decât în România.

Analizând evoluția numerică a populației din Spania între secolele XVIII - XXI, observăm că aceasta nu a încetat să crească. Parte din această populație, era reprezentată de migrați, care începând cu jumătatea secolului al XIX-lea a crescut încontinuu. Pentru a avea evidența acestor fenomene și a le studia pe baze științifice, în anul 1870 se creează Institutul Geografic, care în același an se unește cu Consiliul de Statistică și formează Institutul Geografic și Statistic. Apoi, în anul 1956 s-a creat Institutul Spaniol de Emigrație.

Evoluția numerică a migranților români din Spania între anii 1998-2012 a fost una spectaculoasă, dar începând cu anul 2012, se poate observa o scădere a numărului de migranți români, datorat mai ales crizei economico-financiare care s-a instalat în Spania în anul 2008. Migrația românilor spre Spania a început în anii '90, când primii români adventiști au ajuns în Coslada (Madrid) și Castellon (Valencia).

La început, traseele erau dezvoltate pe baza relațiilor migranților, îndeosebi în comunitățile de neo-protestanți, însă după 2002 a fost semnat un acord bilateral între România și Spania, care facilita contractarea românilor în origine. Astfel, au ajuns în Spania și membri ai comunității ortodoxe. Mulți autori demonstrează că unele regiuni din România aveau propria rețea de migrație, formând "enclave demografice".

Criza instalată în Spania, în anul 2008, a făcut ca o parte din migranții români care au rămas fără locuri de muncă, să adopte anumite strategii pentru a face față crizei. Strategiile folosite au fost: migrația de întoarcere, migrația dublă (remigrația), migrația internă, migrația permanentă (stabilă), migrația circulară (migrația periodică, migrația sezonieră, migrația temporară concatenată și migrația cu contracte efectuate în origine) și migrația multiplă (noua orientare a migrației). Decizia de a părăsi Spania se ia în cadrul familiei; cum majoritatea au copiii crescuți sau născuți în Spania, acest lucru influențează atitudinea și deciziile lor.

Partea a treia
CAPITALUL SOCIO-TERITORIAL
ȘI
IMPACTUL MIGRAȚIILOR

Cap VI. CAPITALUL SOCIO-TERITORIAL

Capitalul socio-teritorial este definit ca fiind setul de resurse umane și instituționale pe care o comunitate le poate mobiliza pentru a spori potențialul lor de dezvoltare și a permite bunăstarea locuitorilor săi (Klein, 1998). Termenul de capital social-teritorial reflectă contextul social în care actorii fac mobilizarea resurselor (Klein, 2004), iar mobilizarea socială este o condiție pentru inovare și reconversie economică a spațiilor urbane sau regionale care se confruntă cu degradarea urbană, demografică și economică (Klein, 1998).

Noțiunea de capital social-teritorial reprezintă o combinație de termeni: capitalul social și capitalul teritorial. Capitalul implică existența unor resurse de mediu și sociale într-un anumit spațiu, putând fi mobilizate și promovate de actori individuali sau colectivi (Klein, 2004). Calitatea și valoarea economică a acestui capital depind de actorii care acționează în funcție de cunoștințele și interesele lor.

Cunoașterea capitalul socio-teritorial, atât din teritoriul de origine (România), cât și din teritoriul de destinație (Spania), ajută să înțelegem cum au fost mobilizate resursele umane (cooperarea dintre actorii individuali sau colectivi) și instituționale, pentru dezvoltarea teritoriului studiat și prosperitatea cetățenilor. Dezvoltarea locală poate fi realizată doar prin contribuția capitalului socio-teritorial, care favorizează creșterea venitului populației, bunăstarea populației și noi oportunități, dar și valorificarea resurselor noi, crearea de rețele de cooperare și governanța teritoriilor de proiect (Lacquement, 2016).

Cooperarea actorilor este esențială, deoarece folosesc același teritoriu care generează un simț comun al identității provocând un proces colectiv care generează dinamici sociale, politice, culturale, tehnologice, administrative și economice (Becattini, 1995), prin urmare teritoriul este atât rezultatul, cât și cadrul de reproducere a relațiilor dintre actori, instituții și structuri (Klein, 1998). Activarea capitalului socio-teritorial depinde de identitatea colectivă și de conștientizarea teritorială a actorilor sociali care locuiesc și lucrează într-o comunitate (Moulaert, 1997). Există multe teritorii cu un nivel bun de educație și capacități productive adaptate, dar le lipsesc condițiile pentru a-și organiza proiectele sau pentru a răspunde colectiv la dificultăți (Requejo, 2011).

Capitalul social-teritorial este rezultatul îmbinării diferitelor componente, cum ar fi: valori compatibile; instituții locale eficiente adaptate intereselor populației locale; negociere a conflictelor sociale la scară local; convenții puternice și bine stabilite între actorii sociali și instituții; un mediu asociativ activ și viguros; o percepție pozitivă asupra comunității și a apartenenței acesteia (Klein, 1998).

În ultimii ani, preocupările pentru importanța contribuției capitalului socio-teritorial la dezvoltarea locală au devenit tot mai importante. Această abordare ia în considerare legăturile de cooperare cu agenții externi pentru a capta resurse umane, tehnice și monetare, care contribuie la strategia de dezvoltare locală (Pike, 2007). Această activitate conduce la bunăstarea oamenilor și creșterea venitului populației, stabilind punctele tari (punctele de sprijin în abordarea viitorului) și oportunitățile (condițiile favorabile ce merită a fi exploatare).

Componența geografică a capitalului social-teritorial se referă la locul în care au loc acțiunile socio-economice. Teritoriile se disting nu numai prin avantajele pe care le au în ceea ce privește resursele naturale sau factorii de localizare geografică, ci și prin capacitatea socială care o poate dezvolta (Klein, 2004).

Analiza datelor recensămintelor, realizate de-a lungul timpului, este foarte importantă, deoarece, furnizează date și informații de bază legate de principalele fenomene demografice (densitatea și distribuția populației, evoluția numărului de locuitori, structura pe sexe, fertilitatea și natalitatea), care ajută la identificarea capitalului social (relații familiale, asociații, organizații, instituții). Capitalul teritorial cuprinde resursele umane (densitatea populației, structura populației și îmbătrânirea populației) și instituționale.

În cazul migrației, capitalul socio-teritorial este multidimensional și face referire la: câștigul/pierderea resurselor umane (creșterea/scăderea populației, accentuarea depopulării, creșterea/scăderea natalității), reînvierea/abandonarea tradițiilor, revalorificarea/deteriorarea peisajelor, schimbarea peisajului rural, relațiile și rețelele migranților, apartenența (biserica, organizațiile, instituțiile, asociațiile) și nivelul de încredere. Toate acestea pot favoriza sau defavoriza economia, sănătatea, educația și prosperitatea locuitorilor.

1. Capitalul socio - teritorial al României

Analiza densității populației

Densitatea populației reprezintă raportul dintre numărul populației și suprafața teritorială ocupată. Analiza densității populației prezintă nu numai interes demografic, ci și social-economic (strategia dezvoltării).

Analizând densitatea populației din România, bazată pe recensămintele efectuate între anii 1930 – 2011, am observat că doar într-un singur județ (Ilfov) a crescut densitatea între anii 2002 – 2011, datorită proximității cu capitala, București (fig.64), dar și datorită faptului că această regiune a fost întotdeauna o regiune cu mare aglomerare umană.

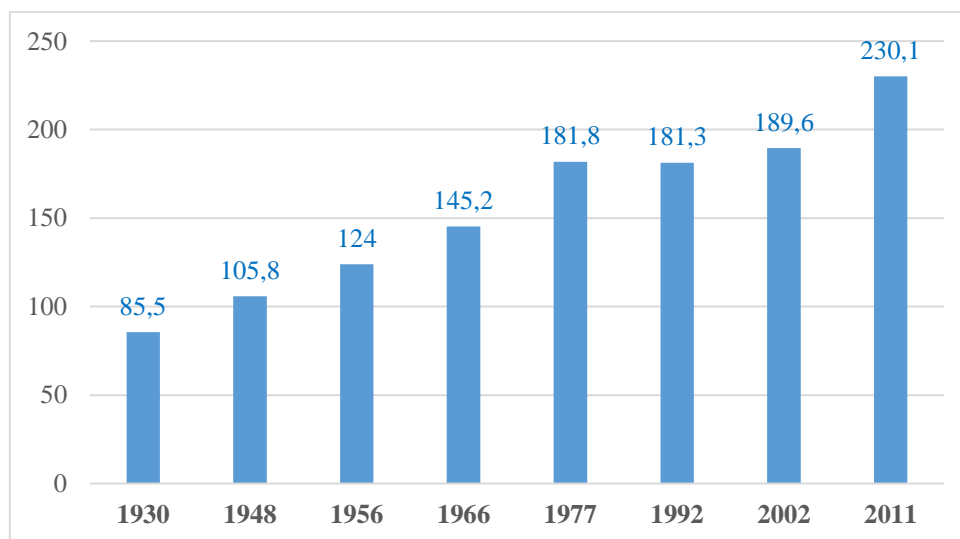

Figura 64. Densitatea populației din Județul Ilfov (1930 – 2011)

Sursa: www.insse.ro

Densitatea populației din România, în perioada 2002 – 2011 (tab.18), a scăzut cu maxim 10 procente în următoarele 27 județe (Dâmbovița, Giurgiu, Cluj, Botoșani, Bihor, Olt, Satu Mare, Timiș, Mureș, Arad, Sălaj, Argeș, Sibiu, Alba, Suceava, Vrancea, Vâlcea, Maramureș, Ialomița, Gorj, Hunedoara, Călărași, Bistrița-Năsăud, Covasna, Harghita, Caraș-Severin, Tulcea), însă în alte 13 județe (Prahova, Iași, Galați, Teleorman, Dolj, Buzău, Vaslui, Mehedinți, Bacău, Neamț, Brăila, Brașov, Constanța), densitatea populației a înregistrat scăderi semnificative (tab.19).

Chiar dacă populația totală a României a scăzut fără întrerupere din anul 1989, în România se observă o migrație internă, care în anul 2016 a stabilit un record de 389.000 de persoane care și-au schimbat domiciliul dintr-o localitate în alta. Trebuie să ținem cont de faptul că *"schimbarea domiciliului se consideră efectuată la data când organele de poliție au înscris mențiunea de schimbare a domiciliului în actul de identitate"*, iar multe persoane nu își fac flotant la noua destinație. Cu toate acestea, județele Sibiu, Timiș și Arad sunt singurele în care populația care are domiciliul flotant a crescut fără întrerupere din anul 1989 (Barbu, 2017).

Tabel 18. Județele unde a scăzut densitatea cu maxim 10% în 2011 față de 2002

Județ	1930	1948	1956	1966	1977	1992	2002	2011
Dâmbovița	87,4	101,0	108,3	111,8	130,1	138,6	133,6	123,8
Giurgiu	76,5	89,0	92,2	90,8	92,9	88,9	84,5	75,3
Cluj	71,3	77,9	87,0	94,4	107,2	110,3	105,3	98,8
Botoșani	70,6	77,3	85,9	90,7	90,5	92,5	90,8	83
Bihor	69,9	71,1	76,2	77,7	83,9	84,7	79,6	73
Olt	69,2	80,5	83,5	86,7	94,4	95,2	89,0	75,6
Satu Mare	68,2	70,8	76,4	81,3	89,1	90,7	83,1	74,5
Timiș	64,3	67,7	65,4	69,9	80,1	80,5	77,9	74,7
Mureș	63,4	68,7	76,4	83,6	90,2	90,9	86,5	86
Arad	63,0	61,4	61,3	62,1	66,0	62,9	59,6	52,8
Sălaj	62,3	68,0	70,4	68,1	68,5	69,0	64,2	56,4
Argeș	57,8	65,8	70,9	77,6	92,6	99,8	95,6	86,2
Sibiu	56,5	61,7	68,6	76,4	88,7	83,4	77,6	69,2
Alba	55,5	57,8	59,4	61,3	65,6	66,3	61,3	52,4
Suceava	55,2	51,4	59,4	67,0	74,1	82,1	80,5	74,2
Vrancea	54,1	59,7	67,2	72,3	76,1	81,0	79,8	66,5
Vâlcea	51,3	59,3	62,9	64,0	71,9	76,0	71,7	61,6
Maramureș	50,3	51,0	58,2	67,8	78,2	85,7	80,9	73,2
Ialomița	46,2	55,0	61,7	65,4	66,5	68,8	66,6	58
Gorj	45,3	50,1	52,3	53,3	62,2	71,6	69,1	59,6
Hunedoara	45,3	43,5	54,1	67,2	72,8	77,6	68,8	59
Călărași	44,8	56,5	62,6	66,3	66,6	66,6	63,8	56
Bistrița-Năsăud	41,7	43,6	47,8	50,4	53,5	61,0	58,2	51,9
Covasna	41,1	42,4	46,5	47,7	53,6	62,9	60,0	55,6
Harghita	37,7	38,9	41,3	42,5	49,2	52,5	49,1	45,9
Caras-Severin	37,5	35,5	38,5	42,1	45,3	44,2	39,1	32,2
Tulcea	22,0	22,6	26,3	27,9	29,9	31,9	30,2	23,7

Sursa: www.insse.ro

Tabel 19. Județele unde a scăzut densitatea cu mai mult de 10% în 2011 față de 2002

Județ	1930	1948	1956	1966	1977	1992	2002	2011
Prahova	100,1	118,3	132,3	148,7	173,3	185,4	176,0	156,0
Iași	76,8	78,8	94,3	113,0	133,2	148,2	149,2	132,1
Galați	72,7	76,5	88,7	106,2	130,2	143,5	138,7	113,6
Teleorman	72,3	84,2	88,2	89,2	89,6	83,6	75,3	62,2
Dolj	72,0	83,0	86,6	93,2	101,2	102,8	99,0	83,4
Buzău	61,8	70,5	76,3	78,8	83,3	84,7	81,3	70,8
Vaslui	60,5	64,9	75,5	81,1	82,2	86,8	85,6	70,5
Mehedinți	57,3	61,8	61,6	62,8	65,3	67,4	62,2	51,6
Bacău	56,6	62,7	76,7	90,4	100,9	111,4	106,7	93
Neamț	52,8	60,6	71,2	79,8	90,2	98,1	94,0	76,8
Brăila	49,8	56,9	62,4	71,3	79,3	82,3	78,3	64
Brașov	49,5	56,1	69,7	82,5	108,7	119,9	109,8	94,2
Constanța	36,9	44,0	52,3	65,9	86,1	105,9	101,1	89,2

Sursa: www.insse.ro

Analiza structurii pe sexe

Analiza structurii populației pe sexe și grupe de vârstă (fig. 65), ilustrează foarte bine și fenomenul de îmbătrânire demografică, inclusiv diferențele, între sexe din acest punct de vedere. În anul 1966, grupa persoanelor în vârstă (peste 65 ani) reprezenta 8,3% din totalul populației, însă în anul 2011, aceeași grupă de vârstă reprezenta 16,1%. Tot în aceeași perioadă, ponderea copiilor minori (sub 14 ani), în anul 1966 reprezenta aproape 25% din totalul populației, în anul 2011 reprezentând doar 15,9 %. Aceste date comparative, arată fenomenul îngrijorător de îmbătrânire a populației.

Rata de fertilitate

Analiza ratei fertilității pe grupe de vârstă este foarte importantă deoarece grupa de vârstă situată între 20-29 ani este considerată a fi perioada cea mai fertilă iar intensitatea fertilității determină nivelul natalității.

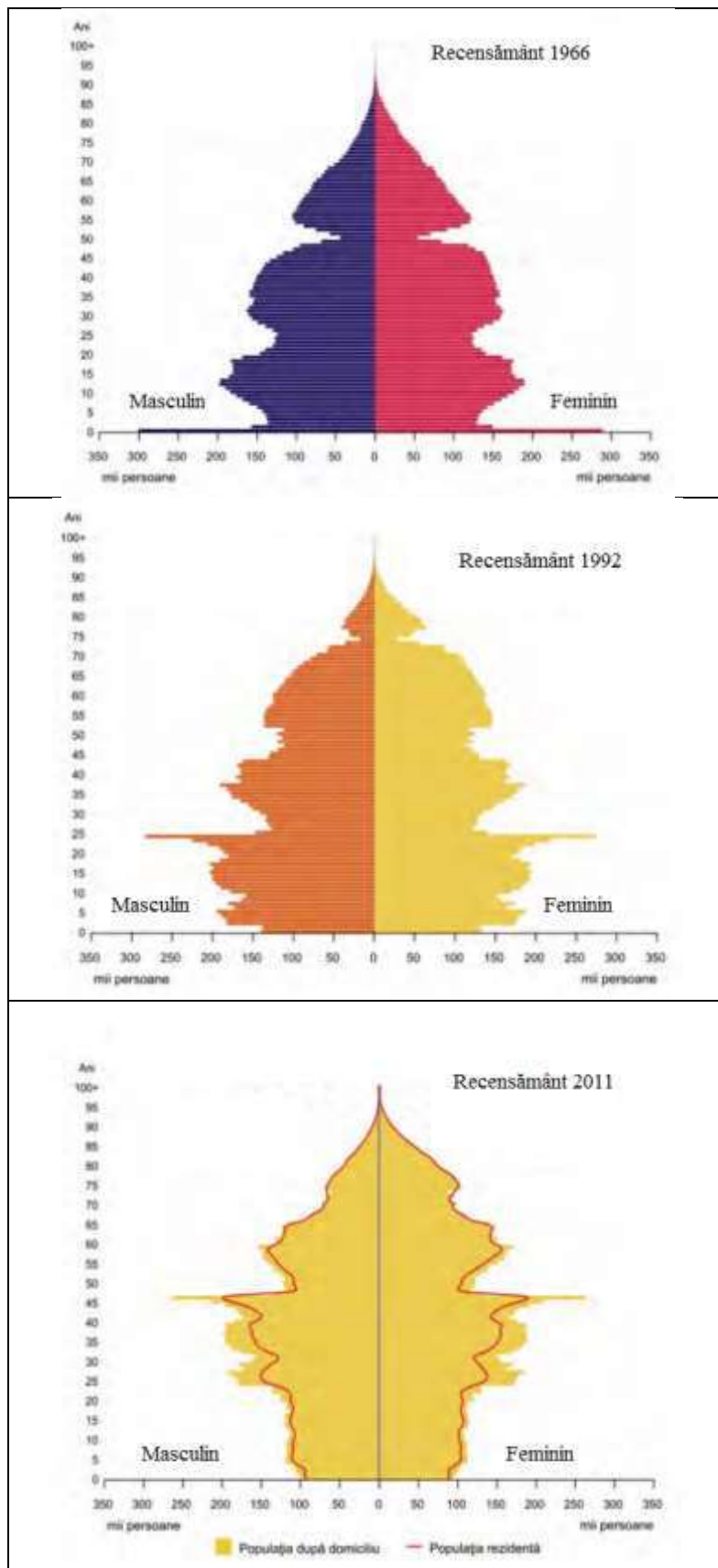

Figura 65. Evoluția populației din România pe sexe și vârste (Recensămintele din 1966, 1992 și 2011)

Sursa: www.insse.ro

La recensământul din anul 1977, grupa de vârstă cu cea mai mare rată a fertilității se situa în intervalul de 20-24 de ani cu 201,4 născuți-vii la 1000 de femei, în schimb, la recensământul din anul 2011, grupa de vârstă cu cea mai mare rată a fertilității se situa în intervalul de 30-34 de ani, cu doar 55,9 de născuți-vii la 1000 de femei (fig.66). Acest lucru se datorează în primul rând îmbătrânirii populației dar și a migrației populației feminine la vârste fertile. Factorii care influențează fertilitatea sunt multipli: demografici (distribuția pe sexe), medico-biologici (sănătatea populației feminine), nutritivi și medicamentoși (alimentația), sociali (școlarizarea, educația, angajarea), cultural-religioși (anumite religii sunt în contra avortului), legislativi (alocația pentru copii, concedii prenatale și postnatale), subiectivi (responsabilitatea) și mobilitatea populației.

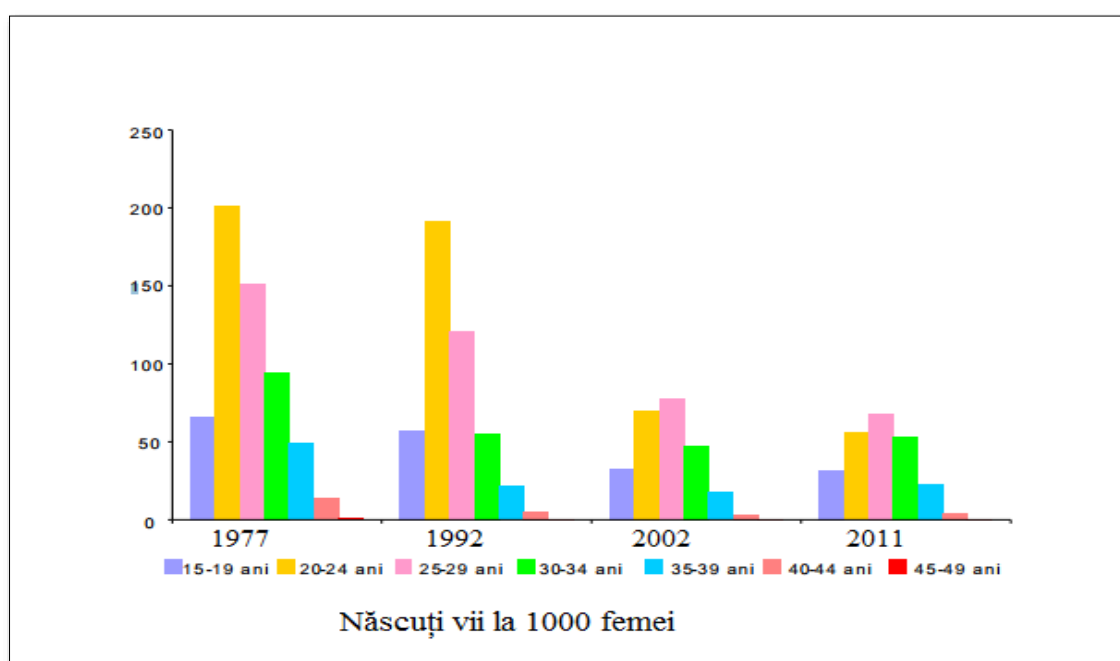

Figura 66. Rata de fertilitate din România în perioada 1977 - 2011

Sursa: www.insse.ro

Rata de natalitate

Rata de natalitate este determinată de intensitatea fertilității, de ponderea populației feminine fertile și structura pe sexe a populației, dar și de politica demografică a țării: de încurajare a acesteia (pronatalistă) sau de limitare a ei (antinatalistă). Natalitatea este determinată de factori multipli: sociali, economici, culturali, modele culturale, atitudini și valori (Vert, 2001).

Rata de natalitate (fig.67) a cunoscut o scădere importantă în perioada anilor 1977-2011: de la valoarea medie de 19,7 născuți-vii la 1000 de locuitori (1977), a scăzut la valoarea medie de 8,7 născuți-vii la 1000 de locuitori în 2011, respectiv la 8,6 în 2016.

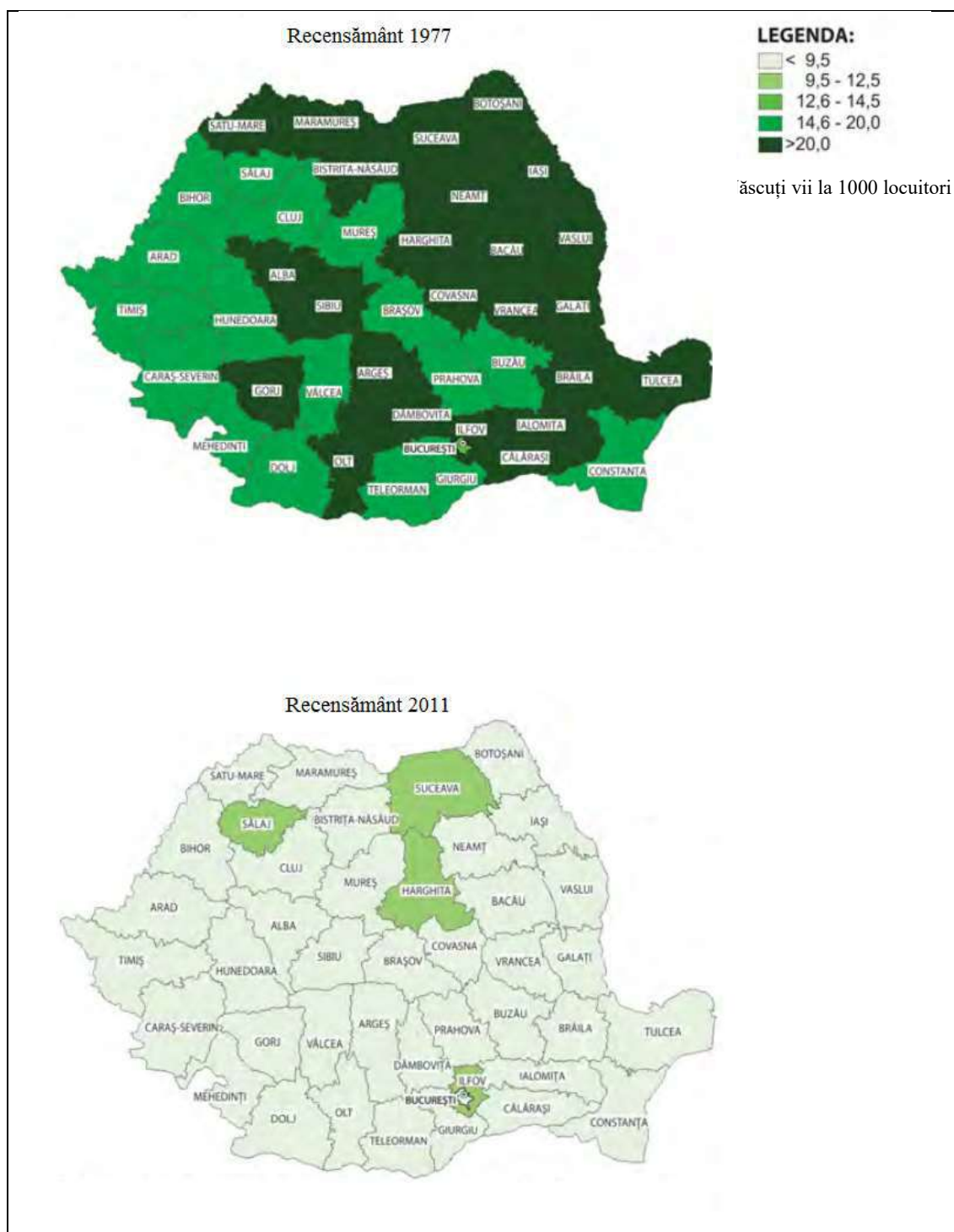

Figura 67. Rata de natalitate din România (Recensămintele din 1977 și 2011)

Sursa: www.insse.ro

2. Capitalul socio-teritorial al Spaniei

2.1. Densitatea populației autohtone din Spania

(bazată pe recensămintele efectuate între anii 1768 – 2011)

Utilitatea măsurătorii densității populației este de a se observa cât de aglomerată sau de rarefiată este o zonă, din punct de vedere demografic. Dacă analizăm recensămintele care au fost efectuate de-a lungul timpului, observăm că densitatea populației din Spania a experimentat diferite schimbări.

Astfel, la recensământul din anul 1787 se poate aprecia o densitate medie a populației de 20,63 loc/km², densitatea cea mai mare de peste 60 loc/km² (fig.68) înregistrându-se în provinciile Pontevedra (datorită migrațiilor masive), Guipúzcoa dar și în zona Castilia și Leon (la care ponderea populației ocupa $\frac{3}{4}$ din totalul populației spaniole) și zona litoralului mării Mediteraneene.

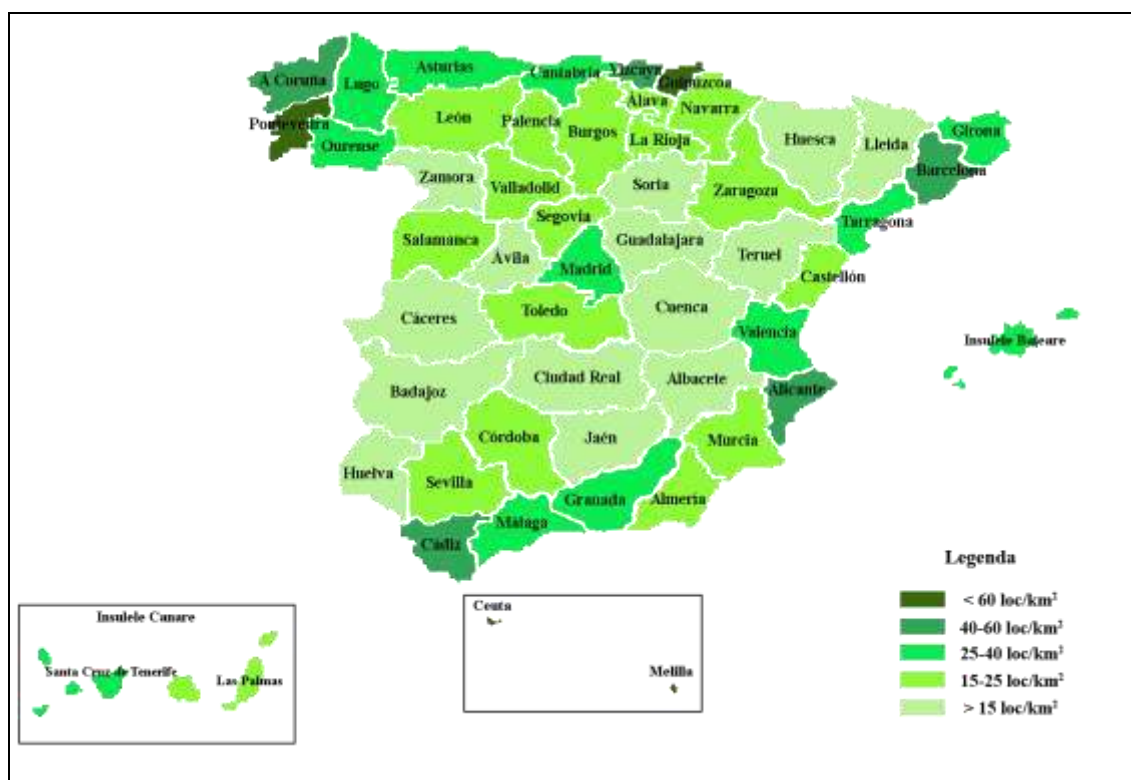

Figura 68. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 1787

Sursa: www.ine.es

Densitatea populației în anul 1857 (fig.69) prezintă o distribuție regională echilibrată, cu o densitate medie de 30,64 loc/km². Astfel, densitatea populației din provinciile Pontevedra, Guipúzcoa (care se extinde spre Vizcaya) și zona litoralului de la Marea Mediteraneană, crește de la 60 loc/km² la 70 loc/km², față de secolul trecut și se conturează și alte provincii cu densitate crescută (Barcelona, Valencia, Alicante, Malaga).

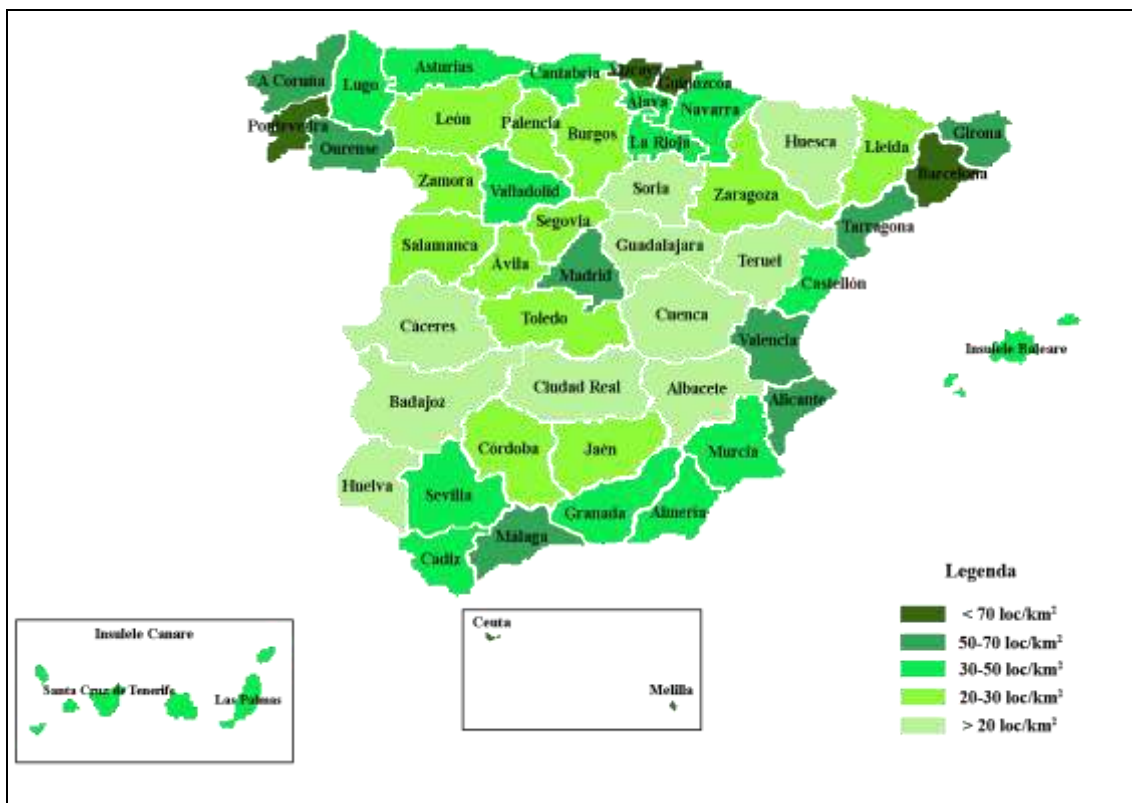

Figura 69. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 1857

Sursa: www.ine.es

La recensământul din anul 1900 (fig.70), densitatea medie este de 36,89 loc/km², iar densitatea cea mai mare a populației crește odată cu creșterea numărului de locuitori, de la 70 loc/km² la 90 loc/km², în orașele-port Bilbao (Provincia Vizcaya), Barcelona și Pontevedra, care devin o importantă zonă de tranziție, comerț și politică, dar și în capitala Madrid. În același timp, zona litoralului de la Marea Mediteraneană devine tot mai atractivă.

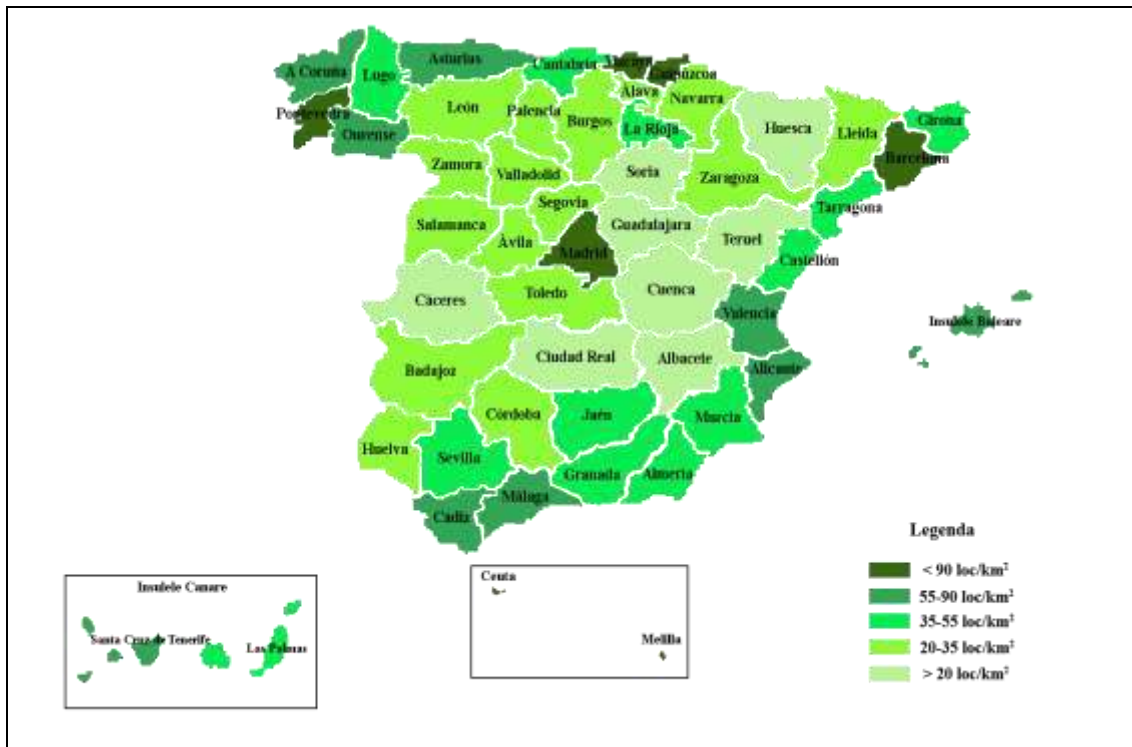

Figura 70. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 1900

Sursa: www.ine.es

Odată cu migrarea multor spanioli spre Lumea Nouă, orașul-port Pontevedra își pierde importanța, iar în anul 1950 (fig.71), densitatea medie ajunge la 55,72 loc/km² și crește la peste 200 loc/km² în capitala Madrid și în orașele-port Bilbao (Provincia Vizcaya) și Barcelona. Această creștere a densității se datorează creșterii dimensionale a populației, deoarece dezvoltarea industriei atrage noi locuitori, iar redresarea economică, care a început în secolul al XVIII-lea și industrializarea din secolul al XIX-lea, au ajutat ca orașul Barcelona, să devină centru politic, economic și cultural foarte important, care se menține până în zilele noastre.

Variațiile densității populației întâlnite de-a lungul istoriei, au determinat existența unor zone de concentrare urbană ridicată a populației, dar și zone nepopulate. Factorii care au determinat aceste inegalități în densitatea populației sunt atât naturali cât și istorici. Factorii naturali au fost importanți în special în secolul trecut, când populația prefera locuri de relief plat cu altitudine mică, clima temperată și acces la mare sau râuri. Prin urmare, densitățile maxime erau situate pe coastă, în văile râurilor și în câmpii. Factorii istorici influențează, de asemenea, densitatea populației prin: structura economică (industrializarea, dezvoltarea sectorului terțiar), procesul de urbanizare (de creștere a orașelor), dezvoltarea infrastructurii de transport și comunicații, organizarea politică și administrativă a teritoriului (diviziune provinciale și regionale).

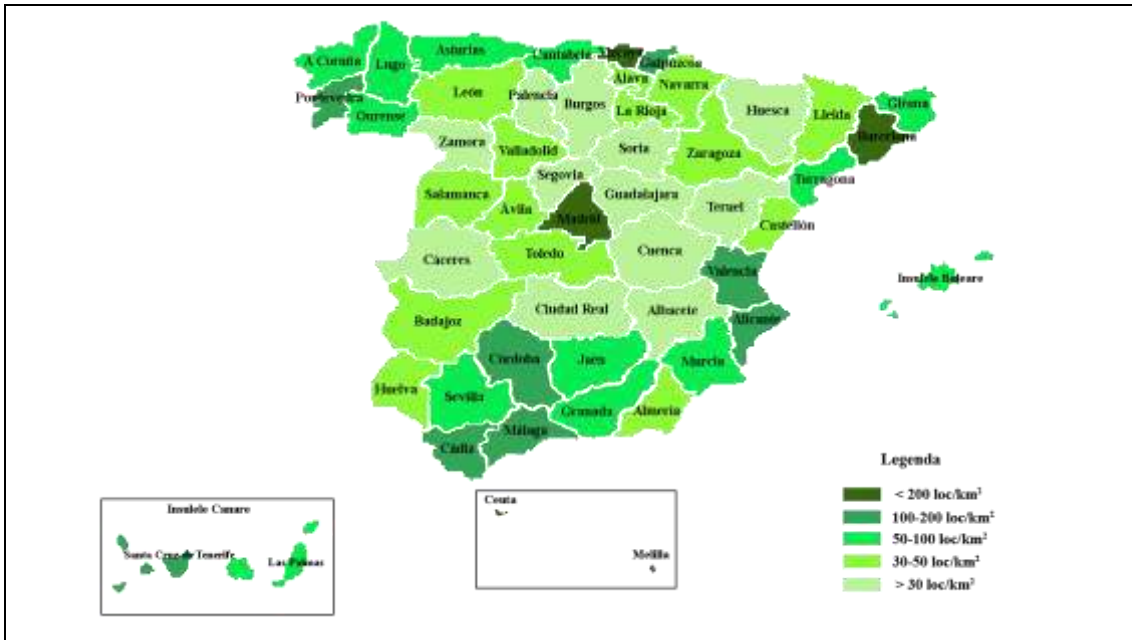

Figura 71. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 1950

Sursa: www.ine.es

Între anii 1950 și 1991 (fig.72), a existat un adevărat exod de la țară la oraș. Aceste fluxuri aveau direcția dinspre zonele rurale spre capitalele de provincie și mai ales spre marii poli de dezvoltare ai regiunilor din Catalonia (Barcelona), Țara Bascilor (Bilbao) și Madrid. Prin consecință, în aceste zone, în anul 1991, s-a înregistrat o creștere de peste 500 loc/km², iar densitatea medie era de 77,03 loc/km².

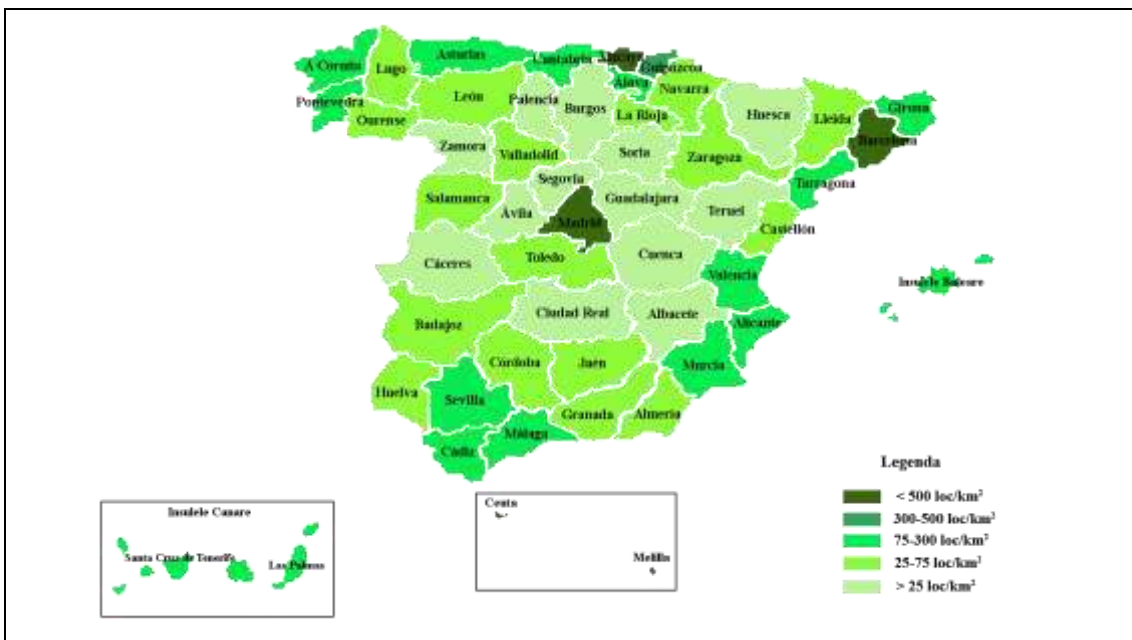

Figura 72. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 1991

Sursa: www.ine.es

În anul 2001 (fig.73), densitatea medie era de 81,14 loc/km², iar populația spaniolă avea următoarele caracteristici: creștere generalizată a densității populației, un contrast între zona litoralului și zona de interior, concentrarea în zonele urbane și depopularea zonelor rurale. Se poate remarca un contrast puternic între zona de interior a Spaniei și zona litoralului Mării Mediteraneene și a Oceanului Atlantic. Zonele care prezintă o densitate a locuitorilor foarte scăzută, corespund zonelor muntoase ale munților Pirinei și ale sistemului Iberic, în care ecologia nefavorabilă și îmbătrânirea populației au produs autentice deșerturi demografice⁶⁹.

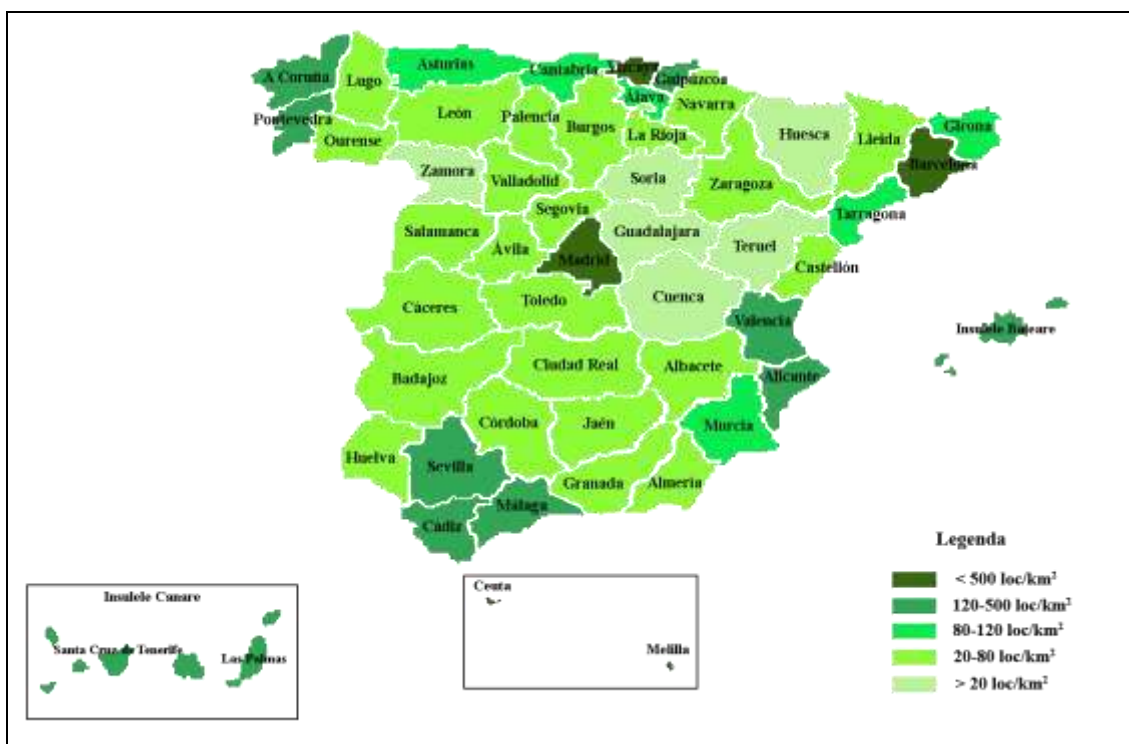

Figura 73. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 2001

Sursa: www.ine.es

În anul 2011 (fig.74), densitatea medie era de 93,32 loc/km², însă, concentrarea populației în orașele mari a fost încetinită în favoarea orașelor mici și mijlocii. Cauzele principale sunt: saturația orașelor mari și tendința multor locuitori de a avea reședința și activitatea economică în zonele mai puțin aglomerate. Prin urmare, acesta este un proces de desconcentrare a populației de la orașele mari spre orașele mai mici, dar conectate cu marile zone urbane, care continuă să rămână centrele activităților economice, chiar dacă, și acestea, la fel ca populația, tind să caute zone periferice dar bine comunicate (Millarach, 2001).

În consecință, evoluția densității medii a populației din Spania (fig.75) a crescut continuu până în anul 2011, apoi, în anul 2015, densitatea medie a scăzut față de anul 2011, de la 93,32 loc/km² la 92,19 loc/km². Acest lucru se datorează mai ales migrației spaniolilor către alte țări (Anglia, Germania, Franța), dar și a diminuării numărului de migranți străini.

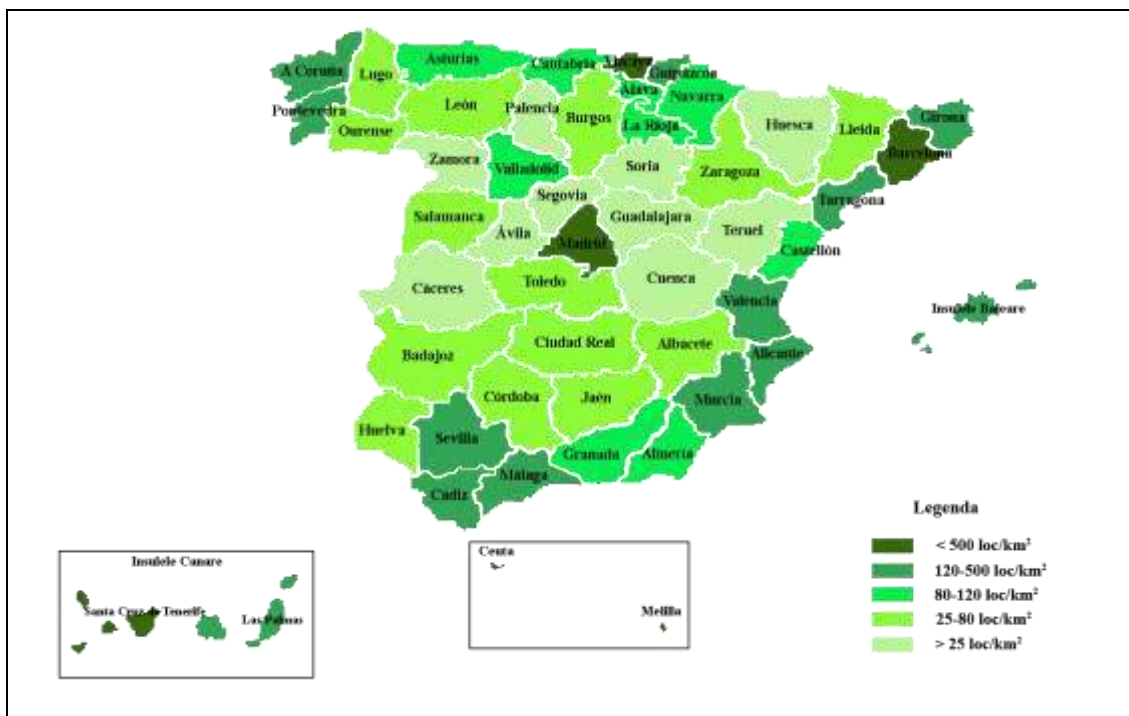

Figura 74. Densitatea populației în Spania la recensământul din anul 2011

Sursa: www.ine.es

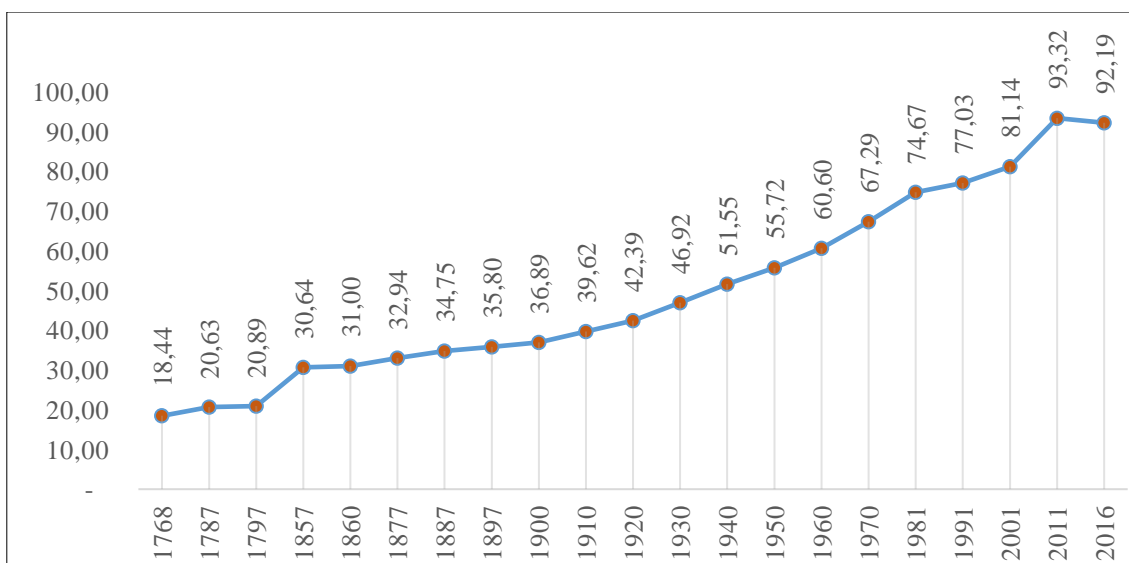

Figura 75. Evoluția densității populației din Spania între anii 1768-2016

Sursa: www.ine.es

2.2. Distribuția populației migrante din Spania

(bazată pe recensămintele efectuate între anii 1857 – 2011)

În secolul al XIX-lea (fig.76), la recensământul din anul 1857, cei mai numeroși migranți se aflau în provinciile Barcelona (5.302), Comunitatea Madrid (3.361) și Cadiz (2.184). Apoi, după 20 ani, în anul 1877, cei mai numeroși migranți se înregistrau tot în provinciile Barcelona (8.359), Madrid (2.923) și Cadiz (4.031), iar în anul 1887, aceleași provincii, Barcelona (7.672), Madrid (6.746) și Cadiz (2.998) înregistrau cel mai mare număr de migranți.

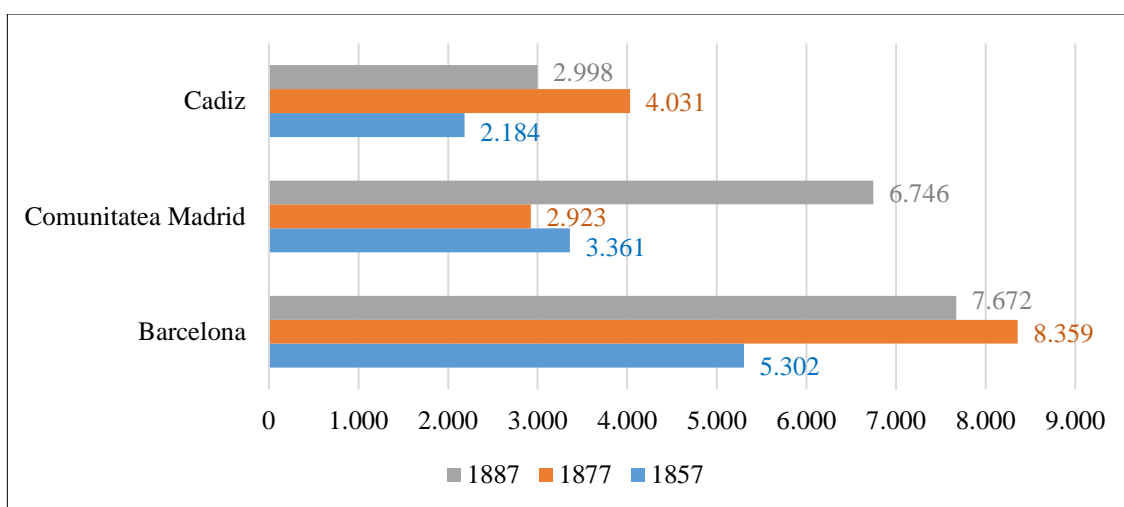

Figura 76. Evoluția populației migrante din Spania în secolul al XIX-lea

Sursa: www.ine.es

În secolul XX (fig.77), în anul 1910, au început să se contureze noi provincii cu prezență de persoane migrante, mai ales în zonele portuare din provinciile Barcelona (9.761), Pontevedra (6.177), Cadiz (6.075), Insulele Canare (5.100), Guipúzcoa (4.166), Huelva (4.041), dar și în Comunitatea Madrid (6.899). Aceste zone portuare, erau un punct de plecare pentru cei care doreau să emigreze în SUA, prin urmare, la începutul secolului XX, în aceste zone, exista un flux continuu de persoane migrante, care soseau din diferite colțuri ale Europei, cu speranța de a se putea îmbarca în vapoarele care traversau Oceanul Atlantic. În anul 1920, zonele portuare, continuau să atragă migrații, prin urmare marea majoritate au fost înregistrați în provinciile Barcelona (21.741), Pontevedra (8.887), Cadiz (6.155), Huelva (5.949), Vizcaya (4.946), Guipúzcoa (4.868), Insulele Canare (4.341), Asturias (4.039) și în Comunitatea Madrid (14.440).

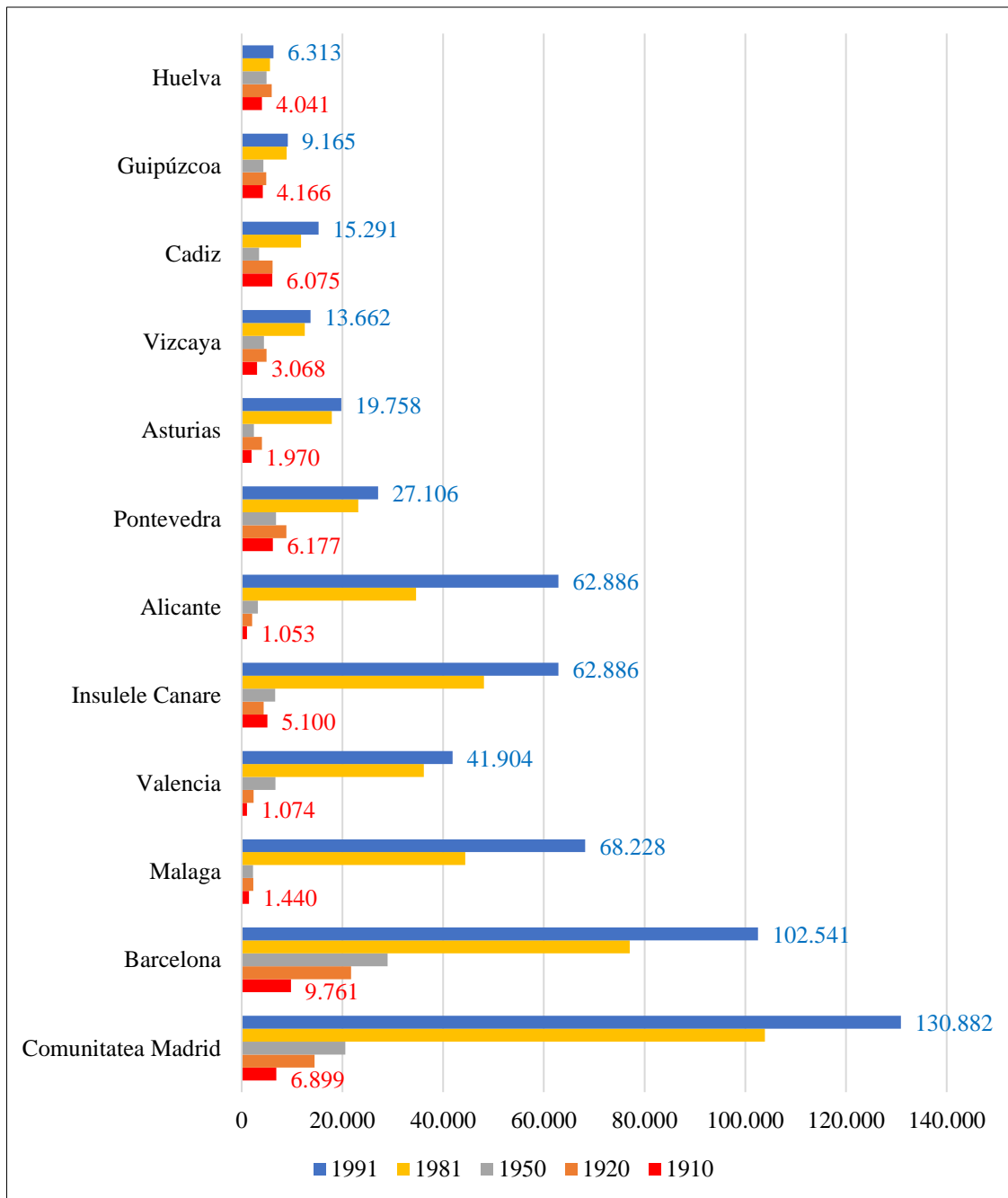

Figura 77. Evoluția populației migrante din Spania în secolul al XX-lea

Sursa: www.ine.es

În anul 1950, când a început migrarea masivă a spaniolilor spre alte țări europene mai dezvoltate, evoluția migranților din Spania, a cunoscut o ușoară creștere, îndeosebi în marile provincii industrializate Barcelona (28.988) și Comunitatea Madrid (20.559). Au început să se contureze și alte zone agricole cu prezența de mână de lucru migrantă, mai ales în provinciile Almeria (11.023) și Valencia (6.712), dar și în zonele turistice ale Insulelor Canare (6.634).

La recensământul din anul 1981, o parte din migrații înregistrați, erau de fapt copii născuți în alte țări europene, ale spaniolilor care au emigrat în anii 60 și s-au reîntors în Spania. Astfel, cel mai mare număr de migrați a fost înregistrat în Comunitatea Madrid (103.891) și provinciile: Barcelona (77.074), Insulele Canare (48.103), Malaga (44.412), Valencia (36.187) și Alicante (34.600). Recensământul din anul 1991, a înregistrat, de asemenea, creșteri importante ale numărului de migrați în Comunitatea Madrid (130.882) și provinciile: Barcelona (102.541), Malaga (68.228), Insulele Canare (62.886), Alicante (62.870) și Valencia (41.904).

În secolul XXI (fig.78), la recensământul din anul 2001, creșterea migraților din Spania a avut o evoluție spectaculoasă mai ales în Comunitatea Madrid (366.096) și în provinciile Barcelona (229.943), Alicante (126.167), Insulele Canare (97.950), Malaga (82.337), Murcia (69.556), Insulele Baleare (68.825) și Valencia (67.561). Apoi, la recensământul din anul 2011, populația migrantă din Spania, a atins cote maxime în Comunitatea Madrid (945.252) și în provinciile Barcelona (757.508), Alicante (380.098), Valencia (276.700), Insulele Canare (276.524), Malaga (246.047), Murcia (226.343) și Insulele Baleare (222.120).

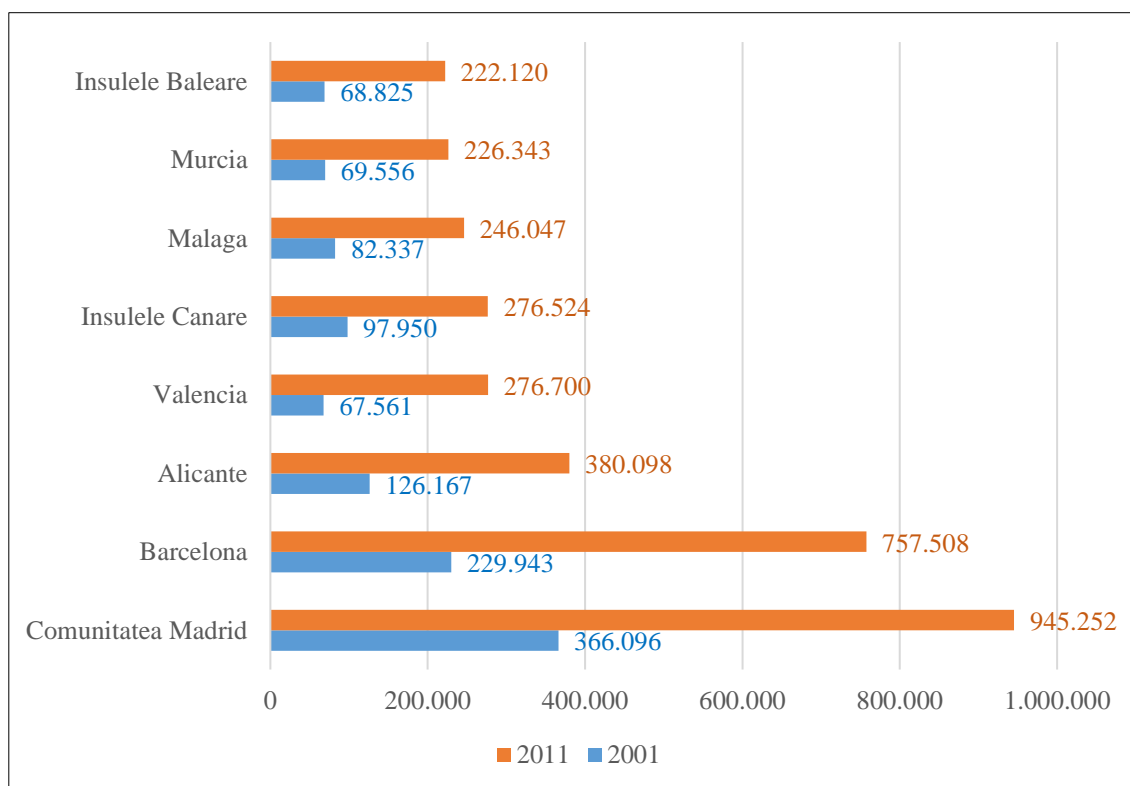

Figura 78. Evoluția populației migrante din Spania în secolul al XXI-lea

Sursa: www.ine.es

2.3. Distribuția migrantilor români din Spania

(bazată pe recensămintele efectuate între anii 1920-2011)

La recensământul din anul 1887, când au fost menționați pentru prima dată migrații români, cu un număr de 5 persoane de origine română, nu a fost precizată și distribuția lor, în schimb, la recensământul din anul 1920 (fig.79), migrații români erau distribuiți doar în 4 provincii. Din cei 48 migrați români, 24 se aflau în Comunitatea Madrid, 10 se aflau în Catalonia, 7 în provincia Vizcaya și 5 în provincia Sevilla.

Figura 79. Distribuția migrantilor români din Spania în anul 1920

Elaborare cu programul Power Map. Sursa: www.ine.es

Recensământul realizat în anul 1930 (fig.80), a furnizat mult mai multe informații decât cel realizat în anul 1920, iar cei 96 migrați români, erau distribuiți în 9 provincii, astfel: 54 locuiau în provincia Barcelona, 11 în Comunitatea Madrid, 7 în provincia Zaragoza, și restul în provinciile Vizcaya (6), Insulele Canare (6), Orense (4), Malaga (3), Sevilla (3) și Valencia (2).

De asemenea, au fost precizat sexul (53 bărbați și 43 femei), starea civilă (53 căsătoriți, 36 necăsătoriți, 4 văduve), vârsta și locul de muncă. La recensământul din anul 1970, a fost înregistrat doar numărul total de 145 migrați români.

Figura 80. Distribuția migranților români din Spania în anul 1930
 Elaborare cu programul Power Map. Sursa: www.ine.es

Odată cu recensământul din anul 1991, datele au început să fie mult mai complete, vizând următoarele aspecte: sexul, vârsta, starea civilă, nivelul de instruire absolvit, distribuția, activitatea economică, profesia, situația profesională, în ce perioadă au ajuns în Spania, ramura activității economice, locuința, naționalitatea.

Prin urmare, provinciile în care se aflau cei mai mult imigranți români erau: Comunitatea Madrid (113), Țara Bacilor (51), Castellón (31), Insulele Canare (23) și Barcelona (20), dar au început să se contureze și alte zone cu prezență migratorie de origine română (Zaragoza, Oviedo, Insulele Baleare, Santander, Ciudad Real).

Chiar dacă până în anul 2002 era destul de greu de obținut o viză pentru intrarea în Spațiul Schengen, la recensământul din anul 2001 (fig.81) se poate diferenția foarte clar, o concentrare foarte mare de migranți români în Comunitatea Madrid (21.623) și Comunitatea Valenciană (11.120), dar și o creștere a migranților români din comunitățile: Catalonia (5.517), Castilia la Mancha (5.249), Aragon (4.563) și Andaluzia (3.957).

Figura 81. Distribuția migranților români în provinciile din Spania în anul 2001
 Elaborare cu programul Power Map. Sursa: www.ine.es

Analiza distribuției migranților români din anul 2001 (fig.82), din municipiile din Spania, realizată de Viruela, arată faptul că majoritatea românilor erau concentrați în zona centrală și de-a lungul Mării Mediteraneene (Viruela, 2013).

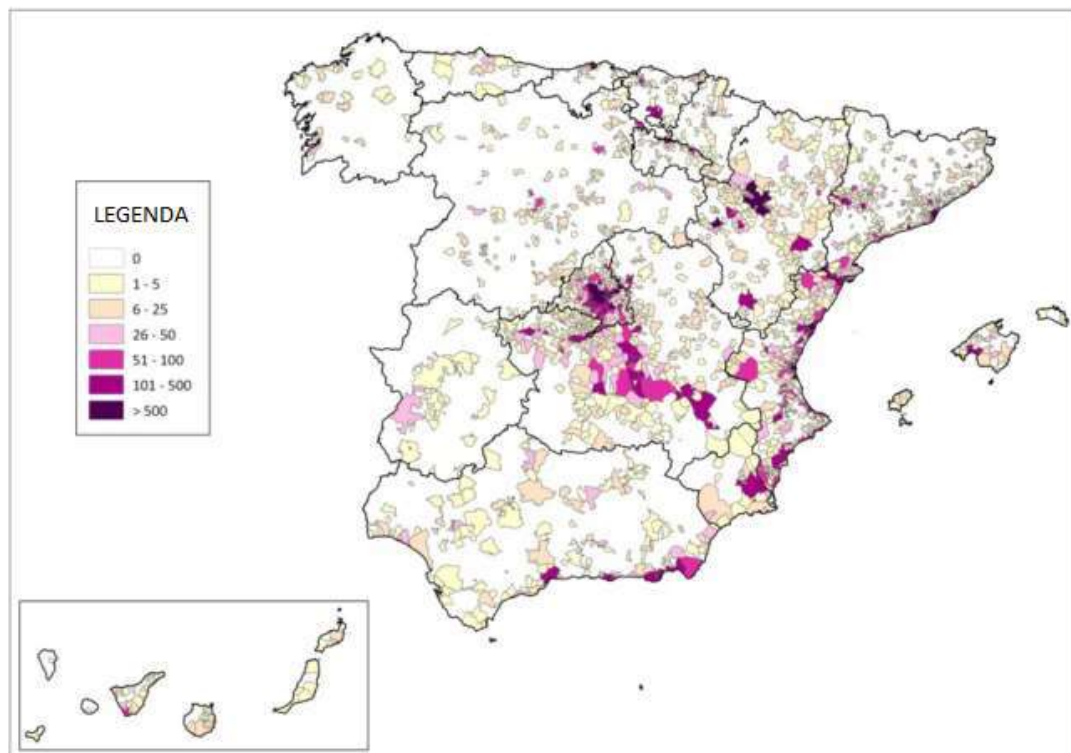

Figura 82. Distribuția migranților români în municipiile din Spania în anul 2001
 Sursa: Viruela, 2013

Figura 83. Distribuția migranților români în provinciile din Spania în anul 2011
 Elaborare cu Power Map. Sursa: www.ine.es

Odată cu eliberarea vizelor și intrarea României în Uniunea Europeană, numărul migranților români s-a multiplicat într-un ritm accelerat (fig.83), iar într-un timp foarte scurt, a ajuns să fie grupul cel mai numeros de migranți din Spania, distribuiți mai ales în municipiile (fig.84) din comunitățile: Madrid (219.095), Valencia (144.127), Catalonia (116.141), Castilia la Mancha (100.227) și Andaluzia (99.776).

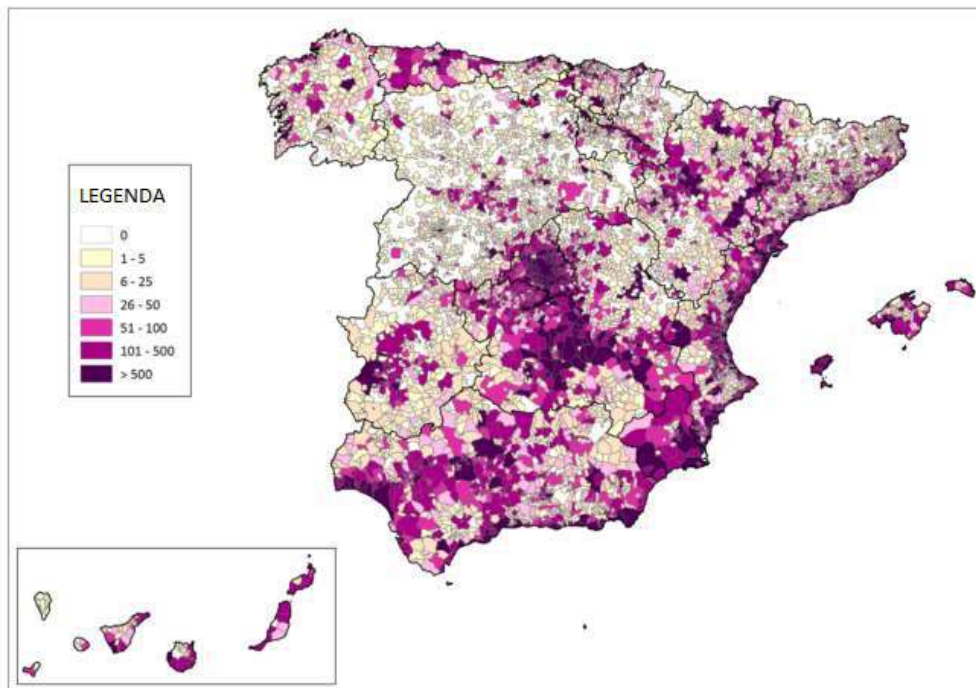

Figura 84. Distribuția migranților români în municipiile din Spania în anul 2011
 Sursa: Viruela, 2013

Cap VII. IMPACTUL MIGRAȚIILOR

1. Impactul migrației asupra teritoriului de plecare (România)

În ceea ce privește impactul migrației la locul de plecare, Haas (2010) argumentează faptul că rezultatul cercetărilor realizate oscilează între optimism (creșterea nivelului de trai, diminuarea sărăciei, tehnologii și idei noi aduse de migrații, spiritul antreprenorial) și pesimism (pierdere de capital uman, creșterea inegalităților între gospodării, de motivarea populației față de muncă și creșterea consumului de bunuri importate).

Efectele pozitive (tab.20) ale migrației internaționale sunt descrise de Kofi Annan (fost Secretar General al Națiunilor Unite în perioada 1997-2006), astfel: „migrații sporesc cererea de bunuri și servicii, consolidează producția națională și, în general, aduc un venit mai mare statului, prin impozite, decât primesc prin ajutoarele sociale” (Rotaru, 2009). *Remitențele* sunt considerate efecte pozitive și sunt definite ca "sume de bani trimise de migrații din țara gazdă rudelor din țara nativă" (IER*). Se presupune că remitențele sunt o importantă sursă pentru toate țările. Efectul economic al acestora depinde de modul în care sunt utilizate. Destinația acestor sume de bani depinde de strategiile migraților și intențiile lor de a reveni în locul de origine. Valorile reale trimise de către migrații nu sunt cunoscute, deoarece există mai multe căi prin care se pot trimite banii. Obiectivele remitențelor sunt multiple: construcția unei noi locuințe, cumpărarea unei locuințe, renovarea locuinței, finanțarea studiilor copiilor ramași în țară, ajutorarea părinților/bunicilor ramași în țară.

Efectele negative (tab.20) cele mai resimțite sunt reprezentate în principal de „*exodul creierelor*” dinspre țări mai slab dezvoltate spre țările dezvoltate, în special spre S.U.A., Canada și țările din Europa Occidentală (Ozden, 2006). Definiția exodului intelectual, comun acceptată, este: "plecarea lucrătorilor educați dintr-o țară, sector economic sau domeniu, pentru a beneficia de un regim favorabil al salarizării și condițiilor de trai dintr-o altă țară" (IER). Ghazala (2006), analizează impactul migrației internaționale asupra nivelului de educație a populației migratoare și explorează relația dintre migrația economică temporară și investițiile făcute în școlarizarea copiilor.

* Institutul European din România, Studii de impact: Libera circulație a persoanelor și serviciilor, Implicații pentru România și procesul de negociere, 2003.

Tabel 20. Efectele (pozitive și negative) și consecințele migrației în spațiul de plecare

	<i>Efectele negative</i>	<i>Efectele pozitive</i>
<i>Consecințe demografice</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Natalitatea scăzută; - Îmbătrânirea populației; - Migrația femeilor de vârstă fertilă; - Depopularea accentuată a mediului rural: - Depopularea mediului urban; - Creșterea etnicilor romi datorita natalității crescute; - Scăderea populației; - Mișcarea migratorie. 	<ul style="list-style-type: none"> - Incrementarea fondului de locuințe.
<i>Consecințe economice</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Exodul creierelor; - Inegalități între gospodăriile cu/fără migranți; - Diminuarea forței de muncă active; - Creșterea consumului de bunuri aduse din import; - Infrastructura din mediul rural; - Criza economică mondială; - Declin al nivelului de trai; - Disparități teritoriale; - Costurile înalte la bunuri și servicii; 	<ul style="list-style-type: none"> - Rolul remitențelor; - Dezvoltarea regională, dezvoltarea economică; - Creșterea nivelului de trai prin transferuri economice; - Oportunități; - Tehnologii și idei noi aduse de migranți; - Consolidarea producției naționale; - Valorificarea meseriilor învățate.
<i>Consecințe sociale</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Afectează stabilitatea familiilor; - Augmentarea abandonului școlar; - Copii lăsați în îngrijirea bunicilor; - Despărțirea familiilor; - Augmentarea divorțurilor; - Pierdere de capital uman; - Insecuritatea familială; - Migrația dublă; - Migrația multiplă; - Birocrația. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dezvoltarea spiritului antreprenorial; - Modernizarea; - Diminuarea sărăciei și șomajului; - Dobândirea de noi calificări; - Migrația de întoarcere; - Migrația pentru munca în activități sezoniere; - Migrația periodică.
<i>Consecințe politice</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Legi nepotrivite; - Lipsa factorilor de stimulare; - Dificultățile tranziției; - Corupția; - Indiferența; - Politica antinatalistă. 	<ul style="list-style-type: none"> - Influențarea alegerilor prezidențiale din anul 2014 când diaspora a participat în masă la voturi.
<i>Consecințe Culturale</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Creșterea abandonului școlar. 	<ul style="list-style-type: none"> - Oportunitatea de a învăța o nouă limbă; - Noi bagaje de cunoștințe.

Cu privire la evoluția numărului de salariați și pensionari din România între anii 1990-2014, menționez faptul că în anul 1990 (fig.85) existau 8,2 milioane de angajați și 3,7 milioane de pensionari, iar în anul 2014 mai rămăseseră doar 5.2 milioane de angajați, în schimb 4,4 milioane de pensionari (deoarece doar jumătate din populația activă avea statut de salariat).

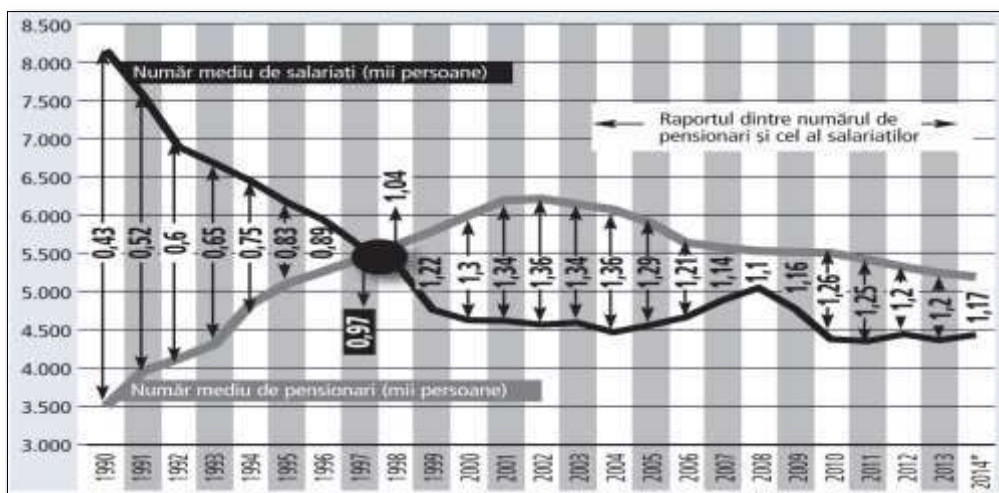

Figura 85.

Evoluția numărului de salariați și pensionari din România între anii 1990-2014 (milioane de persoane) *Date valabile la finalul lunii iunie 2014

Sursa: <http://storage0.dms.mpinteractiv.ro/media/1/1481/25326/13204915/1/3-pensionari.jpg>

1.1. Accentuarea depopulării

După anul 1990, în România s-au înregistrat pierderi demografice însemnate. Cauza principală care a accentuat această depopulare din România a fost migrarea cetățenilor români, dar și natalitatea scăzută. Chiar dacă densitatea populației din România, în perioada 2002 – 2011, a scăzut în toate județele României (mai puțin în județul Ilfov), iar populația totală a României a scăzut fără întrerupere din anul 1989, am observat că județele Sibiu, Timiș și Arad au fost singurele care au atras un număr semnificativ de noi locuitori (prin migrație internă). Acest lucru se datorează faptului că, în aceste județe, mai ales în localitățile Sibiu, Timișoara și Arad, s-au dezvoltat zone industriale care au atras atât noi investitori, cât și mână de lucru. Acest fapt m-a determinat să aleg ca areal de studiu, zona predominant rurală din Valea Hârtibaciului, pentru a observa îndeaproape efectele locale ale valurilor de migrații externe, apoi dacă și în zonele rurale ale județului Sibiu există noi investitori, precum și efectele mobilității internaționale a populației locale asupra evoluției demografice, sociale și economice a acestei zone.

Județul Sibiu

În anul 1992 în județul Sibiu erau 452.873 locuitori, însă la recensământul din anul 2011 se mai aflau doar 397.322 locuitori. În județul Sibiu, ca și în alte zone ale țării, din cauza restructurării economice, îndeosebi a crizei industriei autohtone (cu închideri de fabrici, uzine), s-au pierdut locuri de muncă care au afectat municipiul Sibiu, orașele mici ale județului (Copșa Mică, Cisnădie, Avrig, Dumbrăveni, Agnita) dar și zonele rurale, unde s-au desființat CAP-urile, IAS-urile, iar unitățile meșteșugărești, artizanale sau de prelucrare a produselor agricole și-au redus activitatea până la dispariție. La începutul anilor 90 a existat o migrație legală a etnicilor sași, începută sub diverse forme cu mult timp înainte, însă reducerea numărului sașilor din județ a făcut ca, deja în anul 1998, mai mult de 90% dintre migranți să o reprezinte etnicii români. Prin urmare, între anii 1992 – 2011, județul Sibiu a pierdut peste 55.000 de locuitori (fig.86).

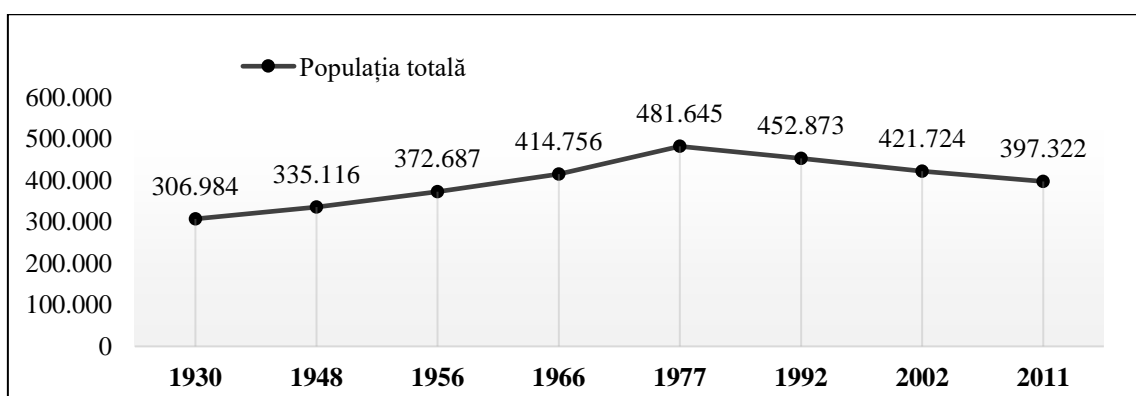

Figura 86. Evoluția numărului de locuitori din județul Sibiu între anii 1930-2011

Sursa: www.insse.ro

Populația urbană și rurală a județului Sibiu

Populația urbană și rurală a Județului Sibiu a suferit schimbări importante de-a lungul timpului (fig.87). Dacă în anul 1948, existau mai mulți locuitori în zona rurală (239.421 persoane, reprezentând 71,44% din populația totală) decât în zona urbană (95.695 persoane, reprezentând 28,55% din populația totală), această situație s-a inversat, ajungându-se în anul 2011, la 134.454 locuitori în zona rurală (33,84%) și 262.868 locuitori în zona urbană (66,16%).

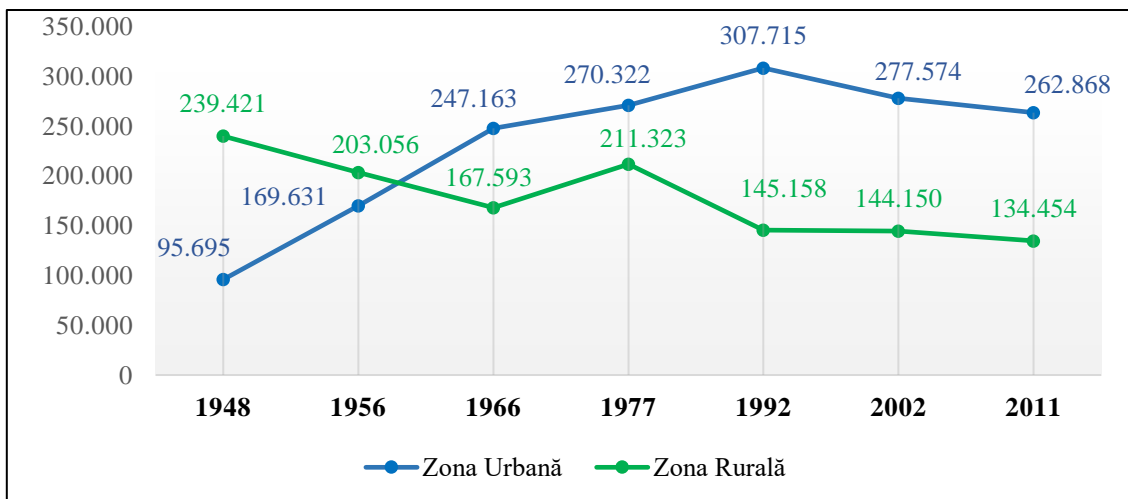

Figura 87. Evoluția populației totale din zonele urbane și rurale a Județului Sibiu (1920-2011)

Sursa: www.insse.ro

Evoluția structurii etnice a locuitorilor din județul Sibiu (fig.88), a înregistrat o diminuare a etnicilor sași, de la 100.703 în anul 1930, la 4.244 în anul 2011. Locuitorii de origine română nu au încetat să crească până în anul 1992, când au fost contabilizați 397.205 locuitori, apoi au scăzut treptat, iar în anul 2011 au fost consemnați 338.505 români.

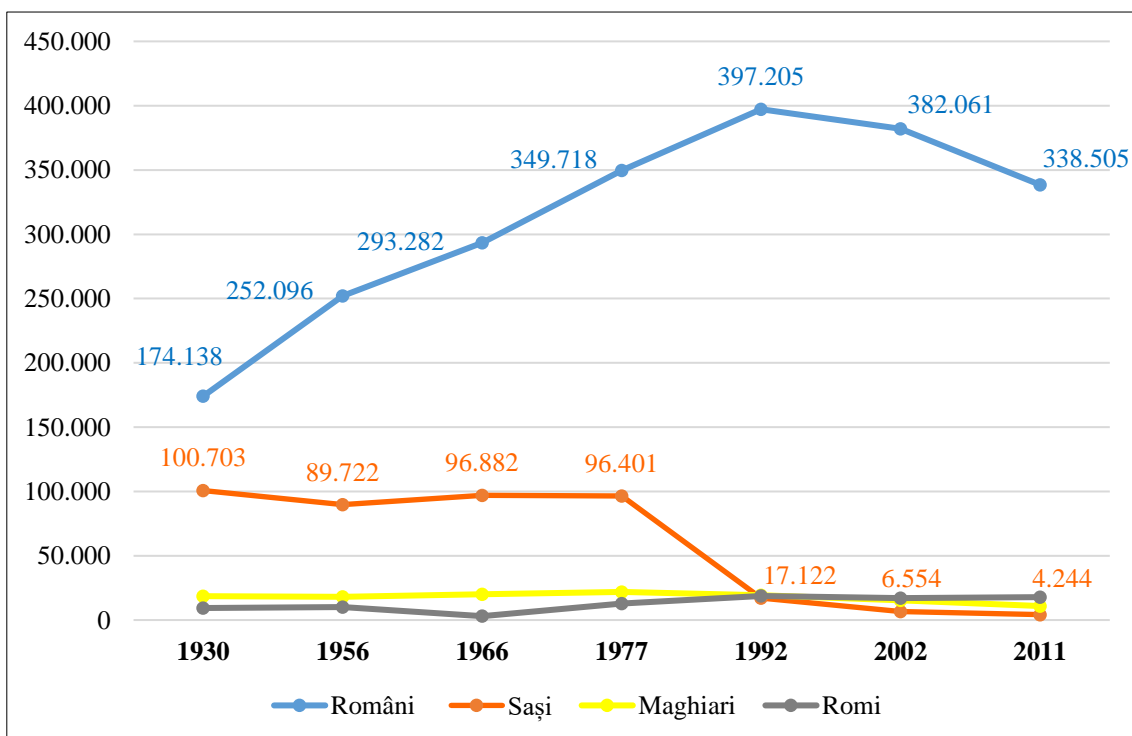

Figura 88. Evoluția structurii etnice a Județului Sibiu între anii 1930-2011

Sursa: www.insse.ro

Municipiul Sibiu

Evoluția numărului de locuitori din Municipiul Sibiu (fig.89) a fost constantă până în anul 1992, când au fost consemnați 169.656 locuitori, apoi a început să scadă, ajungând în anul 2011 la 147.245 locuitori.

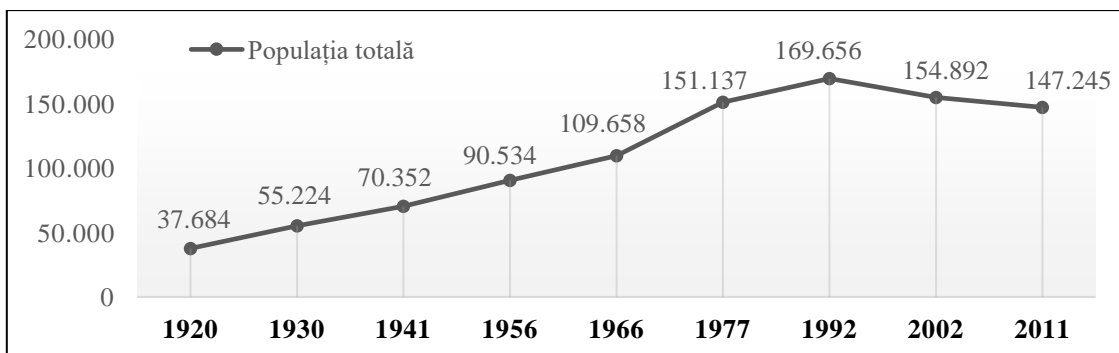

Figura 89. Evoluția numărului de locuitori din Municipiul Sibiu între anii 1920-2011
Sursa: www.insse.ro

În Municipiul Sibiu (fig.90), în anul 1920, majoritatea locuitorilor erau etnici sași (21.780 persoane), urmați de etnicii români (9.867 persoane), etnicii maghiari fiind o populație nesemnificativă.

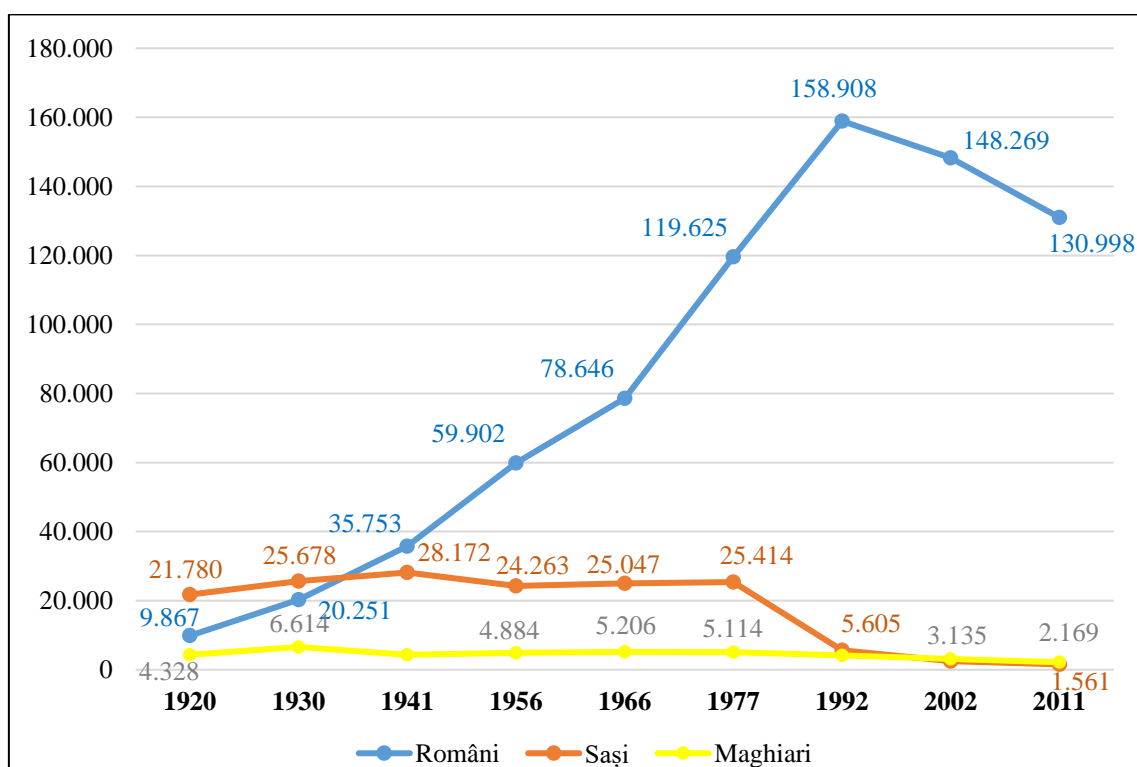

Figura 90. Evoluția etnică a locuitorilor din Municipiul Sibiu între anii 1920-2011
Sursa: www.insse.ro

În decursul secolului al-XX-lea, în Municipiul Sibiu, etnicii sași au reprezentat numărul cel mai mare la recensământul din anul 1930 (28.172 persoane), apoi, începând cu recensământul din anul 1941, numărul românilor l-a depășit pe cel al sașilor (35.753 etnici români). La următoarele recensăminte, numărul etnicilor sași înregistrați a început să scadă, ajungând doar la 1.561 de locuitori la recensământul din anul 2011, în schimb, etnicii români nu au încetat să crească până în anul 1992, când s-au înregistrat 158.908 locuitori, urmând apoi o descreștere continuă, la recensământul din anul 2011 înregistrându-se un număr de 130.998 locuitori de etnie română (o pierdere de aproape 30.000 persoane în decursul a două decenii). Sibiul a fost anul acesta (2017) gazda celei mai mari întâlniri a sașilor, unde au confirmat participarea peste 20.000 de sași, care vor veni din întreaga Europă. Acest eveniment a fost organizat în perioada 29 iulie 2017 – 13 august 2017.

1.2. Studiu de caz

Accentuarea depopulării în Valea Hârtibaciului (Județul Sibiu – România)

Valea Hârtibaciului, sau Valea Verde, poartă denumirea după râul Hârtibaciu (foto.3), care este cel mai mare afluent al râului Cibin și are o lungime totală de 88,2 km. În valea Hârtibaciului sunt localizate numeroase așezări, grupate din punct de vedere administrativ într-un oraș (Agnita) și 13 comune (Alțâna, Nocrich, Roșia, Moșna, Bârghiș, Merghindeal, Chirpăr, Șelimbăr, Brădeni, Iacobeni, Marpod, Mihăileni și Vurpăr).

Accentuarea depopulării din mediul rural, a început să fie vizibilă mai ales după anul 1990, când majoritatea sașilor au plecat în Germania, iar mulți români le-au urmat exemplul și au ales să migreze spre țările vestice. După anul 1990, când s-au deschis granițele pentru etnicii sași, aceștia și-au abandonat locurile natale, de frică să nu piardă “ultimul tren”, spre o lume cu un nivel de trai mai bun și cu certitudinea unor resurse materiale mai bune.

Foto 3. Râul Hârtibaci (Alțâna)
Album personal (ianuarie 2017)

Foto 4. Valea Hârtibaciului
Sursa: www.monitoruldemedias.ro

Figura 91. Microregiunile Județului Sibiu
 Sursa: http://www.traditiisibiene.ro/zone_etno.html

Mulți români cu care am stat de vorbă, regretă faptul că majoritatea sașilor au părăsit această zonă. Unul din cei doar câțiva sași care au mai rămas prin aceste locuri, în interviul pe care i l-am luat, a afirmat:

"Sașii care au plecat în Germania după anul 1990 nu au fost primiți așa de bine, deoarece erau priviți ca niște germani de mâna a doua, nu vorbeau corect limba, vorbeau un dialect săsesc, au fost răspândiți prin toată țara, iar mulți dintre ei nu s-au adaptat în noua țară de destinație și regretau că au renunțat sau că au vândut locuințele din România." (Bărbat, 82 ani, etnic sas, Alțâna, ianuarie 2017)

Stagiile de documentare pe care le-am întreprins pe valea Hârtibaciului (fig.91), în cursul anului 2017, mi-au oferit o imagine schimbată a mediului rural de altădată, însă peisajele nu s-au schimbat foarte mult și sunt de o deosebită frumusețe (flora deosebită, fauna sălbatică, obiective turistice, biserici fortificate, într-un cadru geografic complex, Podișul Hârtibaciului făcând parte din spațiile protejate Natura 2000, cu o suprafață de 237.515 hectare).

Zona de veche locuire a sașilor din Transilvania este considerată a fi una din ultimele peisaje medievale din Europa unde se regăsesc multe sate tradiționale și biserici fortificate care par să păzească satele acoperite cu țiglă roșie, înconjurată de livezi, pășuni, pajiști cu flori și o vedere neînchis de frumoasă spre munții Făgăraș (foto.4).

Figura 92.

Brandul „Din Hârtibaciu, cu drag”

Sursa: <http://moara-veche.ro>

La 1 martie 2015, proiectul „Solidaritate pentru dezvoltare economică în Valea Hârtibacului”, a creat brandul „Din Hârtibaciu, cu drag” (fig.92) care la început a reunit 22 de producători din Valea Hârtibacului ajutând produsele și serviciile locale din Valea și Podișul Hârtibacului să fie recunoscute cu ușurință de către consumatori. În momentul de față există 26 de producători locali.

Studiind comunele Alțâna (cu satele aparținătoare Benești și Ghijasa de Sus), Nocrich (Hosman, Fofeldea, Ghijasa de Jos, Țichindeal) și Roșia (Cornățel, Cașolț, Daia, Nouă, Nou, Nucet), am putut constata depopularea acestei zone rurale, am observat efectele migrației pe plan local, rolul și locul locuinței în contextul migrației, ceea ce mi-a permis descrierea comunelor și satelor studiate și a modului în care migranții au schimbat peisajul rural al satului de origine.

a) **Comuna ALȚÂNA**

Comuna Alțâna a fost atestată documentar pentru prima dată în anul 1291 și are în componența sa trei sate: Alțâna, Benești și Ghijasa de Sus. La recensământul din anul 1920, au fost înregistrați un total de 3.729 locuitori, numărul lor crescând treptat până în anul 1941 când au fost înregistrați 3.922 locuitori; a urmat un proces de scădere, iar la recensământul din anul 2011 în comună mai locuiau doar 1562 de locuitori (fig.93).

Alțâna a fost o comună mixtă, la începutul secolului al-XX-lea locuitorii români reprezentau trei sferturi din totalul locuitorilor, în anul 1920 înregistrându-se 841 (22,55%) de etnici sași și 2.849 (76,40%) de locuitori români, numărul sașilor scăzând în ritm accelerat și ajungând în anul 2011, la 53 și 1.230 de locuitori români.

În Alțâna se regăsește un muzeu inter-etnic, inaugurat în anul 2013, amenajat într-o casă particulară, care datează din anul 1508, unde aflăm informații despre meșteșugurile locuitorilor de pe Valea Hârtibaciului, deoarece de-a lungul timpului aici au conviețuit patru etnii: sași, români, evrei și țigani, fiecare etnie având cimitirul ei.

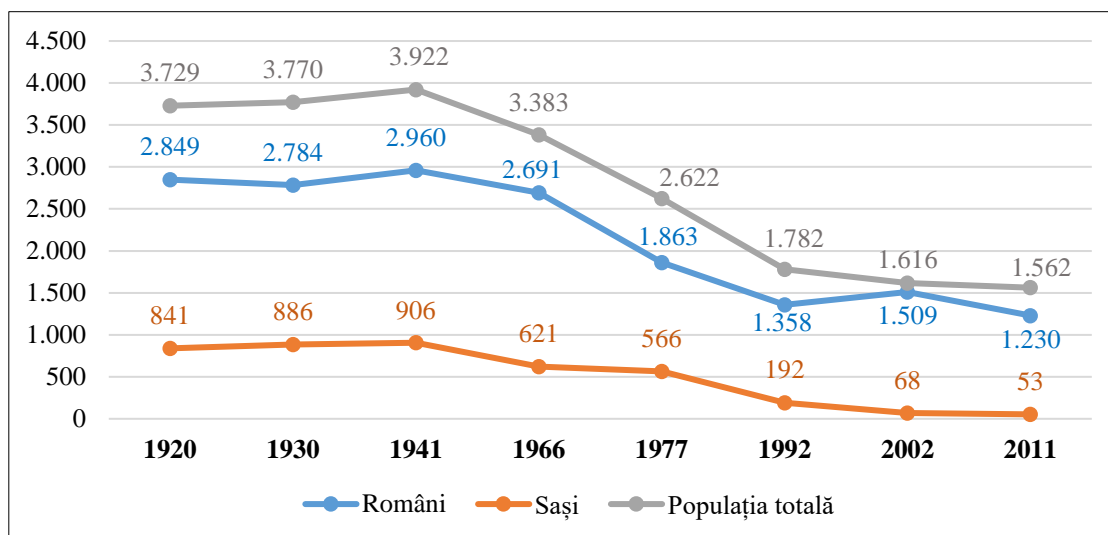

Figura 93. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din comuna Alțâna între anii 1920-2011 (*Alțâna, Benești și Ghijasa de Sus*)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Toți etnicii sași din comuna Alțâna locuiau în satul Alțâna, unde aveau instituții de învățământ cu predare în limba germană și își puteau educa copiii. În satul Alțâna, în 1920 erau 841 de sași și 1.293 de români, cei mai mulți sași înregistrându-se în anul 1966 (1.501 persoane). La recensământul din 2011 au mai fost contabilizați doar 53 de sași și 756 de români (fig.94). Prin urmare, odată cu accelerarea emigrației sașilor și locuitorii din satul Alțâna au scăzut treptat, ajungând la un număr de 1.094 de persoane în anul 2011.

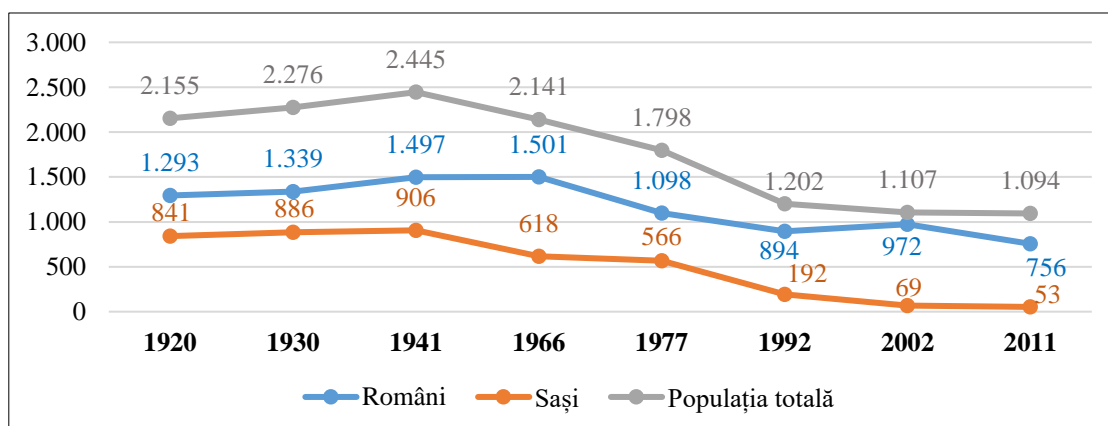

Figura 94. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Alțâna (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Un localnic român a declarat:

"Acum în sat sunt foarte multe case goale, care aparțin persoanelor care sunt plecate prin alte țări la muncă; doar strada principală are în jur de 50."

(Bărbat, 58 ani, Alțâna, ianuarie 2017)

De asemenea există și multe case noi, construite pe terenurile rămase libere sau ale fostelor șure (foto.5) care au fost demolate. Casele noi construite aparțin în mare parte migrașilor plecați în Spania sau Italia.

Foto 5. Casă nou construită pe locul fostei șuri (Alțâna)

Acoperiș de tablă tip Lindab

Sursa: Album personal (iulie 2017)

Printre cei câțiva sași care au mai rămas în satul Alțâna se numără și o familie de persoane vârstnice, care în momentul de față au peste 80 de ani, dar se simt sănătoși și chiar au deschis un muzeu de animale împănate, deoarece soțul este un împătimit al acestui sport. La interviul pe care l-am făcut cu ei, au menționat:

"Suntem fericiți că au rămas în satul nostru natal, deoarece majoritatea celor care erau de o vârstă cu noi și au plecat în anul 1990 au ajuns prin azile, unde s-au stins încetul cu încetul. Toată familia noastră se află în Germania, dar sunt mulțumiți că în fiecare vară suntem vizitați de rude și cunoscuți care se bucură împreună cu noi".

O altă femeie, româncă, Ana Preda (71 de ani) este singura care a mai păstrat tradiția țesutului în Alțâna, deoarece pe vremuri, nu exista nici o femeie în sat care să nu aibă un război de țesut în casă, pentru a putea țese de toate (ștergare, fețe de masă, pânza pentru haine).

Foto 6. Biserica Fortificată Alțâna

Sursa: <http://www.sibiu-turism.ro>

Figura 95.

Logotip Organizația Sașilor din Alțâna

Sursa: <https://alzen-hog.de>

În momentul de față, în Alțâna (foto.6) există 2 instituții de învățământ public, o grădiniță și o școală gimnazială și numeroase obiective turistice (Biserica Fortificată din secolul al-XIII-lea, linia îngustă CFR Sibiu-Agnita și Muzeul interetnic). Foștii sași din comună, au înființat Organizația Sașilor din Alțâna (HOG Alzen) (fig.95), iar împreună cu asociația *Monumentum*, au desfășurat în luna iunie (2017) lucrări de refacere a învelitorii Bisericii Evanghelice (foto.7).

Pentru a ajunge în Alțâna există doar două posibilități, cu autobuzul care face 4 curse pe zi (Sibiu-Agnita), sau cu mașina personală, deoarece trenul care a circulat a fost dezafectat, iar Halta din Alțâna (foto.8) s-a deteriorat. În acest moment există un proiect de renovare a haltei.

Foto 7. Refacerea învelitorii Bisericii Evanghelice (Alțâna)

Sursa: <https://alzen-hog.de/category/nachrichten/>

Foto 8. Halta Alțâna

Sursa: <http://www.spurfilm.eu/agnita/altina.html>

Atât în satul Benești cât și în satul Ghijasa de Sus (fig.96), la recensământul din anul 1920 nu s-a înregistrat nici un etnic sas. Satul Benești a fost menționat pentru prima dată în anul 1391, iar la recensământul din anul 1920 au fost consemnați un total de 734 de locuitori, dintre care 728 erau români, 4 maghiari și 2 evrei. În anul 2011, în acest sat mai erau doar 284 de locuitori.

Satul Ghijasa de Sus este menționat pentru prima dată într-o atestare scrisă în anul 1364. La recensământul din anul 1920 au fost înregistrați 840 de locuitori, dintre care 828 erau români, 6 maghiari și 6 evrei, iar la recensământul din anul 2011 în sat mai trăiau doar 184 de persoane. În acest sat există legenda dispariției satului Androchel, menționat în documentele locale, care se spune ca s-a scufundat în mod misterios. Curios este că numele săsesc, *Underten*, înseamnă "de sub pământ".

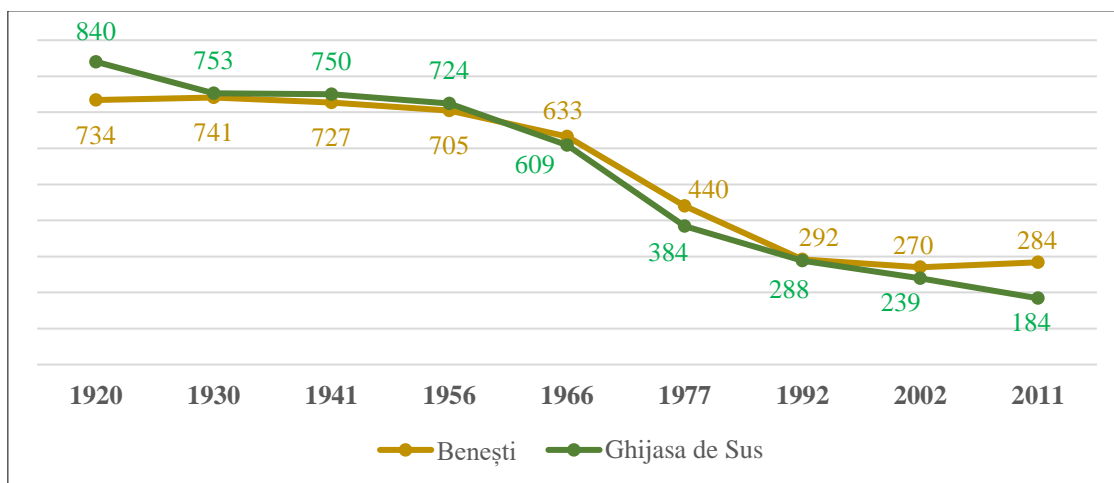

Figura 96. Evoluția populației totale din satul Benești și Ghijasa de Sus (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

b) Comuna NOCRICH

Comuna Nocrich a fost atestată documentar pentru prima dată în anul 1263 și are în componența sa cinci sate: Nocrich, Hosman, Fofeldea, Ghijasa de Jos și Țichindeal. Comuna Nocrich a înregistrat în anul 1941 cel mai mare număr de locuitori (4.792 persoane), scăzând până în anul 1992 la 2.495 locuitori, pentru a crește din nou la 2.868 la recensământul din anul 2011 (fig.97). Această creștere se datorează mai ales migrației interne care a determinat reorientarea unui segment de populație spre mediul rural al acestei regiuni.

Cu privire la etnia locuitorilor din comuna Nocrich (etnicii sași erau înregistrați doar în Nocrich și Hosman), se poate observa un total de 1.209 (27,15%) sași și 3.359 (59,95%) români în anul 1941, urmând apoi o descreștere continuă, ajungând în anul 2011 doar la un număr de 3 persoane care mai aveau etnie săsească și 2.417 români.

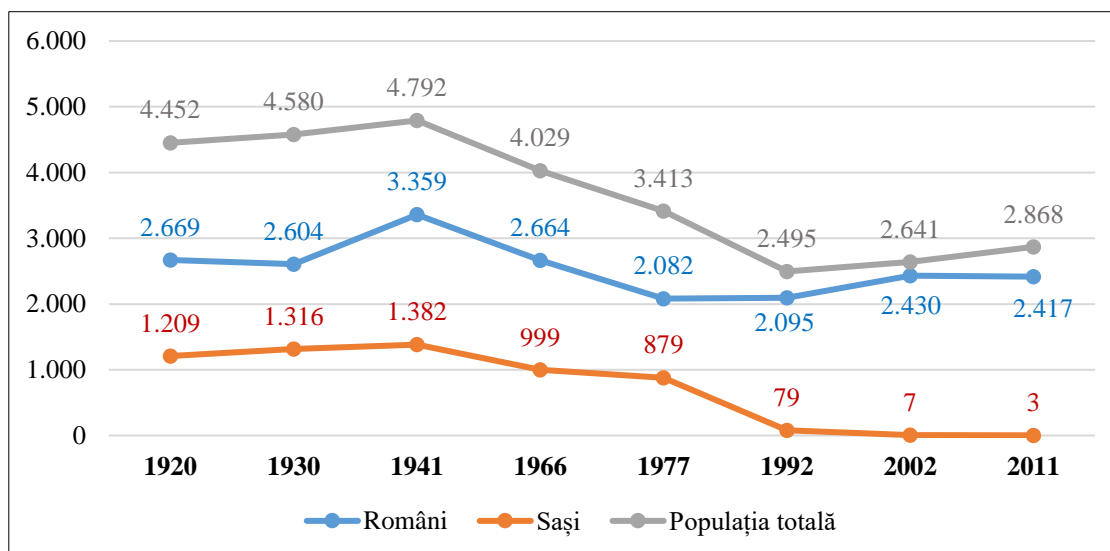

Figura 97. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din comuna Nocrich între anii 1920-2011 (Nocrich, Hosman, Fofeldea, Ghijasa de Jos și Țichindeal)
Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Nocrich

Satul Nocrich, la începutul secolului al-XX-lea, avea în componența sa un număr preponderent de sași (fig.98), astfel, în anul 1920 au fost înregistrați 688 (56,67%) sași și doar 277 (22,81%) români, cu o populație totală de 1.214 locuitori. În anul 1941 s-a înregistrat cel mai mare număr de sași, când au fost contabilizați 770 sași și 607 români cu o populație totală de 1.393 locuitori. Apoi, etnicii sași au început să scadă, în anul 1966 înregistrându-se 560 sași și 583 români, în anul 1977 înregistrându-se 498 sași și 868 români, iar în anul 1992 nu mai exista nici un etnic sas în acest sat. Totuși, populația a început să crească începând cu anul 1992, de la 1.146 locuitori la 1.287 locuitori în anul 2011.

Din discuțiile purtate cu sătenii am aflat că:

"Mulți români au ales să plece, mai ales după anul 2002, când au fost eliminate vizele. Majoritatea celor care au plecat în perioada 2002 – 2010, erau tineri cu vârste cuprinse între 20 și 30 ani și au plecat în Italia și Spania" (Femeie, 52 ani, Nocrich, ianuarie 2017).

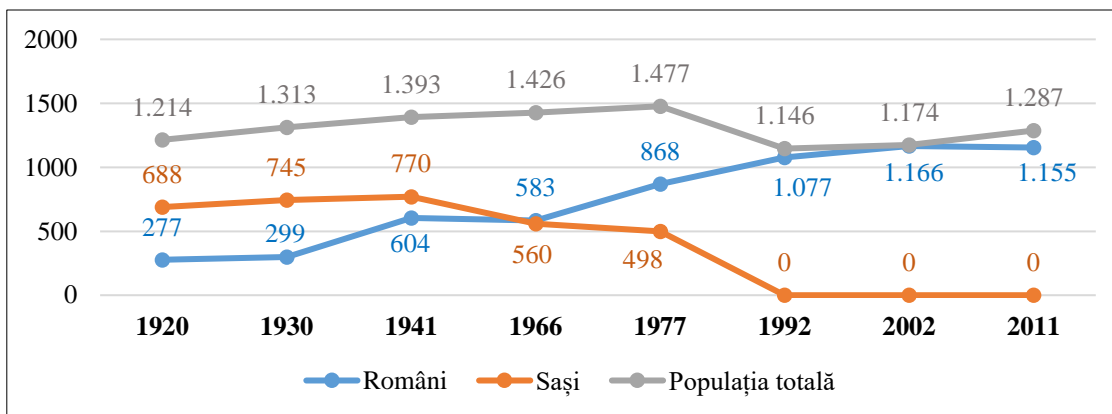

Figura 98. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Nocrich (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Foto 9. Biserica Evanghelică Fortificată Nocrich

Sursa: Album personal (ianuarie 2017)

Nocrich deține numeroase obiective turistice (Biserica Fortificată din secolul al-XIII-lea, casa parohială a bisericii evanghelice, casa familiei Bruckenthal, monumentul Eroilor Români din Al Doilea Război Mondial și Biserica Ortodoxă "Sf. Vasile"), datorită faptului că este locul unde s-a născut baronul Samuel von Brukenenthal (1721 – 1803). Începând cu anul 2007, zilele culturale ale comunei Nocrich, au fost organizate la data de 15 august, ocazie care se folosește pentru promovarea portului și tradiției comunei. Apoi, în anul 2008 s-a înființat prima fermă cu rasa de bovine Angus, unde se produce carne ecologică de calitate. În anul 2014, s-a organizat prima întâlnire a sașilor la biserica din Nocrich (foto.9), iar ușile bisericii au fost redeschise după 14 ani. La această întâlnire au participat peste 200 de sași veniți din toate colțurile Germaniei, care au locuit în Alțâna, Nocrich, Marpod și Hosman. De atunci, în fiecare an se organizează această întâlnire la care participă tot mai mulți sași.

Hosman

Prima atestare documentară a satului Hosman datează din anul 1319 iar la începutul secolului al-XX-lea, avea în componența sa un număr preponderent de sași, astfel, în anul 1920 au fost înregistrați 520 sași și doar 252 români, cu o populație totală de 1.016 locuitori (fig.99). În anul 1941 s-a înregistrat cel mai mare număr de sași, când au fost contabilizați 612 sași și 572 români cu o populație totală de 1.206 locuitori. Apoi, numărul etnicilor sași au început să scadă, în anul 1966 înregistrându-se 439 sași și 634 români, în anul 1977 înregistrându-se 379 sași și 505 români. În anul 1992 au mai rămas doar 43 de sași, în 2002 doar 6, iar la recensământul din anul 2011 nu mai exista nici un etnic sas în Hosman.

Unii sași care au plecat după anul 1990, s-au întors după anul 2012, și au început să-și facă mici gospodării, dar și câțiva turiști (belgieni, elvețieni, nemți) care au fost fascinați de zona Transilvaniei au ales să se stabilească în Hosman. Aceștia nu apar înregistrați în recensământul din 2011.

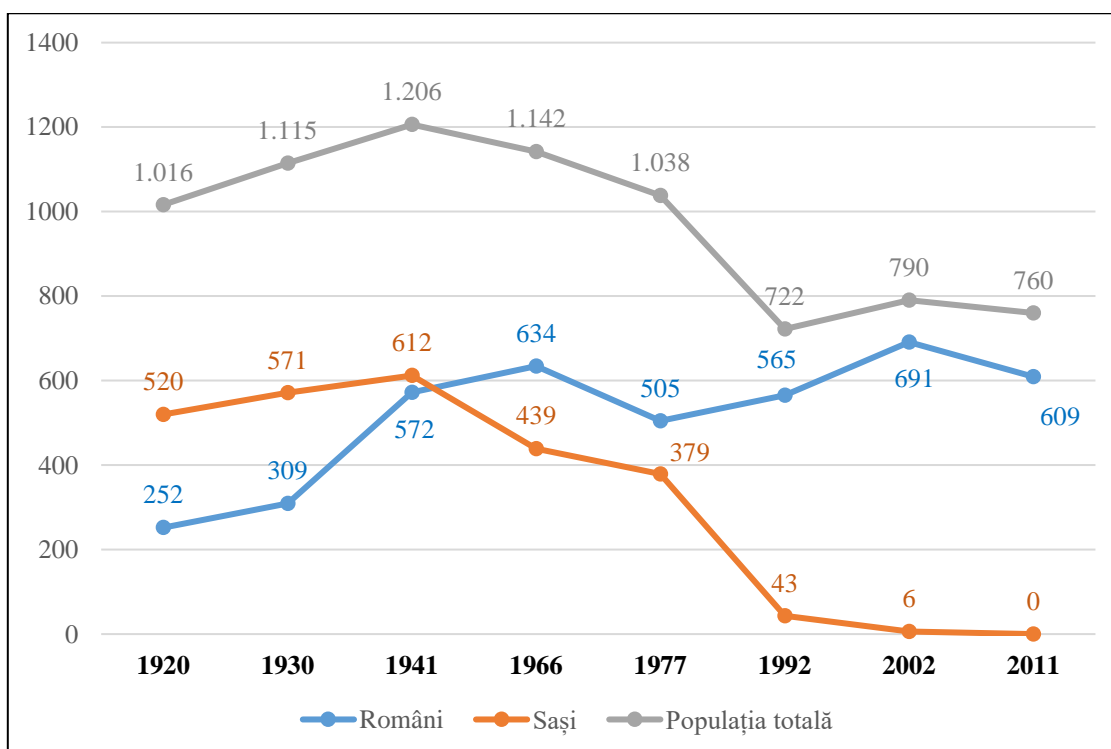

Figura 99. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Hosman (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Foto 10. Biserica Evanghelică Hosman

Sursa: <https://ro.wikipedia.org/wiki/Hosman>

Obiectivele turistice ale satului Hosman sunt reprezentate de către cele două monumente istorice, ambele construite în secolul al-XIII-lea: Biserica Evanghelică (foto.10) și Biserica Fortificată înconjurată de două ziduri (foto.11).

Un alt obiectiv turistic este Cimitirul Eroilor Germani, care datează din anul 1918, de pe vremea primului Război Mondial, amplasat pe Dealul Feciorilor.

Foto 11. Biserica Fortificată Hosman

Sursa: <http://www.sibiu-turism.ro>

Ca și în cazul satului Nocrich, după anul 2002, mulți tineri au ales să plece spre Italia sau Spania, deoarece în Hosman nu găseau de lucru, nu existau mijloace de transport pentru a face naveta spre orașul Sibiu, iar trenul care lega Valea Hârtibaciului de Sibiu nu mai funcționa din anul 2001, iar majoritatea nu își puteau permite cumpărarea unei mașini personale.

Localnicii regretă faptul că trenul de pe calea ferată îngustă numită "Mocănița" care lega Sibiu de Agnita și Sighișoara a fost închis, șinele au fost furate și vândute la fier vechi, iar locomotivele și vagoanele au fost casate la fier vechi. În momentul de față, traseul mocăniței este monument istoric (LMI-SB-II-a-B-20923) și există asociația „Prietenii Mocăniței” (fig.100), care încearcă prin diferite mijloace să refacă porțiunea dintre Sibiu și Agnita, prin urmare, până acum au realizat acțiuni de întreținere a căii ferate dar și a unor gări și clădiri. De asemenea, au fost organizate diferite acțiuni de voluntariat, în cadrul cărora se adunau bani necesari pentru realizarea scopurilor propuse.

Figura 100. Reclamă voluntariat pentru refacerea mocăniței Sibiu-Anita

Sursa: <http://maratonsibiu.ro/hai-vino-iar-in-gara-noastra-mica-6016/>

Moara Veche (foto.12) din Hosman a fost deschisă publicului în anul 2004, aici funcționează moara, brutăria și fierăria, care asigură continuarea tradiției și a patrimoniului cultural al zonei Hârtibaciului. Tot aici a fost dezvoltat proiectul "Solidaritate pentru dezvoltare economică în Valea Hârtibaciului", care a reușit să modernizeze și să extindă șura din curtea Morii Vechi, denumită „Șura Culturală”, inaugurată în 26 mai 2017, unde se vor organiza cursuri, ateliere și evenimente.

"Asociația Hosman durabil", înființată în anul 2008, "luptă pentru supraviețuirea culturii țărănești hârtibăcene"*, un viitor asigurat al mediului rural hârtibăcean și relansarea economiei locale. Până acum a reușit să realizeze unele dintre țelurile propuse, iar de-a lungul timpului a organizat târguri meșteșugărești regionale (încă din anul 2009) și a creat "Centrul de instruire și evenimente culturale".

Foto 12. Moara veche Hosman, comuna Nocrich

Sursa: <http://www.zilesinopti.ro/media/7309082625551e8d4151be5.24416497.jpg>

Fofeldea, Ghijasa de Jos și Țichindeal

Celelalte sate ale comunei Nocrich (Fofeldea, Ghijasa de Jos și Țichindeal) erau sate în care majoritatea locuitorilor au fost români. În Fofeldea și Țichindeal se află două biserici ortodoxe, pictate de către cea mai importantă familie de pictori din Transilvania, Familia Grecu), respectiv "Biserica Sf. Vasile" (Fofeldea) și "Biserica Cuvioașa Paraschiva" (Țichindeal).

*<http://www.moara-veche.ro/>

Foto 13.

Bustul lui August Treboniu Laurian

Sursa: <https://ro.wikipedia.org>

Satul Fofeldea a fost atestat pentru prima dată în anul 1382, în anul 1920 locuiau 982 persoane, iar la recensământul din 2011 se înregistrau 470 de persoane, în creștere față de anul 2002, când au fost contabilizate doar 387 de persoane. În memoria lui August Treboniu Laurian (filolog, istoric, publicist și om politic), aici se găsește un bust sculptat (foto.13) de către Nicolaie Pascu Goia, dar și o asociație care îi poartă numele.

Satul Țichindeal a fost atestat pentru prima dată în anul 1350, în anul 1920 au fost înregistrate 596 persoane, iar la recensământul din 2011 au fost contabilizate doar 223 de persoane (fig.101). Actualmente în sat a fost achiziționată și modernizată o fermă, care are în componența sa și o fabrică de prelucrare a laptelui.

În satul Ghijasa de Jos, în anul 1920 locuiau 644 persoane, iar la recensământul din 2011 se mai înregistrau doar 128 de persoane. Aici majoritatea locuitorilor se ocupă de creșterea porcinelor.

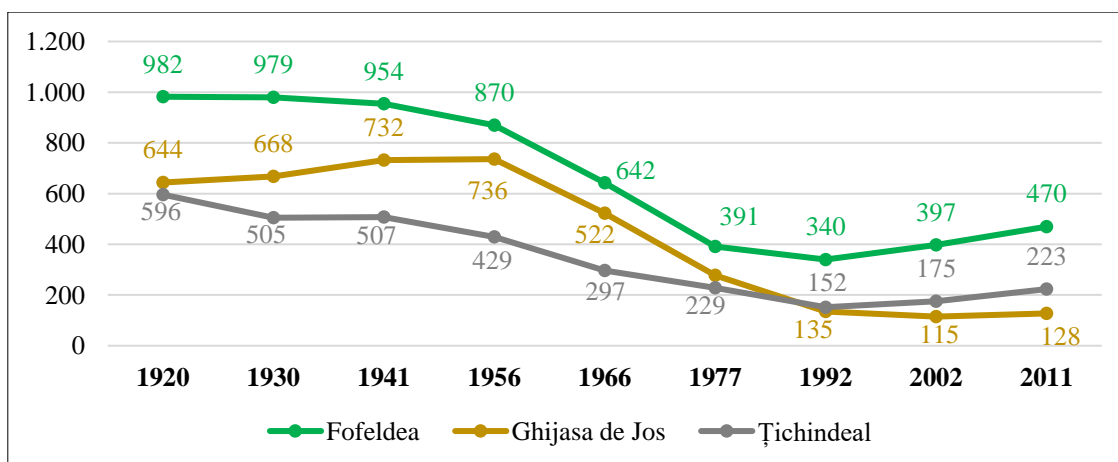

Figura 101. Evoluția populației totale din satele Fofeldea, Ghijasa de Jos și Țichindeal (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

c) **Comuna ROȘIA**

Comuna Roșia a mai purtat și denumirea de Roșia Săsească și a fost documentată pentru prima dată în anul 1327 având în componența sa șase sate: Roșia, Cașoț, Cornățel, Daia, Nou și Nucet.

La recensământul din anul 1977, comuna Roșia a înregistrat cel mai mare număr de locuitori (5.508 persoane), diminuându-se până în anul 1992 la 4.700 locuitori, ca să crească din nou, la 5.241 la recensământul din anul 2011 (fig.102). Comuna Roșia a avut una dintre cele mai mari comunități săsești din Valea Hârtibaciului, în anul 1920, au fost contabilizați 1.398 sași și 3.038 români, iar în anul 2011, mai existau doar 19 sași și 4.920 români.

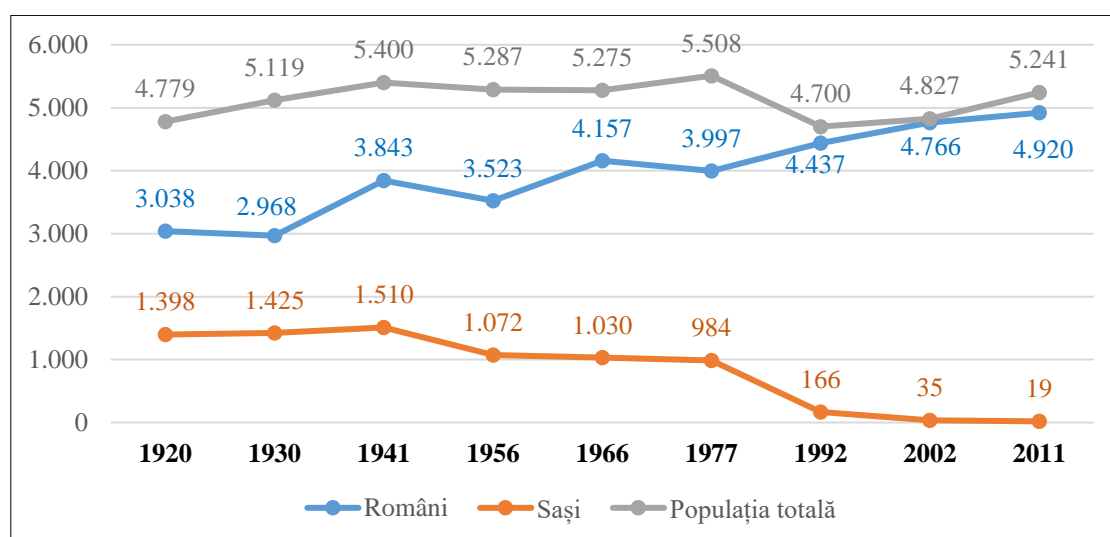

Figura 102. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din comuna Roșia între anii 1920-2011 (Roșia, Cașoț, Cornățel, Daia, Nou și Nucet)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Roșia

În satul Roșia, populația a înregistrat creșteri ușoare (fig.103), astfel în anul 1920 au fost contabilizați 1.052 locuitori (446 sași și 592 români), iar în anul 2011 s-a ajuns la 1.468 locuitori, populația săsească ajungând doar la un număr de 5 sași. Încă din anul 2001, în Roșia se sărbătorește în fiecare an "Ziua Fermierului", în cadrul căruia se organizează expoziții agroalimentare și zootehnice, dar și promovarea obiceiurilor și al obiceiurilor din zonă.

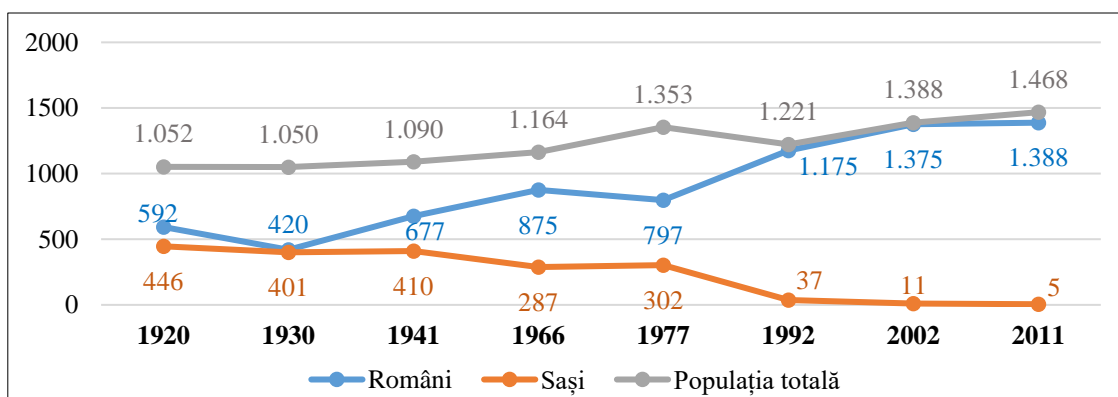

Figura 103. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Roșia (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Nou, Cașolț și Daia

Satele Nou, Cașolț și Daia au fost sate mixte, în care conviețuiau etnici sași și români. În satul Nou (fig.104), fost Noul Săsesc, în anul 1920 numărul sașilor era jumătate (388 persoane) cât numărul românilor (727 persoane), din totalul de locuitori (1.116 persoane). Însă în anul 2011, au mai rămas doar 3 sași și 1.516 români.

În satul Cașolț (fig.105) în anul 1920 numărul sașilor era egal (303 persoane) cu numărul românilor (302 persoane), din totalul de locuitori (790 persoane). Însă în anul 2011 nu a mai rămas nici un etnic sas și doar 665 români. Satul Cașolț este un sit arheologic, deoarece aici s-a descoperit o așezare rurală dacică.

În satul Daia (fig.106) în anul 1920 numărul sașilor era mai mare (261 persoane) decât numărul românilor (92 persoane), din totalul de locuitori (479 persoane). Însă în anul 2011 au mai rămas doar 9 sași și 912 români. Din cauza proximității față de orașul Sibiu, dar și a faptului că aici au fost construite zone rezidențiale, Daia a cunoscut a creștere continuă a numărului de locuitori.

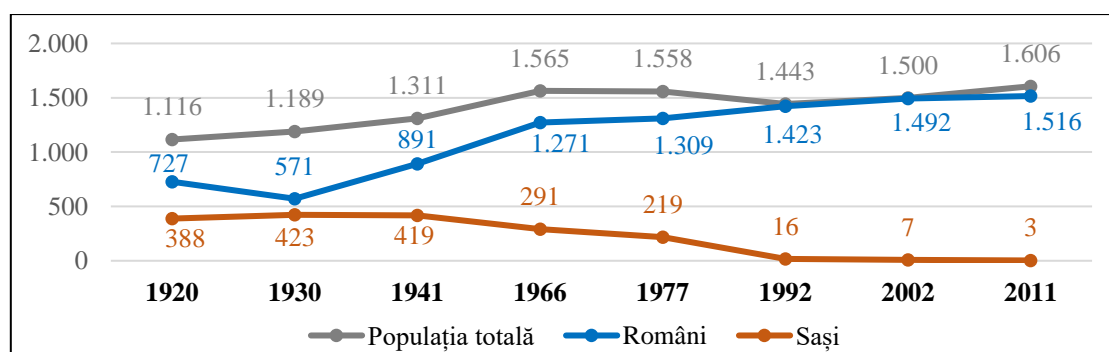

Figura 104. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Nou (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

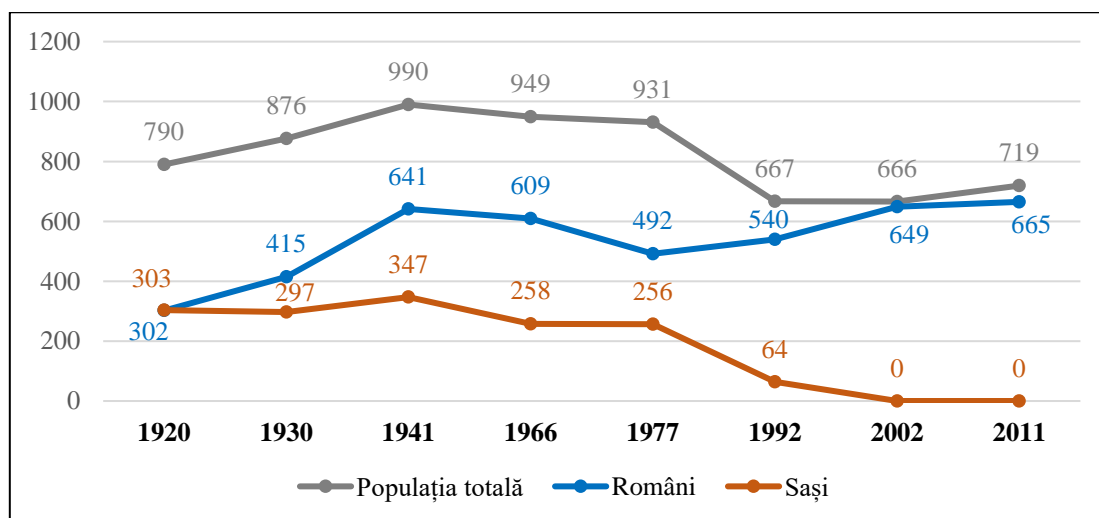

Figura 105. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Cașolț (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

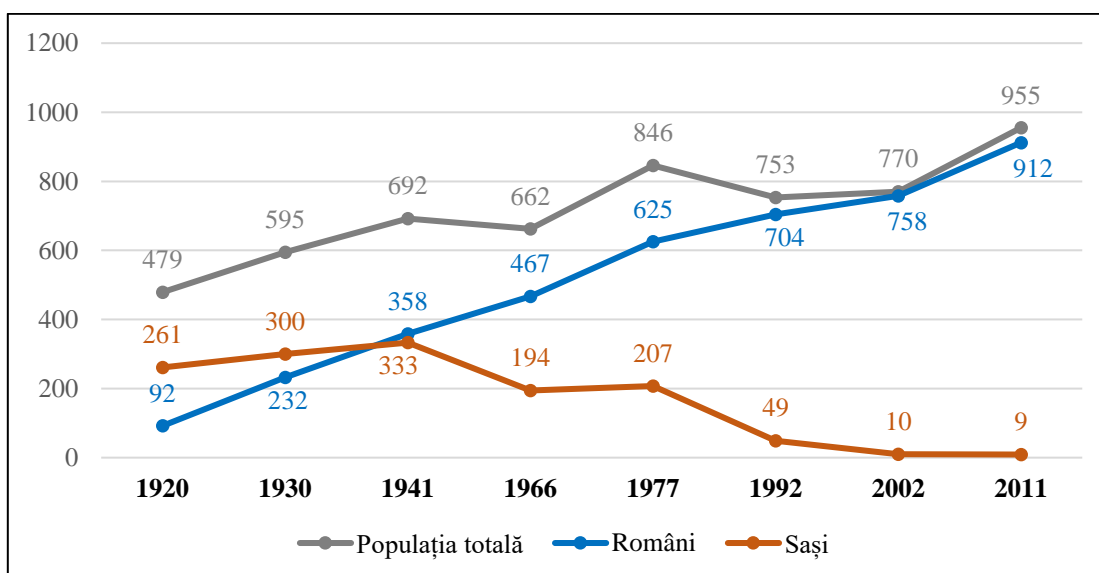

Figura 106. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satul Daia (1920-2011)

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Cornățel și Nucet

Satele Cornățel și Nucet au fost sate de români (fig.107). În satul Nucet, în anul 1920 au fost contabilizați un total de 704 persoane, scăzând treptat până în anul 2011 când au fost recenzați 47 persoane. Satul Cornățel, menționat pentru prima dată în anul 1306, recensământul din anul 1920 contabiliza un total de 638 persoane, scăzând treptat până în anul 2011 când au mai rămas doar 446 persoane.

Sătenii din Cornățel au declarat că în momentul de față mai existau doar 10 copii preșcolari și în jur de 20 copii înscriși la Școala Generală (foto.14) în clasele I-IV (dintre care 7-8 copii vin din Daia). Încă din anul 2002, a fost înființată asociația "Dare to Care", sub forma unui centru de plasament, care funcționează într-o clădire generoasă și se ocupă de copiii abandonați, în prezent existând 17 copii (cu vârste cuprinse între 5-17 ani) care beneficiază de oportunitățile oferite de asociație.

"Majoritatea tinerilor care mai au case pe aici, locuiesc și muncesc în Sibiu, iar în sat aproape un sfert din locuințe au rămas goale, deoarece mulți au plecat peste hotare, mai ales în Spania și Italia" (Femeie, 56 ani, Cornățel, ianuarie 2017).

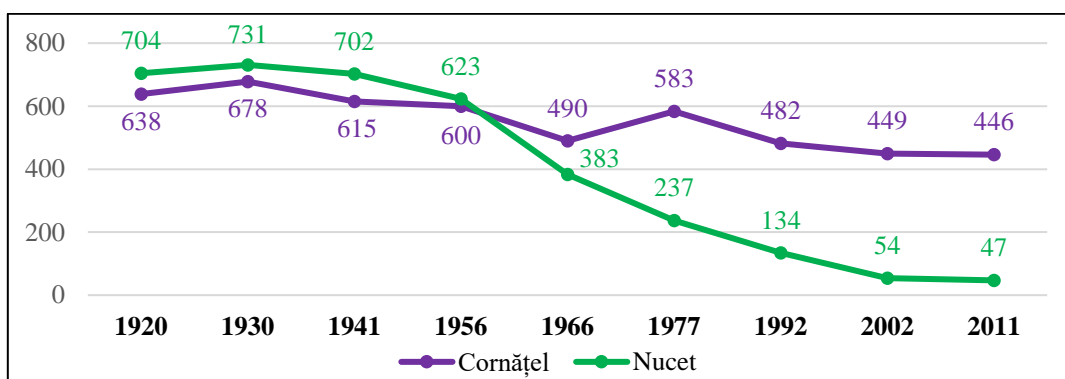

Figura 107. Evoluția populației totale și a principalelor grupuri etnice din satele Cornățel și Nucet între anii 1920-2011

Sursa datelor: <http://varga.adatbank.transindex.ro>

Foto 14. Școala generală din Cornățel

Sursa: Album personal (ianuarie 2017)

Deoarece localnici nu au mai avut cu ce ajunge la oraș, aceștia au fost nevoiți să se mute în Sibiu sau să migreze, iar în sat au mai rămas doar persoanele în vârstă. Datorită faptului că trenul nu mai trece prin gara din Cornățel (foto.15) încă din anul 2001, clădirea gării s-a deteriorat, iar acum asociația "Prietenii Mocăniței" încearcă să o reabiliteze (foto.16).

Foto 15. Gara din Cornățel (1992)

Sursa: <http://wikimapia.org>

Foto 16. Gara din Cornățel (2016)

Sursa: <http://sibiuaagnitarailway.com/friends/projects.php?project=8&lang=ro>

1.3. Concluziile studiului de caz

Pentru a observa caracteristicile zonei Hârtibaciului am colectat informații de la cca. 50 de persoane din mai multe comune și sate, atât migranți cât și nonmigranți, și persoane-cheie: profesori, educatori, meseriași, antreprenori, patroni de pensiuni agroturistice, locuitori ai comunelor, bătrâni ai comunelor și puținii sași care au mai rămas. Datele culese în Valea Hârtibaciului au fost apoi conectate cu informațiile Institutului Național de Statistică, enciclopedii și completate cu fotografii.

În arealul studiat, am identificat mai multe tipuri de sate (tab.21): vechi sate săsești în care românii au devenit majoritari încă din secolul al-XIX-lea (Nou – fost Nou Săsesc), sate săsești care au fost romanizate treptat, mai ales în secolul al-XX-lea, pe măsură ce s-a intensificat emigrația sașilor (Alțâna, Roșia, Nocrich, Hosman, Daia), sate cu populație mixtă care au fost romanizate în a doua jumătate a secolului al-XX-lea (Cașolț) și vechi sate românești care nu au avut în structura populației etnici sași (Benești, Ghijasa de Sus, Fofeldea, Ghijasa de Jos, Țichindeal, Cornățel și Nucet).

Tabel 21. Tipuri de sate din Valea Hârtibaciului, după profilul evoluției lor etnice

Tipuri de sate	<i>Procentul locuitorilor în anul 1920</i>	
Vechi sate săsești în care românii au devenit majoritari încă din secolul al-XIX-lea	<i>Nou – fost Nou Săsesc</i> Români 65,14% Sași 34,76%	
Sate săsești care au fost romanizate treptat, mai ales în secolul al-XX-lea, pe măsură ce s-a intensificat emigrația sașilor	<i>Alțâna</i> Români 60,00% Sași 39,00% <i>Roșia</i> Români 56,27% Sași 42,39% <i>Nocrich</i> Români 56,67% Sași 22,81%	<i>Hosman</i> Români 51,18% Sași 24,80% <i>Daia</i> Români 54,48% Sași 19,20%
Sate cu populație mixtă care au fost romanizate în a doua jumătate a secolului al-XX-lea	<i>Cașolț</i> Români 38,22% Sași 38,35%	
Vechi sate românești care nu au avut în structura populației etnici sași	<i>Benești</i> <i>Ghijasa de Sus</i> <i>Fofeldea</i> <i>Ghijasa de Jos</i> <i>Țichindeal</i> <i>Cornățel</i> <i>Nucet</i>	

Zona Hârtibaciului (tab.22) este puternic marcată de emigrația internațională. În anii 90 destinația principală a fost Germania, apoi, până în anii 2009, destinațiile principale au devenit Spania și Italia. După declanșarea crizei din anul 2008, au început să se contureze noi poli de atracție, Germania devenind din nou zonă de atracție, urmată de Anglia.

Tabel 22. Principalele date ale comunelor studiate (2015) în Valea Hârtibaciului*

Comuna	Alțâna	Nocrich	Roșia
Suprafața totală ha	8.019 ha Extravilan 7.786 ha Intravilan 233 ha	11.587 ha Extravilan 11.424 ha Intravilan 169 ha	16.256 ha Extravilan 10.566 ha Intravilan 550 ha
Suprafața locuibilă m ²	41.704 m ²	53.050 m ²	85.697 m ²
Locuințe	771	1.117	1.880
Medici	1	1	2
Grădinițe	1	1	1
Preșcolari	53	139	277
Școli	1	1	1
Școlari	215	388	669
Personal didactic total	15	31	65
Activități specifice zonei:	Agricultură Zootehnie	Agricultură Zootehnie Apicultură	Agricultură
Activități economice principale:	Cultivarea pământului Creșterea animalelor Agricultură	Prelucrarea laptelui Exploatarea lemnului Confecții textile	Cultivarea terenurilor Creșterea animalelor (ovine și caprine) Exploatarea fânețelor Exploatarea lemnului Prelucrarea lemnului Comerț cu produse agricole Turism rural

În comunele studiate, la recensământul din anul 2011, existau 9 sate cu creștere moderată a numărului de locuitori (Benești, Nocrich, Fofeldea, Ghijasa de Jos, Țichindeal, Roșia, Nou, Cașolț și Daia) și 5 sate cu scădere moderată a numărului de locuitori (Alțâna, Ghijasa de Sus, Hosman, Cornățel și Nucet). Pentru a evita depopularea, ar trebui să se stimuleze creșterea gradului de populare mai ales în satele care au înregistrat scăderi ale numărului de locuitori.

*Sursa: Anuarul Statistic al Județului Sibiu 2015

Pentru a se putea atinge acest obiectiv, ar trebui să se dezvolte activitățile specifice existente: creșterea bovinelor pentru lapte (Nocrich), producători ecologici specializați în creșterea ovinelor și caprinelor (o tradiție de pe Valea Hârtibaciului este creșterea caprelor, satul Roșia ocupând locul doi în clasamentul crescătorilor de capre din zonă), creșterea porcinelor (Alțâna și Ghijasa de Jos), sector avicol (Ghijasa de Sus și Benești), exploatații piscicole (Hosman), ferme cu animale pentru blană (Nucet, Cornățel, Daia, Cașolț, Nou, Roșia) și centru de echitație (Nocrich).

Chiar dacă mediul rural a fost depopulat, românii migranți au trimis valută în zona de origine pentru ași putea achiziționa, renova sau construi o locuință. De fapt, 89% dintre migranți au declarat că scopul principal a fost de a se întoarce în România cu economii și a investi banii într-o locuință. Dacă facem o plimbare prin zonele rurale ale României, putem observa locuințe nou construite, nelocuite încă, și care aparțin migranților.

"Această casă (foto.17) aparține unei familii care se află în Spania, prima dată a plecat doamna care acum are în jur de 50 ani, iar apoi a plecat și fiica cu ginerele. Tinerii își construiesc casa, dar vin doar vara aici..."

(Femeie, 78 ani, Alțâna, ianuarie 2017).

Foto 17. Casă în construcție a unor migrați din Spania (Alțâna)
Construcție realizată din BCA

Sursa: Album personal

Migrația ajută la schimbarea stilului de viață care se poate observa mai ales în gospodăriile și locuințele migranților din mediul rural, care au adus cu ei și noi forme arhitecturale sau de construire, de multe ori neadaptate regiunii sau condițiilor climatice din zonă. Pentru a se putea conserva specificul zonei ar trebui impuse anumite condiții la construirea sau renovarea unei locuințe.

"Aici (foto.18) și-a făcut casă cineva care lucrează acum la primărie... a fost prin alte țări și a stat aproape 10 ani... de când a venit se crede cel mai deștept din sat...". (Femeie, 67 ani, Alțâna, iulie 2017).

Foto 18. Casă renovată, neadaptată cerințelor zonei (Alțâna)
Acoperiș în două ape cu intrarea din strada principală, izolație de polistiren, geamuri termopan și balcon, total nepotrivită locului (strada principală din Alțâna).

Sursa: Album personal

"Aici (foto.19) vin vara niște țigani din sat, care sunt de foarte mulți ani plecați în Italia... cred că de 20 ani... au lucrat pe acolo și au câștigat bine..." (Femeie, 69 ani, Benești, iulie 2017).

"Este casa mea (foto.20), am fost plecat câțiva ani printre străini, numai eu știu cum m-am descurcat, am lucrat la agricultură în Spania... și acum mai merg câteva luni toamna la cules de viță de vie și portocali... am deja contactele mele care mă așteaptă în Spania la lucru...".

(Bărbat, 51 ani, Ghijasa de Sus, iulie 2017).

Foto 19. Casă nou construită, neadaptată cerințelor zonei (Benești) Turnulețe, balcon de lemn în fațada principală și geamuri cu 3 canate.

Sursa: Album personal

Foto 20. Mansardare făcută "după ureche" (Ghijasa de Sus) Mansardă realizată din OSB, material neadaptat condițiilor climaterice ale zonei.

Sursa: Album personal

De fapt, alocarea sumei economisite pentru construcția sau modernizarea locuinței este specifică multor migranți din diferite colțuri ale lumii (Spania, Portugalia, Italia, Maroc, Algeria, Senegal, Filipine), deoarece locuința reprezintă o realizare, ceea ce conduce la tendința de a migra și a conaționaliilor care observă realizarea migrantului și reprezintă efectul vizibil al migrației, locuința devenind o valoare simbolică a unui statut nou dobândit, de multe ori creând concurență între vecini sau ceilalți migranți.

De exemplu, în Spania, comunitatea care a migrat cel mai mult provine din zona Galicia, deoarece în Spania legile diferă de la o comunitate la alta. În cazul Galiciei și Cataloniei există o lege care spune că la decedarea părinților, primul copil moștenește două treimi (66%), iar celorlalți copii li se împarte o treime (33%). Această lege a fost gândită pentru a se putea prezerva parcelele de pământ cât mai mari, deoarece principalele sectoare de activitate sunt agricultura și creșterea animalelor. Deoarece Galicia nu are industrie (Catalonia este zonă industrializată), frații mai mici din multe familii au fost nevoiți să migreze în alte orașe industrializate sau în alte țări.

Din acest motiv, spaniolii din Galicia au migrat masiv spre America și Argentina (la începutul secolului al-XX-lea), dar și Germania și Elveția (în anii 50). Mulți dintre cei care au migrat în țările europene, după ce au făcut ceva economii, s-au întors, și-au construit sau și-au cumpărat o locuință și au rămas definitiv în Spania. Totuși, după criza din anul 2008, mulți spanioli din Galicia (din generația a-III-a) au început din nou să migreze spre țările vestice (Germania, Elveția). În schimb, legea din România cu privire la moștenire, spune că la decedarea părinților, totul se împarte în părți egale tuturor copiilor.

Pe lângă investițiile în locuințe, remitențele, au ajutat și la crearea de noi firme și locuri de muncă, mai ales în domeniul construcțiilor, dezvoltându-se totodată și sectorul imobiliar. Sectorul construcțiilor a crescut și pe Valea Hârtibaciului, ca în toate zonele României, concentrând investițiile și eforturile migranților.

După anul 2009, multe familii s-au reîntors în satele de origine, iar bărbații și-au deschis propria afacere (cele mai multe legate de construcții). Indiferent cu ce persoană am interacționat, fiecare cunoștea pe cineva la muncă într-o țară europeană (frate, soră, părinte, unchi, mătușă, verișor, vecin) sau pe cineva care a fost plecat la lucru în străinătate (pentru cel puțin un an). Se poate observa caracterul locuitorilor din satele preponderent românești, care au fost nevoiți să migreze în alte locuri, unde aveau o viață mai bună.

În anul 2012 a fost elaborat un plan de amenajare a teritoriului zonal Valea Hârtibaciului (Ministerul dezvoltării regionale, administrației publice și fondurilor europene), care are următoarele obiective: transformarea zonei Valea Hârtibaciului într-o regiune ecologică, valorificarea resurselor naturale ale regiunii, atragerea investitorilor străini, accesarea de proiecte europene, integrarea comunităților locale și afirmarea turismului rural.

Chiar dacă de-a lungul timpului această zonă a fost interetnică, localnicii întotdeauna s-au înțeles bine și nu a existat niciodată nici un conflict între ei, deoarece:

"... colectivizarea avea o parte bună, acolo lucrau toți împreună (sași, români, țigani), fără a se ține cont de etnie, așa am legat multe prietenii care țin până în ziua de azi."

(Bărbat, 82 ani, etnic sas, Alțâna, ianuarie 2017).

2. Impactul migranților români la locul de sosire (Spania)

Impactul la locul de sosire înainte de anul 2008

La începutul anilor 1995-1998, consecințele economice și sociale nu erau resimțite, însă după 1998 au început să prindă contur. *Efectele pozitive* se resimțeau prin faptul că imigranții sporeau cererea de bunuri și servicii, consolidau producția națională și aduceau un venit mai mare statului, prin impozite, decât primeau prin ajutoarele sociale. *Consecințele economice negative* detectate în acea perioadă erau următoarele: ocuparea locurilor de muncă ale autohtonilor, scăderea salariilor, sistemul de protecție socială a trebuit să fie îmbunătățit, suportarea unor cheltuieli pentru bugetul național, în legătură cu returnarea migranților ilegali.

Consecințe sociale pozitive (tab.23) decurgeau și din constituirea treptată a unei societăți multietnice, reprezentată de o mare diversitate culturală. Cu toate acestea, prezența pe teritoriul gazdă a unor comunități străine eterogene din punct de vedere etnic, lingvistic, religios și educațional, a implicat dificultăți majore de adaptare în relațiile cu localnicii și a constituit surse de conflict între grupurile de străini. Unii migranți, determinați de situația lor critică, aveau posibilitatea ca să fie recrutați cu ușurință de structurile crimei organizate, pentru a fi folosiți în diferite forme de trafic (arme și muniții, droguri, autoturisme de lux, prostituție) astfel că, din acest punct de vedere, migrația implică inevitabil și “import de criminalitate”.

De asemenea, atât presa din România cât și cea din Spania au contribuit la crearea unei imagini despre români, prin urmare mass-media joacă un rol decisiv în imaginea creată pentru autohtoni. Conform analizei a 196 articole din două ziare (Heraldo de Aragón și Periódico de Aragón) din Aragon (Badin, 2012) sunt evidențiate șase teme majore legate de migrația românească: ilegalitate, criminalitate, prostituție, evenimente (jafuri, bătaii, maltratarea femeilor), creșterea rapidă a populației românești și integrarea românilor.

Impactul psihologic resimțit mai ales în cazul legăturilor familiale a fost datorat migrării femeilor, care găseau mult mai repede de lucru. Acest fapt a dus la despărțirea și dezbinarea multor familii, dar și la situația că mulți copii au rămas fie în îngrijirea unui singur părinte, fie în îngrijirea bunicilor (în cazul în care ambii părinți părăseau țara).

Impactul la locul de sosire după anul 2008

În anul 2009, migrații români din Spania erau cei mai numeroși (764 390), urmați îndeaproape de marocani (627 858) și ecuadorieni (409 328). Criza instalată în Spania în anul 2008, a fost simțită mai ales pe "pielea" migraților români, deoarece majoritatea bărbaților erau angajații în construcții, iar acest sector este primul care a intrat în criză, datorită boom-ului imobiliar.

"Am rămas fără muncă în anul 2009. Pe atunci lucram ca zugrav. Am luat o perioadă șomaj... apoi am făcut un curs de revalorizare..., dar degeaba, tot nu am găsit de lucru. Până la urmă, am plecat la un prieten în Germania. Acum lucrez tot ca zugrav. Dar, soția și copiii au rămas în Spania. Pentru ei e mai bine acolo" (Doru, 43 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 18 august 2016).

Tabel 23. Efectele (pozitive și negative) și consecințele migrației în spațiul de sosire

	<i>Efectele negative</i>	<i>Efectele pozitive</i>
<i>Consecințe demografice</i>	- Migrația de întoarcere; - Migrația dublă (remigrația).	- Migrația multiplă (cu revenirea în Spania); - Creșterea demografică.
<i>Consecințe economice</i>	- Criza economică; - Lipsa locurilor de muncă; - Costurile înalte la bunuri și servicii; - Costurile de ipotecă sau chirie; - Diversitatea sectoarelor de activitate; - Scăderea salariilor.	- Oportunități noi de angajare; - Strategii de supraviețuire; - Migrația sezonieră; - Migrația circulară; - Migrația concatenată; - Migrația periodică; - Migrația permanentă; - Migrația internă; - Activități economice.
<i>Consecințe sociale</i>	- Migrația dublă; - Migrația multiplă.	- Integrare; - Transnaționalismul; - Satisfacție; - Activități sociale; - Prezența religioasă.
<i>Consecințe culturale</i>	- Dificultăți de adaptare; - Rasism și Xenofonie.	- Oportunitatea de a învăța o nouă limbă; - Noi bagaje de cunoștințe; - Activități culturale; - Valori comune/apropiate.
<i>Consecințe politice</i>	- Dificultățile tranziției; - Import de criminalitate	- Legi care au favorizat migrații.

2.1. Creșterea numărului total de locuitori și de migranți în Spania

Numărul total de locuitori din Spania a crescut în perioada 1996-2016 cu aproape 7 milioane locuitori, dintre aceștia 5 milioane reprezentând populația migrantă (peste 700 mii doar migranții români). Această creștere necontrolată se datorează mai ales economiei subterane, dar și faptului că intrarea în Spania era destul de facilă, folosindu-se mai multe tipuri de strategii (cumpărarea vizei, invitația, excursia, reîntregirea familiei, contract de muncă efectuat în origine, libera circulație).

Românii prezenți pe teritoriul Spaniei au început să scadă începând cu anul 2012, mai ales după criza care s-a declanșat în Spania în anul 2008, în schimb, numărul migranților români din provincia Cataloniei a crescut într-o perioadă destul de scurtă, de la 28 087 în anul 2006, la 127 284 în anul 2015 (fig.108).

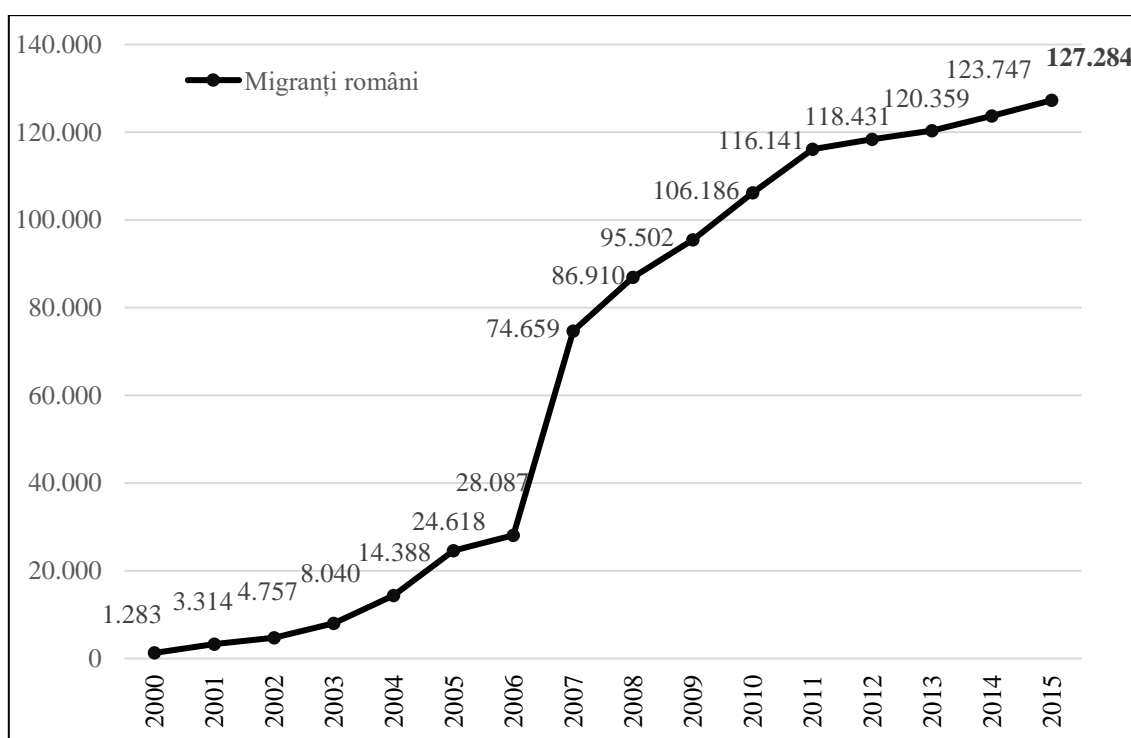

Figura 108. Evoluția migranților români din Catalonia (2000-2015)

Sursa: www.idescat.cat

Dintre cele patru provincii ale Cataloniei (Barcelona, Girona, Tarragona și Lleida), în provincia Barcelona se află cei mai mulți migranți români, numărul acestora crescând de la 684 în anul 2000 la 44.265 în anul 2014, fiind vorba de o creștere de peste 43 mii de migranți români în decursul a 14 ani (fig.109).

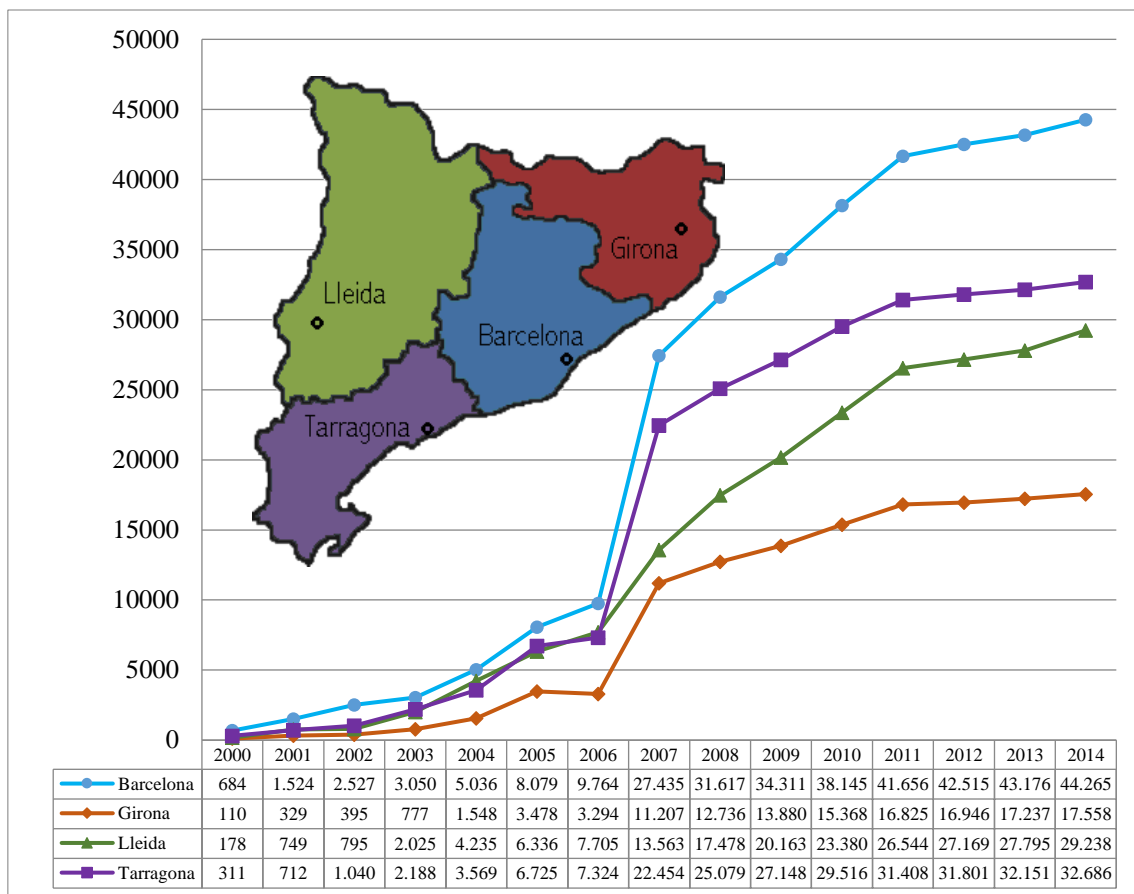

Figura 109. Evoluția migranților români din provinciile Cataloniei (2000-2014)

Sursa: www.idescat.cat

Am ales ca teritoriu de studiu orașul Barcelona, care face parte din comunitatea autonomă Catalonia, deoarece este una dintre zonele din Spania unde numărul de migranți români a crescut cel mai mult în ultimii ani. Pentru alegerea teritoriului cercetării, am cules datele statistice de pe site-ul oficial al Institutului Național de statistică din Catalonia (www.idescat.cat), iar în prelucrarea datelor am făcut referire la evoluția migranților români din Catalonia.

2.2. Studiu de caz: *Cunoașterea activităților social-economice, religioase și evaluarea vizibilității urbane din Barcelona (Catalonia)*

Activitățile întreprinse de migranții români prin asociații, biserici, magazine, restaurante, programe de radio și televiziune sunt foarte diverse. Acest lucru explică amploarea pe care o are vizibilitatea urbană a comunității românești din Spania și implicit din Catalonia.

Observația a presupus o relație directă cu mediul studiat, în care m-am adaptat la lumea socială pe care am studiat-o. Prin urmare, am acordat o atenție deosebită următoarelor aspecte legate de vizibilitatea românilor din Catalonia: *sincretismul, importanța practicării religiei, deschiderea de spații pentru practicarea diferitelor activități, conservarea identității naționale, contaminarea culturală, cum păstrează migranții legătura cu cei rămași acasă, dar și prezența instituțiilor și organizațiilor românești.*

Implicarea personală în relațiile cu populația și autoritățile, pentru a observa trăsăturile exterioare, localizarea și dimensiunile fenomenului migrației, a avut o deosebită importanță. Am participat la întruniri ale confesiunilor religioase și am luat interviuri pastorilor cultelor religioase, pentru a afla dimensiunea numerică a românilor practicanți de pe teritoriul acestei zone, numărul lăcașelor de cult, dar și alte informații pe care nu le puteam afla decât prin discuții directe. De asemenea am realizat interviuri cu persoane implicate în activități ale asociațiilor care se află pe teritoriul Cataloniei, dar și cu persoane întreprinzătoare care au deschis diferite afaceri.

Am folosit munca de teren pentru cunoașterea îndeaproape a activităților social-economice ale emigranților români, dar și pentru cunoașterea valorilor comune/apropiate dintre români și catalani. Obiceiurile gastronomice tipice catalane le-am observat prin consultarea și probarea meniurilor aflate la restaurantele de profil. Pentru a observa simbioza dintre populația română și populația catalană (asemănarea lingvistică), am studiat dicționarul limbii catalane.

Cercetările legate de cunoașterea activităților social-economice, a activităților religioase și evaluarea vizibilității urbane a emigranților români stabiliți în Catalonia, sunt la început și ne semnificative față de amploarea fenomenului migrațional.

a) Activități

În momentul deciziei de a pleca din locul de origine, migranții își pregătesc bagajul cu ceea ce cred că le va fi necesar pentru a începe o nouă etapă a vieții. Prin acest bagaj, fără ca ei să-și dea seama, se strecoară și cultura, tradiția, gastronomia, obiceiurile și religia. Odată ajunși în Spania, migranții români caută să-și practice religia pe care o practicau și în țară; astfel, au ajuns să constituie pe tot teritoriul Spaniei multe biserici ortodoxe, greco-catolice, romano-catolice, baptiste, adventiste, penticostale și de creștini după evanghelie.

Biserica a reușit să grupeze membrii comunităților de români din Spania. În afara comunității ortodoxe, o dezvoltare importantă în rândul comunității românești au avut-o comunitățile neoprotestante. Prin urmare, acest fenomen migrator dinspre România spre Spania trebuie privit și din punct de vedere religios, deoarece migranții duc cu ei și propria religie.

Activitățile sociale

În procesul de consolidare a migrației, au fost create diferite asociații românești, care încearcă să promoveze cooperarea dintre Catalonia și România, valorile culturii românești, să sprijine și să organizeze activități cultural-educative. Dintre aceste asociații, cele mai active sunt:

- Asociația Românilor din Catalonia (ASOCROM) înființată în anul 1999 (www.asocrom.org);
- Asociația pentru Difuzarea Culturii Românești din Parets del Valles, înființată de către Sevastiana Vidrașcu în anul 2007;
- Camera de Comerț, Industrie și Turism Româno-Spaniolă (COCITRE) înființată în anul 2008 (www.cocitre.org).
- Casa România din Catalonia (CCR) înființată în anul 2009 de către Florin Ioan Bojor și Sevastiana Vidrașcu (<https://casaromania.wordpress.com>).
- Asociația ASSOC Unirea, reprezentată de Valentin Radu.
- Centru Cultural Român din Cataluña, înființată în anul 2011 de către Stevastiana Vidrașcu, care este de fapt continuarea Asociației Casa România din Catalonia, ca urmare a încheierii activității acesteia.
- Asociația din orașul Sabadell "Asociación Cultural Rumana de Sabadell" (<http://www.acros.org.es>)

Activitățile culturale

Activitățile culturale sunt reprezentate prin: expoziții fotografice (Consulatul General al României la Barcelona a organizat cu sprijinul altor instituții din Spania o expoziție fotografică (fig.110) "România Flashback" dedicate aniversării a 25 ani de la sfârșitul epocii comuniste în Europa de Sud-Est), organizată în incinta castelului Monjuic, în perioada 2 octombrie 2014 – 11 ianuarie 2015.

De asemenea, s-au organizat cursuri de limba română, în perioada 28 septembrie 2015 – 10 decembrie 2015 (fig.111), expoziții de artă, organizarea diferitelor activități, traduceri de poezie și povestiri din limba română în limba catalană.

Figura 110. Expoziția Fotografică “România Flashback”, la Barcelona
Sursa: <http://florinandrescu.blogspot.ro/2014/09/romania-flashback-la-castelul-montjuic.html>

Figura 111. Afiș pentru promovarea cursurilor de limba română în Barcelona
Sursa: <http://occidentul-romanesc.com/cursuri-de-limba-romana>

La Festivalul Internațional de Film de Autor (fig.112), organizat în Barcelona (2014), comunitatea româna a fost reprezentată de filmul “Când se lasă seara peste București sau Metabolism“ (Tradusă în limba spaniolă “Cae la noche en Bucarest“), iar la festivalul de folclor internațional “Jornades Internacionals Folkloriques“ (fig.113) din 24 septembrie 2015, a fost prezent “Ansamblul Folcloric Timișul“.

Figura 112. Festivalul Internațional de Film de Autor
 Sursa: <http://www.todaslas criticas.com.ar/pelicula/cae-la-noche-en-bucarest>

Figura 113. Jornades Internacionals Folkloriques, 2015
 Sursa: http://www.romaniadinbarcelona.es/2015_09_01_archive.html

Expoziția de artă și arhitectură ortodoxă românească "Martyrium", a fost un eveniment organizat la Sala de expoziții a Mănăstirii Sant Pau del Camp din Barcelona în perioada 04.12.2014 - 30.12.2014, cu prilejul împlinirii a 300 de ani de la martiriul lui Constantin Brâncoveanu și 25 de ani de la căderea comunismului.

Figura 114. Afiș. Concert de colinde

Sursa: <http://www.bisericabarcelona.es>

Biserica ortodoxă a fost implicată în diverse activități: Episcopia ortodoxă Română a Spaniei și Portugaliei a organizat în anul 2015 tabere de vară și concerte de colinzi (fig.114); cu ocazia a 10 ani de la înființarea Parohiei Ortodoxe Române Sfântul Gheorghe din Barcelona, s-au organizat, concerte cu Gheorghe Zamfir (25 septembrie 2011) și Tudor Gheorghe (03 decembrie 2011); Mitropolia Ortodoxă Română a Europei a organizat turneul de colinde Ștefan Hrușcă, care a concertat în Barcelona în data de 12 decembrie 2015.

Xavier Montoliu Pauli din Badalona (oraș situat în imediata apropiere a metropolei Barcelona) și Corina Oproae, au fost primele persoane care au tradus prima antologie de aproximativ o sută de poezii, din limba română în limba catalană, scrise de scriitorul Marin Sorescu (fig.115), care a fost lansată în anul 2013 la editura Lleonard Muntaner (fig.116), din Barcelona. Această traducere a primit Premiul pentru cea mai bună traducere Rafael Jaume, primit de Xavier Montoliu și Corina Oproae, acordat de Asociația Scriitorilor Catalani.

De asemenea, Xavier Montoliu Pauli a mai tradus cartea scrisă de Mircea Cărtărescu "De ce iubim femeile" (fig.117). În Octombrie 2016, a fost lansat și volumul de poezii scris de Ion Mureșan și Ioan Es. Pop, tradus de Xavier Montoliu Pauli, publicat de editura Edicions Adia, din Palma de Mallorca.

În data de 21 octombrie 2016, în Sabadell, o localitate situată în apropierea orașului Barcelona, s-a organizat de către primăria orașului, o manifestare intitulată „Mescla’T” (traducerea din limba catalană este „Amestecă-te”), care a reunit asociații ai grupurilor de migranți din zona metropolitană a orașului Barcelona. La acest eveniment, din partea României a participat Asociația Culturală Româna din Sabadell (ACROS).

Figura 115. Presentare de carte scrisă de Marin Sorescu, tradusă în limba catalană
 Sursa: <http://www.gandul.info/reportaj/vorbeste-romaneste-xavier-montoliu-catalanul>

<i>Am zărit lumina...</i>	<i>He albirat llum...</i>
Am zărit lumina pe pământ	He albirat llum a la terra
Și m-am născut și eu	i jo també he nascut
Să văd ce mai faceți	per veure com esteu
Sănătoși? Voinici?	sans i estalvis?
Cum o mai duceți cu fericirea?	Com aneu de felicitat?

Figura 116. Exemplu de poezie scrisă de Marin Sorescu și tradusă în limba catalană.

Figura 117. Presentare de carte scrisă de Mircea Cărtărescu, tradusă în limba catalană
 Sursa: www.robarna.com

În data de 21 octombrie 2016, în Sabadell, o localitate situată în apropierea orașului Barcelona, s-a organizat de către primăria orașului, o manifestare intitulată „Mescla'T” (traducerea din limba catalană este „Amestecă-te”), care a reunit asociații ai grupurilor de migranți din zona metropolitană a orașului Barcelona. La acest eveniment, din partea României a participat Asociația Culturală Româna din Sabadell (ACROS).

Teatrul *Gong* din Sibiu, cu sprijinul Institutului Cultural Român, Consulatului General al României la Barcelona, Asociației Culturale SpectacolArt și al implicării comunităților românești din Catalonia, a prezentat spectacolul “Sarea-n bucate”, în luna martie 2016, adaptat de Florin Grigoraș, după basmul cu același nume al lui Petre Ispirescu, eveniment adresat în mod special copiilor.

Ziua femeii, a fost sărbătorită în Catalonia, la hotel Bruc (lângă Barcelona) și la restaurantul Dyna din Reus (o localitate din provincia Tarragona), eveniment organizat de Asociația socio-culturală a Românilor din Tarragona "Mihai Eminescu".

Activitățile economice

Orașul Barcelona este format din 10 cartiere. Prezența activităților economice române se observă mai ales în cartierul Eixample. Dacă facem o plimbare în cartierul Eixample, plecând din Gara Sants spre Catedrala Sagrada Familia, pe strada Provença (fig.118), putem întâlni o mulțime de activități realizate de comunitatea românească.

În orașul Barcelona, pe strada Provença, din cartierul Eixample au apărut în ultimii ani, câteva afaceri realizate de întreprinzători români, care se adresează nu doar persoanelor de origine română, ci și persoanelor autohtone. Aceste afaceri sunt reprezentate de restaurante, magazine cu produse tipic românești, cosmetice fabricate în România, asociații, servicii juridice și de traduceri, spații pentru preluare de colete și achiziționarea de bilete de autocar și avion, precum și contractarea de produse de telefonie și televiziune.

Acest fenomen, poate fi interpretat ca o strategie de mobilitate adoptată de migranții români, începând cu criza economică, mai ales a migrației interne spre Catalonia din alte părți ale Spaniei și căutarea de noi nișe economice. Această enclavă oferă un grad de vizibilitate a populației și a culturii române care este diferită de strategiile adoptate până în prezent.

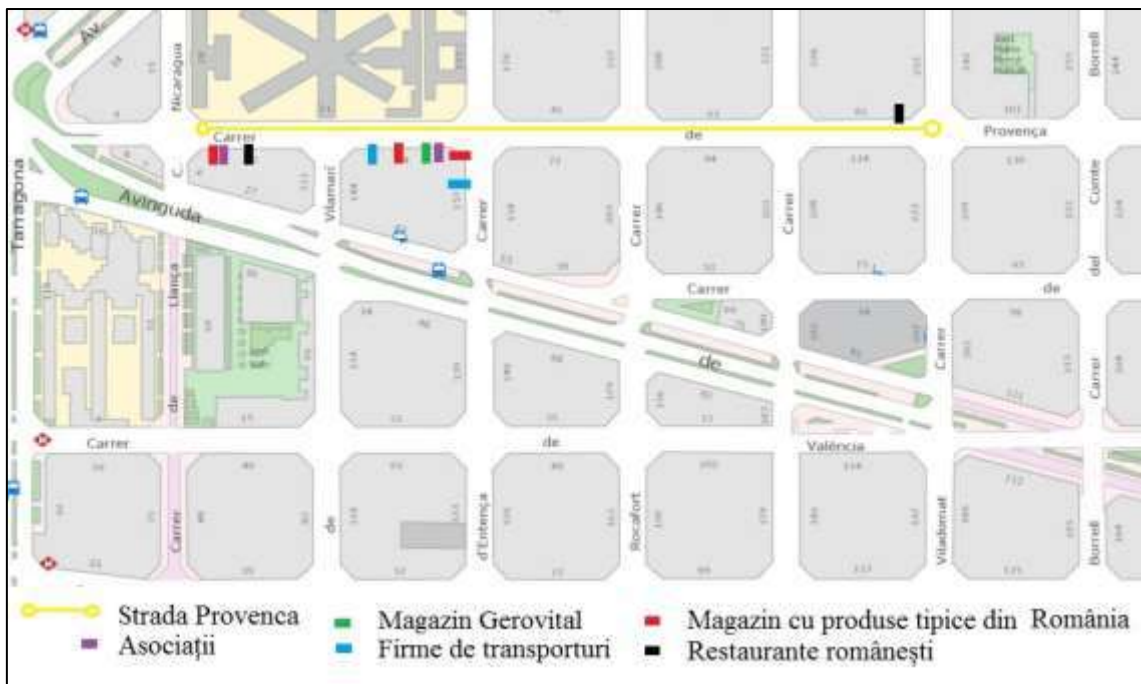

Figura 118. Strada Provença din Barcelona

Sursa: Google Maps

Deoarece locația se află în fața închisorii Modelo (foto.21) din Barcelona, chiria unei zone comerciale nu era așa de scumpă, iar Atlassib (foto.22) a fost prima firmă care a deschis o sucursală pe strada Provença nr. 38, unde veneau migranții români din diferite regiuni ale Cataloniei, fie să-și cumpere bilete pentru autocarul spre România, fie să trimită pachete familiei lăsate în țară.

Foto 21. Închisoarea Modelo din Barcelona

Sursa: Album personal 2016

Această zonă este destul de scumpă pentru a-și putea permite românii să închirieze o locuință, de aceea, zona nu este de fapt locuită de români, ea este doar cunoscută prin prezența economică de care se bucură și care antrenează mii de migranți români. "Cu alte cuvinte, românii nu sunt vizibili în aceste zone doar prin faptul că se aude limba română vorbită ... ci și prin magazine și furnizori de servicii." (Sandu, 2009).

Acest flux de persoane l-a determinat pe Valentin Radu, să deschidă în anul 2006 o cofetărie (Cofetăria București) și un magazin cu produse românești (Magazinul Unirea), lângă sediul Atlassib, pe strada Provența nr. 18 (foto.23), apoi în anul 2008 a deschis un restaurant (foto.24) tipic românesc (Restaurantul Dracula). Cu toate acestea, primul magazin cu produse românești, a fost deschis într-un cartier mărginaș al Barcelonei (Hospitalet de Llobregat), de către Doru Roșu, în anul 2005.

Încetul cu încetul aceste zone comerciale, situate la parterul blocurilor aflate în fața închisorii Modelu, au fost închiriate de către antreprenori români, care au deschis mai multe magazine cu produse tipice din România (Magazinul Unirea - strada Provența nr. 12, Magazinul Mercatrom - strada Provența nr. 40, Magazinul alimentar Gustul Casei - strada Entença nr. 153, colț cu strada Provența nr. 50), difuzarea televiziunii prin receptor satelit MaxDSS (strada Provența nr. 25), Digi (strada Provența nr. 38-40), un magazin cu cosmetice fabricate în România (Gerovital, strada Provența nr. 42), sediul unei asociații (Asociația Centru Cultural din România, strada Provența nr. 42) și două restaurante: Restaurantul Transilvania situat pe strada Provența nr. 99 și Restaurantul Dracula situat pe strada Provența nr. 18 (foto.15). Clienții restaurantelor și ai magazinelor nu sunt reprezentați doar de migranții români, "marea majoritate a clienților de la restaurant sunt de fapt clienți spanioli" a declarat Valentin Radu, iar "80% din clienții care cumpără produse de la magazinele noastre, sunt români, iar vânzările cele mai mare se fac în weekend", a declarat Doru Roșu.

Firma de transporturi Frații Bârsani are sediul foarte aproape de aceasta zonă (strada Entença nr. 149), chiar dacă au o rută de preluare a pachetelor și în întreaga provincie a Cataloniei, destinată celor care nu pot să vină în Barcelona.

Compania *Farmec* care este cel mai mare producător de cosmetice din România și unul dintre cei mai importanți din Europa de Sud-Est. Doru Roșu, este cel care a deschis primul magazin de prezentare a produselor Gerovital (strada Provența nr. 42) și l-a inaugurat în 19 în septembrie 2015, produse orientate către publicul spaniol. În momentul de față, în Spania, mai există patru magazine de prezentare ale produselor Gerovital (Madrid, Daimiel – Toledo, Sevilla, Palma de Mallorca).

Foto 22. Sediul sucursalei Atlassib din Barcelona situată pe strada Provença nr. 38
Sursa: Album personal 2016

Foto 23. Magazinul Unirea din Barcelona
Sursa: Album personal 2016

Foto 24. Restaurante cu specific românesc în Barcelona

Sursa: Album personal 2016

b) Prezența religioasă

Membrii minorităților etnice și religioase au fost printre cei mai mobili cetățeni români. Regimul comunist nu a reușit să anihileze convingerile religioase ale românilor. Astfel, de-a lungul anilor, credințele religioase au înflorit. Biserica este un loc de întâlnire și socializare, unde migranții vorbesc despre locuri de muncă, schimbă informații, se organizează și povestesc despre familie, țară și politică.

Foto 25. Construcția primei biserici ortodoxe din Barcelona

Sursa: Album personal 2015

Biserica Ortodoxă Română este reprezentată de 103 biserici în toată Spania, dintre care 12 biserici se află în provincia Catalonia. La Parohia Ortodoxă Română Sfântul Gheorghe din Barcelona (lăcașul actual este închiriat) vin români din toată zona provinciei Barcelona. În momentul de față s-a început construcția primei bisericii private, pe o parcelă de 400 m², cumpărată de către Parohie în anul 2007 (foto.25).

Biserica Baptistă este reprezentată de 16 biserici românești în toată Spania, dintre care doar o biserică se află în provincia Catalonia, cu o prezență de aproximativ 600 persoane. Informațiile au fost facilitate de către Pastorul Nicolae Tureatca, care a răspuns astfel la următoarele întrebări:

Au devenit oamenii mai credincioși în Spania?

«...credincioșii au trebuit să fie practici, să experimenteze ajutorul Domnului, ceea ce știau teoretic au trebuit să aplice în viața de zi cu zi și asta DA, a întărit credința fiecăruia.»

Care a fost evoluția numerică a credincioșilor?

«În perioada 2008-2010 a scăzut numărul membrilor prin plecarea unora, însă mulți s-au reîntors după anul 2011.»

Biserica Penticostală este reprezentată de 107 biserici românești în toată Spania, dintre care 17 biserici se află în provincia Catalonia, cu o prezență de aproximativ 2300 persoane. Informațiile au fost facilitate de către Pastorul Cornel Lupean, care a răspuns astfel la următoarele întrebări:

Au devenit oamenii mai credincioși în Spania?

«... DA, datorită lipsei, nevoilor și mai ales adaptarea într-un loc necunoscut, a întărit credința fiecăruia.»

Care a fost evoluția numerică a credincioșilor?

«În ultimii ani a scăzut numărul membrilor prin plecarea unora în Germania, Anglia sau reîntoarcerea în România, dar numărul membrilor nu a scăzut cu mai mult de 10-15%.»

Biserica Adventistă este reprezentată de 24 biserici românești în toată Spania, dintre care o biserică se află în provincia Catalonia, cu o prezență de aproximativ 200 persoane. Informațiile au fost facilitate de către Pastorul Vitali Viorica, care a răspuns astfel la următoarele întrebări:

Au devenit oamenii mai credincioși în Spania?

«... credința este ceva personal...cred că unii au devenit mai credincioși, alții dimpotrivă au scăzut în practicarea credinței...»

Care a fost evoluția numerică a credincioșilor?

«În ultimii 5 ani numărul credincioșilor a scăzut puțin. Au plecat în România sau alte țări din cauza crizei, în perioada 2008-2010 a scăzut numărul membrilor prin plecarea unora, însă mulți s-au reîntors după anul 2011.»

Din declarațiile pastorilor celor trei comunități religioase din Barcelona, reiese faptul că majoritatea credincioșilor s-au apropiat de Dumnezeu, din cauza problemelor întâmpinate în viața de zi cu zi. De asemenea, din aceste declarații rezultă faptul că migrații români care aparțin acestor comunități religioase, chiar dacă în perioada 2008-2011 au încercat alte țări de migrație, ei s-au reîntors în Catalonia.

c) Valori comune/apropiate

Sărbătoarea Sfântului Nicolae, care se celebrează în România în data de 6 decembrie, când se oferă cadouri copiilor în timp ce aceștia dorm (Moș Nicolae lasă cadouri copiilor cuminiți în ghetuțele lustruite) este foarte asemănătoare cu sărbătoarea Regilor Magi din data de 6 ianuarie.

Din punct de vedere gastronomic, cârnăciorii românești și "llonganissa" catalana (fuet în limba castiliană) sunt produse culinare foarte asemănătoare. Un alt obicei care există în Catalonia este servirea pâinii prăjite unse cu ulei și usturoi, dar și coacerea ardeiului și a vinetelor, care se curăță de coajă și se servesc tăiate feliuțe, iar în România se face salată de vinete cu ardei copt. Tăierea porcului este un alt obicei care încă mai poate fi descoperit în foarte multe localități din Catalonia.

În domeniul sportului, mai ales al fotbalului, asemănarea culorilor, galben și roșu, folosite de vechile echipe de fotbal din Timișoara și Barcelona, se datorează primului antrenor, Ferenc Plattkó (etnic maghiar), al echipei de fotbal F. C. Ripensia Timișoara, care a fost portar la F. C. Barcelona, echipă la care s-a reîntors ca antrenor. Chiar și forma și culorile folosite de echipa de fotbal Steaua București sunt asemănătoare cu cele ale echipei de fotbal din Barcelona.

Tabel 24. Cuvinte scrise identic în limba româna și limba catalană (180 cuvinte)

abdomen	banc (de lucru)	document	lateral	pastor	suc
abdominal	barba	dominant	legal	piscina	sud
absent	bloc	dur	lent	planeta	sufix
absolut	bou	elefant	literal	porc	suma
absurd	cadet	emigrant	literatura	port	superior
accident	calcar	familiar	manual	pot	talent
accidentat	cangur	fascinant	material	prefabricat	taxa
acord	cap	fatal	matern	prefix	taxi
activ	carnaval	figura	meu	prima	tegument
actor	cartografia	figurant	moneda	profund	telefonie
actual	cartoteca	filmoteca	mort	pruna	telegrama
acumulat	casa	foc	mortal	radiat	tema
aeroport	cinema	foca	motor	radio	terminal
alfabet	cinematografia	fum	nas	radioactiv	terminat
amant	circ	fus	natura	rampa	testament
ambulant	clar	gel	natural	recipient	tir
animal	cobalt	general	nord	regiment	tot
anormal	complicat	geografia	normal	restaurant	tractor
antena	condiment	glacial	nou	rima	trampa
antic	considerat	gol (fotbal)	obligat	ritual	turc
apartament	context	hotel	ocupant	ruta	tutor
arc	corb	import	ocupat	sac	univers
arma	curs	indica	olimpiada	sauna	vaca
aroma	decapant	indiferent	original	sec	vals
asfalt	dement	infantil	ornament	sergent	vapor
atac	departament	infern	ou	servit	vas
atent	detergent	insistent	parc	silueta	vertical
aval	diagonal	instrument	par-impar	situat	viu
bac	diamant	integrat	parlament	social	zebra
banana	doctor	joc	pasta	soldat	zero

Sursa <http://www.diccionari.cat>

Principalele limbi de origine latină sunt: italiană, franceză, portugheză, spaniolă, catalană și română. Limba catalană se vorbește în patru țări: Andorra (limba oficială), Franța (Russillon - sudul Franței), Italia (Algheres – insula Sardinia), Spania: Catalonia, Insulele Baleare (mallorquin), Valencia (valenciană), Murcia (în regiunea Carxe). "Cazul românilor este destul de special, deoarece limba este latină și este destul de ușor de învățat atât castiliană cât și catalană, deși inițial se optează pentru prima.^a" (Pajares, 2006).

Deoarece limba catalană și limba româna au aceeași rădăcină lingvistică, între cele două limbi există mai mult de 300 de cuvinte identice și aproape 3000 de cuvinte asemănătoare; verificând dicționarul limbii catalane în internet pe pagina web <http://www.diccionari.cat>, am identificat 180 cuvinte identice (tab.24). Mulți migranți români au observat "numărul mare de cuvinte identice ce există între catalană și română^b" (Pajares 2006: 168), chiar dacă majoritate dintre ei, au descoperit acest lucru în momentul în care au ajuns în Catalonia. Alții au declarat: "... mi-ar fi plăcut să învăț prima dată catalană, pentru că este mai asemănătoare cu limba română, dar nu am putut face acest lucru pentru că toată lumea îmi vorbea în castiliană^c" (Pajares 2006: 380).

d) Comunicare și informare

Consulatul General al României de la Barcelona are în jurisdicție următoarele comunități autonome și provincii: Catalonia, Barcelona, Girona, Lerida, Tarragona și Insulele Baleare. Consulatul se ocupă de: informații pentru cetățenii români și străini, promovarea exporturilor românești, dar și atragerea de investiții spaniole.

De-a lungul timpului s-au realizat diferite programe de radio și televiziune: grupajul de știri în limba română – *Info Romania* – prezentat de Florin Bojor - de la postul de televiziune *Barcelona TV* (programul făcea parte din grupul „Info Idiomes”, care a primit Premiul Național pentru Cultură pentru Medii de Comunicații, care este cel mai important premiu din Catalonia; din păcate, la finele anului 2010 programul și-a închis porțile); la postul de Radio Punt 7 „*Români în Catalunya*”, era un program bilingv în limba română și catalană care vorbea despre cultură, muzică, știri, tradiții, istorie (se transmitea în fiecare joi la ora 21:30 între anii 2008 – 2009).

^a El caso de los rumanos es bastante particular porque su lengua es latina y les resulta bastante fácil aprender tanto el castellano como el catalán, aunque inicialmente opten por el primero.

^b ... el gran número de palabras iguales que hay entre el catalán y el rumano...

^c ... hubiese gustado aprender primero el catalán, porque se parece más al rumano, pero no ha podido hacerlo porque todo el mundo se dirija a ella en castellano.

În cadrul programului „Els matins a quatre bandes” de la postul de Radio Național RTVE Radio 4, se emitea o emisiune care se numea „*Tertulia de guyris*”, în catalană și spaniolă, emisiune de analiză socială și politică cu referire la români, estici și imigranți (a fost emisă între anii 2008 – 2009); la Radio Estel, în anul 2009 se difuza un program religios în catalană și castiliană care descria realitățile spirituale ale românilor, în fiecare joi seară la 19:30, numit „*Els germans orientals*”. Toate aceste programe au fost întrerupte din cauză că nu existau fonduri pentru continuarea acestora. În momentul de față, în Catalonia există o pagină web, orientate spre informarea cetățenilor români (<http://robarna.com>).

Începând cu 1 octombrie 2017, datorită problemelor ivite în legătura cu cererea de independență a Cataloniei, unii români au început să se gândească să părăsească această provincie. Le este frică să nu piardă avantajele pe care le-au câștigat cu greu: a face parte dintr-o țară membră a Uniunii Europene; a beneficia de libera circulație.

2.3. Concluziile studiului de caz

Faptul că în Spania se găsește una dintre cele mai mari comunități de români a favorizat formarea unor rețele instituționale solide și de amploare, care susțin și promovează valorile culturii românești. Asociațiile, activitățile (culturale, sociale și economice), religia, valorile comune/apropiate (originea latină a limbilor, gastronomia și sărbătorile) și mass-media au favorizat integrarea și cunoașterea culturii, obiceiurilor, religiilor și practicilor gastronomice românești. Menținerea legăturii cu țara a fost facilitată prin deschiderea de filiale ale firmelor de transmitere TV prin Cablu (Digi TV, Dolce TV), dar și prin ofertele de telefonie foarte accesibile (Digi Mobil), pentru facilitarea comunicării cu cei din țară (multe minute și mult mai ieftin). Migrația românilor în Spania nu ar trebui considerată ca un fenomen temporar, deoarece, un sfert din această populație o reprezintă persoanele cu vârsta cuprinsă între 0-14 ani, ceea ce înseamnă ca majoritatea copiilor s-au născut în Spania, iar acești copii reprezintă "a doua generație"^a (Buitan, 2011) de migranți români, care sunt și se vor educa în Spania. Este important ca acestei noi generații să i se ofere posibilitatea să-și cunoască rădăcinile, cultura, obiceiurile, gastronomia, religia, pentru a putea face diferența între propria cultura și cea a Spaniei.

^a Sin embargo los esfuerzos que se iniciaron no son suficientes, si se tiene en cuenta que la segunda generación de los inmigrantes rumanos ya se está educando en España. Por esto es importante ofrecerles posibilidades para encontrar una balanza entre su propia cultura y la de España.

CONCLUZII GENERALE

În peisajul geografic, una dintre componentele care înregistrează cea mai puternică dinamică este cea demografică, care este concretizată prin mișcarea naturală a populației (natalitate, mortalitate, căsătorii, divorțuri) și mișcarea migratorie (emigrări și imigrări). De-a lungul timpului, migrația a fost influențată de procesul „push-pull” (împingere-atracție); condițiile nefavorabile dintr-un loc împing oamenii să emigreze, iar condițiile favorabile dintr-un alt loc, extern, îi atrag. Studiile recente demonstrează faptul că, mai ales în ultimele două decenii, fenomenul migrației externe a românilor s-a realizat mai mult pentru desfășurarea de activități economice și mai puțin pentru schimbarea domiciliului.

Datorită crizei care s-a instalat în Spania, în anul 2008, românii migranți au fost nevoiți să adopte noi strategii pentru a face față unei crize de proporții foarte mari, care i-a luat pe nepregătite pe mulți dintre migranții români (și nu numai). O parte dintre români au rămas stabiliți în aceleași locuri (*migrația permanentă*), iar o altă parte au fost asociați cu mobilitatea teritorială, indiferent dacă s-a produs în interiorul Spaniei (*migrația internă sau migrația circulară*), a presupus reîntoarcerea în România (*migrația de întoarcere*), orientarea spre alte destinații (*migrația dublă – remigrația*) sau revenirea la prima migrație (*migrația multiplă*). Indiferent de opțiunea aleasă, important este faptul că acești migranți au determinat o direcție principală pe care s-au axat pentru atingerea obiectivelor pe care le aveau.

Chiar dacă criza s-a instalat în Spania în anul 2008, doar după anul 2012 s-a observat o diminuare a populației, dar și a numărului de migranți, datorită mai întâi faptului că, persoanele care au rămas fără un loc de muncă și-au epuizat toate resursele și beneficiile pe care le aveau (în funcție de perioada cât au muncit, cu contract de muncă legal, au avut dreptul la o perioadă de șomaj, iar când s-a terminat perioada legală de retribuție a șomajului, au avut dreptul și la o perioadă de ajutor de șomaj), iar soluția care le-a mai rămas a fost, fie reîntoarcerea în țara de origine, fie remigrarea spre alte țări.

Rezultatele obținute în urma celor trei ani de documentare și cercetare a migrației dintre România și Spania mi-au permis să evaluez în ce măsură ipotezele de la care am pornit în realizarea lucrării au fost validate de cercetările întreprinse, respectiv gradul de îndeplinire a obiectivelor formulate inițial.

În ceea ce privește ipotezele formulate pentru evaluarea impactului migrației din spatiul de plecare (România), gradul de validare al acestora a fost demonstrat prin folosirea metodologiei adecvate fiecărei ipoteze în parte, prin care am găsit dovezile care le justifică validitatea. Ipoteza generală de la care am plecat a fost următoarea: motivul principal pentru care au migrat românii a fost cel economic; majoritatea au plecat cu idea de a se întoarce în România, cu ceva economii. Exploatând răspunsurile la întrebările generale ale chestionarelor pe care le-am utilizat, precum și din conținutul interviurilor, am observat că motivele principale care i-au determinat pe români să migreze au fost pentru o viață mai bună, un loc de muncă bine plătit și un viitor pentru copii (deoarece majoritatea care au migrat aveau copii de întreținut), deci, implicit este vorba de motive economice. De asemenea, am observat că simțul de proprietate este foarte dezvoltat în cadrul comunității migranților români, iar majoritatea și-au investit economiile în România în imobiliare (achiziționarea, renovarea sau construirea unei locuințe).

Din punct de vedere statistic, am constat că emigrația din România s-a accentuat, populația țării continuă să scadă, astfel că accentuarea depopulării din mediul rural este o consecință a migrației, la fel ca în multe din orașele mici și mijlocii. Analiza evoluțiilor demografice s-a făcut pe baza datelor disponibile pe pagina web a Institutului de Statistică. Aceasta mi-a permis să confirm faptul că fluxurile internaționale au crescut, mai ales după anul 2002, când au fost eliminate vizele de intrare în Spațiul Schengen.

În ciuda crizei financiare declanșate în anul 2008 în principalele spații de destinație, românii continuă să părăsească România. Migrația spre alte țări nu s-a diminuat, ci din contră, s-a amplificat, îmbrăcând forme mai complexe și orizonturi spațiale diversificate. După anul 2008, unii migranți români din Spania, fie s-au reîntors în România, fie au ales să migreze spre alte țări europene (Germania, Anglia, Franța, Belgia, Norvegia, Elveția, etc). În acest timp, populația României a scăzut și continuă să scadă într-un ritm foarte rapid, iar datele statistice confirmă că accentuarea depopulării din mediul rural al României este o consecință vizibilă a migrației românilor spre alte destinații.

Verificarea ipotezelor de la care am pornit în cercetările de teren, prin chestionare și interviuri, a confirmat faptul că migrații români nu fac parte din pătura săracă, ci sunt persoane cu un nivel mediu de viață și un nivel mediu de școlarizare (au liceul finalizat). Iar, cu privire la *migrația de întoarcere*, majoritatea românilor care s-au reîntors în România (80% dintre cei chestionați și intervievați) aveau un copil de vârstă preșcolară; scopul reîntoarcerii era ca minorul să înceapă școala în România, în limba maternă, fără a fi nevoit să învețe și alte limbi, care ar putea să-l afecteze psihic (deoarece părinții considerau că, prea multe limbi pot înnebuni copiii, iar ei nu puteau permite să i se întâmple acest lucru tocmai copilului lor!). O foarte mică parte dintre românii (20%), s-au reîntors să deschidă o mică afacere, dar la majoritatea dintre ei, investiția și birocrația le-au consumat toate resursele, iar acum se aflau într-o dilemă pe care nu știau cum să o rezolve. Să rămână în continuare în țară, sau să revalorizeze experiența emigrației?

Relativ la ipotezele elaborate pentru evaluarea impactului migrației românilor în ***spațiul de sosire*** (Spania), validarea lor a presupus, mai întâi, o analiză foarte riguroasă a *datelor statistice*, a evoluției numărului de locuitori, a evoluției numerice a populației migrante, a evoluției migraților români și a distribuției teritoriale a migraților români. Analiza evoluției numărului de locuitori ne arată faptul că populația Spaniei a crescut foarte mult, mai ales în ultimul secol, iar de-a lungul timpului a atras noi locuitori, atât din țările vecine, cât și mai îndepărtate.

Examinarea evoluției numerice a populației migrante este mult mai complexă, deoarece se pot observa mai multe aspecte legate de proveniența lor (cu trecerea anilor, tot mai mulți provin din comunitatea europeană, acest lucru fiind strâns legat și de creșterea foarte rapidă a numărului de migrați de origine română), de legalitatea lor (diferența cea mai mare înregistrându-se în anul 2011, cu o diferență mai mare de 2 milioane de migrați înregistrați la primării; față de cei care dețineau un permis de rezidență) și de evoluția numerică a migraților români, unde se poate observa faptul că, în momentul de față, numărul celor care au un permis de rezidență este mult mai mare decât al celor înscriși la primărie.

De-a lungul timpului, evoluția densității populației din Spania a cunoscut diferite etape, în funcție de intenția locuitorilor de a pleca spre Statele Unite (la începutul secolului al-XX-lea), sau de a se stabili ca migranți pentru muncă (la începutul secolului XXI). Analiza distribuției teritoriale a populației migrante din Spania ne oferă o imagine asupra zonelor de atracție, Catalonia situându-se pe primul loc în decursul secolului al-XIX-lea și mijlocul secolului XX, fiind apoi depășită în favoarea Comunității Madrid.

Analiza distribuției din primii ani a migranților români din Spania ne conferă o imagine diferită, deoarece drumurile migrației au fost deschise de către comunitățile adventiste din România, prin cele două porți de intrare: Coslada (Comunitatea Madrid) și Castellón (Comunitatea Valenciană). La început (până în anul 2001), factorii de atracție a resurselor forței de muncă pentru persoanele de sex masculin s-au datorat cererii de mână de lucru în domeniul construcțiilor, iar în cazul persoanelor de sex feminin, cererea era în domeniul serviciilor (curățenie, îngrijirea copiilor, îngrijirea persoanelor vârstnice).

După anul 2002, datorită faptului că în agricultură se găsea foarte ușor de lucru, anumite zone (Zaragoza, Huelva, Almeria, Valencia și Ciudad Real) au devenit de interes pentru migranții români. Totuși, după anul 2012 s-au conturat noi poli de atracție (Catalonia, Insulele Canare, coasta de nord a Spaniei) și se poate observa o predilecție a migranților români care preferă să se stabilească în zonele de coastă, deoarece "soarele, plaja și marea" le dau un sentiment de mulțumire și fericire.

Creșterea numărului de migranți români în alte zone ale Spaniei relevă faptul că există o *migrație internă* în Spania, unde românii migranți și-au schimbat destinația în interiorul țării. Catalonia este un pol de atracție pentru români, datorită faptului că are o ofertă diversificată a locurilor de muncă, atât în industrie, cât și în servicii. Faptul că în Spania se găsește una dintre cele mai mari comunități de români a favorizat formarea unor rețele instituționale solide și de amploare, care susțin și promovează valorile culturii românești. Asociațiile, activitățile (culturale, sociale și economice), religia, valorile comune/apropiate (originea latină a limbilor, gastronomia și sărbătorile) și mass-media au favorizat integrarea și cunoașterea culturii, obiceiurilor, religiilor și practicilor gastronomice românești.

Pentru confirmarea ipotezelor pentru cercetarea aplicată, care mi-au ghidat investigațiile de teren, am folosit metode calitative, mai ales interviul și chestionarul semistructurat. Am conceput chestionarele pe principalele tipuri de grupuri țintă vizate, în funcție de tipul migrației analizate: "Migrația permanentă", "Migrația circulară", "Migrația dublă" și "Encuesta Extranjeros". Chiar dacă numărul migranților români a crescut în provincia Catalonia, autohtonii percep o creștere a numărului de migranți, mai degrabă a celor care provin din Africa de Nord (marocani).

Cu privire la *migrația permanentă* (stabilă), care se referă la românii migranți care încă se află pe teritoriul Spaniei și nu au de gând să se întoarcă în România în următorii ani, majoritatea dintre aceștia au sosit pe teritoriul spaniol înainte de anul 2008. Decizia de a părăsi Spania (ca și în cazul celor care s-au reîntors în România) se ia în cadrul familiei (deoarece majoritatea familiilor au copii minori care s-au integrat), iar perspectivele de a pleca sunt foarte mici. Migrația permanentă este cea mai întâlnită formă de migrație în rândul românilor, deoarece majoritatea au ajuns în Spania cu mult înaintea crizei, iar posibilitățile de a părăsi Spania sunt minime. Acești români au reușit să se adapteze și să se integreze, se consideră asimilați în societatea spaniolă și nu regretă că nu s-au întors în România, iar majoritatea au copiii crescuți sau născuți în Spania. Migrația românilor în Spania nu ar trebui considerată ca un fenomen temporar, deoarece un sfert din această populație o reprezintă persoanele cu vârsta cuprinsă între 0-14 ani, ceea ce înseamnă ca majoritatea copiilor s-au născut în Spania, iar acești copii reprezintă "a doua generație" de migranți români (Buitan, 2011), care sunt și se vor educa în Spania. Este important ca acestei noi generații să i se ofere posibilitatea să-și cunoască rădăcinile, cultura, obiceiurile, gastronomia, religia, pentru a putea face diferența între propria cultura și cea a Spaniei.

O parte din românii care lucrau în construcții, o dată cu criza acestui sector industrial au ales să lucreze în agricultură, practicând o *migrație circulară*, adică deplasarea în interiorul Spaniei, pentru a avea un loc de muncă tot timpul anului. În strategiile migrației circulare se evidențiază și perioade alternative de ședere în Spania și România (frecvente venituri și plecări între locul de plecare și de sosire), datorită în primul rând faptului că acești migranți au întâmpinat dificultăți pentru a face față unei migrații de revenire definitive, iar în al doilea rând datorită faptului că multe firme de transporturi internaționale și-au deschis filiale în România și angajează șoferi profesioniști, doar cu contracte efectuate în România.

Migrația dublă (remigrația) se referă la românii migranți care, după o perioadă de migrație în Spania, au ales o altă țară de migrație. Noua destinație se bazează tot pe rețelele pe care le aveau chiar dinaintea emigrării din România, legături care cu trecerea timpului s-au consolidat. Aceste rețele se referă mai ales la cazul celor care au ales să remigreze spre Germania, deoarece, mulți dintre sașii care au părăsit România în anii '90, au păstrat legăturile cu prietenii și vecinii din România, iar acest lucru a facilitat remigrarea românilor din alte țări (Spania, Italia, Grecia) spre Germania. Cu toate acestea, românii care au plecat din Spania spre alte țări au amintiri plăcute legate de migrația în Spania și, pe viitor, scopul lor este să se restabilească în Spania.

Ipotezele generale, formulate inițial, au stat la baza studiului realizat și s-a demonstrat încă odată faptul că, de-a lungul timpului, prezența familiei și a prietenilor a favorizat alegerea regiunii și a localității în care s-au stabilit acești migranți. De asemenea, impactul general al migrației populației între România și Spania poate fi considerat pozitiv, mai ales datorită faptului că aceste persoane au învățat noi meserii pe care le pun în aplicare, fie la reîntoarcerea în România, fie la remigrarea spre alte destinații. În momentul de față, migrația românilor este considerată o problemă critică pentru economia românească. Guvernul României va trebui să întreprindă acțiuni oportune pentru a stopa emigrația și a stimula migrația de întoarcere, deoarece doar în acest mod România ar putea avea o dezvoltare durabilă.

Odată cu trecerea timpului, migrația a devenit pentru mulți români un stil de viață, deoarece o parte dintre ei au adoptat strategia *migrației multiple*. Această strategie conține două modele, iar fiecare model constă din trei faze. Primul model reprezintă migrația spre Spania, reîntoarcerea în România și revenirea în Spania. În acest caz, românii care s-au reîntors în România, fie au încercat să deschidă o mică afacere (care a eșuat), fie nu s-au adaptat copiii la noul stil de viață, fie nu s-au adaptat părinții la noile salarii (mult mai scăzute), fie se simțeau străini în țara natală, iar în Spania se simțeau ca ACASĂ. Al doilea model îl reprezintă migrația spre Spania, reorientarea spre alte destinații și revenirea în Spania. În acest caz, locul de plecare nu îl mai reprezintă țara de origine (România), ci țara de destinație (Spania), deoarece majoritatea celor care au revenit în Spania, după o perioadă de migrație în altă țară de destinație, au declarat ca pentru ei Spania este ACASĂ!

Pe de altă parte, mulți din românii care revin în Spania, din Anglia sau Norvegia, o fac pentru siguranța copiilor, deoarece le este frică să nu le fie luați copiii, ca în cazul altor familii de români, ale căror experiențe nefericite au fost mediatizate atât în România cât și în alte țări. Cei care revin din Germania invocă faptul că stresul și clima le influențează starea sufletească și că le lipsesc căldura și liniștea din Spania. Cazul celor din Elveția este puțin mai diferit, deoarece chiar dacă se câștigă mult mai mult decât în Spania, și cheltuielile sunt pe măsură, iar la sfârșit de lună ajung în aceeași situație.

Studiul de caz realizat în teritoriul de plecare (Valea Hârtibaciului) a permis identificarea concretă, în colectivitățile locale, a impactului pozitiv (diminuarea șomajului, remitențele, tehnologii și idei noi aduse de migranți, valorificarea meseriilor învățate) și negativ (declinul demografic, scăderea natalității, îmbătrânirea populației, exodul creierelor, corupția) al migrației, precum și identificarea capitalului social (rețelele de migrație) și teritorial (pierderea resurselor umane).

În schimb, studiul de caz realizat în teritoriul de sosire (Catalonia), relevă o mai mare amploare a impactului pozitiv (creșterea demografică, integrare socio-culturală) decât a celui negativ (manifestat odată cu criza financiară, prin lipsa locurilor de muncă), efectele fiind, deci, diferite față de teritoriul de plecare. De asemenea, capitalul social (organizații, instituții, asociații) și teritorial (densitatea populației, distribuția populației migrante, distribuția migranților români) sunt mult mai diversificate în locurile de sosire.

Impactul pozitiv al migrației la locul de plecare, a determinat consecințe demografice (creșterea fondului de locuințe), sociale (diminuarea sărăciei și șomajului, dobândirea de noi calificări, migrația de întoarcere, migrația pentru muncă în activități sezoniere, migrația periodică), economice (remitențele, tehnologii și idei noi aduse de migranți, valorificarea meseriilor învățate), politice (influențarea alegerilor prezidențiale din 2014) și culturale (oportunitatea de a învăța o nouă limbă, noi bagaje de cunoștințe).

Impactul negativ al migrației la locul de plecare a cauzat consecințe demografice (natalitatea scăzută, îmbătrânirea populației, migrația femeilor de vârstă fertilă, depopularea accentuată a mediului rural, scăderea populației) sociale (copii lăsați în îngrijirea bunicilor, despărțirea familiilor, pierdere de capital uman, migrația dublă, migrația multiplă), economice (exodul creierelor, criza economică locală, mai accentuată decât cea mondială), politice (legi nepotrivite, lipsa factorilor de stimulare, acutizarea dificultăților tranziției, corupția, politica antinatalistă) și culturale (creșterea abandonului școlar, pierderea tradițiilor etc.).

Impactul pozitiv al migrației la locul de sosire a determinat consecințe demografice (migrația multiplă cu revenirea în Spania, creșterea demografică), economice (strategii reușite de supraviețuire, migrația sezonieră, migrația circulară cu toate formele ei, migrația permanentă, migrația internă, activități economice), sociale (integrare, transnaționalism, satisfacție, activități sociale, activism religios), politice (legi care au favorizat migranții) și culturale (oportunitatea de a învăța o nouă limbă, noi bagaje de cunoștințe, activități culturale, valori comune/apropiate). *Impactul negativ al migrației la locul de sosire*, a cauzat consecințe demografice (migrația de întoarcere, migrația dublă), economice (criza economică, lipsa locurilor de muncă, costurile de ipotecă sau chirie, scăderea salariilor), sociale (migrația multiplă), culturale (dificultăți de adaptare, rasism, xenofonie) și politice (dificultățile tranziției, import de criminalitate).

Românii au găsit în Spania un refugiu în care s-au instalat temeinic în ultimii 20 ani. Românii circulă, practică mobilitatea națională și internațională, merg în țară o dată sau de două ori pe an, observă realitatea românească și, de regulă, revin în acest refugiu (Marcu, 2013). Mulți români migranți încă mai "visează" să se reîntoarcă în locul unde s-au născut, au copilărit și și-au petrecut adolescența, însă aceste "visuri", devin tot mai irealizabile, deoarece în vacanțele petrecute în România se simt străini în propria țară, se simt dezrădăcinați, nu-și găsesc locul, nu se adaptează, nu înțeleg ce se întâmplă în România, nu înțeleg de ce românii care au rămas au devenit tot mai stresați, nervoși și unii chiar needucați. Generația aceasta de români pierduți în străinătate a fost nevoită să-și părăsească locul de origine pentru a-și găsi rostul într-o altă țară. O generație care poate fi descrisă ca afectată de "*Pandemia migrației românilor din anii 2000*", datorită efectelor de depopulare a multor regiuni ale României. Această generație nu și-a îndeplinit speranțele exprimate în versurile pionerilor din anii '80, care prevedeau astfel anul 2000:

*“Noi în anul 2000,
Când nu vom mai fi copii...
Vom fi meșteri iscușiți
Să vă facem fericiți
Pe voi părinții ce veți fi!...
Suntem copii, însă vom ști
Să facem țara, ca primăvara.
Și mâine vom reuși!...
Și-atunci, niște eroi
Vom deveni și noi!”*

Post scriptum

Merită să ne întrebăm:

Ce se va întâmpla pe viitor cu locuitorii României?

Unde se va ajunge?

România va deveni o țară pustie?

Va pleca toată populația?

Vor reveni românii dacă ar avea un salariu asigurat de 1.000 euro lunar?

O eventuală criză majoră în Europa îi va face să se întoarcă?

După căderea regimului comunist, românii au început să devină nostalgici pentru comunism; apoi, după ce au ajuns să migreze prin alte țări, au început să devină nostalgici pentru locurile natale; cei care au părăsit Spania și au ales alte țări de migrație, au devenit nostalgici după Spania... Oare suntem un popor de nostalgici?

Următorul paragraf, dintr-un interviu realizat recent în Sibiu, scoate în evidență preocupările principale a părinților din ziua de azi:

"Am dat copilul de mic la grădiniță la grupă de limba germană. Apoi, la școala generală l-am înscris tot la germană. Acum este în clasa a VIII-a și vorbește perfect limba germană. A început din clasa a II-a să învețe și limba engleză. Cu al doilea copil am făcut la fel și deja este în clasa a IV-a. Suntem foarte fericiți că sunt copii cuminți și amândoi învață foarte bine. Noi suntem simpli muncitori, dar ne dorim din tot sufletul ca ei să ajungă mai bine ca noi. Îi pregătim pentru EXPORT..." (Roxana și George, 40 și 42 ani, Sibiu - fragmente din interviul realizat de autoare, în 4 septembrie 2017).

BIBLIOGRAFIE

- Abumalham, M., (1995). Simposio Internacional sobre Comunidades Islámicas en Europa y en España, *Comunidades islámicas en Europa*. Madrid: Editorial Trotta.
- Albuquerque, F. (2004). *Desarrollo económico local y descentralización en América Latina*. Revista de la CEPAL, 82.
- Albuquerque, F., Aghón, G., Cortés, P. (2002). *Desarrollo económico local y descentralización en América Latina: Análisis comparativo*. Santiago: Naciones Unidas, CEPAL.
- Alexe, I. (2011). *Al patrulea val: Migrația creierelor pe ruta România-Occident*. Publicație realizată în cadrul Programului „Migrație și Dezvoltare” al Fundației Soros România Fundația SOROS
- Alexe, I., Păunescu, B. (2011). *Studiu asupra fenomenului imigrației în România. Integrarea străinilor în societatea românească*. Fundația Soros.
- Andrén, D., Roman, M. (2014). *Should I Stay or Should I Go? Romanian Migrants during Transition and Enlargements*, IZA Discussion Paper No. 8690
- Andrés, A. R. (2014). *Understanding the Migration of Medical Doctors in the Context of Europe*.
- Anghel, R. (2011). *Note despre consecințe ale migrației din România*. Disponibil la adresa: <http://www.criticatac.ro/11966/note-despre-consecinte-ale-migratiei-din-romania/> (consultat la data de 11/01/2016).
- Anghel, R. (2013). *Romanians in Western Europe: Migration, status dilemmas, and transnational connections*. Lanham, Maryland: Lexington Books.
- Anghel, R. G. (2015). *Romanians in Western Europe: Migration, status dilemmas, and transnational connections*. Lexington Books.
- Anthias, F. (1992). *Ethnicity, class, gender, and migration: Greek-Cypriots in Britain*. Aldershot, England: Avebury.
- Arango, J. (1993). *El "suri" en el sistema migratorio europeo. Evolución reciente y perspectivas*. Política y Sociedad. 12: 7-20.
- Arango, J., Alonso, J., Aja, E. (2011). *Inmigración y crisis económica: Impactos actuales y perspectivas de futuro*. Barcelona: Bellaterra.
- Argerey, P., Estévez, L., Fernández, M., Menéndez, S.E. (2005) *El fenómeno de la inmigración en Europa. Perspectivas jurídicas y económicas*. Madrid: Dykinson.
- Avram, A. (2012). *Romania între dispariție și marile migrații*. Disponibil la adresa: <http://www.ziare.com/social/recensamant/romania-intre-disparitie-si-marile-migratii-1160255> (consultat la data de 03/02/2015).
- Bădescu C. I., Bădescu I. D., (2014) *Conversiunea sistemelor: pustiul postmodern și deformările lumii: probleme epistemologice ale teoriei conversiunii*, Editura Mica Valahie, București.
- Bădescu, I. (2004). *Tratat de geopolitică*. Editura Mica Valahie, București, Vol. 1.

- Bădescu, I. (2013). *Migrația internațională ca problemă socială. Studiu de caz: migrații pentru muncă din Italia*. Disponibil la adresa: <http://sociologia-azi.ro/wp-content/uploads/2013/10/Chestiunea-sociala-a-migratiei-pentru-munca.pdf> (consultat la data de 14/09/2017).
- Badin, M. (2013). *Los inmigrantes rumanos en la prensa. Caso Heraldo de Aragón y El Periódico de Aragón (2002-2012)*, Teză de doctorat.
- Baijou, A. (2014). *A Descriptive Overview of the Emigration of Medical Doctors from MENA (Middle East and North Africa) to EU*.
- Baldoni, E. (2010). *La migración de Rumanía: nuevos y antiguos escenarios para la movilidad*. Universidad de Alicante. Instituto Interuniversitario de Desarrollo Social y Paz.
- Băncilă, A. M. (2010). *Locul islamului în lumea occidentală*. Monitor strategic. Nr. 3-4 (120-127). Disponibil la adresa: <http://ispaim.mapn.ro/pages/view/105> (consultat la data de 14/09/2017).
- Banu, F. (2011) *Acțiunea «Recuperarea». Securitatea și emigrarea germanilor din România (1962-1989)*. Consiliul National pentru Studierea Arhivelor Securității (CSNAS).
- Barbon, N. (1690). *A Discourse of Trade*. London. Printed by Tho. Milbourn for the author. <https://www.marxists.org/reference/subject/economics/barbon/trade.htm> (consultat la data de 14/09/2017).
- Barros, L. (2002). *L'immigration irrégulière subsaharienne à travers et vers le Maroc*. Genève: BIT.
- Barton, J. J. (1975). *Peasants and Strangers: Italians, Rumanians, and Slovaks American City, 1890–1950*.
- Bascherini, G. (2008). *Las políticas migratorias en Europa: Una visión comparada*. Revista De Derecho Constitucional Europeo, 2008, 49-100.
- Becattini, G., Rullani, E. (1995). *Système local et marche global le district industriel*. Economie industrielle et économie spatiale, Paris, Economica, pp. 171-192.
- Beciu, C. (2011) *Fenomenul migrației forței de muncă și formarea publicului diasporic: impactul asupra spațiului public și practicilor instituționale*. Proiect de cercetare exploratorie PN II IDEI, 2009 – 2011. Disponibil la adresa <http://www.comunicare.ro/diasporic/> (consultat la data de 01/02/2015).
- Beck, J., Mas, P. (1999). *The strait of Gibraltar, Europe's Rio Grande?* Geography, Environment and Development in the Mediterranean (papers Originally Presented at the 28th International Geographical Congress, Held in the Hague During 5-11 August 1996).
- Becker, B. (2012). *Migration and religion: Christian transatlantic missions, Islamic migration to Germany*. Amsterdam: New York.
- Becker, G.S. (1994). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.
- Bejarano, R. (2007). *La migración de colombianos de clase media y alta hacia Europa en contextos de globalización y modernidad contemporánea. El caso de Toulouse y Barcelona*.

- Beluschi, G. (2014). *Entre organización social y políticas públicas: Pautas residenciales de familias rumanas romaníes en Granada*. Sociologia, 153-173.
- Bereményi, B. (2010). *Trajectòries migratòries i integració de la infància romanesa del Vallès Occidental*.
- Berend, T. I. (2017). *The contemporary crisis of the European Union: Prospects for the future*.
- Bernat, M. J. S. (2010). *Estudio del capital social a partir de las redes sociales y su contribución al desarrollo socioeconómico: El colectivo de inmigrantes rumanos en la provincia de Castellón*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Bernat, M. J. S., Gimeno, C. (2006). *Iguals però menys: la colònia romanesa a Castelló*. Migración e interculturalidad: de lo global a lo local, págs. 169-218.
- Bernat, M. J. S., Viruela, R. (2011). *The economic crisis and immigration: romanian citizens in the ceramic tile district of Castelló (Spain)*. University of Bucharest.
- Bijak, J. (2013). *Integrated modeling of European migration* in Journal of the American Statistical Association, 108, (503), pp. 801-819.
- Bisquerra, R. (2009). Metodología de la investigación educativa (2ª edición). Ed. La Muralla S.A.
- Bitar, M. A. (2009). *Operación desarrollo local*. Universidad Autónoma de Entre Ríos (UADER): Facultad de Ciencias de la Gestión.
- Bocancea, S. (2011). *Migrația românească de tipul „one way ticket” de la începutul secolului XX*, Sfera Politicii, nr. 166, disponibil la adresa <http://www.sferapoliticii.ro/sfera/166/art11-Bocancea.php> (consultat la data de 01/07/2017).
- Bonifacio, G. T., Angeles, V. S. M. (2010). *Gender, religion, and migration: Pathways of integration*. Lanham, Md: Lexington Books.
- Borcea, S. (2016), *Ce a însemnat pentru România migrația evreilor după Al Doilea Război Mondial*. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/locale/focsani/ce-insemnat-romania-migrația-evreilor-doilea-razboi-mondial-1_57f9d65a5ab6550cb8632edc/index.html (consultat la data de 01/07/2017).
- Bordonaba, P. (2007). Los jóvenes rumanos no quieren ser diferentes. Una aproximación al estudio de las migraciones de jóvenes rumanos. Migraciones nr. 21. p.213-233
- Bourdieu, P. (1986), Richardson, J. G. (ed.) *Handbook of Theory and Research in the Sociology of Education*. New York, Greenwood Press.
- Brinley, T. (1961). Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture (Paris). *International migration and economic development: A trend report and bibliography by Brinley Thomas*. Paris: Unesco.
- Brinley, T. (1968). *Migrations: Economic Aspects*, International Encyclopedia of the Social Sciences.
- Brown, L. (2011). *The New Geopolitics of Food*. Foreign Policy.
- Bucur, R. (2011). *Rețelele migrației românilor din Spania*, Teză de doctorat.
- Buitan, G. (2011). *La presencia del colectivo rumano en la sociedad española*, disponible en la adresa: http://lateinamerika.philfak.unikoeln.de/fileadmin/sites/aspla/bilder/ip_2011/Buitan_La_presencia_del_colectivo_rumano_en_la_sociedad.pdf (consultat la data de 23/08/2015).

- Bustelo, M. (2006). *La palabra migrante: escritores argentinos en búsqueda de un terreno propicio para la creación*. Amérique Latine Histoire Et Mémoire.
- Camagni, R. (2008): «*Regional Competitiveness: Towards a Concept of territorial capital*», in Capello, R.; Camagni, R.; Chizzolini, B., and Fratesi, U. (eds.), *Modelling Regional Scenarios for the Enlarged Europe: European Competitiveness and Global Strategies*, 33-48, Berlin, Springer Verlag.
- Campan, A. (2009). *A Few Considerations upon Romanian Literary Exile in America*. *Journal of Identity and Migration Studies*, 3, 2, 81-87.
- Caravaca, I. B., González, G. R. (2009). *Las redes de colaboración como base del desarrollo territorial*. *Scripta Nova*, Vol. XIII, núm. 289.
- Cingolani, P. (2009). *Romeni d'Italia: Migrazioni, vita quotidiana e legami transnazionali*. Bologna: Il Mulino.
- Ciobanu, O. (2009). *Migration networks and policy impacts: insights from Romanian-Spanish migrations*. *Global Networks*, 9, 1, 100-116.
- Ciobanu, R. (2010). *The thin line between family migration and network migration. Family Stories of the Romanian Migration to Spain*. *Revue D'études Comparatives Est-Ouest*, 41, 4, 125-149.
- Ciobanu, O. (2015) *Multiple Migration Flows of Romanians*. *Mobilities*, 10:3, 466-485.
- Cojan, A. (2010). *Economia informală, analiza riscului fiscal*, Studii și cercetări de calcul economic și cibernetică economică.
- Cojanu, V., Pîslaru, D., Pătru-Stupariu, I. (2010). *Potențialul competitiv al creșterii economice: linii directoare pentru o nouă politică industrială în România (The Competitive potential of economic growth: guiding lines for a new industrial policy in Romania)*. București: Institutul European din România.
- Coleman, J. S. (1990). *Foundations of social theory*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
- Collyer, M. (2007). *In-Between Places: Trans-Saharan Transit Migrants in Morocco and the Fragmented Journey to Europe*. *Antipode*, 39, 4, 668-690.
- Collyer, M. (2012). *Migrants as strategic actors in the European Union's Global Approach to Migration and Mobility*. *Global Networks*, 12, 4, 505-524.
- Corrochano, D. H. (2010) *Guía bibliográfica sobre inmigración en España (1990-2009). Datos y reflexiones sobre la institucionalización de una comunidad académica*, Consejo Superior de Investigaciones Científicas (CSIC), Instituto de Políticas y Bienes Públicos (IPP).
- Cortina, J., Ochoa, R. E. (2013). *New perspectives on international migration and development*.
- Crépeau, F. (2006). *Forced migration and global processes: A view from forced migration studies*. Lanham, Md: Lexington Books.
- Crețan, R. (2003a). *The immigration and socio-economic integration of East Europeans in Sweden: Case study: the situation in the tow of Växjö: a short portdoctoral study*. Växjö: Växjö Universitet, Institutionen för Samhällsvetenkap.
- Crețan, R. (2003b), *The situation of East European immigrants in the Kronoberg region, with specific view to the town Växjö*. *Revista Română de Geografie Politică*, Year V, no.2.

- Csáth, M. (1990) *Stratégiatervezés és vezetés*. Budapest: Közigazgatási és Jogi Könyvkiadó.
- Dâncu, V. (2007). *Comunitatea românească din Italia. Condiții sociale, valori, așteptări*. Revista Română de Sociologie, anul XXIII, nr. 5–6, p. 445–462, București. Metro Media Transilvania, Cluj-Napoca, 2007
- Derluyn, I., Broekaert, E. (2005). *On the way to a better future: Belgium as transit country and smuggling of unaccompanied minors*. International Migration, 43, 4, 31-56.
- Díaz, Domínguez și Parreño (2015). *Una aproximación a la emigración española durante la crisis económica*, Herramientas de estudio, Ar@cne, Revista electrónica de recursos en internet sobre geografía y ciencias sociales, Universidad de Barcelona.
- Dida, A. (2013). *Migrația și perspectivele demografice*, disponibil la adresa: <http://www.rostonline.ro/2013/04/migratia-si-perspectivele-demografice> (consultat la data de 10/01/2016).
- Dilip R., Sanket M., Vijayalakshmi K. M., Zhimei X., (2007) *Tendencias de las remesas, Migración y Desarrollo*, Nota informativa N.0 3. Disponibil la adresa http://search.worldbank.org/all?qterm=remesas&_Top/date=2007 (consultat la data de 12/01/2015).
- Diminescu, D. (1998). *L'esperienza migratoria dei contadini dell' Oas*. Migranti, Rifugiati E Nomadi: Europa Dell' Est in Movimento / a Cura Di Giovanna Campani, Francesco Carchedi, Giovanni Mottura.
- Diminescu, D. (2003). *Visibles mais peu nombreux ; les circulations migratoires roumaines*, Maison des sciences de l'homme.
- Discher, C. (2015). *Sprachkontakt, Migration und Variation: Die frankophone Integration von Rumänen in Paris nach 1989*.
- Drăguț, A. (1981). *Migrația internațională și problemele dezvoltării*, București: Editura Politică.
- Drutzu, Ș. (1926) *Românii în America*, Ed. Cartea Românească București, disponibil la adresa: <https://archive.org/details/romaniinamerica00drut> (consultat la data de 01/07/2017).
- Dubois, A., Río, A. (2014). *Marco teórico y metodológico del desarrollo humano local*. (versión abreviada). Bilbao. Universidad del País Vasco. Euskal Herriko Unibertsitatea.
- Duez, D. (2008). *L'Union Européenne et l'immigration clandestine: De la sécurité intérieure à la construction de la communauté politique*. Bruxelles: Éditions de l'Université de Bruxelles.
- Dummet, A., & Nicol, A. (1990). *Subjects, citizens, aliens and others: Nationality and immigration law*. London: Weidenfeld and Nicolson.
- Dummet, A., Catholic Association for Racial Justice. (1990). *Europe and 1992: Focus on racial issues*. London: Catholic Association for Racial Justice.
- Dummet, A., Niessen, J., Commission des eglises auprès des migrants en Europe. (1993a). *Immigration et citoyenneté dans l'union européenne*. Bruxelles: Commission des Eglises auprès des Migrants en Europe.
- Dummet, A., & Frontieres et Diasporas: Alterite et Civilite. (1993b). *Nationhood, Nationality and Citizenship*. Florence: European Culture Research Centre.

- Egea, C. (2000). *Información municipal de los censos de población*, Revista Bibliográfica de Geografía Y Ciencias Sociales, V (220), 1–7.
- Egyed, A. (1970) *Problema emigrării țărănimii din Transilvania la începutul secolului XX*, extras din Acta Musei Napocensis VII, p365-378.Cluj.
- Erdeli G., Ielenicz M., (1999) *Dicționar de geografie fizică*. Editura Corint, București.
- Faist, T. (2000). *The Volume and Dynamics of International Migration and Transnational Social Spaces*. Oxford: Oxford University Press, London.
- Faist, T., Fauser, M., & Kivisto, P. (2011). *The migration-development nexus: A transnational perspective*. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.
- Faist, T., & Sieveking, N. (2012). *Unravelling migrants as transnational agents of development: Social spaces in between Ghana and Germany*. Berlin: LIT Verlag.
- Fargues, P. (2009). *Work, Refuge, Transit: An Emerging Pattern of Irregular Immigration South and East of the Mediterranean*. International Migration Review, 43, 3, 544-577.
- Favell, A. (2008). *The new face of east-west migration in Europe*. Journal of Ethnic and Migration Studies 34(5): 701–16.
- Felipe, A. (2011). *From emigrant Spain to immigrant Spain*, Race & Class Institute of Race Relations, Vol. 53(1): pp. 89–99.
- Fernández R., (2005). *Génesis y constitucionalización de la política migratoria en la Unión Europea*. (Iprolex, S.L.) Iprolex, S.L.
- Ferrero, R. (2007) Del Este al Oeste. Ampliación y flujos migratorios. Migraciones nr. 21. p.59-75
- Frank, A. G. (1968). *Sociology of development and underdevelopment of sociology*. Stockholm, Zenit.
- Fruja, A. R. (2013). *Romanians and Romanian Americans, 1870-1940*. Immigrants in American history: Arrival, adaptation, and integration. Santa Barbara, Calif: ABC-CLIO.
- Gaillard, A.M. (1997). *Introduction: The International Mobility of Brains: Exodus or Circulation?*. Science Technology & Society, 2, 2, 195-228.
- Gaillard, A.M.(1998). *International migration of the highly qualified: A bibliographic and conceptual itinerary*. Staten Island, N.Y: Center for Migration Studies.
- García, A. (2009). *La inmigración latinoamericana en España en el siglo XX*, Investigaciones Geográficas, Boletín del Instituto de Geografía, Núm. 70, 2009, pp. 55-70I.
- Garner, S. (2007). *The European Union and the racialisation of immigration 1985–2006*. Race/Ethnicity: Multidisciplinary Global Perspectives 1(1): 61–87.
- Garson, J. P., Loizillon, A. (2003) *Changes and challenges: europe and migration from 1950 to present*.
- Garvey, D. (1985). *The history of migration flows in the Republic of Ireland*. Population Trends, Area 39. Pp. 22-30.
- Geyer, H. S. (2002). *International handbook of urban systems: Studies of urbanization and migration in advanced and developing countries*. Cheltenham, UK: E. Elgar Pub.
- Ghazala M., (2006) *Migration, school attainment, and child labor : evidence from rural Pakistan, Policy Research Working Paper Series*, The World Bank, 3945.

- Gil, A. (2015). *La interpretación en el ámbito judicial: el caso del rumano en los tribunales de Barcelona*. Barcelona: Universitat Autònoma de Barcelona.
- Gincel, C. (2010). *Del este al oeste: dinámica de las migraciones internacionales roma/gitanas en Europa occidental. El caso franco-rumano durante el periodo 2002 - 2008*. Universidad del Rosario
- Gittell, R., Vidal, A. (1998). *Community organizing: Building social capital as a development strategy*. Thousand Oaks, Calif: SAGE.
- Glazier, I. A. (1986). *Migration across time and nations: Population mobility in historical contexts*. New York: Holmes and Meier.
- Godenau, D., & In Pinyol, G. (2004). *Immigration flows and the management of the EU'S southern maritime borders*. Barcelona: Documentos CIBOD.
- Göktürk, D., Gramling, D., Kaes, A. (2007). *Germany in transit: Nation and migration, 1955-2005*. Berkeley: University of California Press.
- Goldberg, A. (2014). *Le Paris des Brésiliens en exil*.
- Gómez, S. Molina, J.L. (2010). *Les nouvelles migrations dans l'Europe: chaînes migratoires, établissement et réseaux sociaux des Bulgares en Espagne et en Catalogne*, *Balkanologie*, 12 (2). Disponibil la adresa: <http://balkanologie.revues.org/2211>> (consultat la data de 04/04/2016).
- Gontard, C. (2001). *The Experimental Programme Organised by France to Facilitate the Reintegration of Romanian Migrants*. Migration Policies and EU Enlargement: The Case of Central and Eastern Europe. Paris: OECD Publishing.
- González, F. A., Moreno F.J. (2002). *Políticas sanitarias dirigidas a minorías étnicas y extranjerías en Gran Bretaña, Francia y España*. *Documentación Social*. 127: 207-25.
- Goudappel, F., Raulus, H. S. (2011). *The future of asylum in the European Union: Problems, proposals and human rights*. Hague: T.M.C. Asser Press.
- Goudenhooff, G. (2016). *Going back home through one's language: Romanian diaspora in Germany*.
- Grant, O. (2010). *Migration and inequality in Germany: 1870 - 1913*. Oxford Univ. Press.
- Gregorio, G. C. (1998). *Migración femenina: Su impacto en las relaciones de género*. Madrid: Narcea.
- Gualda, E. (2004). *Migración femenina de Europa del Este y mercado de trabajo agrícola en la provincia de Huelva*, España, *Migraciones Internacionales*, Vol. 2, pp. 34-65.
- Gualda, E. (2007). *Mercado de trabajo agrícola e inmigración femenina en Huelva*. *Diálogos*, nº7, pp.10-12.
- Gualda, E. (2009a). *Adolescentes y jóvenes rumanos y su integración*. Gordo, M. y Felicidades, J. (Eds.): *Explorando los contratos en origen en los campos españoles*, Universidad de Huelva, Huelva, pp. 233-257.
- Gualda, E. (2009b). *Mujeres inmigrantes en la agricultura. Dinámicas de invisibilidad y visibilidad*. Moyano Estrada, E. (Ed.): *Agricultura familiar en España 2009*. Ed. Fundación de Estudios Rurales (UPA) Ministerio de Medio Ambiente y Medio Rural y Marino, pp.228-233.
- Gualda, E. (2012). *Migración circular en tiempos de crisis. Mujeres de Europa del Este y africanas en la agricultura de Huelva*, *Estudios Sociales e Intervención Social*, 97/3, pp. 613-640.

- Gualda, E., García, B. (2014). *Cuidadoras extranjeras ante el fenómeno de la dependencia: diferentes estrategias en el cuidado*. Aquichan, vol. 14, n° 4, pp.509-522.
- Gurak, D. T., Caces, F. (1992). *Migration networks and the shaping of migration systems*. International Migration Systems : a Global Approach.
- Gutiérrez, M. (2016). *La securitización de la migración internacional: percepción de la UE sobre el flujo de rumanos hacia el Reino Unido 2007-2014*. Universidad del Rosario.
- Gyemant-Selin, A. A. (2004). *Citoyenneté européenne et inclusion: Fondements, nature et étendue des droits politiques des ressortissants d'Etats tiers dans l'Union européenne*. Genève.
- Haas, H. . (2005). *International migration, remittances and development: Myths and facts*. Third World Quarterly, 26, 8, 1269-1284.
- Haas, H. .(2006). *Trans-saharan migration to North Africa and the EU: Historical roots and current trends*. Washington, D.C: Migration Policy Institute, Migration Information Source.
- Haas, H. (2007a). *The myth of invasion: Irregular migration from West Africa to the Maghreb and the European Union*. Oxford: International Migration Institute
- Haas, H. . (2007b). *Remittances, migration and social development: : a conceptual review of the literature*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- Haas, H. (2008). *Irregular migration from West Africa to the Maghreb and the European Union: An overview of recent trends*. Geneva: IOM Internat. Organization for Migration.
- Haas, H. . (2009). *Mobility and human development*. New York, NY: UNDP.
- Haas H., (2010) *Migration and Development: A Theoretical Perspective*, International Migration Review, 44 (1), pp. 227 – 264.
- Hailbronner, K. (2000). *Immigration and asylum law and the policy of the European Union*. The Hague: Kluwer Law International.
- Hamood, S. (2006). *African transit migration through Libya to Europe: The human cost*. Cairo, Egypt: American University in Cairo, Forced Migration and Refugee Studies.
- Hâncean, M. G. (2014). *Rețelele sociale. Teorie, metodologie și aplicații*. Iași: Polirom.
- Harbison, S. F. (1981). *Family Structure and Family Strategy in Migration Decision Making*. In *Migration Decision Making: Multidisciplinary Approaches to Microlevel Studies in Developed and Developing Countries*, ed. G. F. De Jong and R. W. Gardner. New York: Pergamon Press.
- Harper, M. (2011). *Emigrant homecomings: The return movement of emigrants, 1600-2000*. Manchester: Manchester University Press.
- Hawkins, R. L., Maurer, K. (2010). *Bonding, Bridging and Linking: How Social Capital Operated in New Orleans following Hurricane Katrina*. British Journal of Social Work, 40, 6, 1777-1793.
- Heerma, . V. L., Linden, M. . (2002). *Class and other identities: Gender, religion and ethnicity in the writing of European labor history*. New York: Berghahn Books.

- Heisler, M. O., Layton, Z. H., (1993). *Migration and the Links Between Social and Societal Security*, Identity, Migration and the New Security Agenda in Europe, Pinter, London, pp.148-166.
- Hermalin, D. M. (1901). *The Roumanian Jews in America*, in *The American Jewish year book, 1901*. Philadelphia: American Jewish Committee.
- Hernández, P. & Pérez J.A. (2007). *Memorias de la emigración española a América*, Fundación Directa.
- Herrera, G., Yépez, . C. I. (2007). *Nuevas migraciones latinoamericanas a Europa: Balances y desafíos*.
- Hunya, G. (2006). *The impact of Romania's accession to the EU on the Austrian economy*. Wien: Wiener Institut für Internationale Wirtschaftsvergleiche.
- Iliescu, C. (2012). *Identidades corporales de las mujeres Rumanas en España: Del totalitarismo a la falsa libertad*. Revista De Dialectologia Y Tradiciones Populares, 67, 1, 49-84.
- Iov C. A., (2013) *Reconceptualizarea (In)Securității în Uniunea Europeană: Relația Migrație-Identitate-Securitate.*”(teză de doctorat), Universitatea Babeș-Bolyai.
- Irimescu G., (2002) *Tehnici specifice în asistență socială – curs*, Editura Universității Alexandru Ioan Cuza, Iași.
- Jennissen, R. (2004). *Macro-economic determinants of international migration in Europe*. Groningen: Rijksuniv. Disponibil la adresa: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1538-4632.1970.tb00140.x/pdf> (consultat la data de 01/07/2017).
- Jieanu, I. (2012). *Phonetic and ortographic interferences in the Romanian language spoken in Spain*. Vestnik Za Tuje Jezike, 4, 23-31.
- Jieanu, I. (2013). *Aspects of code-switching concerning Spanish-Romanian virtual communication*. Vestnik Za Tuje Jezike, 5, 21-33.
- Jieanu, I. (2015). *Onomastic interferences in the language of migration*. Vestnik Za Tuje Jezike, 7, 71-85.
- Juravle, A. (2014). *Românii care au construit America: Povestea emigranților Români în Statele Unite*. Historia Special, an III, nr. 8, Septembrie 2014. *Revista Transilvania*, 143-145.
- Kahanec M., Zimmermann K.F., (2009) *EU Labor Markets after Post-Enlargement Migration*, Springer, Berlin.
- Kahl, T. (2011). *Kilometer Null: Politische Transformation und gesellschaftliche Entwicklungen in Rumänien seit 1989*.
- Karda, B. (2010) *Odiseea plecării unor români ardeleni din județul Sibiu în America (1900-1914) reflectată în presa transilvăneană a vremii*, Conferințele Bibliotecii Astra, Nr.89, Sibiu.
- Kaya, A. (2012). *Islam, migration and integration: The age of securitization*. Basingstoke, Hampshire: Palgrave Macmillan.
- King, R. (1993). *Mass migrations in Europe: The legacy and the future*. London: Belhaven Press.
- King, R., & O'connor, H. (1996). *Migration and Gender: Irish Women in Leicester*. Geography : Journal of the Geographical Association, 353, 311.

- King, R. (2015). *Return migration and regional economic problems*.
- Klein, J., Fontan, J., & Tremblay, D. (1998). *Acción colectiva y activación del capital socio-territorial como reacción a la globalización: El caso de Montréal*. Economía Sociedad y Territorio, Vol. I, nr.4.
- Klein, J., Fontan, J. (2004). *La mobilisation du capital socio-territorial: le cas du technopôle Angus*. Lien social et Politiques, (52), 139–149.
- Korkut, U. (2013). *The discourses and politics of migration in Europe*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Kritz, M. M., Lim, L. L., Zlotnik, H. (1992). *International migration systems: A global approach*. Oxford: Clarendon Press.
- Kupiszewski, M. (1997). *Internal migration and regional population dynamics in Europe: Romanian case study*. Leeds: University of Leeds, School of Geography.
- Lacquement, G., Chevalier, P. (2016). *Capital territorial et développement des territoires locaux, enjeux théoriques et méthodologiques de la transposition d'un concept de l'économie territoriale à l'analyse géographique*. Annales de géographie, 711,(5), 490-518.
- Ladislau, G. (2002) *The Romanian Jewry – Historical Destiny, Tolerance, Integration, Marginalisation*, JSRI (Journal for the Study of Religions and Ideologies), No.3 /Winter 2002, pp. 85-98. Disponibil la adresa: http://jsri.ro/old/html%20version/index/no_3/ladislau_gyemant-articol.htm (consultat la data de 04/07/2017).
- Lahlou, M. (2007). *Migrations transméditerranéennes et stratégies euro-africaines*. Annuaire De La Méditerranée: 41-48.
- Landesmann, M. (2013). *Migration plans and expected length of stay: The case of romanian migrants in Italy*. Monthly Report - the Vienna Institute, 2013, 6-11.
- Lăzăroiu, S. (2003). *Who is the next victim?: Vulnerability of young Romanian women to trafficking in human beings*. Bucharest: International Organization for Migration, Mission in Romania.
- Ledesma, L. M., Piracha M. (2001). *International Migration and the Role of Remittances in Eastern Europe*.
- Lee, E. S. (1966). *A Theory of Migration*. Demography, 3 (1), 47-57.
- Leenhardt, J., Kalfon, P., Association Française d'Action Artistique. (1992). *Les amériques latines en France*. Francia: Découvertes Gallimard Hors Série.
- Legoux, J. (1865). *Du Droit de grâce en France comparé avec les législations étrangères, commenté par les lois, ordonnances, décrets, lettres patentes ... depuis 1349 jusqu'en 1865, par J. Legoux*. Paris: Cotillon.
- Legoux, L. (1995a). *La crise de l'asile politique en France*. Paris: CEPED.
- Legoux, L. (1995b). *La crise de l'asile en France à la lumière des statistiques de l'immigration politique*. Lille: A.N.R.T. Université de Lille III.
- Leveau, R., Mohsen-Finan, K., Wihtol, . W. C., Institut français des relations internationales. (2001). *L'Islam en France et en Allemagne: Identités et citoyennetés*. Paris: La documentation française.
- Levitt, P., Vertovec, S., & DeWind, J. (2003). *Transnational migration: International perspectives*. Staten Island, NY: Center for Migration Studies.

- Levitt, P., Sorenson, N. N., & Global Commission on International Migration. (2004). *Global migration perspectives: The transnational turn in migration studies*. Geneva: Global Commission on International Migration.
- López, A.S. Ferrero T.R. (2009). *Economic Crisis and migration policies in Spain: The big dilemma*, Lucrare prezentată la conferința anuală a Centre on Migration, Policy and Society, University of Oxford, New Times, Economic Crisis, geo-political transformation and the emergent migration order.
- Lucas, J. (2016). *Mediterráneo: El naufragio de Europa*. Valencia: Tirant Humanidades.
- Luceș, D. (2016a). *Health and Education in Roma Families. Comparative Study, Romanian Roma Families from Rennes, France vs. Roma from Mironu, Suceava, Romania*. European Review Of Applied Sociology, 9(12), pp. 48-54.
- Luceș, D. (2016b), *The Influence of Personal and Professional Variables upon the Nature of Immigration of Romanian Doctors to France: The Moderating Effect of Gender*. Transylvanian Review of Administrative Sciences, No. 49 E/2016, pp. 132-149.
- Lutterbeck, D. (2006). *Policing migration in the Mediterranean*. Mediterranean Politics. 11, 1, 59-82.
- Mabogunje, A. L. (1970). *Systems Approach to a Theory of Rural-Urban Migration*. Geographical Analysis, 2, 1, 1-18.
- Magheți, D., Steiner, J., (2009) *Mormintele tac - relatări de la cea mai sângeroasă graniță a Europei*, Editura Polirom, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului în România.
- Mallarach, I. J., Vilagrassa, I. J. (2002). *Los procesos de desconcentración urbana en las ciudades medias españolas*, Ería, 57, pp. 57-70.
- Mara, I. (2012) *Surveying Romanian migrants in Italy before and after the EU accession: Migration plans, labour market features and social inclusion*. Vienna: Vienna Institute for International Economic Studies.
- Marcu, S. (2002) *Las relaciones actuales entre Rumanía y España en el contexto de la ampliación de la Unión Europea*. Revista de estudios europeos, vol. 32.
- Marcu, S. (2005a). *Rumanía, territorio olvidado: procesos de transición e integración, 1989-2005*. Ediciones Universidad de Valladolid
- Marcu, S. (2005b). *Un puente latino sobre Europa: las relaciones Rumania-España en el nuevo contexto europeo*. Institutul Cultural Român București.
- Marcu, S. (2007a) *La Odisea de los rumanos en el siglo XX. Del exilio intelectual a la emigración económica. Invidios, exiliados y desplazados*. Historia., vol. 1. Instituto Universitario de Historia Simancas, Editorial Universidad de Valladolid.
- Marcu, S. (2007b) *Dinámica y estructura migratoria laboral de Rumanos. Flujos de emigración hacia España, destino Madrid*. Migraciones nr. 21.
- Marcu, S. (2008) *Sobrevivir a la transición. La emigración internacional de rumanos desde un enfoque territorial*. Cuadernos de geografía de la Universidad de Valencia, vol. 84.
- Marcu, S. (2009a). *Del este al oeste. La migración de rumanos en la Unión Europea: Evolución y características*. Migraciones Internacionales, 5, 1, 155-191.

- Marcu, S. (2009b) *La inmigración de rumanos en la Comunidad de Madrid*. España y la Europa Oriental: tan lejos, tan cerca., Universidad de Valencia.
- Marcu, S. (2009c) *Inmigrantes rumanas en el servicio doméstico y de cuidados de mayores de la Comunidad de Madrid*. Estudios Geográficos, vol. LXX. Publicaciones CSIC.
- Marcu, S. (2009d) *El tráfico y la trata de mujeres rumanas en la Comunidad de Madrid*. Investigaciones geográficas, vol. 46.
- Marcu, S. (2010) *La movilidad de los inmigrantes rumanos en la Comunidad de Madrid: Pautas de asentamiento y retorno* (Mobility of Romanian migrants in the Community of Madrid: patterns of settlement and return). Scripta nova, vol. XIV; N° 341.
- Marcu, S. (2011). *Romanian Migration to the Community of Madrid (Spain): Patterns of Mobility and Return*. International journal of population research, vol. (2011). Hindawi Publishing Corporation.
- Marcu, S. (2012a). *Comprender la movilidad en la Unión Europea ampliada: discursos de los inmigrantes rumanos en España* (Understanding Mobility in the Enlarged European Union: Romanian Immigrant Discourses in Spain). *Reis*, 140, 147-162.
- Marcu, S. (2012b). *Emotions on the move: belonging, sense of place and feelings identities among young Romanian immigrants in Spain*. Journal of youth studies, vol. 15(2).
- Marcu, S. (2012c). *Living across the Borders: The Mobility Narratives of Romanian Immigrants in Spain*. Romanian journal of european affairs, vol. N° 13, VOL. 3.
- Marcu, S. (2013a) *Jurnal de corespondent*. Disponibil la adresa <http://www.corespondent.info/silvia-marcu.html#.VPrXhrc5Bdg> (consultat la data de 09/01/2015).
- Marcu, S. (2013b) *La movilidad transfronteriza de rumanos en España en tiempos de crisis*, Revista Internacional de Sociología (RIS), Vol.71, n° 1, Enero-Abril, p. 115-141.
- Marcu, S. (2014a). *From the Marginal Immigrant to the Mobile Citizen: Reconstruction of Identity of Romanian Migrants in Spain*. Population, space and place.
- Marcu, S. (2014b). *Geography of belonging: nostalgic attachment, transnational home and global mobility among Romanian Immigrants in Spain*. Journal of cultural geography.
- Marcu, S. (2014c). *Mobility and identity in a wider european union: Experiences of Romanian Migrants in Spain*. European societies, vol. 16 (1)
- Marcu, S., Viruela, R. (2015). *Estrategias de los inmigrantes del este en España durante la crisis económica*. Migraciones, 38, 35-59.
- Martínez, B. O. (2010). *El exilio y la emigración española de posguerra en Buenos Aires, 1936-1956*, Tezã de doctorat.
- Marx, K. (1867). *Das Kapital. Kritik der politischen Oekonomie. Erster Band*. Hamburg.
- Massey, D. S. (1990). *Return to Aztlan: The social process of international migration from Western Mexico*. Berkeley: University of California Press.
- Massey, D. S., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A. (1993). *Theories of International Migration: A Review and Appraisal*. Population and Development Review, 19 (3), pp. 431-466.

- Massey, D., Arango, J., Hugo, G., Kouaouci, A., Pellegrino, Bailey, A. J., A., Taylor, E. J. (1998). *Worlds in motion. Understanding international migration at the end of the millennium*, Oxford: Clarendon Press.
- Matichescu, M. (2017) *Channels to West: exploring the migration routes between Romania and France*. Sustainability, vol 9, issue 10, pag. 1861, doi: 10.3390/su9101861
- Mavris, L., (2002). Office of the United Nations High Commissioner for Refugees. *Human smugglers and social networks: Transit migration through the states of former Yugoslavia*. Geneva: UNHCR.
- McKay, S., Markova, E., Paraskevopoulou, A. (2013). *Undocumented workers' transitions: Legal status, migration, and work in Europe*. New York
- Mestre, M., Ruth M. (2002). *Trabajadoras migrantes y negociación de la igualdad en lo doméstico*. Universitat de Valencia: Facultat de Geografia e Història.
- Michalon, B. (2010). *Histoire, constantes et transformations recentes des dynamiques migratoires en Roumanie*. Revue D'études Comparatives Est-Ouest, 41, 4, 5-29.
- Miles, R. (1987). *State, racism and migration: The recent European experience*. Maarssen: CEPS.
- Miles, R. (1993). *Racism after "race relations"*. London: Routledge.
- Miles, R. Thränhardt, D. (1995). *Migration and European integration: The dynamics of inclusion and exclusion*. London: Pinter.
- Mincer, J. (1958). *Investment in Human Capital and Personal Income Distribution*. Journal of Political Economy, 66, (4), 281-302.
- Molina, J. L. (2001). *El Análisis de redes sociales: Una introducción*. Barcelona: Bellaterra.
- Montoya, A. (1998). *¿Desarrollo local o desarrollo Comunitario?* Realidad No. 61.
- Moualhi, D. (2000). *Mujeres musulmanas : estereotipos occidentales versus realidad social*.
- Moulaert, F., Delvainquiere, J.C., Delladetsima, P. (1997). *Les rapports sociaux dans le développement local: le rôle des mouvements sociaux*. Au delà du néolibéralisme: que! rôle pour les mouvements sociaux?, Québec, Presses de l'Université du Québec, pp. 77-98.
- Moya, M., Puertas, S. (2008). *Estereotipos, Inmigración y Trabajo*. Papeles del Psicólogo. 6-15.
- Mrabet, E. (2017). *L'UE, le Maroc et les migrations africaines irrégulières*.
- Muñoz, B. R., Domingo, A., Padilla, B., Universidad de Salamanca. (2010). *Inmigración, adaptación et integración*. Salamanca: Ediciones Universidad de Salamanca.
- Myrdal, G. (1957). *Economic theory and under-developed regions*. London: Duckworth.
- Nacu, A. (2011). *The politics of Roma migration: Framing identity struggles among Romanian and Bulgarian Roma in the Paris region*. Journal of Ethnic and Migration Studies, 37, 1, 135-150.
- Navaz, L. (2007). *Familias en movimiento. El caso de las mujeres rumanas en España*. Migraciones nr. 21. p.235-257

- Nedelcu, M. (2003). *E-communautarisme ou l'impact de l'Internet sur le quotidien des migrants: Les nouvelles migrations des professionnels roumains au Canada*. "visibles, Mais Peu Nombreux ...": Les Circulations Migratoires Roumaines.
- Nedelcu, M. (2004a). *La composante féminine des migrations roumaines qualifiées à Toronto: Visibilité, rôles et stratégies*. Femmes En Mouvement : Genre, Migrations Et Nouvelle Division Internationale Du Travail.
- Nedelcu, M. (2004b). *Vers une nouvelle culture du lien: Les e-pratiques locales et transnationales des migrants roumains hautement qualifiés*. Mobilité Internationale Des Compétences: Situations Récentes, Approches Nouvelles.
- Nedelcu, M. (2006). *Les nouvelles technologies, creuset d'une nouvelle dynamique diasporique des roumains*. Diasporas Dans Le Monde Contemporain: Un État Des Lieux.
- Nedelcu, M. (2008a). *Néo-cosmopolitismes, modèles migratoires et actions transnationales à l'ère du numérique: Les migrants roumains hautement qualifiés*. Neuchâtel: Université de Neuchâtel. Suisse. Teză de doctorat.
- Nedelcu, M. (2008b). *Internet Diaspora: how Romanian scholars abroad connect home*.
- Nedelcu, M. (2009). *L'e-diaspora scientifique roumaine: Une réponse au brain drain à l'ère du numérique?* Revue Économique Et Sociale, 672, 113-119.
- Nedelcu, M. (2010). *Les migrants roumains online: identités, habitus transnationaux et nouveaux modèles du lien social à l'ère du numérique*. Revue D'études Comparatives Est-Ouest, 41, 4, 49-73.
- Nedelcu, M. (2016). *Les migrations des Roms roumains en Europe*. Revue Européenne Des Migrations Internationales, 32, 7-182.
- Neguț, A. (2013). *Economie socială, capital social și dezvoltare locală*. Calitatea Vietii, 2013, 2, 195-212.
- Noiriel, G. (1989). *Le creuset français: Histoire de l'immigration, XIXe-XXe siècle*. Revue européenne des migrations internationales, vol. 5, n°2. pp. 156-157.
- Noiriel, G. (2002). *Atlas de l'immigration en France: Exclusion, intégration*. Paris: Autrement.
- Observatorio permanente de la Inmigración. (2012). *Extranjeros Residentes en España*, disponible la adresa: http://extranjeros.empleo.gob.es/es/Estadisticas/operaciones/concertificado/201209/Tablas_PR_30092012.pdf (consultat la data de 15/02/2016).
- OIM (2012). *Gestión Fronteriza Integral en la Subregión Andina. Módulo de capacitación para una gestión fronteriza integral que garantice los derechos humanos de las personas en movilidad y combata la trata de personas y el tráfico ilícito de migrantes*. Organización Internacional para las Migraciones y Comisión Andina de Juristas. Primera edición, Lima.
- Okólski, M. (2004) *Migration trends in Central and Eastern Europe on the eve of the European Union enlargement: an over view*, Migration in the New Europe: East-West Revisited.
- Oteanu, A. M. (2007). *International circulatory migration as a local developing factor: The romanian example*. Anthropological Notebooks, 1, 33-44.
- Otovescu, A (2013), *Conservarea identității culturale în mediile de imigranți români din Europa*. Editura Muzeului Național al Literaturii Române.

- Otovescu, A. (2011). *Criza mondială*. Pro Universitaria.
- Ozden C., Schiff M., *International migrations, remittances and the brain drain*, Editura Palgrave Macmillan, Banca Mondială, Washington DC, 2006.
- Pajares M., (2006a) *Inmigración: entre la exclusión social y la integración ciudadana*, Icaria, Barcelona.
- Pajares, M. (2006b). *Procesos migratorios e integración socio-laboral de los inmigrantes rumanos en Cataluña*, Teză de doctorat.
- Pajares, M. (2007) Inmigrantes de un país de la unión europea: red social, inmigración irregular y acceso al empleo de los inmigrantes rumanos. *Migraciones* nr. 21. p.191-212
- Pajares, M. (2008a). *Comunidades inmigradas de la Europa del Este: El caso del colectivo rumano en España*. *Revista Cidob D'afers Internacionals*, 84, 65-79.
- Pajares, M. (2008b). *Migraciones y redes transnacionales: Comunidades inmigradas de Europa Central y del Este en España*, *Revista CIDOB d'Afers Intenacionals*, 84, 81-103
- Pajares, M. (2010) *Inmigración y mercado de trabajo. Informe 2010*. Observatorio Permanente de la Inmigración. Edita y distribuye: Subdirección General de Información
- Paniagua, L. J. A. (2007). *Red migratoria de los rumanos en España: Adventistas, ortodoxos y gitanos*. Torres de la Alameda: Fugaz.
- Papadopoulou, A., Global Commission on International Migration. (2005). *Exploring the asylum-migration nexus: A case study of transit migrants in Europe*. Geneva: GCIM.
- Pardo, P. (1995). *Un réseau de peintres en bâtiment colombiens*. *Hommes et Migrations*, n° 1187.
- Perez, A. (2015). *La decisión de retornar en tiempos de crisis. Una perspectiva comparada de los migrantes ecuatorianos y rumanos en España*. *Migraciones*, 37, 171-194.
- Pérez-Díaz, V., Álvarez-Miranda, B., Chuliá, E., Fundació La Caixa. (2004). *La inmigración musulmana en Europa. Turcos en Alemania, argelinos en Francia y marroquíes en España*. Barcelona: Fundación "la Caixa".
- Perucca, G. (2014). *The Role of Territorial Capital in Local Economic Growth: Evidence from Italy*. *European Planning Studies*, Volume 22, 3.
- Petroff, A. (2013). *Las Trayectorias laborales de los inmigrantes rumanos cualificados en Barcelona*. Departamento de Sociología, Facultad de Ciencias Políticas y Sociología, Universidad Autónoma de Barcelona. Teză de doctorat.
- Petroff, A. (2017). *Una aproximación a los métodos mixtos a partir de las trayectorias migratorias de profesionales rumanos en Barcelona*. *Empiria*, 36, 15-38.
- Phizacklea, A., Anderson, B., Economic and Social Research Council. (2002). *Impact of legal status and children on transnational household strategies of migrant domestics*. Swindon: Economic and Social Research Council.
- Pike, A. (2007). *What kind of local and regional development and for whom?*. Vereinigtes Königreich.
- Pinto R., și Grawitz M., (1964) *Méthodes des sciences sociales, Précis Dalloz*, Paris.

- Piore, M. J. (1972). *Notes for a theory of labor-market stratification*. Cambridge (Mas.): Massachusetts Institute of technology.
- Pizarro, J. M. (2006). *Migración américa latina-europa: una mirada prospectiva*, disponibil la adresa: <https://www.uclouvain.be/cps/ucl/doc/dvlp/documents/pizarro.pdf> (consultat la data de 15/02/2016).
- Pletea, I.G. (2012). *Reprezentarea migrantului român în presa țării de origine și presa țării de destinație*, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării, Universitatea din București.
- Poncelet, A. (2015). *Migration of Romanian women to Belgium: strategies and dynamics of the migration process*. New dynamics in female migration and integration.
- Popa, N. (2014). *Etudier en médecine pour émigrer? Options professionnelles et mobilité territoriale chez les étudiants en médecine de Roumanie*. Migrations en blanc - Médecins d'est en ouest, L'Harmattan, Paris France. pp. 83-100.
- Potot, S. (2000) *Mobilités en Europe. Étude de deux réseaux migratoires roumains*. Sociologie Românească, 2, pp. 97-115.
- Potot, S. (2002). *Les migrants transnationaux: une nouvelle figure sociale en Roumanie*, Revue d'Études Comparatives Est-Ouest, vol. 33, 1, pp. 149-177.
- Potot, S. (2007). *Vivre à l'Est, travailler à l'Ouest: Les routes roumaines de l'Europe*. Paris: Harmattan.
- Potot, S. (2008). *Romanian migration movements: networks as informal transitional organisations*. International migration in Europe: New trends and new methods of analysis. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Prada, E. (2015). *Analiza intenției de întoarcere a românilor din Spania*, Revista Română de Statistică, Supliment nr. 5 / 2015, București.
- Predoiu, D. (2012): *Les premières présences roumaines à Montréal (fin du XIXème-début du XXe siècle)*, Revista Arhivelor, nr. 2, București, disponibil la adresa:<http://www.arhivelenationale.ro/images/custom/file/10%20predoiu,%20daniel%20florin.pdf> (consultat la data de 03/07/2017).
- Pritchett L., (2006) *Let Their People Come: Breaking the Grid lock on Global Labor Mobility*, Washington, DC: Center for Global Development.
- Pusca, A. (2012). *Roma in Europe: Migration, education, representation*. New York: International Debate Education Association.
- Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton, NJ: Princeton Univ. Press.
- Putnam, R. D. (2007). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. New York, Simon & Schuster.
- Rabinovitch, L. (2012). *"The Gravest Question": Romanian Jewish Migration to North America, 1900-1903*. Dissertation Abstracts International, 74-1.
- Ratha, D., (2003). *Worker Remittances: An Important and Stable Source of External Development Finance, Global Development Finance, Striving for Stability in Development Finance*. Washington, DC: International Monetary Fund, pp. 157-175.
- Ravenstein, E. G. (1885). *The laws of migration*. Journal of the Statistical Society of London, No. 2, vol. 48, pp. 167-235.

- Requejo, J. (2011). *Clases de capital territorial*. V Congreso internacional de ordenacion del territorio.
- Robayo, M. (2014). *El papel de la migración rumana en la transformación de las relaciones internacionales entre España y Rumania. Periodo 2004-2012*. Universidad del Rosario.
- Rolland, D., Touzalin, M.H. (2014). *Un miroir déformant ? Les Latino-Américains à Paris depuis 1945*.
- Rom, O. (2013). *Facets of migrant identity: ethical dilemmas in research among Romanian migrants in the UK*. East European diasporas, migration, and cosmopolitanism. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Rotariu T., (2009) *Demografie și sociologia populației. Structuri și procese demografice*, Polirom, Iași.
- Rotman, L. (2004) *Evreii din România în perioada comunistă. 1944 – 1965*. Editura Polirom, Iași.
- Salvan, M. (2010a). *Mobilité, imaginaire national et construction identitaire des Roumains dans l'Europe d'après 1989. Pour une approche didactique des pratiques linguistiques et culturelles en situation de mobilité*. INALCO, Paris. Teză de doctorat.
- Salvan, M. (2010b). *Solidarites familiales feminines dans la migration roumaine en France*. Revue D'études Comparatives Est-Ouest, 41, 4, 29-49.
- Salzmann, L. (1978). *The last Jews of Rădăuți: Photographs of a Romanian Jewish community*. Philadelphia: Consolidated-Drake Press.
- Sanchez Alonso, B. (1990). *Una nueva serie anual de la emigración española (1882-1930)*. Revista de Historia Económica, VIII(1), 133–172, disponibil la adresa: <http://doi.org/10.1017/S0212610900002081> (consultat la data de 15/02/2016).
- Sánchez-Alonso, B. (2007). *European immigration into latin America, 1870-1930*. Revista de Historia Económica / Journal of Iberian and Latin American Economic History (Second Series), 25(03), pp 395–426, disponibil la adresa: <http://doi.org/10.1017/CBO9781107415324.004> (consultat la data de 15/02/2016).
- Sandu, D. (1994). *Migration in market and democracy transition: Migration intentions and behavior in Romania*. Population Research and Policy Review. Cooperation with the Southern Demographic Association (sda), 15, 437-457.
- Sandu, D. (2005a). *Emerging Transnational Migration from Romanian Villages*. Current Sociology, 53, 4, 555-582.
- Sandu, D. (2005b). *Dynamics of Romanian Emigration after 1989: From a Macro- to a Micro-Level Approach*. International Journal of Sociology, 35, 3, 36-56.
- Sandu, D. (2006a). *Satul românesc pe drumul către Europa*. Iași: Polirom.
- Sandu, D. (2006b). *Locuirea temporară în străinătate: Migrația economică a românilor: 1990 - 2006*. București.
- Sandu, D. (2007). *La emergente migración transnacional en las aldeas de Rumania*, Migraciones, Vol. 21, pp. 77-112
- Sandu, D. (2009). coord: *Comunități românești în Spania*, Fundația Soros, Editura Polirom, București.
- Sandu, D. (2010a) *Lumile sociale ale migrației românești în străinătate*, Editura Polirom, București.

- Sandu, D. (2010b). *Home Orientation in Transnational Spaces of Romanian Migration*. Studia Universitatis Babeş-Bolyai. Series Sociologia, 55, 2, 15-36.
- Sandu, D. (2012). *Before Crisis: Gender and Economic Outcomes of the Two Largest Immigrant Communities in Spain*, International migration review, Volume 46 Number 1, pp. 221–243.
- Sandu, D. (2014). *Două Români și o diasporă?*, disponibil la adresa: www.contributors.ro (consultat la data de 23/10/2015)
- Sandu, D. Croitoru, A., Tudor, E. (2014a). *Romanian migrants between origin and destination: attachment to Romania and views on return*. MISC.
- Sandu, D., Tudor, E., Croitoru, A. (2014b). *First trip abroad: expectations, experiences and stories of transnational Romanians*. MISC.
- Sandu, D. (2014c). *Romanian migration as multiregional building of transnational fields*. MISC.
- Sandu, D. (2015). *Drumul spaniol al migrației românești în străinătate*, Suport analitic pentru prezentarea făcută la lansarea volumului: Los mundos sociales de la migración rumana al extranjero, Madrid.
- Sandu, D. (2016a). *Youth migration as strategic behaviour in a multilevel approach*. Paper presented at the third YMOBILITY meeting in Bucharest , 2-3 September 2016
- Sandu, D. (2016b). *Remittances as Home Orientation Rooted in the Lifeworlds of Immigrants*. Central and Eastern European Migration Review July 29, 2016, pp. 1, 19.
- Sandu, D. (2017) *The nexus of motivation–experience in the migration process of young Romanians*. Population Space and Place.
- Sarcinschi, A. (2014). *Migrația ca problemă de securitate. Studiu de caz: România*. Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”, București.
- Saunders, J. B., Fiddian-Qasmiyeh, E., Snyder, S. (2016). *Intersections of Religion and Migration: Issues at the Global Crossroads*. New York: Palgrave Macmillan.
- Schiller, N. G., Faist, T. (2013). *Migration, Development, And Transnationalization: A Critical Stance*. New York, NY: Berghahn Books.
- Șchiopul, I. (1913) *Românii din America*, „Luceafărul”, Sibiu, an XII, nr. 7-14/ , p. 293-294.
- Schnapper, D. (1993). *L'Europe des immigrés. Essai sur les politiques d'immigration*. Paris: F. Bourin.
- Schultz, T. W. (1961). *Investment in human capital*. The American Economic Review, Vol. 51 (1), pp.1-17.
- Șerban, M., Grigoras, V. (2001). *Dobrotesti Inhabitants Here and Abroad. A study about International Migration in Spain*. Romanian Sociology. No 2.
- Șerban, M. (2007) *Mecanismos de desarrollo de la migración a nivel de comunidad: redes de migrantes y tipos de vínculos*. Migraciones nr. 21. p.159-188
- Șerban, M., Voicu, B. (2010). *Romanian migrants to Spain: In- or outside the migration networks A matter of time?* Revue D'études Comparatives Est-Ouest, 41, 4, 97
- Șerban, M. (2011). *Dinamica migrației internaționale: Un exercițiu asupra migrației românești în Spania*. Iași: Lumen.

- Silași, G., & Simina, O. L. (2008). *Migration, mobility and human rights at the Eastern border of the European Union: Space of freedom and security*. Timișoara: Editura Universității de Vest.
- Sjaastad, L. A. (1962). *The Costs and Returns of Human Migration*. *Journal of Political Economy* 70 (5). pp. 80-93.
- Smith, A. (1776) *Avuția Națiunilor*, Traducere din engleză de Monica Mitarcă, Titlul original: *The Wealth of Nations*, Editura Publica (2010).
- Smith, A. (1785). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. Dublin: Printed for W. Colles.
- Solanes, C. A., Añón, R. M. J., Universitat de València. (2011). *Derechos humanos, migraciones y diversidad*. Valencia: Tirant lo Blanch.
- Sørensen, N., Dansk institut for internationale studier. (2006). *Mediterranean transit migration*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies.
- Stark, O. (1993). *The migration of labor*. Cambridge Mass: Basil Blackwell.
- Stouffer, S. A. (1940). *Intervening Opportunities: A Theory Relating Mobility and Distance*. *American Sociological Review*, 5,(6), 845-867.
- Szreter, S., Woolcock, M. (2004). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*, 33, 4, 650-667.
- Terrio, S. J. (2004). *Migration, displacement, and violence: Prosecuting Romanian street children at the Paris Palace of Justice*. *International Migration*, 42, 5, 5-33.
- Theodore, J., Syrrakos, D. (2017). *The European Union and the Eurozone under stress: Challenges and solutions for repairing fault lines in the European project*.
- Țiu, I. (2011). *The Illegal Migration of Romanians in 1989. Socio-Demographic Aspects*. Fundația Societatea Civilă.
- Tornos, A., Aparicio, R., Fernández, G. M., Instituto de Migraciones y Servicios Sociales (España). (2004). *El capital humano de la inmigración*. Madrid: Instituto de Migraciones y Servicios Sociales.
- Tort i Chavarría, F. (1994). *Sociopatología de la xenofobia y de los nacionalismos*.
- Trebici, V. (1990). *Populația terrei. Demografie mondială*. Editura Științifică.
- Triandafyllidou, A. (2010). *Irregular migration in Europe: Myths and realities*. Farnham, Surrey, England: Ashgate Pub.
- Trigo, P. J., Vazquez, A. C. (1993). *Dimensiones económicas de la inmigración*. *Horizonte Empresarial*, 2033, 20-23.
- Tudoroiu, T. (2007). *The Changing Patterns of Romanian Immigration to Canada*. Research Centre on Identity and Migration Studies-RCIMI, University of Oradea.
- Valtolina, G. G. (2013). *Migrant children in Europe: The Romanian case*. Amsterdam: IOS Press.
- Vásquez, A., Araújo, A. M. (1990). *La maldición de Ulises: Repercusiones psicológicas del exilio*. Santiago, Chile: Editorial Sudamericana.
- Vásquez, A. (1993). *Eloísa, o, Los tiempos del exilio*.
- Vásquez, A. (1994). *Algunos problemas psicológicos de la situación de exilio*. Francia.
- Verdery, K. (2007) Descolectivización y migraciones en Rumanía durante la década de los noventa. *Migraciones* nr. 21. p.29-58.

- Vincze, E. (2011). *Romanian labour migration in the context of EU expansion*. Teză de doctorat.
- Viruela, R. (2001). *Cadenas y redes en el proceso migratorio español*, Scripta Nova, 94, 9-14.
- Viruela, R. (2002a). *La nueva corriente in migratoria de Europa del Este*, Cuadernos de Geografía, 72, 231-258.
- Viruela, R. (2002b). *La dinámica inmigratoria. Perspectivas socio geográficas*, Cuadernos de geografía, 113-118.
- Viruela, R. (2004). *El recurso de la emigración, balance durante la transición en Rumanía*, Papeles del Este, 9, 1-29.
- Viruela, R. (2006). *Inmigrantes rumanos en España: aspectos territoriales y procesos de sustitución laboral*, Scripta Nova, 403, 1-37.
- Viruela, R. (2007) *Migración y nuevas tecnologías de la información y la comunicación: inmigrantes rumanos en España*. Migraciones nr. 21. p.259-290.
- Viruela, R. (2008a). *Población rumana y búlgara en España: evolución, distribución geográfica y flujos migratorios*, Cuadernos de geografía, Número 84, pp. 169-194.
- Viruela, R. (2008b). *De este a oeste: la inmigración des de los nuevos países comunitarios*, Cuadernos de Geografía, 84, 127-134.
- Viruela, R. (2009). *Europeos del Este en el mercado de trabajo español: un enfoque geográfico*, Revista CIDOB d'Afers Intenacionals, 84, 81-103
- Viruela, R. (2010). *Movilidad geográfica de los rumanos: estructura territorial de las migraciones interiores en España*, Empiria, 19, 157-191.
- Viruela, R. (2013). *Entre dos crisis económicas. Estrategias de los rumanos en el mercado de trabajo español*, Política y sociedad, Vol. 50, N° 3, 981-1008.
- Viruela, R. (2014). *La movilidad geográfica como respuesta a la crisis (el caso de los migrantes rumanos y búlgaros)*, Cambio demográfico y socio territorial en un contexto de crisis, XIV Congreso Nacional de población, AGE, Sevilla, 41, 472-485.
- Viruela, R. (2016a). *La movilidad geográfica de búlgaros y rumanos durante la Gran Recesión en España*, Documents d'Anàlisi Geogràfica 2016, vol. 62/1, pp. 183-206
- Viruela, R. (2016b). *La movilidad interna e internacional de los inmigrantes rumanos durante la crisis*. Scripta Nova, 20.
- Vlase, I. (2004). *Hommes et femmes en migration: d'un village roumain a Rome*. Migration/Société, Paris-CIEMI, n 93-94/ 2004, pp. 47-60.
- Vlase, I. (2006). *Rețele de migrație între Vulturii și Roma. Elemente pentru o analiză de gen* (Migrant networks between Vulturii and Rome. Elements for gender analysis). Societatea Reală, vol 4/2006, Bucharest: Paideia, pp. 125- 150.
- Vlase, I. (2006a). *Donne rumene migranti e lavoro domestico in Italia* (Romanian Migrant Women and Housework in Italy). Studi Emigrazione, n 161, Rome: CSER, pp. 6-22.
- Vlase, I. (2006b). *Rețele de migrație între Vulturii și Roma. Elemente pentru o analiză de gen* (Migrant networks between Vulturii and Rome. Elements for gender analysis). Societatea Reală, vol 4/2006, Bucharest: Paideia, pp. 125- 150.

- Vlase, I. (2011a). *Migranții reveniți în țară prinși între criza economică și tensiunile domestice*, disponibil la adresa <http://www.criticatac.ro/migrantii-reveniti-in-tara-prinsi-intre-criza-economica-si-tensiunile-domestice> (consultat la data de 15/01/2015).
- Vlase, I. (2011b). *Migrația de întoarcere a românilor din Italia. Studiu de caz în Vultur, Vrancea* (Romanian return migration from Italy. Case study in Vultur, Vrancea). *Calitatea vietii*, 2/2011, pp. 155-176.
- Vlase, I. (2013) *Romanian Roma migration: The interplay between structures and agency*. *Ethnic and Racial Studies*.
- Vlase, I. (2013a). *My husband is a patriot! Gender and Romanian family return migration from Italy*. *Journal of ethnic and migration studies*, vol. 39, no. 5, pp. 741-758.
- Vlase, I. (2013b). *Women's social remittances and their implications at household level: a case study of Romanian migration to Italy*. *Migration Letters*, vol 10, pp. 81-90.
- Voinea, D. V. (2014). *A demographic portrait of Romanian immigrants In California*. *Social Sciences and Education Research Review*, 1, 1, 63-70.
- Vullnetari, J., King, R. (2011). *Remittances, gender and development: Albania's society and economy in transition*. London: I.B. Tauris.
- Wallerstein, I. M. (1974). *The modern world system I: Capitalist Agriculture and the Origins of the European World-Economy in the Sixteenth Century*. New York: Academic Press. pp. 229-233.
- Walton-Roberts, M., In Henneby, J. (2014). *Territoriality and Migration in the E.U. Neighbourhood: Spilling over the Wall*.
- Weber, S. (2009). *Les mobilités induites par les migrations: émergence d'un camp circulatoire transnational, Méditerranée*, n° 116, disponibil la adresa: <http://mediterranee.revues.org/3790> (consultat la data de 12/11/2015).
- Wertsman, V. F. (2014). *Evrei români din America și Canada 1850-2010: Istorie, realizări și biografii*.
- White, M. J. (2016). *International handbook of migration and population distribution*.
- Willekens, F. J. (1994). *Monitoring international migration flows in Europe: Towards a statistical data base combining data from different sources*. *European Journal of Population. Revue Européenne De Démographie*, 10, 1, 1-42.
- Winston, N., Irish Episcopal Commission for Emigrants., Ireland. (2002). *The return of older Irish migrants: An assessment of needs and issues*. Dublin: Irish Episcopal Commission for Emigrants.
- Wrench, J., Solomos, J. (1993). *Racism and migration in western Europe*. Oxford, UK: Berg.
- Zamfir C., Vlăsceanu L., (1993) *Dicționar de sociologie*, Editura Babel, București.
- Zanoschi, D. (2010). *Dreptul la azil în Uniunea Europeană*. *Sfera Politicii*, nr. 154.
- Zéraoui, Z., & Marin, G. R. (2006). *Árabes y musulmanes en Europa: Historia y procesos migratorios*. San José, CR: Universidad de Costa Rica.
- Zotic, V. (2010) *Migrația internă a populației rurale din România după anul 1989*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Geografie Cluj-Napoca, disponibil la adresa: http://geografie.ubbcluj.ro/ccau/articoleZV/37_ZV_2010.pdf (consultat la data de 14/08/2015).

-
- ¹¹ https://europa.eu/european-union/about-eu/history/1946-1959/1946_ro
- ¹² https://europa.eu/european-union/about-eu/history_ro#părinții_fondatori_ai_ue
- ¹³ http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17072.htm
- ¹⁴ http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_17072.htm
- ¹⁵ <http://www.mae.ro/sites/default/files/file/pdf/TRATATUL%2520NORD-ATLANTIC.pdf>
- ¹⁶ http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ROM.pdf
- ¹⁷ http://prorefugiu.org/wp-content/uploads/2011/03/Conventia_1951_statutul_refugiatilor.pdf
- ¹⁸ <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Treaty%20constituting%20the%20European%20Coal%20and%20Steel%20Community.pdf>
- ¹⁹ http://ec.europa.eu/archives/emu_history/documents/treaties/rometreaty2.pdf
- ²⁰ <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/SCH.ACQUIS-EN.pdf>
- ²¹ http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/SingleEuropeanAct_Crest.pdf
- ²² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:xy0027>
- ²³ <http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/utile/catutil/manual%20de%20prezentare.pdf>
- ²⁴ https://europa.eu/european-union/sites/europaefiles/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf
- ²⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:xy0026&from=EN>
- ²⁶ https://europa.eu/european-union/sites/europaefiles/docs/body/treaty_of_amsterdam_en.pdf
- ²⁷ https://www.ecre.org/wp-content/uploads/2016/07/The-ECRE-Tampere-Dossier_June-2000.pdf
- ²⁸ <https://www.mae.ro/node/1622>
- ²⁹ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex:52008PC0820>
- ³⁰ <http://www.firststeps-project.eu/web/content.asp?lng=ro&parent=POLICY§ion=Immigration>
- ³¹ <http://www.refworld.org/pdfid/3ef2d2264.pdf>
- ³² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:C2001/332E/08&from=EN>
- ³³ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>
- ³⁴ <http://istorie.ucdc.ro/en/arhiva/16.%20Facultate.%209%20mai.%20Europa/Carta%20drepturilor%20fundamentale%20a%20UE.pdf>
- ³⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12001C/TXT&from=RO>
- ³⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:053:0001:0014:EN:PDF>
- ³⁷ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=celex%3A52008DC0360>
- ³⁸ <https://ec.europa.eu/anti-fraud/sites/antifraud/files/docs/body/prumtr.pdf>
- ³⁹ <http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/utile/catutil/DE%20LA%20SCHENGEN%20LA%20PRUM%20final.pdf>
- ⁴⁰ http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/utile/catutil/Instrumente%20Prum_012014.pdf
- ⁴¹ <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/cg00014.ro07.pdf>
- ⁴² <http://www.consilium.europa.eu/ro/history/#40802200819>
- ⁴³ <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=RO&f=ST%2013440%202008%20INIT>
- ⁴⁴ http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/what-is-new/news/pdf/248_act_part1_v3_ro.pdf
- ⁴⁵ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:115:0001:0038:RO:PDF>
- ⁴⁶ <https://ec.europa.eu/eures/public/ro/homepage>
- ⁴⁷ <https://www.facebook.com/groups/romanispania>

-
- ⁴⁸ <https://www.facebook.com/groups/suediatransport/>
- ⁴⁹ <https://www.facebook.com/groups/285752838251173/>
- ⁵⁰ <https://www.facebook.com/groups/romanielvetia/>
- ⁵¹ <https://www.facebook.com/groups/RomaniansInEngland/>
- ⁵² <http://www.ziarulnatiunea.ro/2015/07/22/romanii-americiani-de-la-marile-lacuri-1/>
- ⁵³ <https://www.historia.ro/sectiune/general/articol/historia-special-nr-8-romanii-care-au-construit-america>
- ⁵⁴ <http://www.ksh.hu/>
- ⁵⁵ <https://washington.mae.ro/node/286>
- ⁵⁶ <http://www.recensamantromania.ro/rezultate-2/Informaționedisponibilă>
- ⁵⁷ <http://www.insse.ro/cms/files/RPL2002INS/vol4/tabele/t1.pdf>
- ⁵⁸ http://us1.my-proxy.com/index.php?q=09ja2tytk5WqpmuodbN1s_N3MWUp6mfZq_Uz8-Zu-LRi3tqXXhq2c3H
- ⁵⁹ <http://cursdeguvernare.ro/romania-a-intrat-in-top-20-al-stator-cu-cele-mai-mari-diaspore-potrivit-raportului-onu-pe-migratie.html>
- ⁶⁰ <http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/romania-prima-dupa-siria-in-topul-migratiei-575743>
- ⁶¹ <http://cursdeguvernare.ro/romania-a-intrat-in-top-20-al-stator-cu-cele-mai-mari-diaspore-potrivit-raportului-onu-pe-migratie.html>
- ⁶² <http://legislatie.resurse-pentru-democratie.org/legea/declaratia-universala-a-drepturilor-omului.php>
- ⁶³ <http://www.libertatea.ro/stiri/reportaj/cadavrele-romanilor-blocat-ecluza-de-la-portile-de-fier-695221>
- ⁶⁴ <http://romanioliberal.ro/special/reportaje/calauza-pentru-evadatii-din--epoca-de-aur--133740>
- ⁶⁵ <http://www.evenimentulmuscelean.ro/index.php/istoria-aro/16909-puteau-sfarsi-impuscati-de-graniceri-sau-strapunsi-cu-cangea-de-echipajul-patrului-de-pe-dunare>
- ⁶⁶ <http://www.descopera.ro/descopera-in-romania/14751178-labirintul-subteran-prin-care-fugarii-treceau-in-bulgaria-in-vremea-lui-ceaurescu-foto-video>
- ⁶⁷ <http://revistasinteza.ro/modernizarea-romaniei-fara-diaspora-e-imposibila/>
- ⁶⁸ http://aa.ecn.cz/img_upload/f76c21488a048c95bc0a5f12dece153/Romanian_Migration_Abroad.pdf
- ⁶⁹ http://ies.juancarlosprimero.ciempozuelos.educa.madrid.org/departamentos/gh/recursos/geografia/indice/temario/6_poblacion/5_distribucion_poblacion.pdf

ANEXE

CHESTIONAR "Migrația permanentă"

În cadrul lucrării mele de teză de doctorat "Migrația românilor în Spania" doresc să realizez un chestionar despre românii care nu și-au schimbat domiciliul în Spania dintr-o provincie în alta, ci au rămas în aceeași provincie.

Sondajul este anonim. Vă mulțumesc mult pentru timpul acordat!

Sex _____

Vârstă _____

Localitatea unde se completează chestionarul _____

Locul nașterii – Județ _____

Localitatea unde v-ați născut este în zonă urbană sau rurală?

Urban Rural

ÎNAINTE DE A EMIGRA PENTRU PRIMA DATĂ DIN ROMÂNIA.....

În ce județ din România ați locuit? _____

Care era religia/confesiunea dumneavoastră? _____

Care era starea civilă?

☐ Necăsătorit(ă)	☐ Divorțat(ă)
☐ Concubinaj cu persoana română	☐ Văduv(ă)
☐ Căsătorit(ă) cu persoana română	☐ Concubinaj cu persoană de altă cetățenie/etnie
	☐ Căsătorit(ă) cu persoană de altă cetățenie/etnie

Care era etnia dumneavoastră?

☐ Română	☐ Rromă
☐ Maghiară	☐ Turcă
☐ Germană	☐ Altă etnie (care?) ____

Înainte de a emigra, care a fost ultima școală absolvită în România?

☐ Fără studii	☐ Colegiu
☐ Școala primară	☐ Școala postliceală
☐ Școala generală	☐ Școala de meserii
☐ 10 clase	☐ Facultate
☐ Școala profesională	☐ Master
☐ Liceu	☐ Doctorat
☐ Bacalaureat	

Înainte de venirea în Spania ați migrat și în alte țări?

Da Nu

Dacă ați migrat în alte țări, în ce țări ați migrat? _____

În România, dumneavoastră erați:

☐ Angajat în sistemul public	☐ Elev
☐ Aveați propria afacere	☐ Student
☐ Angajat în sistemul privat	☐ Nu am lucrat niciodată
☐ Pensionar	☐ Alta (care?) ____
☐ Șomer	

În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în România?

☐ Construcții	☐ Comerț
☐ Agricultură	☐ Învățământ
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Consultanță
☐ Transport	☐ Cercetare
☐ Industrie	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/gardian
☐ Nu am lucrat niciodată	☐ Alt domeniu (care?) ____

Ați plecat singur din România spre Spania?

☐ Singur(ă), nu eram căsătorit(ă)	☐ Cu soția/soțul, copii i-am lăsat în România
☐ Singur(ă), am lasat soția/soțul, în România	☐ Cu soția/soțul și copiii
☐ Cu soția/soțul, nu aveam copii	☐ Cu un (o) prieten(ă)

Aveați copii?

☐ Nu	☐ Da. Aveam.... copii ____

Motivul plecării din România (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Obținerea de locuri de muncă mai bine plătite	☐ "Un viitor pentru copii"
☐ Nevoia de autoîmplinire și de oportunitate	☐ Un sistem sanitar mai bun
☐ Realizarea unui trai mai bun, decent	☐ Pentru a-mi ajuta familia
☐ Recunoaștere socială în concordanță cu pregătirea profesională	☐ Motive financiare
☐ Lipsa locurilor de muncă din România	☐ Alte motive (care?) ____
☐ Motive familiare, reîntregire, divorț, deces	

Dumneavoastră ați plecat din România:

☐ Ilegal (am fugit peste graniță, trecere frauduloasă)	☐ Pentru reîntregirea familiei
☐ Am cumpărat viza	☐ Pentru căsătorie
☐ Ca turist, am plecat în excursie cu gândul să rămân în Spania	☐ Pentru studii
☐ Am cerut azil politic	☐ Libera circulație, în căutarea unui loc de muncă, dar fără un angajament prealabil
☐ Am avut acte false (viză falsă, pașaport fals)	☐ Libera circulație, pentru căutarea unui loc de muncă prin intermediul familiei/a unui prieten/ a unei cunoștințe care avea experiență deja în munca în străinătate
☐ Cu contract de muncă intermediat de o firmă	☐ Am plecat în vizită la prieteni în Spania și m-am hotărât să rămân
☐ Cu contract de muncă intermediat de statul român	☐ Am avut o invitație din ____
☐ Cu contract de muncă pe care l-ați găsit singur	

Ați avut gândul:

☐ Să uitați ce e în țară și să nu mai auziți de ea	☐ Să vă stabiliți definitiv în altă țară
☐ Să vă găsiți de lucru și să vă întoarceți acasă cu economii	☐ Alt gând (care?) ____

Locuința dumneavoastră din România era:

☐ Proprietate personală	☐ Locuiam cu rude
☐ Locuiam cu părinții	☐ Locuința era a soției/soțului
☐ Locuiam cu prieteni	☐ Închiriată
☐ Locuiam cu socrii	

DESPRE EXPERIENȚĂ DIN SPANIA...

Provincia unde ați ajuns în Spania

☐ Comunidad de Madrid	☐ La Rioja
☐ Comunidad Valenciana	☐ Cantabria
☐ Cataluña	☐ Galicia
☐ Andalucía	☐ País Vasco
☐ Extremadura	☐ Asturias
☐ Castilla-La Mancha	☐ Región de Murcia
☐ Castilla y León	☐ Baleares
☐ Aragón	☐ Canarias
☐ Navarra	

La început, v-ați stabilit în zonă urbană sau rurală?

☐ Urbană	☐ Rurală

În ce perioadă ați plecat din România pentru a vă stabili pentru prima dată în Spania?

☐ 1993-1997	☐ 2006-2008
☐ 1998-2001	☐ 2009-2011
☐ 2002-2005	☐ 2012-2015

Care sunt motivele pentru care ați ales această provincie? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Să nu mai plătesc chirie	☐ Am găsit loc de muncă mai bun
☐ Prietenii mei erau aici	☐ Divorț
☐ Motive familiare	☐ Deces
☐ Reîntregirea familiei	☐ Stabilitatea locului de muncă
☐ Am găsit alte oportunități	☐ Altele (care?) ____
☐ Continuarea studiilor	

Care a fost cea mai mare dificultate întâlnită în primul an de la sosirea în Spania? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Să vorbiți limba	☐ Să vă aduceți familia
☐ Să vă faceți prieteni	☐ Să vă găsiți un loc de muncă
☐ Să găsiți o locuință	☐ Să vă adaptați la climă
☐ Să obțineți un permis de rezidență	☐ Alte dificultăți (care?) ____

Înainte de a alege Spania, în care din situațiile de mai jos ați fost?

☐ Aveați rude care locuiau în Spania	☐ Nu cunoșteam pe nimeni în Spania
☐ Aveați prieteni/cunoștințe care locuiau în Spania	☐ Altă situație (precizați) ____

Cine v-a ajutat să găsiți un loc de muncă în primul an de la sosirea în Spania?

☐ Prietenii/cunoștințele care locuiau aici	☐ Rudele care erau aici
☐ Alți români pe care nu-i cunoșteam	☐ Nu m-a ajutat nimeni
☐ Alți migranți pe care nu-i cunoșteam	☐ Alte cazuri ____

În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în primul an de la sosirea în Spania?

☐ Construcții	☐ Pază
☐ Agricultură	☐ Servicio doméstico
☐ Restaurante, Hoteluri	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Transport	☐ Curățenie
☐ Comerț	☐ Autónomo
☐ Producție	☐ Alt domeniu (care?) ____
☐ Servicii sociale	

Ați învățat noi meserii de când vă aflați în Spania, pe care le valorificați acum?

- Nu Da (care?)

Ați continuat studiile de când vă aflați în Spania?

- Nu Da (ce studii?)

V-ați schimbat religia de când vă aflați în Spania?

- Nu Da (de religie aveți acum?)

Care este statutul dumneavoastră în momentul de față în Spania

☐ Am cetățenia spaniolă	☐ Am rezidență pentru 5 ani
☐ Am rezidență permanentă	☐ Nu am avut acte legale niciodată în Spania

Considerați că în Spania v-ați ales cu:

☐ Avantaje	☐ Dezavantaje

SITUAȚIA DUMNEAVOASTRĂ ACTUALĂ...

Vă aflați în zonă urbană sau rurală?

☐ Urbană	☐ Rurală

În ce situație vă aflați acum?

☐ Lucrez cu contract (normă întreagă)	☐ Nu lucrez
☐ Lucrez cu contract (jumate de normă)	☐ Sunt student(ă)
☐ Lucrez fără contract	☐ Zilier
☐ Mă întreține soțul/soția	☐ Am propria afacere, autonom (în ce domeniu?)
☐ Șomer	____

De câți ani locuiți în Spania? _____

În momentul de față

☐ Nu am copii	☐ Amcopii ____

În ce domeniu vă desfășurați activitatea acum ?

☐ Construcții	☐ Pază
☐ Agricultură	☐ Servicio doméstico
☐ Restaurante, Hoteluri	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Transport	☐ Curățenie
☐ Comerț	☐ Autónomo
☐ Sector automobilistic (mecanic)	☐ Pensionar
☐ Producție	☐ Alt domeniu (care?) ____
☐ Nu lucrez	

Starea civilă actuală

☐ Necăsătorit(ă)	☐ Căsătorit(ă) cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
☐ Concubinaj cu persoană română	☐ Concubinaj cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
☐ Concubinaj cu persoană spaniolă	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană română în România
☐ Căsătorit(ă) cu persoană română în România	☐ Recăsătorit(ă) cu persoana română în Spania
☐ Căsătorit(ă) cu persoana română în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România
☐ Eram divorțat(ă) înainte de plecarea în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania
☐ Am divorțat(ă) după ce am sosit în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană de altă naționalitate
(care?) ____
☐ Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania	☐ Pareja de hecho
☐ Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România	

Atunci când sunteți în public, alături de persoane străine, vă declarați naționalitatea?

☐ Da	☐ Nu
☐ Închiriată	☐ Proprietate personală
☐ Ipotecă	☐ Alta (care?) ____

Intenționați să vă reîntoarceți în România?

☐ Da, în câteva luni	☐ Nu mă mai întorc în România decât în vizite
☐ Da, în câțiva ani	☐ Nu mă mai întorc niciodată în România
☐ Da, dar nu știu când	☐ Nu știu dacă mă întorc sau nu în România
☐ Da, când ies la pensie	

Cu ce probabilitate intenționați să vă întoarceți în România?

☐ foarte mare probabilitate	☐ mică probabilitate
☐ mare probabilitate	☐ foarte mică probabilitate

În ce măsură sunteți mulțumiți de viața actuală?

☐ În foarte mare măsură	☐ În foarte mică măsură
☐ În mare măsură	☐ Deloc
☐ În mică măsură	

Aveți afaceri/firme?

- Nu
- Da, în Spania
- Da, în România
- Da, în altă țară (unde?)

Intenționați să deschideți/dezvoltați o afacere în următorii 2 ani?

- Nu
- Nu știu
- Da, în România
- Da, în altă țară (unde?)
- Da, în Spania

Ați investit o parte din banii economisiți?

- Nu
- Nu am avut bani economisiți
- Da, în România
- Da, în altă țară (unde?)
- Da, în Spania

În ce ați investit banii economisiți?

- Construcția unei noi locuințe (casă, apartament)
- Renovarea casei (apartamentului)
- Ajutorarea părinților/bunicilor ramași în țară
- Cumpărarea unei locuințe (casă, apartament)
- Nu am avut bani economisiți
- Finanțarea studiilor copiilor ramași în țară
- În...

Ați votat la alegerile prezidențiale din 2014 din România?

- Nu
- Da (unde?)

Vă implicați în viața politică din Spania?

- Da
- Nu

Sub ce formă vă implicați în viața politică din Spania?

- Participare la vot
- Candidat la alegerile locale
- Nu mă implic

Participați la viața socială din Spania?

- Da
- Nu

Sub ce formă participați la viața socială din Spania?

- Membru/membră în asociații
- Voluntariat
- Membru/membră în fundații
- Nu particip
- Membru/membră în grupuri de întrajutorare
- Implicare în organizarea de evenimente/sărbători... (precizați)

Având în vedere experiența dumneavoastră de migrație ați fi dispus să-i ajutați și pe alții (rude, cunoștințe, colegi, etc.) care doresc să migreze : (mai multe răspunsuri posibile)

- Cu sfaturi pentru pregătirea deciziei
- Dacă aș câștiga ceva din asta aș ajuta
- Cu găsirea unei locuințe
- Cu sfaturi pentru educația copiilor
- Cu găsirea unui job
- Cu bani
- Cu rezolvarea unor documente
- Nu

Prin felul în care gândiți, simțiți și vorbiți, vă considerați:

☐ Mai degrabă român decât spaniol	☐ Deopotrivă român și spaniol
☐ Mai degrabă spaniol decât român	☐ Altceva (precizați) ____

Cât de des reveniți în România?

☐ O dată pe an	☐ La 2-3 ani
☐ De două ori pe an	☐ De mai multe ori pe an
☐ De trei ori pe an	☐ Doar la diferite ocazii

Trimiteti bani în România?

☐ Niciodată	☐ Semestral
☐ Foarte rar	☐ Trimestral
☐ O dată pe an	☐ Lunar

Ce anume predomină în gândurile și în sufletul dumneavoastră?

☐ Amintiri plăcute din România	☐ Amintiri urâte din România
☐ Altceva (ce anume?) ____	

În general, cum credeți că sunt văzuți românii de către majoritatea locuitorilor din Spania?

☐ Cu simpatie	☐ Cu teamă și neîncredere
☐ Cu antipatie	☐ Cu respect
☐ Cu indiferență	☐ Ca niște țigani

Intenția și preocupările dumneavoastră sunt:

- De a deveni ca toți spaniolii
- De a lua cetățenia spaniolă
- De a rămâne un român printre spanioli

Cum v-a afectat criza personal? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Nu m-a afectat	☐ Mi-au scăzut salariul
☐ M-a luat prin surprindere	☐ Eu am rămas fără loc de muncă, dar soțul/soția mea a avut de muncă în continuare
☐ Am rămas fără loc de muncă	☐ Altfel (precizați) ____

Cum ați făcut față crizei? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ M-am orientat spre alte tipuri de locuri de muncă	☐ Am acceptat orice loc de muncă, chiar dacă era plătit slab
☐ Am trăit doar cu câștigul adus de soț/soție	☐ Nu am acceptat orice loc de muncă, mai ales dacă era platit slab
☐ Am primit șomaj	☐ Nu m-a afectat cu nimic criza
☐ Am fost ajutat de neamuri	☐ Mi-am deschis propria afacere
☐ Am fost ajutat de prieteni	☐ Altfel (precizați) ____

În ce situație vă aflați acum, față de anii 2009-2010 (vârful crizei)?

☐ Situație mai rea ca înainte de criză	☐ Situație mai bună decât înainte de criză
☐ Aceași situație	☐ Altă situație (care?) ____

Ce v-a ajutat să rezistați și să nu vă determine să vă întoarceți în România sau să plecați în altă țară? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Speranța că va trece criza	☐ Convingerea că aici este mai bine ca în România
☐ Dragostea pentru soțul/soția care lucra	☐ Dorința de a trece cu bine această etapă a vieții
☐ Dragostea pentru copii	☐ Altceva (precizați) ____

De ce ați ales să rămâneți în Spania, să nu plecați, în ciuda crizei? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Îmi era rușine să mă întorc în România	☐ Nu mai păstram legătura cu nimeni din România și nu aveam unde să mă duc
☐ De dragul copiilor care erau bine integrați aici	☐ Îmi era greu să încep din nou, în altă țară sau în România
☐ Soțul/soția lucra, ne descurcam doar cu un salariu	☐ Ne descurcam mult mai bine decât înainte să plecăm din România
☐ Aveam de plătit ipoteca	☐ Din cauză că... ____

Ce activități-refugiu ați găsit? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Am început să citesc mai mult	☐ M-am implicat în activități religioase
☐ Am făcut cursuri de revalorizare	☐ Alte activități (precizați) ____
☐ Voluntariat	

Cum apreciați starea dumneavoastră de sănătate?

☐ foarte bună	☐ bună	☐ nu prea bună

Vă bucurați ca nu ați plecat din Spania sau regretați? Argumentați.

☐ Mă bucur, pentru că...	☐ Regret, pentru că...

CHESTIONAR "Migrația de întoarcere"

1. Sex

Masculin	Feminin
----------	---------

2. Vârsta

18-25	26-35	36-45	46-55	56-65	peste 65
-------	-------	-------	-------	-------	----------

3. Starea civilă înainte de plecarea din România

Necăsătorit	Văduv
Concubinaj cu persoana română	Concubinaj cu persoană de altă cetățenie/etnie
Căsătorit cu persoana română	Căsătorit cu persoană de altă cetățenie/etnie
Divorțat(ă)	

4. Ultima școală absolvită în România înainte de plecare

Fără studii	Școala profesională	Facultate, colegiu
Școala primară	Liceu	Master
Școala generală	Școala postliceală, de maiștrii	Doctorat

5. Locul nașterii

Urban	Rural
Județ:	Localitate:

6. Locul de unde ați plecat

Urban	Rural
Județ:	Localitate:

7. În câte localități din România ați mai locuit (numiți localitățile și regiunea)?

--

8. Religia/confesiunea

--

9. Înainte de a emigra din România, d-voastră erați:

Angajat în sistemul public	Aveați propria afacere	Pensionar
Angajat în sistemul privat	Șomer	Elev
Student	Nu am lucrat niciodată	Alta

10. Ce profesie aveți înainte să plecați din România?

Muncitor necalificat	Cadru militar/polițist	Cadru didactic
Muncitor calificat	Asistent medical	Inginer
Tehnician, Subinginer	Maistru	Medic
Cercetător	Manager	Comerciant, Economist
Fără profesie	Avocat	Alta

11. În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea înainte să plecați din România?

Construcții	Producție	Servicii sociale
Agricultură	Sănătate	Finanțe, bănci
Turism, Restaurante, Hoteluri	Comerț	Sector juridic
Transport, telecomunicații	Învățământ	Consultanță
Industrie alimentară	Cercetare, IT	Altul

12. Cetățenia

Română	Spaniolă	Alta
--------	----------	------

13. Etnia

Română	Maghiară	Germană	Rromă	Alta (care?)
--------	----------	---------	-------	--------------

14. În ce an ați plecat din România pentru a vă stabili în altă țară?

--

15. În ce țară ați emigrat prima dată?

--

16. Ați plecat singur?

Da	Cu soția și copii
Cu soția	Cu soția, nu aveam copii
Cu un/o prieten/ă	Cu soția, copiii i-am lăsat în România

17. Motivul plecării din România (pot fi bifate mai multe variante):

Obținerea de locuri de muncă mai bine plătite	”Un viitor pentru copii”.	
Nevoia de autoîmplinire și de oportunitate	Un sistem sanitar mai bun	
Realizarea unui trai mai bun, decent	Pentru a-mi ajuta familia	
Recunoaștere socială în concordanță cu pregătirea profesională	Un trai mai bun	
Lipsa locurilor de munca din România	Motive financiare	
Motive familiare, reîntregire, divorț, deces	Alte	

18. Dumneavoastră ați plecat din Romania:

Ilegal (am fugit peste graniță, trecere frauduloasă)	
Am cumpărat viza	
Am avut o invitație din.....	
Ca turist, am plecat în excursie cu gândul să rămân în Spania	
Am cerut azil politic	
Am avut acte false (viză falsă, pașaport fals)	
Cu contract de muncă intermediat de o firmă	
Cu contract de muncă intermediat de statul român	
Cu contract de muncă pe care l-ați găsit singur	
Pentru reîntregirea familiei	
Pentru căsătorie	
Pentru studii	
Libera circulație, în căutarea unui loc de muncă, dar fără un angajament prealabil	
Libera circulație, pentru căutarea unui loc de muncă prin intermediul familiei/a unui prieten/ a unei cunoștințe care avea experiență deja în munca în străinătate	
Altă situație (vă rugăm precizați această situație)	

19. Despre copii

Nu am copii	Copiii se află tot timpul cu mine	
Am avut copii înainte de plecare	Copiii se află în îngrijirea altora	
Am avut copiii în străinătate	Amcopii, deani	

20. Când ați plecat din România, ați avut gândul:

Să uitați ce e în țară și să nu mai auziți de ea	
Să vă găsiți de lucru și să vă întoarceți acasă cu niște economii	
Să vă stabiliți definitiv în altă țară	

21. Când ați plecat din România, erați:

Mai sărac decât acum	Mai bogat decât acum	Aveți aceeași situație materială	
----------------------	----------------------	----------------------------------	--

22. Care a fost cea mai mare dificultate întâlnită în străinătate?

Să vorbiți limba	Să vă aduceți familia	
Să vă faceți prieteni	Să vă găsiți un loc de muncă	
Găsirea unei locuințe	Să vă adaptați la climă	
Să obțineți un permis de rezidență	Alte dificultăți	

23. Înainte să plecați, locuința dumneavoastră era:

Proprietate personală	Închiriată	
Locuiam cu părinții	Locuiam cu rude	
Locuiam cu prieteni	Locuința era a soției/soțului	

24. Având în vedere experiența dumneavoastră de migrație ați fi dispus să-i ajutați și pe alții (rude, cunoștințe, colegi, etc.) care doresc să migreze :

Cu sfaturi pentru pregătirea deciziei	Cu rezolvarea unor documente	
Cu gășirea unei locuințe	Dacă aș câștiga ceva din asta aș ajuta	
Cu gășirea unui job	Cu sfaturi pentru educația copiilor	
Nu	Altele	

25. Din ce an ați locuit în Spania? (a); Câți ani ați locuit în Spania? (b)

a.	b.
----	----

26. De ce ați ales Spania?

--

27. Care a fost prima localitate unde ați ajuns în Spania?

--

28. Cum descrieți primul contact cu Spania

--

29. În câte localități din această țară ați mai locuit (numiți localitățile și regiunea)?

--

30. Înainte de a alege Spania, în care din situațiile de mai jos ați fost?

Aveți rude care locuiau aici	Nu cunoșteam pe nimeni aici	
Aveți prieteni/cunoștințe care locuiau aici	Altă situație (precizați):	

31. Cine v-a ajutat să găsiți un loc de muncă în Spania?

Prieteni/cunoștințele care locuiau aici	Rudele care erau aici	
Alți cetățeni români pe care nu-i cunoșteam	Spanioli	
Alți migranți pe care nu-i cunoșteam	Nu m-a ajutat nimeni	

37. V-ați schimbat religia în timpul migrației în Spania?

Da (care?)	Nu	
------------	----	--

32. Starea civilă actuală

Necăsătorit niciodată	Văduv	
Concubinaj cu persoana română	Concubinaj cu persoană spaniolă	
Căsătorit cu persoana română în Spania	Căsătorit cu persoană spaniolă în Spania	
Căsătorit cu persoana română în România	Căsătorit cu persoană spaniolă în România	
Divorțat	Separat	
Divorțat înainte de plecarea în Spania	Căsătorit înainte de plecarea în Spania?	
Divorțat după ce a sosit în Spania	Căsătorit în Spania?	
Căsătorit(ă) cu migrant(ă) în Spania, din altă țară (precizați țara)		
Concubinaj cu migrant(ă) în Spania, din altă țară (precizați țara)		

33. Care este profesia dumneavoastră acum:

Muncitor necalificat, zilier	Cadru militar/polițist	Cadru didactic	
Muncitor calificat	Asistent medical	Inginer	
Tehnician, Subinginer	Maistru	Medic	
Cercetător	Manager	Comerciant, Economist	
Fără profesie	Avocat	Alta	
Mă întreține soțul/soția	Nu lucrez	Șomer	
Am propria afacere, autonom			

34. În ce domeniu lucrați acum ?

Construcții	Alte industrii	Servicii sociale	
Agricultură	Sănătate	Finanțe, bănci	
Turism, Restaurante, Hoteluri	Comerț	Sector juridic	
Transport, telecomunicații	Învățământ	Consultanță	
Industrie alimentară sau textilă	Cercetare	IT	
Îngrijire la domiciliu	Paznic/gardian	Altul	

35. Locuința în care locuiți acum este:

Proprietate personală	Închiriată	
Ipotecă	Alta	

36. Locul în care locuiți/munciți în prezent

Urban	Rural	
Regiunea	Localitate	

37. Din ce an locuiți în această localitate?

--

38. Ați învățat noi meserii în timpul migrației?

Da	Nu	
----	----	--

39. Ați continuat studiile în timpul migrației?

Da		Nu	
----	--	----	--

40. Acum ce nivel de studii aveți?

Fără studii		Școala profesională		Facultate, colegiu	
Școala primară		Liceu		Master	
Școala generală		Școala postliceală, de maiștrii		Doctorat	

41. CUM AȚI FĂCUT FAȚĂ CRIZEI

--

42. Care a fost ultimul domiciliu în Spania?

--

43. Care a fost ultimul loc de muncă în Spania?

--

44. Ce locuri de muncă ați mai avut în Spania?

--

45. Din ce an v-ați reîntors în România?

--

46. Cum v-ați simțit ca român printre străini?

Cu un sentiment de mândrie		Vă făcea viața mai ușoară	
Cu un sentiment de rușine		Vă făcea viața mai grea	

47. Intenționați să mai plecați din România?

Da, în câteva luni		Nu mai plec, doar în concedii	
Da, în câțiva ani		Nu mai plec niciodată	
Da, dar nu știu când		Nu știu dacă să mai plec sau nu	

48. Atunci când vă gândeați la România, la ce anume v-ați raportat în mod frecvent:

La soț/soție		La foștii colegi de muncă/studii	
La iubit/iubită		La oamenii, în general, din localitatea mea	
La părinți		La anumite locuri din satul/ orașul unde am trăit	
La prieteni		La vecini	
La frate/soră		La rude	
La copii		Alte	

49. Când erați în Spania, ce anume predomina în gândurile și în sufletul d-voastră?

Amintiri plăcute din România		Amintiri urâte din România		Altceva	
------------------------------	--	----------------------------	--	---------	--

50. Acum, că sunteți în România, ce anume predomina în gândurile și în sufletul d-voastră?

Amintiri plăcute din Spania		Amintiri urâte din Spania		Altceva	
-----------------------------	--	---------------------------	--	---------	--

51. Ați reușit să găsiți ceea ce în general, v-ați dori înainte de a pleca din țară?

Da		Nu	
Dacă da, ce anume ați găsit?			

52. În general, cum sunt văzuți românii de către majoritatea locuitorilor din Spania?

Cu simpatie		Cu indiferență		Cu respect	
Cu antipatie		Cu teamă și neîncredere			

53. Unde obișnuși să vă petreceți concediul de odihnă

În România		În Spania		În alte țări	
------------	--	-----------	--	--------------	--

54. Există politici în România care ajută românul care s-a întors?

Da		Nu		Nu știu	
----	--	----	--	---------	--

55. Motivul plecării din Spania (pot fi bifate mai multe variante):

Lipsa locurilor de munca din Spania		Nu ne descurcam doar cu un salariu	
Motive familiale		Dor de casă, familie	
Motive financiare		Lucram doar o persoană	
Eram privit ca un străin		Reîntregirea familiei	
Nu am reușit să mă integrez		Nu am mai putut plăti ipoteca, ratele	
Am avut experiențe neplăcute		Pentru a-mi continua studiile	

56. Motivul pentru care ați ales să reveniți în România (pot fi bifate mai multe variante):

Să nu mai plătesc chirie	Continuarea studiilor	
Motive familiale, reîntregirea familiei	Prietenii mei erau aici	
Am găsit alte oportunități	Dor de casă, familie	
Am găsit loc de muncă mai bun	Alte	

57. Cu ce avantaje/dezavantaje v-ați ales din perioada de migrație în Spania?

Avantaje	Dezavantaje

58. Cu resursele acumulate în Spania v-ați putut îmbunătăți condițiile de viață din România?

Da	Nu	
----	----	--

59. În ce constau aceste îmbunătățiri?

--

60. Care este gradul de satisfacție/nemulțumire privind opțiunea de a vă reinstalați în România?

Foarte satisfăcut	Satisfăcut	
Nici satisfăcut, nici nesatisfăcut	Nesatisfăcut	
Complet nesatisfăcut		

61. Care este gradul de implicare în viața economică locală în România? Sunteți implicat în:

Am propria mea afacere	
Am propria mea firmă	
Am proiecte de investiții și dezvoltare	
Am accesat fonduri pentru proiecte nerambursabile de finanțare	
Alta	

62. Care este gradul de implicare în viața socială locală din România?

Sunt înscris în ONG-uri	
Sunt înscris în asociații	
Sunt înscris în fundații	
Sunt înscris în grupuri de întraajutorare	
Alta	

63. Care este gradul de implicare în viața politică la nivel local în România?

Sunt înscris într-un partid politic	
Particip la vot	
Sunt implicat în grupuri de influențare a activităților autorităților	
Alta	

64. Care au fost principalele dificultăți de reintegrare cu care v-ați confruntat la întoarcerea în România?

Dumneavoastră	Soțul/Soția	Copiii

65. Pentru copiii dumneavoastră, vedeți un viitor bun mai degrabă în România sau în Spania?

În România	În Spania	
------------	-----------	--

66. Ce legături mai păstrați cu Spania?

--

CHESTIONAR "Migrația internă"

În cadrul lucrării mele de teză de doctorat "Migrația românilor în Spania" doresc să realizez un chestionar despre românii care, în perioada de când sunt în Spania, și-au schimbat de mai multe ori locul de muncă și domiciliul (reședința), migrând în interiorul Spaniei, de la o provincie la alta.

Sondajul este anonim. Vă mulțumesc mult pentru timpul acordat!

Sex _____

Vârstă _____

Localitatea unde se completează chestionarul _____

Locul nașterii – Județ _____

Localitatea unde v-ați născut este în zonă urbană sau rurală?

Urban Rural

ÎNAINTE DE A EMIGRA PENTRU PRIMA DATĂ DIN ROMÂNIA.....

În ce județ din România ați locuit? _____

Care era religia/confesiunea dumneavoastră? _____

Care era starea civilă?

☐ Necăsătorit(ă)	☐ Divorțat(ă)
☐ Concubinaj cu persoana română	☐ Văduv(ă)
☐ Căsătorit(ă) cu persoana română	☐ Concubinaj cu persoană de altă cetățenie/etnie
	☐ Căsătorit(ă) cu persoană de altă cetățenie/etnie

Care era etnia dumneavoastră?

☐ Română	☐ Rromă
☐ Maghiară	☐ Turcă
☐ Germană	☐ Altă etnie (care?) ____

Înainte de a emigra, care a fost ultima școală absolvită în România?

☐ Fără studii	☐ Colegiu
☐ Școala primară	☐ Școala postliceală
☐ Școala generală	☐ Școala de meserii
☐ 10 clase	☐ Facultate
☐ Școala profesională	☐ Master
☐ Liceu	☐ Doctorat
☐ Bacalaureat	

Înainte de venirea în Spania ați migrat și în alte țări?

Da Nu

Dacă ați migrat în alte țări, în ce țări ați migrat? _____

În România, dumneavoastră erați:

☐ Angajat în sistemul public	☐ Elev
☐ Aveați propria afacere	☐ Student
☐ Angajat în sistemul privat	☐ Nu am lucrat niciodată
☐ Pensionar	☐ Alta (care?) ____
☐ Șomer	

În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în România înainte de plecare?

☐ Construcții	☐ Comerț
☐ Agricultură	☐ Învățământ
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Consultanță
☐ Transport	☐ Cercetare
☐ Industrie	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/gardian
☐ Nu am lucrat niciodată	☐ Alt domeniu (care?) ____

Ați plecat singur din România spre Spania?

☐ Singur(ă), nu eram căsătorit(ă)	☐ Cu soția/soțul, copii i-am lăsat în România
☐ Singur(ă), am lasat soția/soțul, în România	☐ Cu soția/soțul și copiii
☐ Cu soția/soțul, nu aveam copii	☐ Cu un (o) prieten(ă)

Aveați copii?

☐ Nu	☐ Da. Aveam.... copii ____

Motivul plecării din România (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Obținerea de locuri de muncă mai bine plătite	☐ "Un viitor pentru copii"
☐ Nevoia de autoîmplinire și de oportunitate	☐ Un sistem sanitar mai bun
☐ Realizarea unui trai mai bun, decent	☐ Pentru a-mi ajuta familia
☐ Recunoaștere socială în concordanță cu pregătirea profesională	☐ Motive financiare
☐ Lipsa locurilor de muncă din România	☐ Alte motive (care?) ____
☐ Motive familiare, reîntregire, divorț, deces	

Dumneavoastră ați plecat din România:

☐ Ilegal (am fugit peste graniță, trecere frauduloasă)	☐ Pentru reîntregirea familiei
☐ Am cumpărat viza	☐ Pentru căsătorie
☐ Ca turist, am plecat în excursie cu gândul să rămân în Spania	☐ Pentru studii
☐ Am cerut azil politic	☐ Libera circulație, în căutarea unui loc de muncă, dar fără un angajament prealabil
☐ Am avut acte false (viză falsă, pașaport fals)	☐ Libera circulație, pentru căutarea unui loc de muncă prin intermediul familiei/a unui prieten/ a unei cunoștințe care avea experiență deja în munca în străinătate
☐ Cu contract de muncă intermediat de o firmă	☐ Am plecat în vizită la prieteni în Spania și m-am hotărât să rămân
☐ Cu contract de muncă intermediat de statul român	☐ Am avut o invitație din ____
☐ Cu contract de muncă pe care l-ați găsit singur	

Ați avut gândul:

☐ Să uitați ce e în țară și să nu mai auziți de ea	☐ Să vă stabiliți definitiv în altă țară
☐ Să vă găsiți de lucru și să vă întoarceți acasă cu economii	☐ Alt gând (care?) ____

Locuința dumneavoastră din România era:

☐ Proprietate personală	☐ Locuiam cu rude
☐ Locuiam cu părinții	☐ Locuința era a soției/soțului
☐ Locuiam cu prieteni	☐ Închiriată
☐ Locuiam cu socrii	

DESPRE PRIMA EXPERIENȚĂ DIN SPANIA...

Provincia unde ați ajuns pentru prima dată în Spania

☐ Comunidad de Madrid	☐ La Rioja
☐ Comunidad Valenciana	☐ Cantabria
☐ Cataluña	☐ Galicia
☐ Andalucía	☐ País Vasco
☐ Extremadura	☐ Asturias
☐ Castilla-La Mancha	☐ Región de Murcia
☐ Castilla y León	☐ Baleares
☐ Aragón	☐ Canarias
☐ Navarra	

În ce perioadă ați plecat din România pentru a vă stabili pentru prima dată în Spania?

☐ 1993-1997	☐ 2006-2008
☐ 1998-2001	☐ 2009-2011
☐ 2002-2005	☐ 2012-2015

Care a fost cea mai mare dificultate întâlnită în primul an de la sosirea în Spania?

(mai multe răspunsuri posibile)

☐ Să vorbiți limba	☐ Să vă aduceți familia
☐ Să vă faceți prieteni	☐ Să vă găsiți un loc de muncă
☐ Să găsiți o locuință	☐ Să vă adaptați la climă
☐ Să obțineți un permis de rezidență	☐ Alte dificultăți (care?) ____

În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în primul an de la sosirea în Spania?

☐ Construcții	☐ Pază
☐ Agricultură	☐ Servicio doméstico
☐ Restaurante, Hoteluri	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Transport	☐ Curățenie
☐ Comerț	☐ Autónomo
☐ Producție	☐ Alt domeniu (care?) ____
☐ Servicii sociale	

De câți ani locuiți în Spania? _____

Înainte de a alege Spania, în care din situațiile de mai jos ați fost?

☐ Aveați rude care locuiau în Spania	☐ Nu cunoșteam pe nimeni în Spania
☐ Aveați prieteni/cunoștințe care locuiau în Spania	☐ Altă situație (precizați) ____

Cine v-a ajutat să găsiți un loc de muncă în primul an de la sosirea în Spania?

☐ Prietenii/cunoștințele care locuiau aici	☐ Rudele care erau aici
☐ Alți români pe care nu-i cunoșteam	☐ Nu m-a ajutat nimeni
☐ Alți migranți pe care nu-i cunoșteam	☐ Alte cazuri ____

SITUAȚIA DUMNEAVOASTRĂ DUPĂ CRIZA INSTALATĂ ÎN ANUL 2008...

Cum v-a afectat criza personal? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Nu m-a afectat	☐ Mi-au scăzut salariul
☐ M-a luat prin surprindere	☐ Eu am rămas fără loc de muncă, dar soțul/soția mea a avut de muncă în continuare
☐ Am rămas fără loc de muncă	☐ Altfel (precizați) ____

Cum ați făcut față crizei? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ M-am orientat spre alte tipuri de locuri de muncă	☐ Am acceptat orice loc de muncă, chiar dacă era plătit slab
☐ Am trăit doar cu câștigul adus de soț/soție	☐ Nu am acceptat orice loc de muncă, mai ales dacă era platit slab
☐ Am primit șomaj	☐ Nu m-a afectat cu nimic criza
☐ Am fost ajutat de neamuri	☐ Mi-am deschis propria afacere
☐ Am fost ajutat de prieteni	☐ Altfel (precizați) ____

De ce ați ales să rămâneți în Spania, să nu plecați, în ciuda crizei? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Îmi era rușine să mă întorc în România	☐ Nu mai păstram legătura cu nimeni din România și nu aveam unde să mă duc
☐ De dragul copiilor care erau bine integrați aici	☐ Îmi era greu să încep din nou, în altă țară sau în România
☐ Soțul/soția lucra, ne descurcam doar cu un salariu	☐ Ne descurcam mult mai bine decât înainte să plecăm din România
☐ Aveam de plătit ipoteca	
☐ Din cauză că... ____	

Ce v-a ajutat să rezistați și să nu vă determine să vă întoarceți în România sau să plecați în altă țară? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Speranța că va trece criza	☐ Convingerea că aici este mai bine ca în România
☐ Dragostea pentru soțul/soția care lucra	☐ Dorința de a trece cu bine această etapă a vieții
☐ Dragostea pentru copii	☐ Altceva (precizați) ____

V-ați mutat (dintr-o provincie în altă provincie):

☐ Singur(ă), nu eram căsătorit(ă)	☐ Cu soția/soțul și copiii
☐ Singur(ă), fără familie	☐ Cu un (o) prieten(ă)
☐ Cu soția/soțul, nu avem copii	☐ Cu un membru al familiei (care?)
☐ Cu soția/soțul, copiii i-am lăsat în îngrijirea altora	____

De câte ori v-ați schimbat reședința, în Spania - în aceeași regiune sau în regiuni diferite, după anul 2008 (declanșarea crizei)?

În ce provincii, ați încercat să vă stabiliți pentru un timp mai lung sau mai scurt, după anul 2008 (declanșarea crizei)? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Comunidad de Madrid	☐ La Rioja
☐ Comunidad Valenciana	☐ Cantabria
☐ Cataluña	☐ Galicia
☐ Andalucía	☐ País Vasco
☐ Extremadura	☐ Asturias
☐ Castilla-La Mancha	☐ Región de Murcia
☐ Castilla y León	☐ Baleares
☐ Aragón	☐ Canarias
☐ Navarra	

De câte ori v-ați schimbat locul de muncă, în Spania - în aceeași regiune sau în regiuni diferite, după anul 2008 ?

În ce domenii ați lucrat succesiv, după anul 2008 (declanșarea crizei)?

(mai multe răspunsuri posibile)

☐ Construcții	☐ Vânzător
☐ Agricultură	☐ Paznic/gardian
☐ Ospătar	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Șofer	☐ Altele (care?) ____

În ce perioade ați fost șomer? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ 2008-2009	☐ 2013-2014
☐ 2009-2010	☐ 2014-2015
☐ 2010-2011	☐ 2015-2016
☐ 2011-2012	☐ Nu am fost șomer
☐ 2012-2013	

În perioada de șomaj ați găsit de lucru la negru? Dacă da, ce anume?

☐ Nu am găsit	☐ Vânzător
☐ Construcții	☐ Paznic/gardian
☐ Agricultură	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Ospătar	☐ Altul (care?) ____
☐ Șofer	

Dacă ați fost în șomaj, ce resurse ați folosit pentru a supraviețui, în afară de ajutorul de șomaj? (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Ați cheltuit o parte din economii	☐ Ați transferat bani din România
☐ Ați vândut anumite bunuri	☐ Nu am fost în șomaj
☐ Ați amanetat anumite valori	☐ Altele (care?) ____

Credeți că Spania a ieșit din criză? Argumentați răspunsul.

☐ Da, pentru că....	☐ Nu, pentru că....

În familie (dacă locuiți în Spania cu familia), ați fost singurul șomer? Dacă nu, câți șomeri sau persoane majore fără venit lunar stabil au fost în familie în perioada cea mai grea?

- Da Nu, eram....șomeri

Care au fost principalele surse de informare pe care le-ați folosit, în încercarea de a vă găsi un loc de muncă?

- Cunoștințe, Prieteni Internet
 Familia Alte surse (care?)
 Agenție publică de plasare a forței de muncă (INEM, EMFO, SEPE, SNE)
 Agenții private de recrutare a forței de muncă (Empresas de Trabajo Temporal)

Ce activități-refugiu ați găsit? (mai multe răspunsuri posibile)

- Am început să citesc mai mult M-am implicat în activități religioase
 Am făcut cursuri de revalorizare Altele (precizați)
 Voluntariat

SITUAȚIA DUMNEAVOASTRĂ ACTUALĂ...

În ce provincie vă aflați acum?

- Comunidad de Madrid La Rioja
 Comunidad Valenciana Cantabria
 Cataluña Galicia
 Andalucía País Vasco
 Extremadura Asturias
 Castilla-La Mancha Región de Murcia
 Castilla y León Baleares
 Aragón Canarias
 Navarra

Din ce perioadă vă aflați în această provincie?

- 1993-1997 2006-2008
 1998-2001 2009-2011
 2002-2005 2012-2015

Care sunt motivele pentru care ați ales această provincie? (mai multe răspunsuri posibile)

- Să nu mai plătesc chirie Am găsit alte oportunități
 Prietenii mei erau aici Continuarea studiilor
 Motive familiare, divorț, deces Am găsit loc de muncă mai bun
 Reîntregirea familiei Altele (care?)

Care este statutul dumneavoastră în momentul de față în Spania

- Am cetățenia spaniolă Am rezidență pentru 5 ani
 Am rezidență permanentă Nu am avut acte legale niciodată în Spania

În momentul de față

- Nu am copii Amcopii

Ați învățat noi meserii de când vă aflați în Spania, pe care le valorificați acum?

- Nu Da (care?)

Ați continuat studiile de când vă aflați în Spania?

- Nu Da (ce studii?)

V-ați schimbat religia de când vă aflați în Spania?

- Nu Da (de religie aveți acum?)

În ce situație vă aflați acum?

☐ Lucrez cu contract (normă întreagă)	☐ Nu lucrez
☐ Lucrez cu contract (jumate de normă)	☐ Sunt student(ă)
☐ Lucrez cu contract (plata cu ora)	☐ Zilier
☐ Lucrez fără contract	☐ Am propria afacere, autonom (în ce domeniu?)
☐ Mă întreține soțul/soția	____
☐ Șomer	

Starea civilă actuală

☐ Necăsătorit(ă)	☐ Căsătorit(ă) cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
☐ Concubinaj cu persoană română	☐ Concubinaj cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
☐ Concubinaj cu persoană spaniolă	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană română în România
☐ Căsătorit(ă) cu persoană română în România	☐ Recăsătorit(ă) cu persoana română în Spania
☐ Căsătorit(ă) cu persoana română în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România
☐ Eram divorțat(ă) înainte de plecarea în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania
☐ Am divorțat(ă) după ce am sosit în Spania	☐ Recăsătorit(ă) cu persoană de altă naționalitate
☐ Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania	(care?) ____
☐ Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România	☐ Pareja de hecho

Intenționați să vă reîntoarceți în România?

☐ Da, în câteva luni	☐ Nu mă mai întorc în România decât în vizite
☐ Da, în câțiva ani	☐ Nu mă mai întorc niciodată în România
☐ Da, dar nu știu când	☐ Nu știu dacă mă întorc sau nu în România

Cu ce probabilitate intenționați să vă întoarceți în România?

☐ foarte mare probabilitate	☐ mică probabilitate
☐ mare probabilitate	☐ foarte mică probabilitate

Locuința în care locuiți acum este:

☐ Închiriată	☐ Proprietate personală
☐ Ipotecă	☐ Alta (care?) ____

În ce măsură sunteți mulțumiți de viața actuală?

☐ În foarte mare măsură	☐ În foarte mică măsură
☐ În mare măsură	☐ Deloc
☐ În mică măsură	

Considerați că în Spania v-ați ales cu:

- Avantaje Dezavantaje

În ce domeniu vă desfășurați activitatea acum ?

- Construcții Curățenie
 Agricultură Îngrijire la domiciliu
 Restaurante, Hoteluri Pază
 Transport Nu lucrez
 Industrie Altul (care?)

Aveți afaceri/firme?

- Nu Da, în altă țară (unde?)

Intenționați să deschideți/dezvoltați o afacere în următorii 2 ani?

- Nu Nu știu Da, în altă țară (unde?)

Ați investit o parte din banii economisiți?

- Nu Nu am avut bani economisiți
 Da, în România Da, în altă țară (unde?)
 Da, în Spania

În ce ați investit banii economisiți?

- Construcția unei noi locuințe (casă, apartament) Ajutorarea părinților/bunicilor ramași în țară
 Renovarea casei (apartamentului) Nu am avut bani economisiți
 Cumpărarea unei locuințe (casă, apartament) În...
 Finanțarea studiilor copiilor ramași în țară

Ați votat la alegerile prezidențiale din 2014 din România?

- Nu Da (unde?)

În general, cum credeți că sunt văzuți românii de către majoritatea locuitorilor din Spania?

- Cu simpatie Cu teamă și neîncredere
 Cu antipatie Cu respect
 Cu indiferență Ca niște țigani

Prin felul în care gândiți, simțiți și vorbiți, vă considerați:

- Mai degrabă român decât spaniol Deopotrivă român și spaniol
 Mai degrabă spaniol decât român Altceva (precizați)

În ce situație vă aflați acum, față de anii 2009-2010 (vârful crizei)?

- Situație mai rea ca înainte de criză Situație mai bună decât înainte de criză
 Aceași situație Altă situație (care?)

Cum apreciați starea dumneavoastră de sănătate?

- foarte bună bună nu prea bună

Vă bucurați ca nu ați plecat din Spania sau regretați? Argumentați.

- Mă bucur, pentru că... Regret, pentru că...

CHESTIONAR "Migrația circulară"

VĂ ROG SĂ VĂ INTRODUCEȚI URMĂTOARELE DATE:

SEX: Bărbat Femeie

VÂRSTĂ _____ LOCUL NAȘTERII: JUDEȚ _____

LOCALITATEA UNDE COMPLETAȚI CHESTIONARUL _____

LOCALITATEA UNDE V-AȚI NĂSCUT ESTE ÎN ZONĂ URBANĂ SAU RURALĂ?

Urbană Rurală

DIN CE LOCALITATE DIN ROMÂNIA VENIȚI? _____

CARE ESTE RELIGIA/CONFESIUNEA DUMNEAVOASTRĂ?

Ortodox Penticostal Baptist
 Adventist Catolic Creștin după Evanghelie

CARE ESTE STAREA CIVILĂ?

Necăsătorit(ă) Divorțat(ă) Văduv(ă)
 Căsătorit(ă) cu persoana română Căsătorit(ă) cu persoană de altă cetățenie/etnie
 Concubinaj cu persoana română Concubinaj cu persoană de altă cetățenie/etnie

CARE ESTE ULTIMA ȘCOALĂ ABSOLVITĂ ÎN ROMÂNIA?

Fără studii Școala primară Școala generală Școala profesională
 Liceu Bacalaureat Colegiu Școala postliceală
 Școala de maiștrii Facultate Master Doctorat

ÎN ROMÂNIA, DUMNEAVOASTRĂ SUNTEȚI:

Angajat în sistemul public Angajat în sistemul privat
 Aveți propria afacere Pensionar
 Șomer Nu lucrez
 Student Nu am lucrat niciodată

CARE ESTE ETNIA DUMNEAVOASTRĂ?

Română Maghiară Germană
 Rromă Turcă Altă etnie (care?)

AVEȚI COPII? Nu Da. Câți?

LOCUIȚA DUMNEAVOASTRĂ DIN ROMÂNIA ESTE:

Proprietate personală Locuința este închiriată Locuiesc cu părinții
 Locuiesc cu socrii Locuiesc cu rude Locuiesc cu prieteni
 Locuința este a soției/soțului

ÎNAINTE DE VENIREA ÎN SPANIA, AȚI MIGRAT ȘI ÎN ALTE ȚĂRI?

Nu Da. În ce țări ați migrat? _____

ÎN CE AN AȚI PLECAT DIN ROMÂNIA SPRE SPANIA, PENTRU PRIMA DATĂ? _____

DE CÂȚI ANI VENIȚI ÎN SPANIA? _____

AȚI VENIT ÎN FIECARE AN, FĂRĂ ÎNTRERUPERE?

Da Nu Am venit de _____ ori

PRIMA DATĂ AȚI VENIT CU:

- Contract de muncă intermediat de AJOFM (Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă)
 Contract de muncă intermediat de o firmă Contract de muncă pe care l-ați găsit singur(ă)
 Fără contract de muncă Altă situație. Care?

CUM AȚI VENIT ANUL ACESTA?

- Individual Printr-o agenție de recrutare
 Contract de muncă intermediat de AJOFM (Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă)
CE VĂ ESTE ASIGURAT PE PERIOADA CONTRACTULUI? (mai multe răspunsuri posibile)

- Drumul România-Spania și drumul Spania-România Doar un singur drum
 Cazarea Nu am asigurată cazarea
 O masă pe zi Două mese pe zi Trei mese pe zi
 Nu am asigurată nici o masă Nu am asigurată drumul

CÂTE ORE LUCRAȚI ZILNIC? _____

CE LUCRAȚI ACUM? _____

UNDE LOCUIȚI PE PERIOADA SEZONULUI DE LUCRU?

- Chirie (apartament) care mi-o plătesc eu Chirie (apartament) asigurată de angajator
 Locuiesc într-un loc amenajat de angajator, în câmp, nu plătesc chirie
 Locuiesc într-un loc amenajat de angajator, în câmp, dar plătesc chirie

AȚI VENIT SINGUR(Ă), SAU ÎMPREUNĂ CU ALTCINEVA?

- cu soțul/soția cu fratele/sora cu fiul/fiica
 cu alt familiar cu un (o) prieten(ă) am venit singur(ă)

ÎN CE MĂSURĂ SUNTEȚI MULȚUMIȚI DE ACEST LOC DE MUNCĂ?

- În foarte mare măsură În mare măsură
 În mică măsură În foarte mică măsură Deloc

AȚI INVESTIT O PARTE DIN BANII ECONOMISIȚI?

- Da, în România Da, în Spania
 Nu Nu am avut bani economisiți

ÎN CE AȚI INVESTIT BANII ECONOMISIȚI?

- Construcția unei noi locuințe (casă, apartament) Renovarea locuinței
 Cumpărarea unei locuințe (casă, apartament) Finanțarea studiilor copiilor
 Ajutorarea părinților/bunicilor Nu am avut bani economisiți

AȚI VOTAT LA ALEGERILE PREZIDENȚIALE DIN 2014 DIN ROMÂNIA?

- Nu Da (unde?)

ÎN CE SITUAȚIE VĂ AFLAȚI ACUM, FAȚĂ DE ANII 2009-2010 (VÂRFUL CRIZEI)?

- Situație mai rea ca înainte de criză Aceeași situație
 Situație mai bună decât înainte de criză Altă situație (care?)

CHESTIONAR "Migrația dublă"

Vă rog să vă introduceți datele:

Sex _____ Vârstă _____

1. Locul nașterii

Județ

2. ÎNAINTE DE A EMIGRA PENTRU PRIMA DATĂ DIN ROMÂNIA.....

În ce județ din România ați locuit?

3. Care era religia/confesiunea dumneavoastră?

☐ Ortodox	☐ Catolic
☐ Penticostal	☐ Greco-Catolic
☐ Baptist	☐ Ateu
☐ Adventist	☐ Altă religie (care?) ____
☐ Creștin după Evanghelie	

4. Care era starea civilă?

☐ Necăsătorit(ă)	☐ Văduv(ă)
☐ Concubinaj cu persoana română	☐ Concubinaj cu persoană de altă cetățenie/etnie
☐ Căsătorit(ă) cu persoana română	☐ Căsătorit(ă) cu persoană de altă cetățenie/etnie
☐ Divorțat(ă)	

5. Înainte de a emigra, care a fost ultima școală absolvită în România?

☐ Fără studii	☐ Colegiu
☐ Școala primară	☐ Școala postliceală
☐ Școala generală	☐ Școala de meserii
☐ Școala profesională	☐ Facultate
☐ Liceu	☐ Master
☐ Bacalaureat	☐ Doctorat

6. În România, dumneavoastră erați:

☐ Angajat în sistemul public	☐ Elev
☐ Aveați propria afacere	☐ Student
☐ Angajat în sistemul privat	☐ Nu am lucrat niciodată
☐ Pensionar	☐ Alta (care?) ____
☐ Șomer	

7. Care era cetățenia dumneavoastră?

☐ Română	☐ Altă cetățenie (care?) ____

8. Dar etnia?

☐ Română	☐ Rromă
☐ Maghiară	☐ Turcă
☐ Germană	☐ Altă etnie (care?) ____

9. Ce profesie aveți în România?

☐ Muncitor calificat	☐ Tehnician
☐ Fără profesie	☐ Subinginer
☐ Avocat	☐ Inginer
☐ Comerciant	☐ Asistent medical
☐ Economist	☐ Cadru didactic
☐ Manager	☐ Cadru militar
☐ Cercetător	☐ Polițist
☐ Medic	☐ Muncitor necalificat
☐ Maistru	☐ Altă profesie (care?) ____

10. În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în România?

☐ Construcții	☐ Sector juridic
☐ Agricultură	☐ Învățământ
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Consultanță
☐ Transport, telecomunicații	☐ Cercetare
☐ Industrie alimentară	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/guardian
☐ Sănătate	☐ Comerț
☐ Finanțe, bănci	☐ Alt domeniu (care?) ____

11. Ați plecat singur din România spre Spania?

☐ Singur(ă), nu eram căsătorit(ă)	☐ Singur(ă), am lasat soția/soțul, în România
☐ Cu soția/soțul și copiii	☐ Cu soția/soțul, nu aveam copii
☐ Cu un (o) prieten(ă)	☐ Cu soția/soțul, copii i-am lăsat în România

12. Aveți copii?

☐ Nu	☐ Da. Aveam...copii ____

13. Motivul plecării din România (mai multe răspunsuri posibile)

☐ Obținerea de locuri de muncă mai bine plătite	☐ Motive familiare, reîntregire, divorț
☐ Nevoia de autoîmplinire și de oportunitate	☐ ”Un viitor pentru copii”
☐ Recunoaștere socială în concordanță cu pregătirea profesională	☐ Un sistem sanitar mai bun
☐ Lipsa locurilor de muncă din România	☐ Pentru a-mi ajuta familia
	☐ Realizarea unui trai mai bun, decent
	☐ Motive financiare
	☐ Alte motive (care?) ____

14. Dumneavoastră ați plecat din România:

- Ilegal (am fugit peste graniță, trecere frauduloasă)
- Am cumpărat viza
- Ca turist, am plecat în excursie cu gândul să rămân în Spania
- Am cerut azil politic
- Am avut acte false (viză falsă, pașaport fals)
- Cu contract de muncă intermediat de o firmă
- Cu contract de muncă intermediat de statul român
- Cu contract de muncă pe care l-ați găsit singur
- Pentru reîntregirea familiei
- Pentru căsătorie
- Pentru studii
- Libera circulație, în căutarea unui loc de muncă, dar fără un angajament prealabil
- Libera circulație, pentru căutarea unui loc de muncă prin intermediul familiei/a unui prieten/ a unei cunoștințe care avea experiență deja în munca în străinătate
- Am plecat în vizită la prieteni în Spania și m-am hotărât să rămân
- Am avut o invitație din

15. Ați avut gândul:

- Să uitați ce e în țară și să nu mai auziți de ea
- Să vă găsiți de lucru și să vă întoarceți acasă cu niște economii
- Să vă stabiliți definitiv în altă țară

16. Locuința dumneavoastră din România era:

- Proprietate personală
- Locuiam cu rude
- Locuiam cu părinții
- Locuința era a soției/soțului
- Locuiam cu prieteni
- Închiriată
- Locuiam cu socrii

17. DESPRE EXPERIENȚA DIN SPANIA...

Locul de unde ați ajuns pentru prima dată în Spania. Provincia

18. În ce perioadă ați plecat din România pentru a vă stabili în Spania?

- 1993-1997
- 2002-2005
- 2009-2011
- 1998-2001
- 2006-2008
- 2012-2015

19. Care a fost cea mai mare dificultate întâlnită în Spania? (mai multe răspunsuri posibile)

- Să vorbiți limba
- Să obțineți un permis de rezidență
- Să vă faceți prieteni
- Să vă aduceți familia
- Să găsiți o locuință
- Să vă găsiți un loc de muncă
- Să vă adaptați la climă
- Alte dificultăți

20. Câți ani ați locuit în Spania? _____

21. Înainte de a alege Spania, în care din situațiile de mai jos ați fost?

- Aveați rude care locuiau în Spania
- Aveați prieteni/cunoștințe care locuiau în Spania
- Nu cunoșteam pe nimeni în Spania
- Altă situație (precizați)

22. Cine v-a ajutat să găsiți un loc de muncă în Spania?

- Prietenii/cunoștințele care locuiau aici
- Alți români pe care nu-i cunoșteam
- Alți migranți pe care nu-i cunoșteam
- Rudele care erau aici
- Nu m-a ajutat nimeni
- Alte cazuri

23. În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în primul an de la sosirea în Spania?

☐ Construcții	☐ Învățământ
☐ Agricultură	☐ Consultanță
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Cercetare
☐ Transport, telecomunicații	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/gardian
☐ Sănătate	☐ Servicio domestico
☐ Finanțe, bănci	☐ Autónomo
☐ Comerț	☐ Servicio doméstico
☐ Sector juridic	☐ Alt domeniu (care?) ____

24. În ce domeniu v-ați desfășurat activitatea în ultimul an de migrație în Spania?

☐ Construcții	☐ Învățământ
☐ Agricultură	☐ Consultanță
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Cercetare
☐ Transport, telecomunicații	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/gardian
☐ Sănătate	☐ Servicio domestico
☐ Finanțe, bănci	☐ Autónomo
☐ Comerț	☐ Servicio doméstico
☐ Sector juridic	☐ Alt domeniu (care?) ____

25. În ce perioadă ați plecat din Spania?

- 1993-1997 2001-2005 2009-2011
 1998-2001 2006-2008 2012-2015

26. Care a fost ultimul domiciliu în Spania? Provincia

27. Ați învățat noi meserii în timpul migrației în Spania, pe care le valorificați acum?

- Nu Da (care?)

28. Care a fost principalul motiv care a determinat plecarea din Spania?

☐ Lipsa locurilor de muncă în Spania	☐ Am avut experiențe neplăcute
☐ Motive financiare	☐ Dor de casă, familie, copii
☐ Obținerea de locuri de muncă mai bine plătite	☐ Nu am mai putut plăti ipoteca, ratele
☐ Motive familiare, divorț, deces.	☐ Reîntregirea familiei
☐ Nu ne descurcam doar cu un salariu	☐ Pentru a-mi continua studiile
☐ Nu am reușit să mă integrez	☐ Eram privit ca un străin
	☐ Altele (care?) ____

29. Ați continuat studiile în timpul migrației în Spania?

- Nu Da (ce studii?)

30. V-ați schimbat religia în timpul migrației în Spania?

- Nu Da (care?)

31. Ați reușit să găsiți în Spania ceea ce, în general, v-ați dorit înainte de a pleca din țară?

- Nu Da (ce anume ați găsit?)

32. Care este statutul dumneavoastră în momentul de față în Spania

☐ Am cetățenia spaniolă	☐ Nu mai am nici un act în Spania
☐ Am rezidență permanentă	☐ Nu am avut acte legale niciodată în Spania
☐ Am rezidență pentru 5 ani	

33. Atunci când vă gândiți la Spania, la ce anume vă raportați în mod frecvent:

☐ La soț/soție	☐ La foștii colegi de muncă/studii
☐ La copii	☐ La oamenii, în general, din localitatea mea
☐ La părinți	☐ La anumite locuri din satul/ orașul unde am trăit
☐ La prieteni	☐ La vecini
☐ La frate/soră	☐ La climă, soare, plajă...
☐ La iubit/iubită	☐ La altceva (ce anume?) ____
☐ La rude	

34. Vă este dor de Spania?

- Da, tot timpul Da, câteodată Nu, deloc

35. Considerați că în perioada de migrație în Spania v-ați ales cu:

- Avantaje Dezavantaje

36. Cu resursele acumulate în Spania v-ați putut îmbunătăți condițiile de viață?

- Nu Da (care?)

37. Mai păstrați legătura cu Spania?

- Da Nu

38. Ați încercat să migrați și în alte țări?

- Nu Da

39. Care sunt țările în care ați migrat, pentru un timp mai lung sau mai scurt (mai multe răspunsuri posibile)

- Germania Italia
 Anglia Altă țară (care?)
 Franța

40. Ați migrat succesiv (din țară în țară):

- Singur(ă), nu eram căsătorit(ă) Cu soția/soțul și copiii
 Singur(ă), fără familie Cu un (o) prieten(ă)
 Cu soția/soțul, nu avem copii Cu un membru al familiei
 Cu soția/soțul, copii i-am lăsat în îngrijirea altora (care?)

41. SITUAȚIA DUMNEAVOASTRĂ ACTUALĂ...

În ce țară vă aflați acum?

- Germania Italia
 Anglia Alta (care?)
 Franța

42. Din ce perioadă vă aflați în această țară?

- 1993-1997 2002-2005 2009-2011
 1998-2001 2006-2008 2012-2015

43. Care sunt motivele pentru care ați ales această țară de migrație? (mai multe răspunsuri posibile)

- Să nu mai plătesc chirie Am găsit alte oportunități
 Prietenii mei erau aici Continuarea studiilor
 Motive familiare, divorț, deces Am găsit loc de muncă mai bun
 Reîntregirea familiei Altele (care?)

44. În momentul de față

- Nu am copii Amcopii

45. Cum vă simțiți ca român printre străini?

- Vă dă un sentiment de mândrie
 Vă dă un sentiment de rușine
 Vă face viața mai ușoară
 Vă face viața mai grea
 Nu îmi face viața nici mai ușoară, nici mai grea

46. Starea civilă actuală

- Necăsătorit(ă)
- Concubinaj cu persoană română
- Concubinaj cu persoană spaniolă
- Căsătorit(ă) cu persoană română în România
- Căsătorit(ă) cu persoana română în Spania
- Eram divorțat(ă) înainte de plecarea în Spania
- Am divorțat(ă) după ce am sosit în Spania
- Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania
- Căsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România
- Căsătorit(ă) cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
- Concubinaj cu migrant(ă) în Spania, din altă țară
- Recăsătorit(ă) cu persoană română în România
- Recăsătorit(ă) cu persoana română în Spania
- Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în România
- Recăsătorit(ă) cu persoană spaniolă în Spania
- Recăsătorit(ă) cu persoană de altă naționalitate (care?)

47. Atunci când sunteți în public, alături de persoane străine, vă declarați naționalitatea, dacă sunteți întrebat?

- Da Nu

48. Care este profesia dumneavoastră acum:

☐ Muncitor calificat	☐ Tehnician
☐ Fără profesie	☐ Subinginer
☐ Avocat	☐ Inginer
☐ Comerciant	☐ Asistent medical
☐ Economist	☐ Cadru didactic
☐ Manager	☐ Cadru militar
☐ Cercetător	☐ Polițist
☐ Medic	☐ Muncitor necalificat
☐ Maistru	☐ Alta (care?) ____

49. Locuința în care locuiți acum este:

- Închiriată
- Ipotecă
- Proprietate personală
- Alta (care?)

50. În ce situație vă aflați acum?

☐ Șomer	☐ Lucrez cu contract (normă întreagă)
☐ Nu lucrez	☐ Lucrez cu contract (jumate de normă)
☐ Sunt student(ă)	☐ Mă întreține soțul/soția
☐ Zilier	☐ Am propria afacere, autonom (în ce domeniu?)
☐ Lucrez fără contract	____

51. În ce domeniu lucrați acum ?

☐ Construcții	☐ Sector juridic
☐ Agricultură	☐ Învățământ
☐ Turism, Restaurante, Hoteluri	☐ Consultanță
☐ Transport, telecomunicații	☐ Cercetare
☐ Industrie alimentară	☐ IT
☐ Producție	☐ Îngrijire la domiciliu
☐ Servicii sociale	☐ Paznic/gardian
☐ Sănătate	☐ Nu lucrez
☐ Finanțe, bănci	☐ Altu (care?) ____
☐ Comerț	

52. Intenționați să vă reîntoarceți în România sau în Spania?

☐ Da, în România, în câteva luni	☐ Nu mă mai întorc în România decât în vizite
☐ Da, în România, în câțiva ani	☐ Nu mă mai întorc niciodată în România
☐ Da, în România, dar nu știu când	☐ Nu știu dacă mă întorc sau nu în România
☐ Da, în Spania, în câteva luni	☐ Nu mă mai întorc în Spania decât în vizite
☐ Da, în Spania, în câțiva ani	☐ Nu mă mai întorc niciodată în Spania
☐ Da, în Spania, nu știu când	☐ Nu știu dacă mă întorc sau nu în Spania

53. În ce măsură sunteți mulțumiți de viața actuală?

☐ În foarte mare măsură	☐ În mare măsură	☐ În mică măsură
☐ În foarte mică măsură	☐ Deloc	

54. Cât timp credeți că veți sta în țara în care vă aflați în prezent?

☐ 1-3 ani	☐ 4-6 ani	☐ 7-10 ani	☐ Pentru totdeauna

55. Care este gradul de satisfacție/nemulțumire privind opțiunea de a vă reinstala în altă țară?

☐ Foarte satisfăcut	☐ Satisfăcut
☐ Nici satisfăcut, nici nesatisfăcut	☐ Nesatisfăcut
☐ Complet nesatisfăcut	

56. Aveți afaceri/firme în România?

☐ Da	☐ Un	☐ În altă țară (unde?) ____

57. Intenționați să deschideți/dezvoltați o afacere în România în următorii 2 ani?

- Da Nu
 Nu știu În altă țară (unde?)

58. Ați investit în România o parte din banii economisiți?

- Da Nu În altă țară (unde?)

59. În ce ați investit banii economisiți?

- Construcția unei noi locuințe (casă, apartament)
 Renovarea casei (apartamentului)
 Cumpărarea unei locuințe (casă, apartament)
 Finanțarea studiilor copiilor ramași în țară
 Ajutorarea părinților/bunicilor ramași în țară
 Nu am avut bani economisiți
 În...

60. Ați votat la alegerile prezidențiale din 2014 din România?

- Nu Da (unde?)

61. Dacă situația economică ar fi mai bună, în ce țară ați prefera să vă stabiliți și să vă vedeți copiii realizați?

☐ România	☐ Grecia
☐ Spania	☐ Elveția
☐ Italia	☐ Belgia
☐ Germania	☐ Norvegia
☐ Anglia	☐ Suedia
☐ Franța	☐ Irlanda
☐ Canada	☐ Altă țară (care?) ____
☐ SUA	

CHESTIONAR "Encuesta extranjeros"

1. ¿Qué edad tiene Vd.? _____
2. ¿Es usted hombre o mujer? _____
3. ¿Cuál es el mayor nivel de estudios que tiene? _____
4. ¿Cuál es su estado civil?

Casado	Divorciado	Separado	Viviendo en pareja
Soltero	Viudo	Pareja de Hecho	

5. ¿Cuántos hijos tiene? _____
6. ¿Su pareja es de nacionalidad española? _____
7. ¿Es Vd. Creyente? _____
8. ¿Cuál es la percepción general sobre la migración?

Pienso que hay libertad para vivir y trabajar en cualquier país	
Pienso que cada uno tiene que quedarse en su país	

9. ¿Qué piensa sobre la movilidad de los extranjeros?

Estoy de acuerdo con el derecho de movilidad	
No estoy de acuerdo con el derecho de movilidad	

10. ¿Cuál es su visión de los efectos de la migración para España?

Más bien positiva	
Más bien negativa	
Ni positiva, ni negativa	

11. ¿Hay ventajas o inconvenientes por la migración de España?

Sólo ventajas	Más ventajas que inconvenientes	
Sólo inconvenientes	Más inconvenientes que ventajas	

12. ¿Qué ventajas hay?

Al trabajar, aportan dinero a la seguridad social	
Aceptan puestos de baja calificación en actividades que los nacionales no desarrollan (agricultura, trabajo doméstico, construcción, servicios entre otros)	
Al cotizar a la seguridad social, las pensiones y el paro se aseguran	
Disminuye el paro y la delincuencia	
Aportan al mercado de consumo local - impuestos	
Al trabajar, se adaptan a las costumbres y forma de ser del país	
Mejoran el rendimiento económico por bajos salarios	
No hay ventajas	

13. ¿Qué inconvenientes hay?

Quitan puestos de trabajo	No se adaptan a nuestras costumbres	
Inseguridad ciudadana	Aceptan trabajos por poco salario	
Provocan delincuencia	Tienen más ayuda que los españoles	
Son demasiados	No hay inconvenientes	

14. ¿Cuál es la percepción del número de migrantes en España?

Excesivo	adecuado	escaso
----------	----------	--------

15. ¿Cuál es la política más adecuada, para los migrantes?

Permitir la entrada sólo a los que tengan un contrato	
Permitir la entrada con pocos obstáculos	
Permitir la entrada poniendo muchos obstáculos	
Prohibir la entrada a todos	

16. ¿Cuál es el tratamiento para los migrantes irregulares?

Regularizar la situación sólo a los que tengan trabajo	
Regularizar la situación sólo a los que llevan varios años viviendo aquí	
Regularizar la situación en todos los casos	
Intentar devolverlos a todos a su país de origen	

17. ¿Qué tipo de trato tienes con los migrantes?

Tengo tratos con migrantes	
No tengo tratos con migrantes	
No quiero tener tratos de ningún tipo con migrantes	

18. ¿Aceptaría estas relaciones con los migrantes?

Vivir en el mismo barrio en el que viven migrantes	
Vivir en el mismo bloque en el que viven migrantes	
Alquilar un piso a migrantes	
Trabajar con migrantes	
Que un migrante sea su jefe en el trabajo	
Que su hijo/a lleve amigos migrantes a casa	
Que su hijo/a se case con una persona migrante	

19. ¿Cuál es la percepción del trato de los españoles hacia los migrantes?

Con desprecio		Con indiferencia	
Con agresividad		Con amabilidad	
Con desconfianza		Igual que si fueran españoles	

20. ¿Cuál es su opinión sobre los trabajadores extranjeros?

Los migrantes desempeñan trabajos que los españoles no quieren	
Los migrantes hacen una importante contribución al desarrollo económico de España	
Al aceptar sueldos más bajos, los migrantes hacen que bajen los salarios	
Los migrantes quitan puestos de trabajo	

21. ¿Cuál es el pensamiento inmediato cuando se habla de migrantes extranjeros?

Marroquíes		Rumanos	
Latinos		Africanos	
Ecuatorianos		Chinos	

22. ¿Cuál es la percepción sobre las personas de nacionalidad rumana?

Todos son unos gitanos		No se pueden distinguir los rumanos de los gitanos	
Hay muchos gitanos		No parecen gitanos	

23. ¿Cuál es la percepción sobre el número de rumanos?

Muchos		Bastantes	
Pocos		Muy pocos o ninguno	

24. En Rumania hay casi 20 millones de habitantes.

¿Cuántos habitantes de Rumania, piensa que son de etnia gitana?

100.000-500.000	
500.000-1.000.000	
1.000.000-2.000.000	
2.000.000-5.000.000	
Más de 5.000.000	

25. ¿Desconfía de los rumanos?

si	no	no lo se	
----	----	----------	--

26. ¿Desde qué año ha oído hablar por primera vez de rumanos?

27. ¿Desde qué año ha visto por primera vez rumanos en Cataluña?

28. ¿Después de la crisis del año 2008, le parece que los rumanos han aumentado o han disminuido?

29. ¿Ha estado alguna vez en Rumania? ¿Dónde?

30. Indíqueme el grado de simpatía que siente hacia los rumanos, en una escala del 1 a 5 (siendo 1 “ninguna simpatía” y 5 “máxima simpatía”).

31. Cómo le parece los beneficios de la diversidad cultural, racial y religiosa?

Más bien positivo	Más bien negativo	Ni una cosa ni la otra	
-------------------	-------------------	------------------------	--